

EPARHIJSKI VJESNIK
SLUŽBENO GLASILO KRIŽEVAČKE
EPARHIJE

Godište CLX. Broj 1/2024.

Sveta jubilarna godina 2025.

EPARHIJSKI VJESNIK 2024.
Službeno glasilo Križevačke eparhije
Godište CLX. Broj 1/2024.

Uredio:

Livio Marijan, đakon

Odgovara:

Mladen Mikulić, kancelar

Izdavač:

Ordinarijat Križevačke eparhije

Franje Račkoga 32, 48260 Križevci, Hrvatska

Tel.: 00385 – (0)48 211 029

Elektronska pošta: ordinarijat@krizevacka-eparhija.hr

Za izdavača:

Milan Stipić, biskup križevački

Grafička priprema:

Antonije Pajić

Tisak:

Anart – Križevci

Naklada:

120 primjeraka

Slike na koricama:

Ikona sv. Šarbela Makhlufa, časnog oca i čudotvorca; Doček moćiju sv. Šarbela u Križevcima; Svećeničko ređenje o. Roberat Čabraje u Kaniži; Duhovne vježbe klera Križevačke eparhije; Susret grkokatoličkih biskupa baštinika Bečke sinode; Međunarodni susret grkokatoličkih bogoslova.

ISSN 1847 – 585X

UVODNA RIJEČ BISKUPA

Draga braćo i sestre, poštovani svećenici, đakoni,
monasi, bogoslovi, časne sestre i vjernici Križevačke eparhije!

Prethodna godina bila je vrlo turbulentna, posebno zbog ratova u svijetu i sveopće svjetske nesigurnosti. U navedenim okolnostima potrebno je reći da se naša eparhija trudila kako bi pomogla žrtvama rata u Ukrajini. Također, treba naglasiti da sveopća Crkva ulaže ogromne napore za pomoć žrtvama rata, kako u Ukrajini tako i na Bliskom istoku. Svjedoci smo stradavanja ogromnog broja civila u pojasu Gaze, osobito djece. Tragedija se događa i u Libanonu gdje među žrtvama ima jako puno kršćanskih braća i sestara. Nakon što su pobunjenici preuzeli vlast u Siriji vrlo je nesigurna sudbina mnogih sirijskih kršćana. Stoga ih sve preporučamo u molitve. Sve ovo, kao i loša migracijska politika u svijetu, uzrok su velike društvene nestabilnosti. Velike svjetske sile uporno žele biti još većima, što dovodi do stradavanja malih naroda. Svi se iskreno nadamo da će glas razuma donijeti bolju situaciju u novoj 2025. godini.

U našoj Križevačkoj eparhiji protekla godina je prošla u duhu pastoralnih aktivnosti. Na početku godine u našoj katedrali proslavili smo blagdan Sveta Tri Jerarha, naših zaštitnika, na kojem su sudjelovali svi biskupi Zagrebačke crkvene pokrajine. Također, ove je godine kod nas održan susret grkokatoličkih biskupa srednje Europe s temom: "Obitelj grkokatoličkog svećenika i njezin identitet u modernom europskom društvu". Održano je nekoliko kvalitetnih predavanja koja ćemo uskoro objaviti u posebnom zborniku. U mjesecu rujnu bili smo domaćini međunarodnog susreta bogoslova Srednje Europe, na kojem su sudjelovali bogoslovi iz Slovačke, Mađarske, Ukrajine i naši domaći iz Hrvatske. Susret je protekao vrlo radosno i zaključili smo da će se takvi susreti organizirati i ubuduće u različitim europski eparhijama. Najveća radost za našu eparhiju bio je dolazak svetih moći velikog libanonskog maronitskog čudotvorca, časnog oca sv. Šarbela Makhloufa. Na inicijativu novoosnovane molitvene zajednice sv. Šarbela u Križevcima zatražili smo od Maronitskog katoličkog patrijarhata u Libanonu da nam se dodjeli čestica njegova tijela i dobili pozitivni odgovor. Pripremali smo se molitvom i duhovnom obnovom te smo dočekali svečeve moći vrlo svečano u našoj katedrali u Križevcima 22. rujna. Tom je događaju nazočilo više tisuća vjernika iz cijele Hrvatske i šire. Sada je naša katedrala postala hodočasničko mjesto gdje redovito dolaze skupine i pojedinci i gdje svake treće subote u mjesecu služi zajednička sv. Liturgija i Moleben sv. Šarbelu. Među ostalim pastoralnim aktivnostima treba istaknuti i rad našega instituta "Sv. Ivan Zlatousti" koji kao udruga djeluje unutar naše eparhije te Studij istočne kršćanske duhovnosti koji djeluje u sklopu tog instituta. Radosni smo da naš studij ima više od 40 polaznika.

U narednoj 2025. godini očekuju nas slavlja nekoliko važnih jubileja. Prvi jubilej je Sveta jubilarna godina. Ovaj jubilej početak će u svim katedralama u Hrvatskoj u nedjelju 29. prosinca 2024. godine posebnom molitvom. Obilježavanje jubileja trajat će čitavu narednu godinu tijekom koje ćemo organizirati nekoliko slavlja diljem eparhije, najprije u svakom pojedinom vikarijatu, a onda i završno slavlje u katedrali posljednje nedjelje u studenom. Također, u sklopu jubileja organizirat ćemo i eparhijsko hodočašće u Rim. Osim jubilarne godine obilježit ćemo i veliki jubilej 1700. godišnjice Prvog ekumenskog koncila u Niceji (325-2025). Ova obljetnica bit će obilježena međunarodnim znanstvenim simpozijem "Nicejski sabor i kršćanska vjera" uoči blagdana sv. Ćirila i Metoda, u svibnju 2025., a završno slavlje za cijelu eparhiju biti će na sam blagdan sv. Ćirila i Metoda u našoj konkatedrali u Zagrebu. Iduće godine proslavit ćemo 1100. godišnjicu Hrvatskog kraljevstva. Za tisućitu godišnjicu postavljen je jubilarni križ u našoj župi Stojdraga

kao trajni jubilejski spomen. I mi danas kao eparhija trebamo pripremiti neki trajni spomen ove velike godišnjice.

Uskoro se približavamo i našem velikom jubileju 250. godišnjice Križevačke eparhije što ćemo obilježiti 2027. godine i na što se na poseban način spremamo. U tom smislu nadolazeće godine planiramo završiti unutrašnju obnovu naše katedrale Presvete Trojice te izdati novi trebnik na hrvatskom jeziku koji je već u pripremi. Nadolazeće godine osnovat ćemo i komisiju za izradu eparhijske monografije kao i eparhijskog jubilarnog šematizma. Kao priprema za taj veliki jubilej, ove je godine u Križevcima održan znanstveni skup "Križevačka eparhija – povijest, kultura i naslijeđe". Skup su organizirali: Križevačka eparhija, Hrvatski institut za povijest, Zavod HAZU Koprivničko-križevačke županije, Družba braće hrvatskog zmaja, Povijesno društvo Križevci i Ogranak matice Hrvatske u Križevcima, a održan je pod pokroviteljstvom Grada Križevaca. Na skupu je svoje izlaganje održalo više od 20 stručnjaka, a njihovi će radovi poslužiti kao temelj za stvaranje knjige o povijesti eparhije. Na ovaj način stvorit ćemo trilogiju: monografija, šematizam i povijest eparhije. Tim trima knjigama, uz ostale pastoralne aktivnosti, i kulturno ćemo okruniti našu 250. godišnjicu eparhije.

Poštovani svećenici Križevačke eparhije, najvažnije za Crkvu je požrtvovan pastoralni vas svećenika. Među našim svećenicima postoje svijetli primjeri požrtvovnosti, skromnosti i velikoga žara za širenje Kristova evanđelja i za brigu o svome duhovnom stadu. Međutim, onima kojima treba mali poticaj za korak naprijed, ako ne zbog koristi vjernika, onda neka bude poticaj barem briga o svojoj duši, kako bi spriječili propast vlastite duše, jer svima nam je pojaviti se pred Kristovim sudištem. Nama svećenicima puno je dano i ne smijemo dozvoliti da nam prođe i jedan dan u životu, a da nismo ništa učinili za Krista i spasenje duša. Hvala Bogu, uz pomoć dobrih ljudi i naše domovine, svim svećenicima osiguran je pristojan dohodak i krov nad glavom. Također, sve naše župe imaju osigurano mjesto za okupljanje vjernika i liturgijska slavlja. Ukoliko negdje uvjeti nisu zadovoljavajući, malo pomalo ćemo i to dovesti u red. Međutim, najvažniji je pastoralni rad i angažman svećenika za svaku pojedinu duhovnu ovcu Kristova stada. Stoga vas molim da se što više angažirate u pogledu katehizacije, održavanja župnog vjeronauka, kako za djecu tako i za odrasle. Uz to obnovite svoju obiteljsku molitvu, ali i molitvu u svojim župnim zajednicama. Kao duhovni pastiri dužnost vam je na svaki način okupljati i duhovno prosvjećivati svoje vjernike. Riječi koje nam govori apostol Pavao trebaju nam biti primjer i poticaj: "Naporno sam i daleko putovao i zapadao u opasnosti od nabujalih rijeka, od razbojnika, od vlastitih sunarodnjaka, kao i od pogana. Opasnosti su mi prijetile u gradovima, u pustinjama, na olujnim morima. Živio sam u trudu i mucu, probdio mnoge neprospavane noći. Često sam bio žedan i gladan jer nisam imao što jesti, često sam drhtao od studeni jer nisam imao što obući. Povrh svega toga svakog sam se dana brinuo za Crkvu" (usp. 2 Kor 11, 26-27).

Draga braćo svećenici, đakoni, monasi, bogoslovi, poštovane časne sestre i vjernici Križevačke eparhije, molim se i nadam da će nam Svemogući Bog u novoj 2025. godini podariti mir u svijetu, duhovni razvitak i rast naše samosvojne Crkve križevačke.

Na sve vas zazivam apostolski blagoslov!

+ Milan, vladika križevački

Križevci, o Božiću 2024.

SVETA STOLICA

SPES NON CONFUNDIT

BULA PROGLAŠENJA REDOVNOGA JUBILEJA GODINE 2025.

FRANJO, RIMSKI BISKUP, SLUGA SLUGU BOŽJIH

»NEKA ONIMA KOJI ĆE ČITATI OVO PISMO NADA ISPUNI SRCE«

1. *Spes non confundit*, »Nada ne razočarava« (usp. *Rim* 5, 5). U znaku nade, apostol Pavao hrabri kršćansku zajednicu u Rimu. Nada je ujedno središnja poruka predstojećega Jubileja koji Papa, prema drevnoj tradiciji, proglašava svakih dvadeset i pet godina. Mislim na sve *hodočasnike nade* koji će doći u Rim proslaviti tu Svetu godinu i na one koji, s obzirom na to da neće moći posjetiti grad apostolâ Petra i Pavla, proslavit će je u partikularnim crkvama. Neka to bude trenutak živog i osobnog susreta s našim Gospodinom Isusom Kristom, »vratima« spasenja (usp. *Iv* 10, 7.9); s njim, kojega Crkva uvijek, posvuda i svima mora naviještati kao »nadu našu« (usp. *1 Tim* 1, 1).

Svi se nadaju. U srcu svakoga čovjeka prebiva nada kao želja i očekivanje dobra, iako ne zna što mu sutra nosi. Međutim, nepredvidljivost budućnosti ponekad izaziva proturječne osjećaje: od povjerenja do straha, od smirenosti do očaja, od sigurnosti do sumnje. Često susrećemo obeshrabrene ljude koji u budućnost gledaju sa skepsom i pesimizmom, kao da im ništa ne može donijeti sreću. Neka ovaj Jubilej bude svima prilika za oživljavanje nade. Riječ Božja pomaže nam pronaći razloge za to. Neka nam u tome bude vodilja ono što je apostol Pavao pisao kršćanima u Rimu.

Riječ nade

2. »Opravdani dakle vjerom, u miru smo s Bogom po Gospodinu našem Isusu Kristu. Po njemu imamo u vjeri i pristup u ovu milost u kojoj stojimo i dičimo se nadom slave Božje [...] Nada pak ne postiđuje. Ta ljubav je Božja razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan!« (*Rim* 5, 1-2.5). Mnogo je poticaja za razmišljanje koje ovdje daje sveti Pavao. Znamo da Poslanica Rimljanima označava prijelomni trenutak u njegovu navjesticu djelovanju. Dotad je naviještao u istočnom dijelu Carstva, a sada ga čeka Rim, sa svime što taj grad predstavlja u očima svijeta: veliki izazov s kojim se valja suočiti u cilju navještanja evanđelja koje ne zna za prepreke i ne poznaje granice. Pavao nije utemeljio Crkvu u Rimu i on osjeća žarku želju posjetiti je uskoro kako bi svima donio evanđelje Isusa Krista, umrlog i uskrslog, kao navještaj nade koji ispunjava obećanja, uvodi u slavu i, utemeljen na ljubavi, ne razočarava.

3. Nada se, naime, rađa iz ljubavi i temelji se na ljubavi koja izvire iz Srca Isusova probodena na križu: »Doista, ako se s Bogom pomirismo po smrti Sina njegova dok još bijasmo neprijatelji, mnogo ćemo se više, pomireni, spasiti životom njegovim« (*Rim* 5, 10). A njegov se život očituje u našem životu vjere, koji počinje krštenjem, razvija se u poučljivosti Božje milosti i stoga je oduhovljen nadom koja se neprestano obnavlja i koja po djelovanju Duha Svetoga postaje nepokolebljiva.

Duh Sveti je, naime, taj koji svojom trajnom prisutnošću u Crkvi putnici širi svjetlo nade u vjernicima: On ga održava poput goruće baklje koja se nikada ne gasi kako bi davao potporu i snagu našem životu. Naime, kršćanska nada ne vara i ne razočarava, jer se temelji na sigurnosti da nas ništa i nitko nikada ne može rastaviti od Božje ljubavi: »Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove? Nevolja? Tjeskoba? Progonstvo? Glad? Golotinja? Pogibao? Mač? [...] U svemu tome nadmoćno pobjeđujemo po onome koji nas uzljubi. Uvjeren sam doista: ni smrt ni život, ni anđeli ni vlasti, ni sadašnjost ni budućnost, ni sile, ni dubina, ni visina, ni ikoji drugi stvor neće nas moći rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Gospodinu našem« (Rim 8, 35.37-39). Zato se ta nada ne slama pred teškoćama: ona se temelji na vjeri i hrani ljubavlju, te nam tako omogućuje ići naprijed kroz život. Sveti Augustin piše u vezi s tim: »Nemoguće je živjeti u ikojem stanju bez ove tri sklonosti duše: vjerovati, nadati se i ljubiti« [1].

4. Sveti Pavao stoji čvrsto s nogama na zemlji. On zna da se život sastoji i od radosti i od tuge, da je ljubav stavljena na kušnju kad navale teškoće, i da se čini da se nada raspada pred patnjama. Ipak, on piše: »Mi se dičimo i u nevoljama jer znamo: nevolja rađa postojanošću, postojanost prokušanošću, prokušanost nadom« (Rim 5, 3-4). Za apostola su nevolja i patnja tipična stanja onih koji navješćuju evanđelje u okolnostima nerazumijevanja i progona (usp. 2 Kor 6, 3-10). Ali u tim situacijama svjetlo svijetli kroz tamu: otkrivamo kako evangelizaciju podržava snaga koja proizlazi iz Kristova križa i uskrsnuća. A to dovodi do razvoja kreposti koja je usko povezana s nadom – *strpljivosti*. Već smo naviknuti željeti sve i odmah, u svijetu u kojem je žurba postala stalna. Više nemamo vremena za susrete, a i u obiteljima često je teško okupiti se zajedno i porazgovarati jedni s drugima u miru. Strpljenje je odagnala žurba i to nanosi veliku štetu ljudima. Uzimaju maha nestrpljenje, nervoza, a ponekad čak i neopravdano nasilje, što dovodi do nezadovoljstva i zatvorenosti.

Nadalje, u dobu *interneta*, u kojem su prostor i vrijeme istisnuti s tim *ovdje i sada*, strpljenje nije rado viđen gost. Kad bismo se još uvijek mogli diviti stvorenom svijetu, mogli bismo shvatiti koliko je strpljenje presudno. Čekati promjenu godišnjih doba s njihovim plodovima; promatrati život životinja i njihove razvojne cikluse; imati jednostavan pogled svetoga Franje, koji je u svojoj *Pjesmi brata Sunca*, napisanoj prije točno 800 godina, shvaćao stvorenje kao veliku obitelj, a Sunce i Mjesec nazvao *bratom* i *sestrom* [2]. Ponovno otkriti strpljenje jako je dobro za nas same i za druge. Sveti Pavao često spominje strpljivost kako bi istaknuo važnost ustrajnosti i pouzdanja u Božje obećanje, ali prije svega svjedoči da je Bog strpljiv s nama. On je »Bog postojanosti i utjehe« (Rim 15, 5). Strpljenje, koje je također plod Duha Svetoga, održava nadu živom i jača je kao krepost i način života. Zato naučimo često tražiti milost strpljivosti, koja je kći nade i ujedno je podupire i jača.

Put nade

5. Iz te isprepletenosti nade i strpljivosti postaje jasno da je kršćanski život *put*, koji treba također *jake trenutke* kako bi se hranilo i jačalo nadu, tu nezamjenjivu pratiteljicu koja daje nazrijeti cilj: susret s Gospodinom Isusom. Volim misliti da je proglašenju prve Svete godine 1300. godine prethodio put milosti podržan pučkom pobožnošću. Ne smijemo, naime, zaboraviti različite oblike putem kojih se milost oproštenja obilno izlila na sveti vjerni Božji narod. Prisjetimo se, primjerice, velikog *oprosta* koji je sveti Celestin V. odlučio odobriti svima onima koji budu posjetili baziliku Santa Maria di Collemaggio u L'Aquila 28. i 29. kolovoza 1294., šest godina prije nego što je papa Bonifacije VIII. ustanovio Svetu godinu. Crkva je, dakle, već bila iskusila jubilejsku milost milosrđa. A još i prije toga, 1216. godine, papa Honorije III. odazvao se molbi svetoga Franje da se udijeli oprost onima koji će posjetiti Porcijunkulu prva dva dana mjeseca kolovoza. Isto se može reći i za hodočašće u Santiago de Compostelu: naime, 1122. godine papa Kalisto II. dopustio je da se u toj hodočasničkoj crkvi slavi Sveta godina svaki put kad blagdan apostola

Jakova pada na nedjelju. Dobro je da se taj *rašireni* oblik jubilejskih slavlja nastavi kako bi snaga Božjeg oprosta mogla poduprijeti i pratiti zajednice i pojedince na njihovu putu.

Nije slučajno da je *hodočašće* bitan element svakog jubilejskog događaja. Polazak na put karakteristično je za one koji traže smisao života. Pješačko hodočašće veoma je prikladno za ponovno otkrivanje vrijednosti tišine, truda i usredotočenosti na ono bitno. I u nadolazećoj godini *hodočasnici nade* neće propustiti prolaziti drevnim i novim stazama kako bi intenzivno proživjeli jubilejsko iskustvo. U samom gradu Rimu, uz tradicionalna hodočašća u katakombe i sedam crkava, bit će i drugih vjerskih hodočašća. Prelaskom iz jedne zemlje u drugu kao da se granice brišu, putovanje iz jednog grada u drugi razmišljajući o stvorenom svijetu i umjetničkim djelima omogućit će pojedincima obogatiti se različitim iskustvima i kulturama, kako bi nosili u sebi ljepotu koja, u suzvučju s molitvom, vodi do zahvaljivanja Bogu za čuda koja je učinio. Jubilejske crkve, posute duž hodočasničkih putova i u gradu Rimu, mogu postati oaze duhovnosti u kojima se može pronaći snagu na putu vjere i napajati se na izvorima nade, napose pristupanjem sakramentu pomirenja, tom nezaobilaznom polazištu za stvaran put obraćenja. U partikularnim će se Crkvama posebna pozornost posvetiti pripravi svećenikâ i vjernikâ za ispovijed i osiguravanju mogućnosti za pojedinačnu ispovijed.

Želio bih uputiti poseban poziv na ovo hodočašće vjernicima Istočnih Crkava, osobito onima koji su već u punom zajedništvu s Petrovim nasljednikom. Oni, koji su zbog svoje vjernosti Kristu i Crkvi toliko propatili, često sve do smrti, moraju se osjećati posebno dobrodošlima u Rimu, koji je i njihova majka i čuva mnoge uspomene na njihovu prisutnost. Katolička Crkva, obogaćena njihovim drevnim liturgijama, teologijom i duhovnošću otaca, monahâ i teologâ, želi simbolično iskazati svoje gostoprimstvo njima kao i njihovoj pravoslavnoj braći i sestrama, u vrijeme u kojem već prolaze križni put i često su prisiljeni napustiti svoje domovine, svoje svete zemlje, iz kojih ih nasilje i nestabilnost tjeraju u sigurnije države. Za njih iskustvo da su ljubljani od Crkve, koja ih neće napustiti nego će ih pratiti kamo god išli, čini znak Jubileja još jačim.

6. Sveta godina 2025. u kontinuitetu je s prethodnim milosnim događajima. Na posljednjem Redovnom jubileju prešli smo prag dvije tisućite obljetnice rođenja Isusa Krista. Potom sam, 13. ožujka 2015., proglasio Izvanredan jubilej čija je svrha bila pokazati i omogućiti ljudima da susretnu »lice Božjeg milosrđa« [3], središnji navještaj evanđelja za svakog čovjeka u svim vremenima. Sada je došlo vrijeme za nov jubilej u kojem će se Sveta vrata ponovno otvoriti kako bi se omogućilo živo iskustvo Božje ljubavi koja u srcu budi sigurnu nadu spasenja u Kristu. Ta će nas Sveta godina, istodobno, usmjeriti prema još jednom temeljnom događaju za sve kršćane: godine 2033. slaviti će se dvije tisuće godina od otkupljenja mukom, smrću i uskrsnućem Gospodina Isusa. Predstoji nam, dakle, putovanje obilježeno velikim etapama u kojima Božja milost prethodi i prati narod koji korača marljiv u vjeri, djelatan u ljubavi i postojan u nadi (usp. *1 Sol 1, 3*).

Na temelju tako duge tradicije i sa sigurnošću da će ova Sveta godina biti intenzivno iskustvo milosti i nade za cijelu Crkvu, određujem da se Sveta vrata Bazilike svetog Petra u Vatikanu otvore 24. prosinca 2024. godine, čime će biti označen početak Redovnog jubileja. U nedjelju koja slijedi, 29. prosinca 2024., otvorit će Sveta vrata svoje katedralne crkve svetog Ivana Lateranskoga, čija će se 1700. obljetnica posvete proslaviti 9. studenoga ove godine. Dana 1. siječnja 2025. godine, na svetkovinu Svete Marije Bogorodice, bit će otvorena Sveta vrata papinske bazilike Svete Marije Velike (*Santa Maria Maggiore*). Konačno, u nedjelju 5. siječnja bit će otvorena Sveta vrata papinske bazilike svetog Pavla izvan zidina (*San Paolo fuori le Mura*). Sveta vrata potonjih triju bazilika bit će ponovno zatvorena najkasnije do nedjelje 28. prosinca iste godine.

Određujem, nadalje, da u nedjelju 29. prosinca 2024. godine dijecezanski biskupi slave svetu euharistiju u svim katedralama i konkatedralama kao svečano otvorenje Jubilarne godine, prema obredniku koji će se pripremiti za tu prigodu. Za slavlje u konkatedralnim crkvama biskupa može zamijeniti delegat posebno imenovan za tu prigodu. Neka hodočašće od crkve, izabrane za *collectio* (tj. sabiranje skupštine), do katedrale bude znak puta nade koji, obasjan Božjom riječi, ujedinjuje vjernike. Za potonjeg hodočašća neka se čitaju odlomci iz ovog dokumenta i neka se narodu proglasi jubilejski oprost, koji će se moći dobiti prema propisima sadržanim u istom obredniku slavlja jubileja u partikularnim Crkvama. Tijekom Svete godine, koja će u mjesnim Crkvama završiti u nedjelju 28. prosinca 2025., treba se pobrinuti da Božji narod s punim sudjelovanjem primi i navještaj nade Božje milosti i znakove koji svjedoče njezinu plodonosnost.

Redovan jubilej završit će zatvaranjem Svetih vrata Bazilike svetog Petra u Vatikanu 6. siječnja 2026. godine, na svetkovinu Bogojavljenja. Neka svjetlo kršćanske nade dopre do svakog čovjeka, kao poruka Božje ljubavi upućena svima! I neka Crkva bude vjernom svjedokinjom te poruke u svim dijelovima svijeta!

Znakovi nade

7. Osim što nadu crpimo iz Božje milosti, pozvani smo je ponovno otkriti također u *znakovima vremena* koje nam Gospodin daje. Kao što se kaže u pastoralnoj konstituciji *Gaudium et spes* Drugoga vatikanskoga koncila, »Crkva je dužna da u svako vrijeme ispituje znakove vremena i tumači ih u svjetlu evanđelja tako da uzmogne odgovoriti na vječna ljudska pitanja o smislu sadašnjeg i budućeg života te o njihovu međusobnom odnosu, i to na način kako odgovara svakom pojedinom naraštaju«. [4] Stoga moramo obratiti pozornost na mnoge dobre stvari u svijetu kako ne bismo upali u napast da se smatramo ophrvanima zlom i nasiljem. Ali znakovi vremena, koji u sebi sadrže čežnju ljudskog srca potrebna spasonosne Božje prisutnosti, traže da se pretvore u znakove nade.

8. Neka se prvi znak nade ostvari kao mir za svijet, koji je ponovno utonuo u tragediju rata. Zaboravljajući tragedije iz prošlosti, čovječanstvo je podvrgnuto novom i teškom ispitu u kojem su mnogi narodi potlačeni brutalnošću nasilja. Što sve još neće ti narodi propatiti? Kako je moguće da njihov očajnički vapaj za pomoć ne potakne vođe naroda da požele okončati mnogobrojne regionalne sukobe, unatoč tome što su svjesni posljedica koje iz toga mogu proizići na globalnoj razini? Je li previše sanjati da će oružje utihniti i prestati donositi razaranje i smrt? Jubilej nas podsjeća da »mirotvorci... će se sinovima Božjim zvati« (Mt 5, 9). Prijeka potreba za mirom izazov je za sve i zahtijeva realizaciju konkretnih planova. Neka diplomacija ne posustane u nastojanju oko odvažne i kreativne izgradnje prostora za pregovore s ciljem uspostave trajnog mira.

9. Gledati u budućnost s nadom također znači imati viziju života ispunjenu entuzijazmom koju valja dalje prenositi. Moramo, nažalost, primijetiti da takva perspektiva nedostaje u mnogim situacijama. Prva posljedica jest *gubitak želje za prenošenjem života*. Zbog užurbanog ritma života, strahova za budućnost, nedostatka sigurnosti radnog mjesta i odgovarajuće socijalne zaštite, kao i društvenih modela u kojima dnevni red diktira utrka za profitom, a ne njegovanje odnosâ, u mnogim zemljama svjedočimo zabrinjavajućem *padu nataliteta*. U drugim kontekstima, međutim, »kriviti demografski rast, a ne ekstremni i selektivni potrošački mentalitet nekih, jedan je od načina na koji se odbija suočiti s problemima«. [5]

Otvorenost životu odgovornim majčinstvom i očinstvom jest plan koji je Stvoritelj upisao u srca i tijela muškaraca i žena, to je poslanje koje Gospodin povjerava supruzima i njihovoj ljubavi. Prijeko je potrebno da, osim zakonodavnih napora državâ, ne izostanu odlučne potpore vjerskih zajednica i cijeloga civilnoga

društva u svim njegovim sastavnicama, jer *želja mladih da rađaju nove sinove i kćeri*, kao izraz plodnosti svoje ljubavi, daje budućnost svakom društvu i stvar je nade: ovisi o nadi i rađa nadu.

Kršćanska zajednica stoga mora prednjačiti u zagovaranju prijeko potrebnoga *socijalnog saveza za nadu*, koji će biti *uključivo i neideološki* te raditi na budućnosti obilježenoj osmijesima mnogih dječaka i djevojčica koji će ispuniti sad već mnogobrojne prazne kolijevke u mnogim dijelovima svijeta. No, zapravo svi se moraju iznova vratiti radosti života jer čovjek, stvoren na sliku i priliku Božju (usp. *Post 1, 26*), ne može se zadovoljiti pukim preživljavanjem ili životarenjem, prilagođavanjem sadašnjosti i zadovoljavanjem samo materijalnom stvarnošću. To zarobljava ljude u individualizam i uništava nadu, rađajući tugu koja se gnijezdi u srcu i čini ljude ogorčenima i bezosjećajnim.

10. U jubilarnoj Godini bit ćemo pozvani postati opipljivi znakovi nade za mnogu braću i sestre koji žive u teškim uvjetima. Mislim na *zatvorenike* koji, u uvjetima u kojima su lišeni slobode, svakodnevno, uz težak zatvorski život, doživljavaju i emocionalnu prazninu, nametnutu ograničenjima i, u mnogim slučajevima, nedostatak poštovanja. Predlažem vladama da u ovoj Godini jubileja poduzmu inicijative za vraćanje nade; oblici amnestije ili oprostjenja koji imaju za cilj pomoći ljudima da vrate vjeru u sebe i u društvo; načini reintegracije u zajednicu, koji bi trebali biti praćeni konkretnom obvezom poštivanja zakona.

To je drevni poziv koji dolazi iz Božje riječi i zadržava svu svoju mudrosnu vrijednost u zazivanju djela milosti i oslobođenja, koja omogućuju nov početak: »Tu pedesetu godinu proglasite svetom! Zemljom proglasite oslobađanje svim njezinim stanovnicima« (*Lev 25,10*). Ono što je utvrđeno Mojsijevim zakonom, ponavlja prorok Izaija: »Gospodin me posla da radosnu vijest donesem ubogima, da iscijelim srca slomljena; da zarobljenima navijestim slobodu i oslobođenje sužnjevima; da navijestim godinu milosti Jahvine i dan odmazde Boga našega; da razveselim ožalošćene na Sionu« (*Iz 61, 1-2*). Riječi su to koje je Isus učinio svojim na početku svoje službe, navješćujući u sebi ispunjenje »godine milosti Gospodnje« (usp. *Lk 4, 18-19*). Neka u svakom kutku svijeta vjernici, a pogotovo pastiri, budu glasnici ovih zahtjeva, hrabro kao jedan tražeći dostojne uvjete za zatvorenike, poštivanje ljudskih prava i, iznad svega, ukidanje smrtne kazne, osude koja je nespojiva s kršćanskom vjerom i uništava svaku nadu u oprostjenje i obnovu [6]. Kako bih zatvorenicima pružio konkretan znak blizine, želim osobno otvoriti Sveta vrata u jednom od zatvora, da bi im to bio simbol koji ih potiče da gledaju u budućnost s nadom i obnovljenim opredjeljenjem za život.

11. Neka se znakove nade pruži *bolesnicima*, bilo da su kod kuće ili u bolnici. Neka im patnje olakšaju svojom blizinom oni koji ih posjećuju i ljubavljaju koju primaju. Djela milosrđa su ujedno i djela nade koja u srcima bude osjećaj zahvalnosti. Neka zahvalnost stigne i do svih zdravstvenih djelatnika koji svoje poslanje često obavljaju u teškim uvjetima brižno dvoreći bolesne i nemoćne.

Neka ne izostane sveobuhvatna briga za one koji doživljavaju vlastitu slabost u posebno teškim životnim uvjetima, osobito ako pate od bolesti ili invaliditetâ koji ozbiljno ograničavaju njihovu osobnu autonomiju. Briga za njih je hvalospjev ljudskom dostojanstvu, pjesma nade koja zahtijeva zdušnu suradnju cijeloga društva.

12. Znakove nade trebaju i oni koji su sami znak nade, a to su *mladi*. Oni, nažalost, često doživljavaju kako im se snovi rasplinjuju i ruše u prah. Ne smijemo ih razočarati, jer budućnost se temelji na njihovom entuzijazmu. Lijepo ih je vidjeti kako oslobađaju svoju energiju, primjerice kad zasuču rukave i volontiraju u situacijama katastrofe i društvenih nedaća. No, tužno je vidjeti mlade bez nade. Neizbježno je, međutim, da se sadašnjost živi s melankolijom i dosadom kada je budućnost neizvjesna i ne daje prostora snovima, kada studij ne nudi nikakvu perspektivu, a raširena nezaposlenost ili manjak dovoljno stabilnog

zaposlenja prijeti uništavanjem želja. Iluzija droge, rizik od prijestupa i težnja za prolaznim izazivaju kod njih više zbunjenosti nego kod drugih i zamagljuje ljepotu i smisao života, tjerajući ih u mračne ponore i na autodestruktivna djela. Neka zato Jubilej dovede u Crkvi i do novog zanosa prema njima: s obnovljenom strašću brinimo se za mladiće i djevojke, za studente, za zaručnike i za mlade naraštaje! Iskazujmo blizinu mladima koji su radost i nada Crkve i svijeta!

13. Neće smjeti izostati znakovi nade za *migrante* koji napuštaju svoju zemlju u potrazi za boljim životom za sebe same i svoje obitelji. Neka njihova očekivanja ne budu osujećena predrasudama i zatvaranjima; neka prihvaćanje, koje širi ruke prema svakome prema njegovu dostojanstvu, bude praćeno odgovornošću, tako da nikome ne bude uskraćeno pravo na izgradnju bolje budućnosti. Neka se brojnim *iseljenicima, izbjeglicama i prognanicima* koji su zbog međunarodnih sporova prisiljeni bježati kako bi izbjegli ratove, nasilja i diskriminacije, zajamči sigurnost i pristup poslu i obrazovanju, što je ključno za njihovu integraciju u novu društvenu sredinu.

Neka kršćanska zajednica uvijek bude spremna braniti prava najslabijih. Neka velikodušno otvori vrata gostoprimstva kako nitko ne bi izgubio nadu u bolji život. Neka u srcima odzvanja riječ Gospodinova, koji je u velikoj prisposobi o posljednjem sudu rekao: »Stranac bijah i primiste me«, jer »što god učinite jednomu od ove moje najmanje braće, meni učinite!« (Mt 25, 35.40).

14. Znakove nade zavrjeđuju *starije osobe*, koje često doživljavaju usamljenost i osjećaj napuštenosti. Prepoznati vrijednost bogatstva koje oni predstavljaju, njihovo životno iskustvo, mudrost koju donose i doprinos koji mogu dati, obveza je kršćanske zajednice i civilnog društva, pozvanih raditi zajedno na savezu među naraštajima.

Posebno mislim na *djedove i bake* koji vjeru i životnu mudrost prenose na mlade naraštaje. Neka oslonac nađu u zahvalnosti svoje djece i ljubavi svojih unuka, koji pak u njima nalaze ukorijenjenost, razumijevanje i ohrabrenje.

15. Svim srcem zazivam nadu za milijarde *siromašnih* kojima često nedostaje osnovno za život. Pred uvijek novim valovima osiromašenja postoji opasnost da se naviknemo i pomirimo s tim. No, ne smijemo skretati pogled s takvih dramatičnih situacija kojih sada ima posvuda, a ne samo u pojedinim dijelovima svijeta. Siromašne ili osiromašene susrećemo svakodnevno, a katkad su to možda čak i naši susjedi. Često nemaju doma i dovoljno hrane svaki dan. Doživljavaju isključenost i ravnodušnost mnogih. Sablazan je da u svijetu obdarenom golemim izvorima, od kojih velik dio odlazi na naoružanje, siromašni su »najveći dio [...], milijarde ljudi. Danas ih se spominje u međunarodnim političkim i ekonomskim raspravama, ali se često stječe dojam da su njihovi problemi uvršteni kao dodatak, kao pitanje koje se dodaje gotovo zato što se to mora ili kao nešto sporedno, ako ih se već ne tretira kao puku kolateralnu štetu« [7]. Ne zaboravimo: siromašni su gotovo uvijek žrtve, a ne krivci.

Pozivi za nadu

16. U odjeku drevne riječi prorokâ, Jubilej podsjeća da *zemaljska dobra* nisu namijenjena nekolicini privilegiranih, nego svima. Prije je potrebno da oni koji posjeduju bogatstva budu velikodušni i vide lica svoje braće i sestara u potrebi. Posebice mislim na one koji nemaju vode i hrane: glad je skandalozna pošast na tijelu našeg čovječanstva i poziva svakoga od nas da uzdrma svoju savjest. Ponavljam svoj poziv da »novcem koji se koristi za oružje i drugu vojnu potrošnju stvorimo Svjetski fond da se jednom zasnaga iskorijeni glad, kao i za razvoj najsiromašnijih zemalja, tako da njihovi stanovnici ne pribjegavaju nasilnim ili iluzornim rješenjima i ne budu prisiljeni napuštati svoju zemlju tražeći dostojanstveniji život« [8].

U vezi s Godinom jubileja, želim uputiti još jedan usrdan poziv: upućen je zemljama najvećeg blagostanja kako bi prepoznale ozbiljnost mnogih donesenih odluka i pristale *otpisati dugove* zemalja koje ih nikada neće moći otplatiti. Ne radi se toliko o velikodušnosti, već prije svega o pravednosti, koja je danas pogoršana novim oblikom nepravde koje smo postali svjesni: »Postoji pravi 'ekološki dug', poglavito između Sjevera i Juga svijeta, vezan uz tržišne neravnoteže s posljedicama po okoliš, kao i nerazmjerno korištenje prirodnih dobara od strane nekih zemalja tijekom dugog vremenskog razdoblja« [9]. Kao što uči Sveto pismo, zemlja pripada Bogu i svi mi na njoj živimo kao »stranci i gosti« (*Lev 25, 23*). Ako doista želimo utrti put miru, radimo na uklanjanju dubokih uzroka nepravde, poništimo nepravedne i neotplative dugove i nahranimo gladne.

17. U nadolazećoj Svetoj godini obilježit će se vrlo značajna obljetnica za sve kršćane. Navršit će se, naime, *1700 godina od prvog velikog ekumenskog koncila, Nicejskog sabora*. Vrijedno je prisjetiti se da su se, još od apostolskih vremena, pastiri okupljali u raznim prilikama na skupštine kako bi obrađivali doktrinarna i disciplinarna pitanja. U prvim stoljećima vjere, broj je sinoda rastao kako na Istoku tako i na Zapadu, pokazujući važnost očuvanja jedinstva Božjeg naroda i vjernog naviještanja evanđelja. Ova Jubilejska godina bit će važna prilika da se konkretizira taj sinodalni oblik, koji kršćanska zajednica danas vidi kao sve potrebniji izraz kako bi što bolje odgovorila na žurnu potrebu evangelizacije: svi kršćanici, svaki sa svojom vlastitom karizmom i službom, dijele odgovornost kako bi mnogostruki znakovi nade mogli svjedočiti Božju prisutnost u svijetu.

Nicejski je sabor imao zadatak očuvati jedinstvo koje je bilo ozbiljno ugroženo poricanjem božanstva Isusa Krista i njegove istobitnosti s Ocem. Na saboru, koji je sazvaio car Konstantin za 20. svibnja 325. godine, sudjelovalo je oko tri stotine biskupa koji su se okupili u carskoj palači. Nakon brojnih rasprava svi su se, milošću Duha Svetoga, prepoznali u ispovijedi vjere koju i danas molimo na nedjeljnoj euharistiji. Koncilski su oci odlučili da se, prvi put u takvoj ispovijedi, započinje s izrazom *Vjerujemo* [10] kako bi posvjedočili da su sve Crkve u jedinstvu u tom *mi* i da svi kršćani ispovijedaju istu vjeru.

Nicejski je sabor prekretnica u povijesti Crkve. Njegova obljetnica poziva kršćane da se ujedine u slavljenju i zahvaljivanju Presvetom Trojstvu, a posebice Isusu Kristu, Sinu Božjemu, koji je »iste biti s Ocem« [11] i koji nam je objavio to otajstvo ljubavi. No, Niceja je ujedno poziv svim Crkvama i crkvenim zajednicama da nastave kročiti putem koji vodi prema vidljivom jedinstvu i da se ne umore tražeći odgovarajuće oblike kako bi u potpunosti odgovorili na Isusovu molitvu: »Da svi budu jedno kao što ti, Oče, u meni i ja u tebi, neka i oni u nama budu da svijet uzvjeruje da si me ti poslao« (*Iv 17, 21*).

Na Nicejskom se saboru razgovaralo i o datumu Uskrsa. U vezi s tim i danas postoje različita stajališta koja onemogućuju da se taj izvorišni događaj vjere slavi na isti dan. Providnost je htjela da to bude upravo 2025. godine. Neka to bude poziv svim kršćanima Istoka i Zapada da učine odlučan korak prema postizanju dogovora oko zajedničkog datuma Uskrsa. Dobro je podsjetiti da mnogi ljudi više ni ne znaju za oštre kritike iz prošlosti i ne razumiju kako u vezi s tim može biti podjelâ.

Usidreni u nadi

18. Nada, zajedno s vjerom i ljubavlju, tvori triptih *bogoslovnih kreposti* koje izražavaju bit kršćanskog života (usp. *1 Kor 13, 13; 1 Sol 1, 3*). Unutar te neraskidive dinamike nada je krepost koja, da tako kažemo, oblikuje usmjerenje koje ukazuje na smjer i cilj života vjere. Zato nas apostol Pavao potiče: »U nadi budite radosni, u nevolji strpljivi, u molitvi postojani!« (*Rim 12, 12*). Dâ, moramo biti »bogati nadom« (usp. *Rim 15, 13*) kako bismo mogli vjerodostojno i privlačno svjedočiti vjeru i ljubav koju nosimo u svojim srcima; kako bi vjera bila radosna, a ljubav oduševljena; kako bi svatko mogao dati makar i samo osmijeh,

gestu prijateljstva, bratski pogled, iskreno slušanje, nesebično služenje, znajući da to, u Isusovu Duhu, može postati sjeme nade za primatelje. Ali što je temelj naše nade? Da bismo to razumjeli, dobro je zadržati se na razlozima naše nade (usp. 1 Pt 3, 15).

19. »Vjerujem u... život vječni« [12]: to je ono što naša vjera ispovijeda i kršćanska nada u tim riječima nalazi temeljni stožer. Ona je, naime »bogoslovna krepost po kojoj čeznemo za [...] vječnim životom kao za svojom srećom« [13]. U pastoralnoj se konstituciji *Gaudium et spes* Drugog vatikanskog koncila kaže: »Ako se izgubi božanski temelj i nada u vječni život, čovjekovo dostojanstvo biva veoma teško povrijeđeno, kao što se to danas često može jasno vidjeti. Zagonetka života i smrti, krivnje i patnje ostaje tada bez rješenja, tako da ljudi nerijetko padaju u očaj.« [14] Mi, naprotiv, po nadi u kojoj smo spašeni, gledajući na vrijeme koje prolazi, imamo sigurnost da povijest čovječanstva i svakoga od nas ne ide prema slijepoj točki ili mračnom ponoru, nego su usmjereni prema susretu s Gospodinom slave. Živimo, dakle, u iščekivanju njegova ponovna dolaska i u nadi da ćemo zauvijek živjeti u njemu: upravo u tom duhu i mi ponavljamo dirljiv zaziv prvih kršćana kojim završava Sveto pismo: »Dođi, Gospodine Isuse!« (*Otk* 22, 20).

20. Isus, umrli i uskrsli, središte je naše vjere. Sveti Pavao, izražavajući taj sadržaj u samo nekoliko riječi i sa samo četiri glagola, prenosi nam *jezgru* naše nade: »Doista, predadoh vam ponajprije što i primih: Krist umrije za grijeha naše po Pismima; bi pokopan i uskrišen treći dan po Pismima; ukaza se Kefi, zatim dvanaestorici« (1 Kor 15,3-5). *Krist je umro, bio pokopan, uskrsnuo, ukazivao se*. Za nas je prošao kroz tamu smrti. Očeva ga je ljubav uskrsnula u sili Duha Svetoga i učinila njegovo čovještvo prvinom vječnosti za naše spasenje. Kršćanska se nada sastoji upravo u ovome: pred smrću, gdje se čini da sve završava, stječemo sigurnost da se, zahvaljujući Kristu, zahvaljujući njegovoj milosti koja nam je dana u krštenju, »život mijenja, a ne oduzima« [15], i to jednom zasvagda. U krštenju smo, naime, pokopani zajedno s Kristom i primamo u njemu, uskrsnom, dar novog života, koji ruši zid smrti i čini je prijelazom u vječnost.

I dok pred licem *smrti*, toga bolnog odvajanja koje nas tjera da napustimo one koji su nam dragi, nije dopuštena nikakva retorika, Jubilej će nam dati priliku da ponovno otkrijemo, sa silnom zahvalnošću, dar novog života primljenog u krštenju, koji je kadar stubokom promijeniti tu dramu. Važno je, u kontekstu Jubileja, podsjetiti kako se to otajstvo shvaćalo od prvih stoljeća vjere. Kršćani su, primjerice, dugo vremena gradili krsni zdenac u obliku osmerokuta, a i danas se možemo diviti mnogim drevnim krstionicama koje su zadržale taj oblik, kao primjerice onoj u Rimu u Svetom Ivanu Lateranskom. On naznačuje da u krsnom zdencu započinje osmi dan, odnosno dan uskrsnuća, dan koji nadilazi uobičajeni tjedni ritam izmjene dana, otvarajući tako ciklus vremena u dimenziji vječnosti, u život koji traje zauvijek: to je cilj prema kojemu težimo na našem zemaljskom hodočašću (usp. *Rim* 6, 22).

Najvjerodostojnije svjedočanstvo te nade daju nam *mučenici* koji su se, nepokolebljivi u vjeri u uskrsloga Krista, znali odreći i ovozemaljskog života samo da ne izdaju svoga Gospodina. Ima ih u svim vremenima i danas su možda brojniji nego ikad prije, kao ispovjedaoci života koji ne poznaje kraja. Moramo čuvati njihovo svjedočanstvo kako bi naša nada bila plodonosna.

Ti mučenici, koji pripadaju različitim kršćanskim tradicijama, također su sjeme jedinstva jer je u njima uosobljen ekumenizam krvi. Stoga je moja žarka želja da se tijekom ovog Jubileja održi ekumensko slavlje koje će omogućiti da se zorno pokaže bogatstvo svjedočanstva tih mučenika.

21. Što će, dakle, biti s nama nakon smrti? S Isusom iza toga praga jest vječni život, koji se sastoji u punom zajedništvu s Bogom, u kontemplaciji i dioništvu u njegovoj beskrajnoj ljubavi. Ono što sada živimo u nadi, tada ćemo gledati u zbilji. Sveti Augustin je u vezi s tim napisao: »Kad budem združen s tobom svim

svojim bićem, nigdje neću imati boli ni napora, i život će moj biti živ, sav pun tebe« [16]. Što će, dakle, karakterizirati tu puninu zajedništva? To da ćemo biti sretni. *Sreća* je čovjekov poziv, cilj koji se tiče svih.

Ali što je sreća? Kakvu sreću očekujemo i za kojom srećom čeznemo? Ne neko površno veselje, prolazno zadovoljstvo koje, jednom postignuto, traži sve više i više u spirali pohlepe u kojoj se ljudska duša nikada ne zasićuje, nego je sve praznija. Potrebna nam je sreća koja se definitivno ostvaruje u onom što nas ispunjava, to jest u ljubavi, kako bismo već sada mogli reći: »Voljen sam, dakle jesam; i postojat ću zauvijek u Ljubavi koja ne razočarava i od koje me ništa i nitko nikada neće moći odvojiti.« Prisjetimo se još jednom riječi Apostola: »Uvjeren sam doista: ni smrt ni život, ni anđeli ni vlasti, ni sadašnjost ni budućnost, ni sile, ni dubina ni visina, ni ikoji drugi stvor neće nas moći rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Gospodinu našem« (*Rim 8, 38-39*).

22. Još jedna stvarnost povezana s vječnim životom jest *Božji sud*, kako na kraju našeg života tako i na kraju vremenâ. U umjetnosti se to često pokušavalo prikazati – pomislimo samo na Michelangelovo remek-djelo u Sikstinskoj kapeli – prihvaćajući teološko poimanje toga vremena i ulijevajući osjećaj straha kod promatrača. Iako je ispravno pripremati se s velikom savjesnošću i svom ozbiljnošću za trenutak koji rekapitulira život, moramo to istodobno činiti u nadi, toj bogoslovnoj kreposti koja podupire život i pomaže nam da ne podlegnemo strahu. Sud Boga, koji jest ljubav (usp. *1 Iv 4, 8.16*), jednostavno se mora temeljiti samo na ljubavi, osobito na tome jesmo li je prakticirali prema onima koji su najpotrebitiji, u kojima je prisutan Krist, sâm Sudac (usp. *Mt 25, 31-46*). Riječ je, dakle, o sudu različitom od suda ljudi i zemaljskih sudova; valja ga shvaćati kao odnos istine s Bogom koji je ljubav i sa samim sobom unutar nedokučiva otajstva Božjega milosrđa. U Svetome se pismu u vezi s tim kaže: »A takvim si djelima narod svoj poučio da pravednik ima biti čovječan; podario si sinovima svojim dobru nadu, jer daješ pokajanje za grijeha [...] i [mi] očekujemo milosrđe tvoje kada nam bude suđeno« (*Mudr 12, 19.22*). Kao što je napisao Benedikt XVI.: »U času Suda doživljavamo i prihvaćamo trijumf njegove ljubavi nad svim onim što je zlo u svijetu i u nama. Bol ljubavi postaje naše spasenje i naša radost.« [17]

Taj sud se, dakle, odnosi na spasenje kojem se nadamo i koje je Isus za nas postigao svojom smrću i uskrsnućem. Njegov cilj je, dakle, otvoriti nas konačnom susretu s njim. A budući da je u tom kontekstu nemoguće misliti da bi učinjeno zlo moglo ostati skriveno, ono treba biti *očišćeno* kako bi nam se tako omogućio konačan prijelaz u Božju ljubav. U tome smislu razumije se potreba molitve za one koji su završili svoj zemaljski hod, ta solidarnost u zagovornoj molitvi koja svoju plodonosnost nalazi u općinstvu svetih, u zajedničkoj vezi koja nas ujedinjuje u Kristu, Prvorođencu svakoga stvorenja. Tako je jubilejski oprost, po molitvi, posebno namijenjen onima koji su otišli prije nas, da postignu puno milosrđe.

23. *Oprost* nam, naime, omogućuje otkriti koliko je Božje milosrđe bezgranično. Nije slučajno što se u davna vremena pojam *milosrđe* slobodno zamjenjivalo pojmom *oprost*, upravo zato što se njime želi izraziti punina Božjeg oprosta, koje ne poznaje granice.

Sakrament pokore jamči nam da Bog briše naše grijeha. I ponovno su riječi psalma pune utjehe: »On ti otpušta sve grijeha tvoje, on iscjeljuje sve slabosti tvoje; on ti od propasti čuva život, kruni te dobrotom i ljubavlju [...] Milosrdan i milostiv je Jahve, spor na srdžbu i vrlo dobrostiv [...] Ne postupa s nama po grijesima našim niti nam plaća po našim krivnjama. Jer kako je nebo visoko nad zemljom, dobrota je njegova s onima koji ga se boje. Kako je istok daleko od zapada, tako udaljuje od nas bezakonja naša« (*Ps 103, 3-4.8.10-12*). Sakramentalno pomirenje nije samo lijepa duhovna prilika, već predstavlja odlučujući, važan i neizostavan korak na putu vjere za svaku osobu. Tu dopuštamo Gospodinu da uništi naše grijeha, da nam ozdravi srce, da ponovno ustanemo i upoznamo njegovo nježno i suosjećajno lice.

Ne postoji, naime, bolji način da upoznamo Boga od toga da mu dopustimo da nas pomiri sa sobom (usp. 2 Kor 5, 20) i iskusimo njegovo oprostjenje. Ne odričimo se stoga ispovijedi, nego ponovno otkrijmo ljepotu toga sakramenta ozdravljenja i radosti, ljepotu oprostjenja grijehâ!

No, kao što znamo iz vlastita iskustva, grijeh *ostavlja trag*, ima posljedice: ne samo vanjske, u smislu posljedica počinjenog zla, već i unutarnje, u smislu da »svaki grijeh, pa i laki, povlači sa sobom nezdravu privrženost uz stvorenja, koju treba čistiti bilo na ovoj zemlji bilo poslije smrti u stanju zvanom čistilište« [18]. U našem slabom i zlu sklonom čovječstvu ostaju, dakle, *posljedice grijeha*. One se uklanjaju oprostima, opet zahvaljujući Kristovoj milosti, koja je, kao što je napisao sveti Pavao VI., »naš 'oprost'« [19]. Apostolska će pokorničarna izdati propise za plodonosno dobivanje jubilejskog oprosta.

Takvo snažno iskustvo oprostjenja neizbježno otvara srce i um *praštanju*. Praštanje ne mijenja prošlost, ne može promijeniti ono što se već dogodilo. Ipak, praštanje nam može omogućiti da promijenimo budućnost i živimo drukčije, bez zlopamćenja, mržnje i osvete. Budućnost osvjetljena praštanjem omogućuje nam tumačiti prošlost drukčijim, vedrijim očima, iako vlažnima od suza.

Tijekom posljednjeg Izvanrednog jubileja ustanovio sam *misionare milosrđa*, koji nastavljaju imati važno poslanje. Neka nastave svoju službu tijekom nadolazećeg Jubileja, vraćajući nadu i opraštajući svaki put kad im se grješnik obrati otvorena srca i skrušene duše. Neka i dalje budu oruđe pomirenja i neka pomažu gledati u budućnost s nadom u srcu koja dolazi iz Očeva milosrđa. Nadam se da će biskupi moći imati koristi od njihove dragocjene službe, posebice šaljući ih na mjesta gdje je nada na teškoj kušnji, kao što su zatvori, bolnice i mjesta gdje se gazi dostojanstvo osobe, u situacijama najveće oskudice i najveće degradacije, tako da nitko ne bude lišen mogućnosti da dobije Božje oprostjenje i utjehu.

24. Nada u Majci Božjoj nalazi svoje najuzvišenije svjedočanstvo. U njoj vidimo da nada nije lakovjeran optimizam, nego dar milosti u zbilji života. Kao i svaka majka, svaki put kad bi pogledala svoga Sina, pomislila je na njegovu budućnost, a zasigurno su joj se u srcu usjekle riječi koje joj je Šimun uputio u hramu: »Ovaj je evo postavljen na propast i uzdignuće mnogima u Izraelu i za znak osporavan – a i tebi će samoj mač probosti dušu – da se razotkriju namisli mnogih srdaca!« (Lk 2, 34-35). A podno križa, gledajući nevinog Isusa kako pati i umire, iako je trpjela strašnu bol, ponavljala je svoj *dâ* ne gubeći nadu i pouzdanje u Gospodina. Na taj je način surađivala u ispunjenju onoga što je njezin Sin navijestio, naime da ima »da mnogo pretrpi, da ga starješine, glavari svećenički i pismoznanci odbace, da bude ubijen i nakon tri dana da ustane« (Mk 8, 31) i u tjeskobi te boli, prinesene iz ljubavi, postala je naša Majka, Majka Nade. Nije slučajno što se u pučkoj pobožnosti Blaženu Djevicu i dalje zaziva *Stella Maris* [*Zvijezda Mora*], naslovom koji izražava sigurnu nadu da nam Majka Božja pritječe u pomoć u burnim životnim događajima, podupire nas i poziva da vjerujemo i nastavimo se nadati.

U vezi s tim volim podsjetiti da se svetište Naše Gospe Guadalupske u Ciudad de Mexicu priprema za proslavu 500. obljetnice prvog ukazanja Djevice 2031. godine. Putem mladoga Juana Diega, Majka Božja poslala je revolucionarnu poruku nade koju i danas upućuje svim hodočasnicima i vjernicima: »Nisam li ovdje ja, tvoja majka?« [20] Sličnom su porukom obilježena mnoga marijanska svetišta diljem svijeta, koja su odredište mnogih hodočasnika koji Majci Božjoj povjeravaju svoje brige, svoje boli i svoja očekivanja. Neka mjesta hodočašća u ovoj Jubilejskoj godini budu sveta mjesta gostoprimstva i povlaštena mjesta nade. Pozivam hodočasnike koji će doći u Rim da zastanu u molitvi u marijanskim svetištima toga grada, da časte Djevicu Mariju i zazovu njezinu zaštitu. Uvjeren sam da će svi, a posebice patnici i nevoljnici, moći iskusiti blizinu najljubaznije majke koja nikada ne napušta svoju djecu, koja je za sveti Božji narod »znak sigurne nade i utjehe« [21].

25. Na putu prema Jubileju, vratimo se Svetomu pismu i poslušajmo riječi koje su upućene nama: »Da bismo... mi pribjeglance imali snažno ohrabrenje da se držimo ponuđene nade. Ona nam je kao *pouzdana i čvrsto sidro* duše što *ulazi* u unutrašnjost *iza zavjese*, kamo je kao preteča za nas ušao Isus« (Heb 6, 18-20). To je snažan poziv da nikada ne izgubimo nadu koja nam je dana, da je se čvrsto držimo, nalazeći utočište u Bogu.

Slika sidra doziva u pamet stabilnost i sigurnost koju imamo usred nemirnih voda života kada se oslonimo na Gospodina Isusa. Oluje nikada neće moći prevladati jer smo usidreni u nadi milosti koja nam omogućuje živjeti u Kristu i pobijediti grijeh, strah i smrt. Ta nada, daleko veća od svakodnevnih zadovoljstava i poboljšanja životnih okolnosti, omogućuje nam izdići se iznad kušnji i poziva nas da idemo naprijed ne gubeći iz vida veličinu cilja na koji smo pozvani, a to je Nebo.

Predstojeći Jubilej bit će, dakle, Sveta godina koju karakterizira nada koja ne blijedi, nada u Boga. Neka nam ona također pomogne ponovno otkriti potrebno povjerenje, u Crkvi i društvu, u međuljudskim odnosima, u međunarodnim odnosima, u promicanju dostojanstva svakoga čovjeka i u poštivanju stvorenoga svijeta. Neka svjedočanstvo vjere bude kvasac istinske nade u svijetu, navještaj novoga neba i nove zemlje (usp. 2 Pt 3, 13), gdje možemo prebivati u pravdi i slozi među narodima, nastojeći ispuniti Gospodinove obećanje.

Pustimo da nas već sada privuče nada i dopustimo da se putem nas proširi na one koji za njom žude. Svojim im životom poručimo: »U Gospodina se uzdaj, ojunači se, čvrsto nek' bude srce tvoje: u Gospodina se uzdaj!« (Ps 27, 14). Neka snaga nade ispuni našu sadašnjost dok s pouzdanjem iščekujemo ponovni dolazak Gospodina Isusa Krista, kojemu neka je čast i slava sada i u vijeke vjekova.

U Rimu, pri Svetom Ivanu Lateranskom, 9. svibnja 2024., na svetkovinu Uzašašća Gospodina našega Isusa Krista, dvanaeste godine pontifikata.

FRANJO

[1] Augustin, *Sermones*, 198 augm., 2.

[2] Usp. *Franjevački izvori*, br. 263,6.10.

[3] Usp. Franjo, *Misericordiae vultus*, Bula proglašenja Izvanrednog jubileja milosrđa, 11. travnja 2015., br. 1-3.

[4] Drugi vatikanski koncil, Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu *Gaudium et spes*, 7. prosinca 1965., br. 4.

[5] Franjo, Enciklika *Laudato si'* o brizi za zajednički dom, 24. svibnja 2015., br. 50.

[6] Usp. *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 2267.

[7] Franjo, *Laudato si'*, br. 49.

[8] Franjo, Enciklika *Fratelli tutti* o bratstvu i socijalnom prijateljstvu, 3. listopada 2020., br. 262.

[9] Franjo, *Laudato si'*, br. 51.

[10] Nicejsko vjerovanje, H. Denzinger – A. Schönmetzer, *Enchiridion Symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, br. 125.

[11] *Isto*.

[12] Apostolsko vjerovanje: H. Denzinger – A. Schönmetzer, *Enchiridion Symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, br. 30.

[13] *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1817.

[14] *Gaudium et spes*, br. 21.

[15] Rimski misal, *Predslavlje pokojničko*, I.

[16] Augustin, *Ispovijesti*, X, 28.

[17] Benedikt XVI., Enciklika *Spe salvi*, 30. studenoga 2007., br. 47.

[18] *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1472.

[19] Pavao VI., Apostolsko pismo *Apostolorum limina*, 23. svibnja 1974., II.

[20] *Nican Mopohua*, br. 119.

[21] Drugi vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, 21. studenoga 1964., br. 68.

**MOLITVA JUBILEJA
ZA SVETU GODINU 2025.
(napisao papa Franjo)**

Oče, koji si na nebesima, daj da *vjera* koju si nam darovao
u svome Sinu Isusu Kristu, našem bratu, i plamen *ljubavi*,
izlivene u naša srca po Duhu Svetom, obnove u nama blaženu *nadu*
u dolazak tvoga Kraljevstva.

Učini da nas tvoja milost preobrazi
da budemo brižni njegovatelji evanđeoskoga sjemena
koje će čovječanstvu i svemu stvorenomu podariti rast,
dok puni pouzdanja iščekujemo novo nebo i novu zemlju
i da se, nakon pobjede nad silama zla, zauvijek očituje tvoja slava.

Udijeli, molimo, da milost Jubileja živi u nama, *hodočasticima nade*,
čežnju za nebeskim dobrima, te na cijeli svijet izlije
radost i mir našega Otkupitelja.

Tebi, vječno blagoslovljeni Bože, slava i hvala u sve vijeke vjekova.

Amen.

PISMO PAPE FRANJE ZA SLAVLJE SPOMENDANA U PARTIKULARNIM CRKVAMA VLASTITIH SVETACA, BLAŽENIKA, ČASNIH SLUGU BOŽJIH I SLUGU BOŽJIH

"Tijekom liturgijske godine Crkva javno časti svece i blaženike na unaprijed utvrđene datume i načine. Međutim, čini mi se važnim da se sve partikularne Crkve spominju svetaca i blaženika, kao i časnih slugu Božjih i slugu Božjih na svojim područjima, na jedan dan", istaknuo je Papa u svom Pismu od 16. studenoga.

Apostolskom pobudnicom *Gaudete et exsultate* želio sam predložiti sveopći poziv na svetost vjernim Kristovim učenicima u suvremenom svijetu. Taj poziv nalazi se i u središtu učenja Drugoga vatikanskog koncila koji je podsjetio da su "svi Kristovi vjernici, kojega god staleža ili reda, pozvani na puninu kršćanskoga života i na savršenstvo ljubavi" (LG 40). Dakle, svi smo pozvani prihvatiti Božju ljubav koja je "razlivena u srcima našim po Duhu Svetom" (Rim 5,5). Zapravo, svetost, umjesto da bude plod ljudskog truda, znači stvaranje prostora za Božje djelovanje.

Svatko može u mnogim ljudima koje je susretao tijekom života prepoznati svjedoke kršćanskih kreposti, osobito vjere, nade i ljubavi: supružnike koji su vjerno živjeli svoju ljubav otvarajući se životu; muškarce i žene koji su u raznim zanimanjima uzdržavali svoje obitelji i surađivali u širenju Kraljevstva Božjega; djecu i mlade koji su s entuzijazmom slijedili Isusa; pastire koji su službom izlili darove milosti na sveti Božji narod; redovnike i redovnice koji su živeći po evanđeoskim savjetima bili živa slika Krista Zaručnika. Ne možemo zaboraviti ni siromahe, bolesne, patnike koji su u svojoj slabosti našli potporu u božanskom Učitelju. To je ona "radna" i "susjedska" svetost kojom je Crkva u cijelom svijetu uvijek bila bogata.

Stoga smo i pozvani da budemo potaknuti ovim uzorima svetosti, osobito mučenicima koji su za Krista prolili svoju krv, ali i onima koji su proglašeni blaženima i svetima kao uzori kršćanskog života i naši zagovornici. Sjetimo se tu onda i časnih slugu Božjih, muškaraca i žena, čije je herojsko življenje kreposti prepoznato, ali i onih koji su u izuzetnim okolnostima svoj život učinili prinosom ljubavi prema Gospodinu i svojoj braći, kao i slugu Božjih čiji su postupci za beatifikaciju i kanonizaciju u tijeku. Ovi postupci pokazuju kako je svjedočanstvo svetosti prisutno i u našem vremenu u kojem poput zvijezda sjaje veliki svjedoci vjere (usp. *Fil 2,15*), koji su obilježili iskustvo partikularnih Crkava i, u isto vrijeme, oplodili povijest. Sve su to naši prijatelji, suputnici, koji nam pomažu u potpunom ostvarenju krsnog poziva i pokazuju nam najljepše lice Crkve, koja je sveta i majka je svetaca.

Tijekom liturgijske godine Crkva javno časti svece i blaženike na unaprijed utvrđene datume i načine. Međutim, čini mi se važnim da se sve partikularne Crkve spominju svetaca i blaženika, kao i časnih slugu Božjih i slugu Božjih na svojim područjima, na jedan dan. Ne radi se o umetanju novog spomendana u liturgijski kalendar, nego o promicanju onih osoba koje su obilježile kršćanski put i mjesnu duhovnost; to se može učiniti prikladnim inicijativama izvan liturgije, ali i unutar nje, primjerice u homiliji ili u drugom prikladnom trenutku. Stoga potičem partikularne Crkve, počevši od sljedećeg jubileja 2025., da se svake godine 9. studenoga, na blagdan posvete Lateranske bazilike, prisjete i časte ove osobe sveta života.

Time će pojedine biskupijske zajednice moći ponovno otkriti ili ovjekovječiti spomen na izvanredne Kristove učenike koji su ostavili živi znak prisutnosti uskrslog Gospodina, a i danas su sigurni vodiči na zajedničkom putu prema Bogu, ali i oni koji nas štite i zagovaraju. U tu svrhu biskupske konferencije eventualno bi mogle razviti i predložiti pastoralne naznake i smjernice.

Neka nas sveci, u kojima sjaje čudesa mnogostruke božanske milosti, potaknu na intimnije zajedništvo s Bogom i ražare želju za budući grad da s njima pjevamo hvalu Svevišnjemu.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 9. studenoga, blagdan posvete Lateranske bazilike.

FRANJO

APOSTOLSKO PISMO PAPE FRANJE ZA BEATIFIKACIJU MUČENIKA ALOJZIJA PALIĆA I IVANA GAZULA

Mi, udovoljavajući želji časnoga brata Angela Massafre, O.F.M., nadbiskupa metropolita Skadra-Pulta, te brojne druge braće u biskupstvu i mnogih vjernika, pošto smo razmotrili mišljenje Dikasterija za kauze svetaca, Našom apostolskom vlašću dopuštamo da se časne sluge Božje

ALOJZIJE PALIĆ (r. Matej), zavjetovani prezbiter Reda manje braće, i IVAN GAZULA, dijecezanski prezbiter, mučenici, vjerni pastiri predanog mu stada i herojski svjedoci Gospodina Isusa sve do prolijevanja krvi od sada nazivaju blaženima, i da se svake godine dvadesetog veljače može slaviti spomendan Alojzija Palića, a petoga ožujka Ivana Gazula na mjestima i na način kako je to određeno kanonskim propisima.

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Dano u Rimu, u Lateranu, petnaestog dana mjeseca listopada, na spomendan sv. Terezija od Isusa, djevice i naučiteljice Crkve, godine Gospodnje dvije tisuće dvadeset i četvrte, dvanaeste Našega pontifikata.

DIKASTERIJ ZA NAUK VJERE

“KRALJICA MIRA”

NOTA O DUHOVNOM ISKUSTVU VEZANOM ZA MEĐUGORJE

Prethodne napomene

1. Stigao je trenutak da se zaključci duga i složena povijest oko duhovnih fenomena Međugorja. Radi se o povijesti koju su pratila mimoilazna mišljenja biskupa, teologa, povjerenstava i analitičara.

Zaključci koji se izriču u ovoj *Noti* smještaju se u kontekst onoga što je određeno važećim *Normama za postupanje u razlučivanju navodnih nadnaravnih fenomena* (Dikasterij za nauk vjere, 17. svibnja 2024.; dalje u tekstu: *Norme*). Stoga je perspektiva ove analize znatno drukčija od one korištene u ranijim studijama.

Važno je odmah na početku razjasniti da zaključci ove *Note* ne podrazumijevaju prosudbu o moralnom životu navodnih vidjelaca. S druge strane, treba se prisjetiti da, kada se prepozna djelovanje Duha za dobro Naroda Božjega „usred” nekog duhovnog iskustva od svoga početka do danas, karizmatički darovi (*gratiae gratis datae*) – koji bi mogli biti povezani s tim iskustvom – da bi mogli djelovati ne zahtijevaju nužno moralnu savršenost uključenih osoba.

2. Iako u sveukupnosti poruka povezanih s ovim duhovnim iskustvom nalazimo mnogo pozitivnih elemenata koji pomažu shvatiti poziv Evanđelja, pojedine bi poruke – prema mišljenju nekih – predstavljale proturječja ili bi bile povezane sa željama ili interesima navodnih vidjelaca ili drugih osoba. Ne može se isključiti da se to moglo dogoditi u manjem broju poruka i ta nas činjenica podsjeća na ono što kazuju *Norme* ovog Dikasterija: da se takvi fenomeni „katkad čine povezanima sa zbunjujućim ljudskim

iskustvima, s nepreciznim izrazima s teološkoga gledišta ili s interesima koji nisu posve legitimni" (*Norme*, br. 14). Ovo ne isključuje mogućnost kakve pogreške „prirodnoga reda koja nije nastala zbog zle namjere, nego zbog subjektivne percepcije fenomena" (*ibid.*, čl. 15,2°). Kao primjer takvog nepreciznog mističnog jezika i u konačnici netočnog s teološkog gledišta, među porukama vezanima uz Međugorje (usp. *Raccolta completa dei messaggi della Regina della Pace. „Vi supplico: convertitevi!“*, [Camerata Picena, Ancona, 2024.]; u nekim slučajevima prijevod je poboljšán nakon usporedbe s originalnim tekstom) možemo spomenuti izdvojen izraz „vas moj Sin, jedan i trojstveni, ljubi" (2. studenoga 2017.). Nije neobično da se u mističnim tekstovima koji žele izraziti prisutnost cijelog Trojstva u misteriju utjelovljene Riječi upotrebljavaju neprikladne riječi poput ovih. U ovom slučaju, treba razumjeti da se u Sinu koji je postao čovjekom manifestira ljubav jednog i trojstvenoga Boga (usp. Dikasterij za nauk vjere, *“Trinità Misericordia”*. *Lettera al Vescovo di Como circa l'esperienza spirituale legata al Santuario di Maccio [Villa Guardia]*, 15. srpnja 2024.). Uz to, čitatelj će imati na umu da svaki put kad se u ovoj *Noti* spominju Gospine „poruke", to uvijek znači „navodne poruke".

Kako bismo razlučili događaje povezane s Međugorjem primarno uzimamo u obzir postojanje jasno provjerenih plodova i analizu navodnih marijanskih poruka.

Plodovi

3. Neposredan učinak fenomena povezanih s Međugorjem bio je veliki i rastući broj štovatelja u cijelome svijetu i brojnih osoba koje onamo hodočaste iz najrazličitijih krajeva.

Pozitivni se plodovi nadasve očituju u promicanju zdrave prakse vjerničkog života, u skladu s tradicijom Crkve. U kontekstu Međugorja, to se odnosi kako na one koji su bili daleko od vjere tako i na one koji su do tada površno prakticirali vjeru. Mjesto je posebno po velikom broju takvih plodova: brojna obraćenja, učestali povratak sakramentalnoj praksi (euharistija i sakrament pomirenja), brojna zvanja za svećenički, redovnički i bračni život, produbljivanje vjerničkog života, intenzivnija molitvena praksa, brojna pomirenja supružnika te obnova bračnog i obiteljskog života. Valja spomenuti da se takva iskustva događaju nadasve u kontekstu hodočašća na mjesta povezana s prvotnim događajima, radije nego tijekom susreta s „vidiocima" radi prisustva navodnim ukazanjima.

4. Intenzivan svakodnevni pastoral u župi Međugorje povećao se zbog „međugorskog fenomena". U župi možemo svakodnevno promatrati molitvu različitih dijelova krunice, svetu misu (uz brojna slavljenja čak i za vrijeme običnih dana u tjednu), klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu, brojne ispovijedi. Izvan župne crkve se nalaze dva križna puta, velika dvorana za katehezu i kapelica klanjanja. Osim uobičajenog sakramentalno – duhovnog života, u Međugorju se odvijaju različite redovne aktivnosti, primjerice godišnji seminari različitih vrsta, Festival mladih (Mladifest), duhovne vježbe za svećenike, za bračne parove, organizatore hodočašća te za voditelje centara mira i molitvenih skupina.

Desetljećima župa Međugorje također nastavlja biti važna destinacija za hodočasnike. Za razliku od drugih mjesta štovanja povezanih s ukazanjima čini se da osobe idu u Međugorje nadasve kako bi obnovile svoju vjeru, radije nego zbog nekih preciznih i konkretnih razloga; zabilježena je čak i prisutnost grupa pravoslavnih kršćana i muslimana.

5. Mnogi su vjernici otkrili svoje zvanje za svećeništvo ili za posvećeni život u kontekstu „međugorskog fenomena". Priče tih osoba su vrlo raznolike, ali se pronalaze u istom duhovnom iskustvu osjećajući se pozvanima da na ovakav način slijede Isusa. Neki su otišli u Međugorje kako bi spoznali volju Božju u svom životu, neki samo iz znatiželje ili ne vjerujući uopće. Potom, određeni broj osoba izvješćuje da su

primili milost zvanja uz jaku želju da se sasvim predaju Bogu dok su bili na brdu navodnih ukazanja, a drugi u klanjanju pred Presvetim.

Mnogim se osobama život promijenio nakon što su prihvatile međugorsku duhovnost u svojoj svakodnevnici (poruke, molitvu, post, klanjanje, svetu misu, ispovijed...) i zbog toga se odlučili za svećeničko ili redovničko zvanje. Neki osjećaju da su u Međugorju primili konačnu potvrdu zvanja koje je sazrijevalo već neko vrijeme. Također, ima mnogo slučajeva otkrića posebnih zvanja izvan Međugorja, ali u kontekstu grupa inspiriranih duhovnošću i čitanjem knjiga povezanih s ovim iskustvom.

Mnogo je istinskih obraćenja osoba udaljenih od Boga i od Crkve, koje su iz života obilježenog grijehom prešli u radikalne egzistencijalne promjene vođene Evanđeljem. U kontekstu Međugorja izvješćuje se i o brojnim ozdravljenjima.

Mnogi su drugi otkrili ljepotu kršćanskog života. Međugorje je za mnoge postalo mjesto koje je Bog izabrao za obnovu njihove vjere: ima dakle onih koji ovo mjesto doživljavaju kao novi početak svog duhovnog puta. U drugim slučajevima mnogi su uspjeli prebroditi svoje duhovne krize zahvaljujući iskustvu Međugorja. Drugi izvješćuju o želji koja se rodila u kontekstu Međugorja, da se daruju duboko u službu Bogu u poslušnosti prema Crkvi ili s većom zauzetošću u životu vjere u vlastitoj župi. U međuvremenu su u mnogim zemljama u cijelome svijetu nastale brojne grupe marijanske pobožnosti i molitve koje su nadahnute duhovnim iskustvom Međugorja. Također, nikle su i karitativne inicijative vezane uz različite zajednice i udruge, posebice one koje se brinu za siročad, ovisnike o drogama, alkoholičare, mlade s različitim problemima, osobe s invaliditetom.

Od posebnog značaja je prisutnost mnogih mladih, mladih parova i odraslih koji u Međugorju preko Gospe nanovo otkrivaju kršćansku vjeru, to iskustvo ih usmjerava prema Kristu u Crkvi. Svjedočanstvo snažne prisutnosti mladih u Međugorju su godišnji Festivali mladih (Mladifest).

Osim ovih konkretnih plodova, mjesto se doživljava kao prostor velikog mira, sabranosti, iskrene i duboke pobožnosti koja se brzo i lako širi.

Zaključno se može sažeti da su plodovi povezani s ovim duhovnim iskustvom pozitivni i da su se s vremenom odvojili od iskustva navodnih vidjelaca. Njih se više ne doživljava kao središnje posrednike "međugorskog fenomena", usred kojeg Duh Sveti čini mnoge lijepe i pozitivne stvari.

Središnji vidovi poruka

Kraljica Mira

6. Iako Gospa za sebe najčešće upotrebljava ime Majke, prema različitim nazivima (Majka Crkve, Majka Božja, Majka pravednih, Majka svetih, itd.), najoriginalniji naslov je „Kraljica Mira” (usp. poruka od 16. lipnja 1983.). Ovaj naslov nudi teocentričnu i vrlo bogatu viziju mira, prema kojoj mir ne znači samo odsustvo rata već ima duhovno, obiteljsko i društveno značenje. Doista, mir o kojem je riječ ostvaruje se ponajprije zahvaljujući molitvi, ali se širi i misionarskom zauzetošću. Jedno od prevladavajućih obilježja duhovnosti koja proizlazi iz poruka je pouzdanje u Boga putem potpunog pouzdanja u Mariju, da bi bili oruđe mira u svijetu. Poruke o ovoj temi su brojne. Ovdje donosimo neke od njih:

„Draga djeco, došla sam k vama i predstavila se kao Kraljica Mira jer me šalje moj Sin. Želim vam, draga djeco, pomoći. Pomoći vam da dođe mir” (10. kolovoza 2012.).

„Mir, mir, mir i samo mir! Mir mora zavladata između Boga i čovjeka, ali i između ljudi” (26. lipnja 1981.).

„Draga djeco! Bez molitve nema mira. Zato vam kažem, draga djeco, molite pred križem za mir“ (6. rujna 1984.).

„Sve vas pozivam da odgovorno molite za mir. Molite, draga djeco, dok mir ne zavlada svijetom i dok mir ne zavlada u srcima ljudi i u srcima sve moje djece. Budite moji nositelji mira u ovom nemirnom svijetu, budite moj živi znak, znak mira“ (5. kolovoza 2013.).

„Draga djeco! Danas vas sve, koji ste čuli moju poruku mira, pozivam da je s ozbiljnošću i s ljubavlju ostvarite u životu. Mnogo je onih koji misle da puno čine pričajući o porukama, a ne žive ih. Ja vas, draga djeco, pozivam na život i na promjenu svega onoga što je u vama negativno, da se sve pretvori u pozitivno i u život“ (25. svibnja 1991.).

„Griješite kad u budućnost gledate misleći samo na ratove, kazne i zlo. Ako stalno mislite na zlo, već ste na putu da ga sretnete. Za kršćanina postoji samo jedan stav prema budućnosti: nada u spasenje. Vaš je zadatak prihvatiti božanski mir, živjeti ga i širiti“ (10. lipnja 1982.).

„Današnji svijet živi usred jakih napetosti i hoda na rubu katastrofe. Može se spasiti samo ako nađe mir, ali mir može imati samo povratkom Bogu“ (15. veljače 1983.).

„Ovdje sam se predstavila kao Kraljica Mira da vam svima kažem da je mir potreban za spasenje svijeta. Samo u Bogu se nalazi istinska radost iz koje proizlazi istinski mir. Zato tražim obraćenje“ (16. lipnja 1983.).

„Nosite mir u vašim srcima. Njeguajte ga kao cvijet koji je potreban vode, nježnosti i svjetlosti“ (25. veljače 2003.).

Mir koji izvire iz ljubavi

7. Ovaj mir nije sam sebi svrha niti izražava najvišu kršćansku vrijednost. To je plod življene ljubavi koja je najveća i najljepša vrlina. Riječ je o ljubavi koja se prepušta ljubavi Božjoj i izražava se u bratskoj ljubavi koja izbjegava svađe, ne sudi i oprašta:

„Ljubite jedni druge. Budite braća među sobom i izbjegavajte svaku svađu“ (25. prosinca 1981.). „Draga djeco! I danas vas želim pozvati na oprost. Opraštajte, djeco moja! Opraštajte drugima, opraštajte sebi“ (13. ožujka 2010.). „Draga djeco! Ovo je vrijeme zahvalnosti. Danas od vas tražim ljubav, ne tražite greške i krivnje u drugima i ne sudite ih“ (4. svibnja 2020.).

Ova ljubav, koja nam omogućuje donijeti mir u svijet, također podrazumijeva ljubav za one koji nisu katolici. Istina je, ne radi se o predlaganju sinkretizma ili tvrdnji da su „sve religije jednake pred Bogom“. Ipak, sve su osobe ljubljene. Ovo se najbolje razumije u ekumenskom i međureligijskom kontekstu Bosne i Hercegovine, obilježene strašnim ratom s jakim religijskim elementima.

„Vi ste na zemlji podijeljeni, ali svi ste moja djeca. Muslimani, pravoslavci, katolici, svi ste jednaki pred mojim Sinom i preda mnom. Svi ste moja djeca. To ne znači da su sve religije jednake pred Bogom, ali ljudi jesu. Međutim, nije dovoljno pripadati Katoličkoj Crkvi da bi bili spašeni: potrebno je poštivati volju Božju [...]. Kome je malo dano, od njega će se malo tražiti“ (20. svibnja 1982.). „Vi niste pravi kršćani ako ne poštujete svoju braću koja pripadaju drugim religijama“ (21. veljače 1983.). Ipak, ne zaboravlja se na nužnost da „očuvate pod svaku cijenu katoličku vjeru za sebe i za svoju djecu“ (19. veljače 1984.).

Kralj Mira

8. Naslov „Kraljica Mira“ odgovara onome „Kralj Mira“ koji se pripisuje Isusu:

„Pozivam vas, draga djeco, da vaš život bude sjedinjen s Njim. Isus je Kralj Mira i samo On vam može dati mir koji tražite. Ja sam s vama i prikazujem vas na poseban način Isusu“ (25. prosinca 1995.). „U svojim rukama imam malog Isusa – Kralja mira“ (25. prosinca 2002.). „S velikom radošću vam nosim Kralja Mira da vas On blagoslovi svojim blagoslovom“ (25. prosinca 2007.).

Samo Bog

9. Poruke pružaju snažnu teocentričnu viziju duhovnog života i često pozivaju na pouzdano predanje Bogu koji je ljubav:

„Draga djeco! Danas vas pozivam na potpuno predanje Bogu. Sve što činite i sve što posjedujete predajte Bogu, da On zagospodari u vašem životu kao Kralj svega [...] ne bojte se“ (25. srpnja 1988.).

„Draga djeco! Danas vas pozivam da ovaj tjedan živite po riječima: JA LJUBIM BOGA! Dragi djeco, ljubavljete ćete postići sve, pa i ono što mislite da je nemoguće“ (28. veljače 1985.).

„Draga djeco! Pozivam vas na potpuno predanje Bogu. Neka sve što posjedujete bude u rukama Božjim. Tako, samo tako ćete imati radost u srcu. Dječice, radujte se u svemu što imate. Bogu zahvaljujte jer je sve dar Božji vama. Tako ćete u životu moći zahvaljivati za sve i otkriti Boga u svemu, i u najmanjem cvijetu“ (25. travnja 1989.).

10. U svjetlu svega navedenog, možemo prepoznati srž poruka u kojima Gospa ne stavlja samu sebe u središte već se pokazuje da je sasvim usmjerena prema našem sjedinjenju s Bogom:

„Eto, zato sam s vama, da vas poučim i približim Božjoj Ljubavi“ (25. svibnja 1999.).

„Vas pozivam da ljubite najprije Boga, Stvoritelja vaših života, a onda ćete i u svima Boga prepoznati i ljubiti“ (25. studenoga 1992.).

„Ja sam s vama i pred Bogom zagovaram svakoga od vas, da bi se vaše srce otvorilo Bogu i ljubavi Božjoj“ (25. ožujka 2000.).

„Vas sve pozivam da rastete u Božjoj ljubavi kao cvijet koji osjeti tople zrake proljeća“ (25. travnja 2008.).

„Nemojte se pokolebati u vjeri i pitati zašto jer mislite da ste sami i ostavljeni, već otvorite vaša srca, molite i čvrsto vjerujte i tada će vaše srce osjetiti Božju blizinu i da vas Bog nikada ne napušta i da je u svakom trenutku kraj vas“ (25. prosinca 2019.).

11. Zato Marija poziva na susret s Bogom koji je uvijek prisutan u svakodnevnom životu:

„Tražite znakove i poruke, a ne vidite da vas Bog poziva svakim jutarnjim izlaskom sunca da se obratite i vratite na put istine i spasenja“ (25. rujna 1998.). „Neka vam pšenična polja govore o milosrđu Božjem prema svakom stvorenju“ (25. kolovoza 1999.). „Bog vas želi spasiti i šalje vam poruke preko ljudi, prirode i mnogih stvari koje vam mogu samo pomoći da shvatite da trebate mijenjati smjer svoga života“ (25. ožujka 1990.).

Kristocentričnost

12. Marijin se zagovor i djelovanje pokazuju jasno podređeni Isusu Kristu koji je autor milosti i spasenja u svakoj osobi:

„Napose, dječice, jer vas želim povesti bliže Isusovu Srcu. Dječice, zato vas danas pozivam na molitvu posvećenja Isusu, mom dragom Sinu, da bi svako vaše srce bilo njegovo“ (25. listopada 1988.). „Ne dopustite da vas zavede sjaj svijeta. Otvorite se svjetlu Božanske Ljubavi, Ljubavi moga Sina. Odlučite se za njega: On je Ljubav, On je Istina“ (2. svibnja 2016.). „Pozivam vas, draga djeco, danas zato što ste se udaljili od Isusa, jer ste stavili u drugi plan Isusa i zanemarili ste Ga. Zato vas pozivam da se odlučite za Njega i da stavite Isusa na prvo mjesto u vašem životu“ (24. travnja 2017.). „Želim vas obnavljati i voditi svojim Srcem Srcu Isusovu, koje i danas za vas trpi i poziva vas na obraćenje“ (25. listopada 1996.). „Samo ako se približite Isusu shvatit ćete neizmjernu ljubav koju ima za svakog od vas“ (25. veljače 1998.). “[I danas] vas sve pozivam da vaša srca plamte što žešćom ljubavlju prema Raspetome i ne zaboravite da je iz ljubavi prema vama dao svoj život kako biste vi bili spašeni“ (25. rujna 2007.).

13. Marija zagovara, ali Krist je onaj koji daje snagu. Stoga, čitavo se njezino majčinsko djelovanje sastoji u tome da nas potakne da idemo ka Kristu.

“[Jer će] vam On dati snage i radosti u ovo vrijeme. Ja sam vam mojim zagovorom [i molitvom] blizu“ (25. studenoga 1993.). „Moje ruke vam pružaju moga Sina koji je Izvor bistre vode. On će oživjeti vašu vjeru i očistiti vaša srca“ (2. listopada 2014.). „Otvorite srca i predajte svoj život Isusu da On djeluje preko vaših srdaca i učvrsti vas u vjeri“ (23. svibnja 1985.).

Marija govori ponizno o svojim riječima u odnosu na Vječnu Riječ, čije nas riječi života djelotvorno preobražavaju: „Draga djeco! Ja vam govorim kao Majka: jednostavnim riječima [...]. A moj Sin, koji je od vječne sadašnjosti, On vam govori riječima života i sije ljubav u otvorena srca“ (2. listopada 2017.).

Djelovanje Duha Svetoga

14. Mnoge poruke pozivaju na prepoznavanje važnosti traženja pomoći od Duha Svetoga:

„Ljudi griješe kada se utječu samo svecima da bi nešto tražili. Važno je moliti se Duhu Svetom da siđe na vas. Tko njega ima, ima sve“ (21. listopada 1983.).

„Počnite zazivati Duha Svetoga svaki dan. Najvažnije je moliti se Duhu Svetom. Kada Duh Sveti siđe na vas, tada se sve mijenja i postaje vam jasno“ (25. studenoga 1983.).

„Prije Mise treba moliti Duha Svetoga. Molitve Duhu Svetom trebaju uvijek pratiti Misu“ (26. studenoga 1983.).

“Ljudi mole na pogrešan način. Odlaze u crkve i svetišta da bi tražili neku materijalnu milost. Malobrojni, naprotiv, traže dar Duha Svetoga. Najvažnija stvar za vas je iskati da siđe Duh Sveti jer ako imate dar Duha Svetoga imate sve“ (29. prosinca 1983.).

Poziv na obraćenje

15. U porukama se stalno pojavljuje poziv za napuštanje svjetovnog načina života i pretjerane navezanosti na zemaljska dobra, zajedno s čestim pozivima na obraćenje, što otvara mogućnost pravoga mira u svijetu. Čini se da je obraćenje srž Gospine poruke: „Draga djeco! Danas vas pozivam na obraćenje. To je najvažnija poruka koju sam ovdje dala“ (25. veljače 1996.).

„Moje srce gori ljubavlju za vas. Jedina riječ koju želim reći svijetu je ova: obraćenje, obraćenje. Kažite to svojoj mojoj djeci. Samo molim obraćenje“ (25. travnja 1983.).

„Draga djeco! Danas vas sve želim oviti svojim plaštem i povesti sve prema putu obraćenja. Draga djeco, molim vas dajte Gospodinu svu svoju prošlost, sve zlo koje se nataložilo u vašim srcima“ (25. veljače 1987.).

„Ne možete reći da ste obraćeni, jer vaš život mora postati svakidašnje obraćenje“ (25. veljače 1993.).

„Probudite se iz umornog sna vaše duše i recite Bogu svom snagom ‘Da’. Odlučite se na obraćenje i svetost“ (25. ožujka 2001.).

„Obraćajte se dječice, i kleknite u tišini vašega srca. Stavite Boga u središte vašega bića“ (25. svibnja 2001.).

„Draga djeco! I danas vas s velikom radošću u svom srcu pozivam na obraćenje [...]. Bog želi obratiti čitav svijet i pozvati ga na spasenje i put prema Njemu koji je početak i konac svakog bića“ (25. lipnja 2007.).

Težak teret zla i grijeha

16. Istovremeno je prisutno ustrajno poticanje da se ne podcijeni *težina zla* i grijeha i da se uzme s velikom ozbiljnošću Božji poziv na borbu protiv zla i protiv utjecaja Sotone. Potom, drugi učestali poziv je onaj da se ne bojimo pred kušnjama. Navješćuje se, ovisno o slučaju, da je sadašnjost vrijeme milosti i vrijeme kušnje. Ovaj posljednji element je izražen, povremeno, i vrlo jakim tonovima: posvuda je očaj, sve ruši itd., i povezan je nadasve s manjkom vjere i udaljenošću od Boga velikog dijela ljudi. Odatle se rađa poziv da se Bogu prikažu sve patnje i teškoće kako bi donijele plodove milosti i unutarnje utjehe:

„Ja ne plaćem samo zato što je Isus umro. Plaćem zato što je Isus umro dajući svoju krv do posljednje kapi za sve ljude, ali mnoga moja djeca ne žele izvući iz toga ikakvu korist“ (1. travnja 1983.).

„Okrenite se, draga djeco, i vidjet ćete koliki je grijeh zavladao ovom zemljom. Zato molite da Isus pobijedi“ (13. rujna 1984.).

„Draga djeco! Znete da sam vam obećala oazu mira, a ne znate da pokraj oaze postoji pustinja, gdje sotona vreba i želi iskušati svakog od vas. Draga djeco, samo molitvom možete pobijediti svaki utjecaj sotone na svome mjestu [gdje živite]. Ja sam s vama, ali vam ne mogu oduzeti vaše slobode“ (7. kolovoza 1986.).

„U koje god mjesto ja idem, a sa mnom je i moj Sin, tamo me dostigne i sotona. Dopustili ste, a da toga niste bili svjesni, da u vama prevlada i vama zagospodari [...]. Ne predajte se, djeco moja! Obrišite s moga lica suze koje prolijevam promatrajući što činite. Pogledajte oko sebe! Nađite vremena da se približite Bogu u Crkvi. Dođite u kuću vašeg Oca. Nađite vremena da se okupite u obitelji i da od Boga molite milost. [...] Ne gledajte prijezirno siromaha koji vas moli za koru kruha. Ne tjerajte ga od vašeg punog stola. Pomozite mu! I Bog će vama pomoći [...]. Vi ste, djeco moja, sve ovo zaboravili. Tome je pridonio i sotona. Ne predajte se! [...]. Neću vas dalje prekoračiti; želim vas umjesto toga pozvati još jednom na molitvu, na post i na pokoru“ (28. siječnja 1987.).

„Draga djeco, danas vas na poseban način pozivam na molitvu i odricanje jer, sada kao nikad, sotona želi [...] zavarati što više ljudi na putu smrti i grijeha. Zato, draga djeco, pomozite da moje Bezgrešno Srce zavlada u svijetu grijeha“ (25. rujna 1991.).

„Ne dopustite da vas Sotona razvlači i radi od vas što hoće. Pozivam vas da budete odgovorni i odlučni i posvetite Bogu svaki dan“ (25. siječnja 1998.).

„Sada kao nikad prije sotona želi ugušiti svojim zaraznim vjetrom mržnje i nemira čovjeka i njegovu dušu. U mnogim srcima nema radosti jer nema Boga ni molitve. Mržnja i rat rastu iz dana u dan. Pozivam vas, dječice, počnite iznova sa zanosom hod svetosti i ljubavi, jer ja sam radi toga došla među vas. Budimo

skupa ljubav i praštanje za sve one koji znaju i hoće ljubiti samo ljudskom ljubavlju, a ne onom neizmjernom Božjom ljubavlju" (25. siječnja 2015.).

17. Gospa ukazuje na priliku za okončanje rata, ali to zahtjeva suradnju kršćana darom njihovih života. Ovo podrazumijeva snažan poziv na odgovornost:

„Pričate, a ne živite: zato, dječice, i ovaj rat tako dugo traje. Pozivam vas da se otvorite Bogu i da u svom srcu živite s Bogom [...]. Draga djeco, ne mogu vam pomoći ako ne živite Božje zapovijedi, ako ne živite Misu, ako se ne klonite grijeha" (25. listopada 1993.). Ipak, četiri mjeseca kasnije izriče zahvalnost naglašavajući iznova vrijednost suradnje vjernika: „Svi ste mi pomogli da se što prije završi ovaj rat" (25. veljače 1994.). Važnost sudjelovanja vjernika se pojavljuje i u drugim kontekstima: „Svi trebate svojim životom i svojim primjerom raditi na širenju spasenja" (25. svibnja 1996.).

Molitva

18. Na ovom je putu molitva temeljena. U porukama je poticaj na molitvu stalan i uporan:

„Pozivam vas iznova da se odlučite za molitvu, jer ćete molitvom moći živjeti obraćenje. Svaki će od vas, u jednostavnosti, postati sličan djetetu koje je otvoreno ljubavi Očevoj" (25. srpnja 1996.).

„[I danas] vas pozivam da kratkim i žarkim molitvama ispunite vaš dan. Kad molite vaše srce je otvoreno i Bog vas ljubi posebnom ljubavlju i daje vam posebne milosti. Zato iskoristite ovo milosno vrijeme i posvetite ga Bogu više nego ikad do sada" (25. srpnja 2005.).

19. Zajedno s molitvom često se pojavljuje poziv na *post*, ali je protumačen kao dobrovoljni prinos uz druge tjelesne žrtve: „Ako ste u poteškoći ili u potrebi, dođite k meni. Ako nemate snage postiti o kruhu i vodi možete se odreći drugih stvari. Osim hrane, bilo bi dobro odreći se televizije, jer ste nakon gledanja televizijskih programa rastreseni i ne možete moliti. Također se možete odreći alkohola, cigareta i drugih užitaka. Sami znate što trebate učiniti" (8. prosinca 1981.).

Misa kao središte

20. Molitva vjernika svoj vrhunac nalazi u Euharistijskom slavlju:

„Misa je najuzvišeniji oblik molitve. Nikad nećete uspjeti shvatiti veličinu Mise" (13. siječnja 1984.). „Draga djeco! I danas vas na poseban način želim pozvati na Euharistiju. Neka Misa bude centar vašeg života! Posebno, draga djeco, neka Euharistija bude u vašim obiteljima: obitelj mora ići na Svetu Misu i slaviti Isusa. Isus mora biti središte vašeg života!" (15. lipnja 2018.). „Sveta Misa, dječice, neka vam ne bude običaj nego život, živeći svaki dan svetu Misu osjetit ćete potrebu za svetošću" (25. siječnja 1998.). „Ne zaboravite da je u Euharistiji koja je srce vjere moj Sin uvijek s vama. Dolazi vam i lomi kruh s vama jer, djeco moja, radi vas je umro, uskrsnuo i iznova dolazi" (2. svibnja 2016.).

21. Poruka koja slijedi dobro naglašava manju vrijednost samih ukazanja u odnosu na Euharistiju, golemo duhovno blago:

„Bliže sam vam tijekom Mise nego tijekom ukazanja. Mnogi hodočasnici bi željeli bili prisutni u sobici ukazanja i zato se tiskaju oko župnog ureda. Kada se budu gurali pred tabernakulom kao sada pred župnim uredom razumjet će sve, razumjet će prisutnost Isusovu, jer pričestiti se je više nego biti vidjelac" (12. studenoga 1986.).

Bratsko zajedništvo

22. Međugorska duhovnost nije individualistička. S jedne strane, živi se posebice u zajedničkim događajima kao što su hodočašća i molitveni susreti; s druge strane, u porukama je, zajedno s molitvom, stalno prisutan poziv na konkretnu bratsku ljubav koja prati, daruje, služi, oprašta i koja je blizu siromasima.

„To je jedina istina i to je istina koju vam je moj Sin ostavio. Ne trebate je puno razmatrati. Od vas se traži [...] da ljubite i dajete“ (2. siječnja 2015.).

„Pozivam vas, dječice, da u ovo vrijeme vidite kome je potrebna vaša duhovna ili materijalna pomoć. Svojim primjerom, dječice, bit ćete ispružene Božje ruke, koje čovječanstvo traži“ (25. veljače 1997.).

„Odaberite potom jedan dan u tjednu i posvetite ga siromasima i bolesnima: nemojte ih zaboraviti“ (23. siječnja 1984.).

„Draga djeco! Pozivam vas na ljubav prema bližnjemu, na ljubav prema onomu od koga vam dolazi zlo. Tako ćete ljubavlju moći prosuditi nakane srdaca. Molite i ljubite, draga djeco: ljubavlju možete učiniti i ono što mislite da je nemoguće“ (7. studenoga 1985.).

„Draga djeco! Danas vas pozivam na ljubav, koja je Bogu odana i ugodna. Dječice, ljubav sve prihvaća, sve što je tvrdo i gorko, radi Isusa koji je ljubav. Zato, draga djeco, molite Boga da vam dođe u pomoć [...]. Bog može oblikovati vaš život i vi ćete rasti u ljubavi. Slavite Boga, dječice, HVALOSPJEVOM LJUBAVI (1Kor 13), da bi ljubav Božja mogla rasti iz dana u dan do svoje punine“ (25. lipnja 1988.).

„Vi tražite od moga Sina da vam bude milostiv, a ja vas pozivam na milosrđe. Tražite od njega da vam bude dobar i da vam prašta, a koliko vremena ja molim vas, svoju djecu, da praštate i volite sve ljude koje susrećete“ (2. ožujka 2019.).

Vid zajedništva u Međugorju proizlazi i u redovitom isticanju temeljne važnosti obitelji u kršćanskom životu: „Draga djeco! Molim vas da počnete mijenjati svoj život u obitelji. Neka obitelj bude skladni cvijet koji ja želim dati Isusu. Dragi djeco, svaka obitelj neka bude zauzeta u molitvi, a želim da se jednoga dana vide i plodovi u obitelji. Samo tako ću vas sve, kao latice, pokloniti Isusu u ostvarenju planova Božjih“ (1. svibnja 1986.).

23. Ova duhovnost zasigurno uključuje i eklezijalnu dimenziju, odnosno dimenziju zajedništva sa čitavom Crkvom, s pastirima te osobito sa Svetim Ocem:

„Dobro izvršavajte svoje dužnosti i činite ono što Crkva traži od vas.“ (2. veljače 1983.). „Ja molim svoga Sina da vam kroz ljubav udijeli zajedništvo po njemu, jedinstvo među vama, jedinstvo između vas i vaših pastira. Moj Sin vam se uvijek iznova daruje preko njih i obnavlja vašu dušu. To nemojte zaboraviti“ (2. kolovoza 2014.). „Molim vas kao svoju djecu: mnogo molite za Crkvu i za njene službenike, vaše pastire, da Crkva bude onakva kakvu je moj Sin želi: bistra kao izvorska voda i puna ljubavi“ (2. ožujka 2018.). „Molite za mog preljubljenog Svetog Oca, molite za njegovu misiju“ (17. kolovoza 2014.).

Radost i zahvalnost

24. Međugorska je duhovnost radosna, slavljenička i uključuje poziv da se živi radost nasljedovanja Krista, zahvaljujući i za male, lijepe stvari u životu:

„Draga djeco, pozivam vas na otvorenost Bogu. Vidite, dječice, kako se priroda otvara i daje život i plod, tako i ja vas pozivam na život s Bogom i potpuno predanje Njemu. Dječice, ja sam s vama i neprestano vas

želim uvoditi u radost života. Želim da svatko od vas otkrije radost i ljubav koja se nalazi samo u Bogu i koju samo Bog može dati" (25. svibnja 1989.).

„Draga djeco, danas vas pozivam da Bogu zahvaljujete za sve darove koje ste otkrili tijekom svog života, i za najmanji dar koji ste osjetili. Ja zahvaljujem s vama i želim da svi osjetite radost darova, i da Bog bude sve svakome od vas" (25. rujna 1989.).

„Molite, dječice, da vam molitva postane život. Tako ćete u vašem životu otkriti mir i radost koju Bog daje onima koji su otvorena srca prema Njegovoj ljubavi" (25. kolovoza 2007.).

„Tko moli, dječice, osjeća slobodu djece Božje i radosna srca služi na dobro bratu čovjeku. Jer Bog je ljubav i sloboda. Zato, dječice, kad vas žele staviti u okove i vama se služiti to nije od Boga, jer Bog je ljubav i daje Svoj mir svakom stvorenju" (25. listopada 2021.).

„Pronađite u prirodi mir i otkrit ćete Boga Stvoritelja kome ćete moći zahvaljivati za sva stvorenja" (25. srpnja 2001.).

„Želim da svaki od vas bude sretan ovdje na zemlji" (25. svibnja 1987.).

„Draga djeco! Molite i obnovite vaše srce da bi dobro koje ste posijali rodilo plodom radosti" (25. veljače 2024.).

„Trebam vas ujedinjene s mojim Sinom, jer želim da budete sretni" (2. svibnja 2015.)

Svjedočanstvo vjernika

25. U porukama se također nalaze žurni pozivi na osobno svjedočanstvo. Općenito je riječ o pozivima na svjedočenje vjere i ljubavi životom. U tome se može sažeti međugorska misionarska poruka. U tom pogledu, u mjesečnim porukama župi, Gospa se često obraća vjernicima nazivajući ih "apostoli moje ljubavi":

„Draga djeco, kao Majka vas molim da ustrajete kao moji apostoli [...]. Molim da po mome Sinu svjedočite ljubav Nebeskog Oca. Djeco moja, dana vam je velika milost da budete svjedoci ljubavi Božje. Danu odgovornost ne shvaćajte olako. Ne žalostite moje majčinsko Srce. Kao Majka želim se pouzdati u svoju djecu, u svoje apostole" (2. studenoga 2012.).

„Apostoli moje ljubavi, djeco moja, vi budite kao zrake sunca koje toplinom ljubavi moga Sina griju svijetu oko sebe. Djeco moja, svijetu su potrebni apostoli ljubavi" (2. listopada 2018.).

Osobito je lijepa poruka koja potiče na to da se pridaje manje važnosti spektakularnim znakovima, već da se ono u što se vjeruje očituje vlastitim životom: „Vi od mene tražite znak kako bi se vjerovalo u moju prisutnost. Znak će doći. Ali vi to ne trebate: vi sami morate biti znak za druge" (8. veljače 1982.).

Život vječni

26. U mnogim porukama je snažan poziv da se probudi želja za rajem i stoga da se traži krajnji smisao egzistencije u životu vječnom:

„Draga djeco, danas vas sve želim pozvati da se svaki od vas odluči za Raj" (25. listopada 1987.). „Bog me šalje da vam pomognem i da vas povedem prema raju, koji je vaš cilj" (25. rujna 1994.). „Želim od vas napraviti prelijepi buket spreman za vječnost" (25. srpnja 1995.). „Bez Njega nema budućnosti ni radosti, a iznad svega nema vječnog spasenja" (25. travnja 1997.). „Odlučite se za svetost, dječice, i mislite na raj"

(25. svibnja 2006.). „U vašem srcu rodit će se želja za nebom. Radost će zavladata u vašem srcu“ (25. kolovoza 2006.). „Vi ste toliko slijepi i navezani na zemaljske stvari i mislite na zemaljski život. Bog me je poslao da vas vodim prema vječnom životu“ (25. listopada 2006.). „Ne zaboravite da ste putnici na putu prema vječnosti“ (25. studenoga 2006.). „Ne zaboravite da ste prolazni kao cvijet u polju“ (25. siječnja 2007.). „Ne zaboravite da ste prolaznici na ovoj zemlji“ (25. prosinca 2007.). „Sve je prolazno dječice, samo je Bog neprolazan“ (25. ožujka 2008.). „Želim, dječice, da se svaki od vas zaljubi u vječni život koji je vaša budućnost“ (25. siječnja 2009.).

Potrebna pojašnjenja

27. Sveukupnost poruka ima veliku vrijednost i drukčijim riječima izriče trajne pouke Evanđelja. Mali broj poruka se odaljava od ovih tako pozitivnih i poučnih sadržaja i čini se da čak dolazi do toga da im proturječe. Treba biti pozoran kako tih nekoliko zbunjujućih elemenata ne bi zasjenilo ljepotu cjeline.

Kako bi se izbjeglo da ovo blago Međugorja bude kompromitirano, nužno je razjasniti neke moguće zabune koje mogu dovesti do toga da manje grupe iskrive dragocjen prijedlog ovog duhovnog iskustva, nadasve ako se poruke čitaju parcijalno.

Ovo nas dovodi dotle da se prisjetimo još jednog odlučujućeg načela: kada se prepozna djelovanje Duha Svetoga usred nekog duhovnog iskustva, to ne znači da je sve ono što pripada tom iskustvu lišeno svake nepreciznosti, nesavršenosti ili moguće zabune. Valja se iznova prisjetiti da se ovi fenomeni “katkad čine povezanim sa zbunjujućim ljudskim iskustvima, s nepreciznim izrazima s teološkoga gledišta ili s interesima koji nisu posve legitimni” (*Norme, br. 14*). To ne isključuje mogućnost kakve pogreške “prirodnoga reda koja nije nastala zbog zle namjere, nego zbog subjektivne percepcije fenomena” (*ibid.*, čl. 15,2°).

Vjernici moraju biti oprezni i razboriti u tumačenju i širenju navodnih poruka. Kako bismo sada pružili usmjerenje ukazujemo na neke poruke koje treba razmotriti s posebnom brigom, premda mnoge od njih mogu biti primjereno shvaćene u svjetlu sveukupnosti poruka.

Priekori i prijetnje

28. U nekim se slučajevima čini kao da Gospa pokazuje neku razdraženost jer se nisu slijedile neke njezine upute; upozorava tako na prijeteće znakove i na mogućnost da se više ne ukazuje, iako se kasnije poruke nastavljaju bez prekida:

„Došla sam posljednji put pozvati svijet na obraćenje. Ubuduće se više neću ukazivati na zemlji. Ovo su moja posljednja ukazanja“ (2. svibnja 1982.).

„Požurite s obraćenjem. Kad se očituje obećani znak na brdu, bit će prekasno“ (2. rujna 1982.).

„Danas vas pozivam posljednji put. Sad je korizma i vi kao župa u korizmi možete se pokrenuti za ljubav mome pozivu. Ako to ne učinite, ne želim vam upućivati poruke“ (21. veljače 1985.).

Ove poruke se trebaju primiti samo kao poziv da se ne odgađa ili kasni s obraćenjem, imajući na umu ono što kaže sveti Pavao: „Evo sad je vrijeme milosno, evo sad je vrijeme spasa“ (2Kor 6,2).

Zapravo, jedna od poruka pruža ispravno svjetlo za primjereno tumačenje onih koje smo citirali:

„Oni koji predviđaju katastrofe su lažni proroci. Oni kažu: ‘U toj godini, u taj dan biti će katastrofa’. Ja sam uvijek govorila da će kazna doći ako se svijet ne obrati. Zato pozivam sve na obraćenje. Sve ovisi o vašem obraćenju“ (15. prosinca 1983.).

Poruke župi

29. Postoje i drugi izrazi koji riskiraju da budu protumačeni na pogrešan način, kako se događa u porukama župi. Čini se kao da u njima Gospa želi kontrolu nad detaljima duhovnog i pastoralnog puta – zahtjevi dana posta ili upute o posebnim obvezama za različita liturgijska vremena – odajući tako dojam da se želi staviti na mjesto redovitih župnih tijela. Ponekad proizađe, kako vidimo u porukama koje slijede, „posebna briga“ koju Gospa želi vršiti nad župom, sve do toga da prekora kako se njezine pastoralne upute ne slušaju:

„Draga djeco! Ja sam ovu župu na poseban način izabrala i želim je voditi. U ljubavi je čuvam i želim da svi budete moji. Hvala vam što ste se večeras odazvali. Želim da uvijek budete u što većem broju sa mnom i mojim Sinom. Ja ću svakog četvrtka reći posebnu poruku za vas“ (1. ožujka 1984.).

„Draga djeco! Sutra navečer (na svetkovinu Pedesetnice) molite za Duha istine. Posebno vi iz župe, jer vama je potreban Duh istine da možete prenositi poruke onakve kakve jesu, ne dodajući im ni oduzimajući bilo što, onako kako sam ja kazala“ (9. lipnja 1984.).

„Draga djeco! Ovih dana (Došašća) vas pozivam na obiteljsku molitvu. U ime Božje ja sam više puta davala poruke, ali me niste slušali. Ovaj Božić će vam biti nezaboravan samo ako prihvatite poruke koje vam upućujem“ (6. prosinca 1984.).

„Draga djeco! Želim vam upućivati poruke i zato vas danas pozivam da proživljavate i prihvatite moje poruke. Draga djeco, volim vas i na poseban način sam izabrala ovu župu koja mi je milija nego ostale, gdje sam rado boravila, kad me je Svevišnji slao. Zato vas pozivam: prihvatite me, draga djeco, da bi i vama bilo dobro. Slušajte moje poruke!“ (21. ožujka 1985.).

„Danas je dan kada sam vam željela prestatu upućivati poruke, jer me pojedinci nisu prihvatili. Župa se je pokrenula, i želim vam davati poruke kao nikada [ni u jednom mjestu] u povijesti, od nastanka svijeta“ (4. travnja 1985.).

Takvi ponavljajući poticaji upućeni župljanima su razumljiv izraz snažne ljubavi navodnih vidjelaca prema njihovoj župnoj zajednici. Ipak, Gospine poruke ne mogu preuzeti redovito mjesto župnika, pastoralnog vijeća i sinodalno djelovanje zajednice u odlukama koje su predmet zajedničkog razlučivanja, zahvaljujući kojem župa raste u razboritosti, bratskom slušanju, poštivanju drugih i u dijalogu.

Neprestano inzistiranje na slušanju poruka

30. Osim čestih poticaja vjernicima u župi, općenito se čini da Gospa promiče tako ustrajno slušanje njezinih poruka da se ponekad taj poziv ističe više nego sam sadržaj poruka: „Draga djeco! Niste svjesni poruka koje vam preko mene Bog šalje. Daje vam velike milosti, a vi ne shvaćate“ (8. studenoga 1984.). „Niste svjesni svake poruke koju vam dajem“ (15. studenoga 1984.). Ovime se riskira da se kod vjernika stvore ovisnost i pretjerana očekivanja, što bi na kraju zasjenilo središnju važnost objavljene Riječi.

Ustrajavanje se stalno pojavljuje. Na primjer: „Živite moje poruke“ (18. lipnja 2010.). „Živite moje poruke“ (25. lipnja 2010.). „Živite ove poruke koje vam dajem kako bih vam mogla dati nove poruke“ (27. svibnja

2011.). „Slijedite moje poruke [...] obnavljajte moje poruke“ (17. lipnja 2011.). „Prihvatite moje poruke i živite moje poruke“ (24. lipnja 2011.).

U nekim porukama, poput iduće, inzistiranje postaje žurno: „Draga djeco, i danas vas Majka radosno poziva: budite moji nosioci, nosioci mojih poruka u ovom umornom svijetu. Živite moje poruke, odgovorno ih prihvaćajte. Dragi djeco, molite sa mnom za moje planove koje želim ostvariti“ (30. prosinca 2011.).

Ovaj poticaj, koji se prilično često ponavlja, vjerojatno proizlazi iz ljubavi i velikodušnog žara navodnih vidjelaca koji su se, u dobroj volji, bojali da će Majčini pozivi na obraćenje i mir biti ignorirani. Ovo ustrajavanje postaje još problematičnije kada se poruke odnose na zahtjeve za koje nije vjerojatno da su nadnaravnog porijekla, kao kada Gospa daje naredbe o datumima, mjestima, praktičnim vidovima i donosi odluke o običnim pitanjima. Iako poruke ovog tipa nisu česte u Međugorju, pronalazimo nekoliko onih koje se mogu objasniti jedino polazeći od osobnih želja navodnih vidjelaca. Sljedeća poruka je jasan primjer takvih zastranjujućih poruka:

„5. kolovoza slavi se drugo tisućljeće moga rođenja [...]. Molim vas da se intenzivno pripremite s tri dana [...]. U ovim danima ne radite“ (1. kolovoza 1984.).

Razumno je da vjernici, koristeći se razboritošću i zdravim razumom, ne shvaćaju ozbiljno ove detalje i ne pridaju im pažnju. Valja se uvijek prisjećati da se u ovom, kao i u drugim duhovnim iskustvima i navodnim nadnaravnim fenomenima, pozitivni i poučni elementi miješaju s elementima koje treba zanemariti, ali to ne smije dovesti do podcjenjivanja bogatstva i dobra prijedloga Međugorja u cjelini.

Gospa daje ispravnu vrijednost svojim porukama

31. Zapravo, sama Gospa poziva da se njezine poruke relativiziraju. Uistinu, jasno potvrđuje što moramo slušati: Evanđelje. Gospa često traži da se slušaju njezine poruke, ali istovremeno ih podređuje neusporedivoj vrijednosti objavljene Riječi u Svetom pismu. O tome su sljedeće opomene vrlo oštre i postaju središnji kriterij stava kojeg treba zauzeti prema porukama:

„Nemojte tražiti izvanredne stvari, radije uzmite Evanđelje, čitajte ga i sve će vam biti jasno“ (12. studenoga 1982.).

„Zašto postavljate toliko pitanja? Svi su odgovori u Evanđelju“ (19. rujna 1981.).

„Ne vjerujte lažljivim glasovima koji vam govore o lažnim stvarima, lažnom sjaju. Vi se, djeco moja, vratite Pismu!“ (2. veljače 2018.).

32. Gospin poziv na čitanje Svetog pisma je jedan od najčešće ponavljanih zahtjeva:

„Draga djeco! Danas vas pozivam da u svojim kućama svaki dan čitate Bibliju: neka bude na vidljivom mjestu, da vas uvijek potiče da je čitate i da molite“ (18. listopada 1984.). „Stavite, dječice, Sveto pismo na vidljivo mjesto u svojoj obitelji i čitajte ga i živite“ (25. kolovoza 1996.). „Stavite Sveto pismo na vidljivo mjesto u svojoj obitelji, čitajte ga, razmišljajte i učite kako Bog ljubi svoj narod“ (25. siječnja 1999.). „Pozivam vas, da čitajući Sveto pismo obnovite molitvu u svojim obiteljima“ (25. rujna 1999.). „Ne zaboravite, dječice, čitati Sveto pismo. Stavite ga na vidljivo mjesto i svjedočite svojim životom da vjerujete i živite Riječ Božju“ (25. siječnja 2006.). „Čitajte, meditirajte Sveto pismo i riječi u njemu napisane neka vam budu život“ (25. veljače 2012.). „Stavite Sveto pismo na vidljivo mjesto u vašim obiteljima i čitajte ga“ (25.

siječnja 2014.). „Djeco moja, čitajte knjigu Evanđelja. To je uvijek nešto novo, to je ono što vas veže uz moga Sina koji je rođen da donese riječi života svojoj djeci“ (2. studenoga 2019.).

33. S druge strane, sama Gospa potvrđuje da je svjedočanstvo kršćana, više nego poruke, pravo svjetlo za svijet:

„Želim da budete zauzeti u proživljavanju i prenošenju poruka. *Napose*, draga djeco, želim da budete svi Isusov odsjaj koji će svijetliti ovom nevjernom svijetu koji korača u tami. Želim da svi budete svjetlo svima i da u svjetlu svjedočite“ (5. lipnja 1986.).

34. Tako treba prepoznati da su poruke kojima Gospa neprestano traži slušanje, naposljetku, njezini uporni pozivi na obraćenje, na povratak Kristu, meditiranje njegove Riječi, na molitvu i traženje mira. Ništa nas od ovoga ne udaljava od Evanđelja i ne odvlači nam pozornost s njega. Dakle, nisu vjerni pravom duhu Međugorja oni koji su previše usredotočeni na izvanredne stvari i na navodne Gospine poruke te ne ulažu svoje vrijeme i svoje snage u molitvu s Riječju Božjom, u klanjanje Kristu, u služenje braći i u izgradnju mira posvuda.

Gospino „samouzdizanje“

35. Poruke koje pripisuju Mariji izraze „moj plan“ ili „moj projekt“ također predstavljaju određenu problematiku: „Svaki je od vas važan u *mom* planu spasenja“ (25. svibnja 1993.). „Dječice, ne zaboravite da ste važni u *mom planu spasenja* čovječanstva“ (25. lipnja 2022.). „Pozivam vas da molite [...] za *moje planove*“ (1. listopada 2004.). „I večeras vas pozivam da molite za moje planove [...] i *moje projekte*“ (2. rujna 2005.).

Ovi bi izrazi mogli zbuniti. U stvari, sve što Marija čini je uvijek u službi Gospodinova projekta i njegovog božanskog plana spasenja. Marija nema vlastiti plan za svijet i za Crkvu. Posljedično se ove poruke mogu tumačiti samo u ovom smislu: Gospa potpuno preuzima Božje planove, do te mjere da ih izražava kao svoje.

36. U tom pravcu, posebna se pozornost traži oko moguće neprikladne upotrebe riječi „posrednica“ u odnosu na Mariju. Premda je istinito da se u cjelini poruka vidi kako se sve pripisuje Isusu Kristu, dok Marija surađuje svojim majčinskim zagovorom, ipak se pojavljuju određeni izrazi koji se ne čine usklađeni s ovom cjelinom: „Ja sam posrednica između vas i Boga“ (17. srpnja 1986.). „Želim biti spona između vas i nebeskog Oca, vaša posrednica“ (18. ožujka 2012.).

Korišten na ovaj način, izraz „posrednica“ bi doveo do pogrešnog pripisivanja Mariji mjesta koje pripada jedino i isključivo Sinu Božjemu koji je postao čovjekom. To bi bilo u suprotnosti onome što tvrdi Sveto pismo kada kaže da je samo jedan „posrednik između Boga i ljudi, čovjek – Krist Isus, koji sebe samoga daje kao otkup za sve“ (1 Tim 2,5-6). S druge strane, ove navodne poruke ne uspijevaju dobro izraziti, kako je pojašnjavao sveti Ivan Pavao II, da je Marijina suradnja „posredništvo, podređeno“ onom Kristovom (usp. *Redemptoris Mater* 39), na način da „niti što oduzima niti što nadodaje dostojanstvu i djelotvornosti Krista, jedinoga Posrednika“ (*Lumen gentium* 62).

Ipak, u istoj poruci od 18. ožujka 2012. jasno proizlazi da ovo posredništvo ne zasjenjuje Kristovo jedinstveno posredništvo: radi se samo o „majčinskom zagovoru“ za nas: „Draga djeco! Dolazim među vas jer želim biti vaša majka, vaša zagovornica“.

S nama prema Kristu

37. Valja podsjetiti da sveukupnost poruka ima jak teocentričan i kristološki naglasak. Neke od poruka nude pomoć u tom smislu, jer ističu Marijin majčinski zagovor kao ključ njezine specifične i uvijek podređene uloge. Posebno su jasne sljedeće poruke u kojima Marija pokazuje da ona niti može niti hoće zamijeniti Isusa Krista:

„Ja ne raspolažem izravno božanskim milostima, ali dobivam od Boga sve što zaištem svojom molitvom“ (31. kolovoza 1982.).

„Molite i preko molitve susretnite se s mojim Sinom, da vam *On* da snagu, da vam *On* da milost“ (23. lipnja 2017.)

„Odlučite se za Isusa, odlučite se i idite zajedno s Njime u budućnost [...]. Sve vas želim voditi svome Sinu [...]. Odlučite se za Njega, stavite ga na prvo mjesto u svome životu“ (22. lipnja 2012.).

„Živeći moje poruke, želim vas dovesti svome Sinu. Svih ovih godina u kojima sam zajedno s vama *moj je prst uperen prema mome Sinu*, prema Isusu, jer vas sve želim dovesti k Njemu“ (28. prosinca 2012.).

Sljedeća poruka se može smatrati sažetkom Evanđeoskog prijedloga preko Međugorja:

„Želim vas sve što više približiti Isusu i njegovom ranjenom srcu, da biste mogli shvatiti neizmjernu ljubav koja se darovala za svakog od vas. Zato, draga djeco, molite da bi iz vaših srdaca potekao izvor ljubavi na svakog čovjeka, i na onog koji vas mrzi i prezire; tako ćete Isusovom ljubavlju moći pobijediti svu bijedu u ovom žalosnom svijetu, koji je bez nade za one koji ne poznaju Isusa“ (25. studenoga 1991.).

Posljedično, bitno je biti pozorni na ono što nas sveukupnost događanja u Međugorju podsjeća o poukama Evanđelja, ne upirući pogled u detalje nego u velike poticaje koji se pojavljuju u Gospinim porukama. U njihovom svjetlu, neke manje važne ili manje jasne tekstove treba čitati razborito.

Zaključci

38. Putem *nihil obstat* o duhovnom događaju, vjernici su „ovlašteni da ga se pridržavaju na razborit način“ (*Norme*, čl. 22, §1: usp. Benedikt XVI, *Verbum Domini* 14). Iako ovo ne podrazumijeva izjavu o nadnaravnom karakteru fenomena o kojem je riječ (usp. *Norme*, čl. 22, §2), i podsjećajući da vjernici nisu obvezni vjerovati u njega, *nihil obstat* upućuje da potonji mogu primiti pozitivan poticaj za svoj kršćanski život preko ovog duhovnog prijedloga i dopušta javno štovanje. Takva odluka je moguća ukoliko su se mogli zabilježiti mnogi pozitivni plodovi usred nekog duhovnog iskustva, a da se u Narodu Božjem nisu raširili negativni ili rizični učinci.

Procjena obilnih i raširenih plodova koji su tako lijepi i pozitivni ne podrazumijeva proglašenje navodnih nadnaravnih događaja autentičnima, već se samo ističe da „usred“ ovog duhovnog fenomena Međugorja Duh Sveti plodonosno djeluje za dobro vjernika. Dakle, poziva se cijeliti i širiti pastoralnu vrijednost ovog duhovnog prijedloga (usp. *Norme*, br. 17).

Osim toga, pozitivna procjena većine međugorskih poruka kao poučnih tekstova ne podrazumijeva proglašenje izravnog nadnaravnog porijekla. Posljedično, kada se spominju Gospine „poruke“, to se mora uvijek razumjeti kao „navodne poruke“.

39. Elementi prikupljeni u ovoj *Noti* omogućuju prepoznati da su ispunjeni uvjeti da se nastavi s odlukom *nihil obstat*. Mostarsko-duvanjski biskup izdat će odgovarajući dekret. Apostolski vizitator s posebnom ulogom za župu Međugorje, koji će nastaviti obnašati povjerene mu funkcije, morat će provjeriti da u svakoj publikaciji koja prikuplja poruke bude uključena ova *Nota* kao *Uvod*. On će potom

sam razlučiti moguće buduće poruke ili prošle poruke koje još nisu objavljene i morat će odobriti njihovo možebitno objavljivanje, u svjetlu gore ponuđenih pojašnjenja. Isto tako, poduzet će mjere koje smatra potrebnima i vodit će pastoralno razlučivanje kao odgovor na nove situacije koje bi mogle nastati, obavještavajući ovaj Dikasterij.

40. Iako mogu postojati različita mišljenja o autentičnosti nekih činjenica ili o nekim vidovima ovog duhovnog iskustva, crkvene vlasti su u mjestima gdje je takvo iskustvo prisutno pozvane cijeniti „pastoralnu vrijednost“ te također promicati „širenje ovog duhovnog prijedloga“ (*Norme*, br. 17). Procjenjujući razborito što se događa na vlastitom teritoriju, u svakom slučaju, ovlast svakog dijecezanskog biskupa da o tome odlučuje ostaje nepromijenjena (usp. *Norme*, čl. 7, §3). Iako su pozitivni plodovi ovoga duhovnog fenomena naširoko rasprostranjeni po cijelome svijetu, to ne niječe da mogu postojati grupe ili osobe koje, koristeći neprimjereno ovaj duhovni fenomen, postupaju pogrešno. Dijecezanski biskupi, svaki u svojoj biskupiji, imaju slobodu i ovlast donositi razborite odluke koje smatraju potrebnima za dobro Naroda Božjega.

41. U svakom slučaju, neka se ljudi koji idu u Međugorje snažno usmjere na to da prihvate kako se na hodočašća ne ide radi susreta s navodnim vidiocima, već radi susreta s Marijom, Kraljicom Mira i – vjerni ljubavi koju ona osjeća za svoga Sina – radi susreta s Kristom i kako bi ga slušali u meditaciji Riječi, sudjelovanjem u euharistiji i euharistijskom klanjanju, na način kako se to događa u mnogim svetištima diljem svijeta u kojima se s najrazličitijim naslovima časti Blažena Djevica Marija.

42. Pročitajmo posljednju poruku, koja sažima dragocjen kristocentričan smisao međugorskog prijedloga i prikazuje njegov najautentičniji duh:

„Draga djeco, moje riječi su jednostavne [...]. Ja vas pozivam svome Sinu. Samo On može preobraziti očaj i patnju u mir i vedrinu. Samo On može dati nadu u najdubljim bolima. Moj Sin je život svijeta. Što Ga bolje upoznate, što Mu se više približite, više ćete Ga voljeti, jer moj je Sin Ljubav. Ljubav mijenja sve, čini prelijepim i ono što vam se bez ljubavi čini beznačajnim“ (2. rujna 2018.).

Kraljice Mira, moli da oni koji slobodno prihvaćaju duhovni prijedlog Međugorja mogu živjeti sve sjedinjeniji s Isusom Kristom i da u njemu mogu pronaći pravi mir srca.

Tebi povjeravamo i ovaj naš svijet opterećen “trećim svjetskim ratom u komadićima”. Kraljice Mira, čuj molbu koja izlazi iz srca djece, mladih, siromaha i svake žene i muškarca dobre volje.

„Hvala, Majko naša! Zagledani u tebe, koja si bez grijeha, možemo nastaviti vjerovati i nadati se da ljubav pobjeđuje mržnju, da istina pobjeđuje laž, da oprost pobjeđuje uvredu, da mir pobjeđuje rat. Neka tako bude!“ (Franjo, *Molitva Mariji Bezgrješnoj*, 8. prosinca 2022.).

Vrhovni svećenik Franjo, u audijenciji dolje potpisanom prefektu zajedno s tajnikom Doktrinarnog odsjeka Dikasterija za nauk vjere, odobrio je dana 28. kolovoza 2024. ovu Notu te je naložio da se objavi.

Dano u Rimu, u sjedištu Dikasterija za nauk vjere, 19. rujna 2024.

Víctor Manuel kard. Fernández

Prefekt

Mons. Armando Matteo

Tajnik doktrinarnog odsjeka

Ex Audientia Die 28.08.2024

Franjo

DIKASTERIJ ZA NAUK VJERE
PRIOPĆENJE ZA JAVNOST O PRIMJENI DEKLARACIJE

FIDUCIA SUPPLICANS

4. siječnja 2024.

Ovo priopćenje za javnost napisano je kako bi se razjasnila primjena deklaracije *Fiducia supplicans*, a istovremeno se preporuča cjelovito i pažljivo čitanje navedene Deklaracije kako bi se bolje razumjelo njezino značenje i svrha.

1. Učenje

Razumljive izjave nekih biskupskih konferencija o deklaraciji *Fiducia supplicans* naglašavaju vrijednost potrebe za duljim razdobljem pastoralnog promišljanja. Ono što izražavaju neke biskupske konferencije ne može se tumačiti kao doktrinarna opreka jer je učenje Deklaracije o braku i spolnosti konačno i jasno. Postoji nekoliko neospornih rečenica u Deklaraciji koje ne ostavljaju nedoumice:

„Ova Deklaracija ostaje čvrsto utemeljena na tradicionalnom učenju Crkve o braku, ne dopuštajući nikakvu vrstu liturgijskog obreda ili blagoslova sličnih liturgijskom obredu koji bi mogli stvoriti zabunu“. Kad je riječ o parovima koji žive u neredovitim situacijama postupa se tako da „se njihov *status* službeno ne potvrdi ili da se na bilo koji način mijenja neprolazno učenje Crkve o braku“ (Predgovor).

„Stoga su nedopustivi obredi i molitve koji mogu stvarati pomutnju između onoga što je u suprotnosti s brakom i onim što je temeljno za brak kao „isključiva, postojana i neraskidiva zajednica između muškarca i žene, prirodno otvorena za rađanje djece“. To se vjerovanje temelji na neprolaznom katoličkom učenju o braku. Tek u tom kontekstu spolni odnosi nalaze svoje prirodno, primjereno i posve ljudsko značenje. Crkveno učenje po tom pitanju ostaje neprolazno“ (br. 4).

„To je i značenje *Responsum* tadašnje Kongregacije za nauk vjere u kojem stoji da Crkva nema ovlasti podjeljivati blagoslov zajednicama osoba istoga spola“ (br. 5).

„Budući da je Crkva oduvijek smatrala moralno dopuštenima samo one spolne odnose koji se odvijaju unutar braka, ona nije ovlaštena dati svoj liturgijski blagoslov koji bi na bilo koji način bio usmjeren na odnos koji se prikazuje kao brak ili izvanbračna spolna praksa jer bi mu time mogla dati oblik moralnog legitimiteta“ (br. 11).

Očito je da ne postoji potreba doktrinarno se distancirati od te Deklaracije ili je smatrati krivovjernom, protivnoj predaji Crkve ili bogohulnom.

2. Praktična primjena

Međutim, neki biskupi su se posebno očitovali o njezinoj praktičnoj primjeni: o mogućim blagoslovima parova u neredovitim situacijama. Deklaracija sadrži prijedlog kratkih i jednostavnih pastoralnih blagoslova (ni liturgijskih ni obrednih) parova u neregularnim situacijama (ali ne i njihovih zajednica), naglašavajući da su to blagoslovi bez liturgijske (obredne, *nap. prev.*) forme koji niti odobravaju niti opravdavaju situaciju u kojoj se te osobe nalaze. Dokumenti Dikasterija za nauk vjere, kao što je *Fiducia supplicans*, u svojim praktičnim vidovima mogu zahtijevati više ili manje vremena za njihovu primjenu, ovisno o mjesnim kontekstima i razlučivanju svakog dijecezanskog biskupa u svojoj biskupiji. Dok na

nekim mjestima ne nastaju poteškoće za njihovu neposrednu primjenu i dok na drugim mjestima neće biti potrebno uvoditi ih, svakako će biti potrebno odvojiti vrijeme za njihovo čitanje i tumačenje. Tako su neki biskupi odredili da se svaki svećenik mora truditi u djelu razlučivanja kako bi mogao nasamo podijeliti te blagoslove. Ništa od toga nije problematično ako to prati i dužno poštivanje prema tekstu koji je potpisao i odobrio sâm vrhovni svećenik, pokušavajući tako udovoljiti promišljanju koje je u njemu sadržano.

Svaki mjesni biskup, snagom svoje službe, uvijek ima vlast razlučivanja *in loco*, to jest na onom određenom mjestu koje poznaje bolje od drugih upravo zato što je to njegovo vlastito stado. Razboritost i pozornost prema crkvenom kontekstu i mjesnoj kulturi mogli bi dopustiti različite metode primjene, ali ne i potpuno ili definitivno nijekanje ovog puta koji je predložen svećenicima.

3. Delikatne situacije u pojedinim zemljama

Slučajevi nekih biskupskih konferencija moraju se razumjeti u njihovom kontekstu. U nekoliko zemalja postoje jaka kulturalna, pa čak i pravna pitanja koja zahtijevaju vrijeme i pastoralne strategije koje nadilaze one kratkoročne.

Ako postoje zakoni koji osuđuju sam čin deklariranja homoseksualnom osobom zatvorskom kaznom, a u nekim slučajevima i mučenjem, pa čak i smrću, nije potrebno spominjati da bi blagoslov bio nerazborit. Jasno je da biskupi ne žele homoseksualne osobe izlagati nasilju. Ključna ostaje činjenica da ove biskupske konferencije ne podupiru doktrinu koja bi se razlikovala od one iz Deklaracije koju je potpisao Papa, jer je to nepromjenjiva doktrina, već one preporučuju potrebu proučavanja i razlučivanja kako bi se djelovalo s pastoralnom razboritošću u takvim kontekstima. Istina, nije malo zemalja koje, u različitim stupnjevima, osuđuju, zabranjuju i kriminaliziraju homoseksualnost. U tim slučajevima, osim pitanja blagoslova, postoji velika i široka pastoralna odgovornost koja uključuje odgoj, obranu ljudskog dostojanstva, učenje socijalnog nauka Crkve i razne druge strategije koje ne dopuštaju ishitren odgovor.

4. Konkretna novost dokumenta

Prava novost ove Deklaracije, koja zahtijeva velikodušan napor prihvaćanja i od koje se nitko ne bi trebao proglašiti isključenim, nije davanje mogućnosti blagoslova parovima koji žive u neredovitim situacijama. To je poziv na razlikovanje dva različita oblika blagoslova: „liturgijskog ili obrednog“ te „spontanog ili pastoralnog“. U predgovoru Deklaracije jasno se objašnjava da je „vrijednost ovog dokumenta u tome što nudi specifičan i novi doprinos pastoralnom značenju blagoslova, koji nam omogućuje da proširimo i obogatimo njegovo klasično shvaćanje koje je usko povezano s liturgijskom perspektivom. Ovo teološko promišljanje, utemeljeno na pastoralnom shvaćanju pape Franje, podrazumijeva stvarni razvoj u usporedbi s onim što je rečeno o blagoslovima u Učiteljstvu i u službenim tekstovima Crkve“. U pozadini je pozitivna ocjena „pastoralne brige“ koja se pojavljuje u mnogim tekstovima Svetog Oca. U tom kontekstu, Sveti Otac nas poziva da vrednujemo jednostavnu vjeru Božjeg naroda koji, čak i usred svojih grijeha, izlazi iz svoje svakodnevice i otvara svoja srca da kako bi zamolio Božju pomoć. Zbog toga je, umjesto blagoslova parova u neredovitim situacijama, tekst Dikasterija usvojio drugi aspekt, onaj „Deklaracije“ koja obuhvaća puno više od odgovora ili pisma. Središnja tema, koja nas posebno poziva na dublju pastoralnu praksu koja obogaćuje već postojeću, je šire razumijevanje blagoslova i prijedloga da ti pastoralni blagoslovi, koji ne zahtijevaju iste uvjete kao liturgijski/obredni blagoslovi, jače dođu do izražaja. Stoga, ostavimo polemike po strani, jer tekst zahtijeva da se on promišlja u miru, srcem pastira, oslobođen od svake ideologije.

Iako neki biskupi smatraju razboritim trenutno ne dijeliti ove blagoslove, svi trebamo jednako rasti u uvjerenju da neobredni blagoslovi nisu posveta osobe niti para koji ih prima, oni nisu opravdanje svih njihovih postupaka te ne podržavaju takav način života. Kad nas je Papa zamolio da rastemo u širem razumijevanju pastoralnih blagoslova, predložio je da razmišljamo o načinu blagoslova koji ne zahtijeva postavljanje tolikih uvjeta da bi se izvršila ova jednostavna gesta pastoralne blizine, koja je sredstvo promicanje otvorenosti Bogu usred najrazličitijih okolnosti.

5. Kako konkretno primijeniti ove „pastoralne blagoslove“?

Da bi se jasno razlikovali od liturgijskih ili obrednih blagoslova, „pastoralni blagoslovi“ moraju prije svega biti vrlo kratki (usp. br. 38). Riječ je o blagoslovima koji traju nekoliko trenutaka, bez odobrenog obreda i bez liturgijske knjige. Ako dvije osobe zajedno mole za blagoslov, one za sebe jednostavno mole Gospodina za mir, zdravlje i druga dobra. Ujedno se traži da u punoj vjernosti žive Kristovo evanđelje i da Duh Sveti to dvoje ljudi oslobodi od svega što ne odgovara njegovoj božanskoj volji i od svega što zahtijeva pročišćenje.

Ovaj neobredni oblik blagoslova, jednostavnošću i kratkoćom svog oblika, nema namjeru opravdati ništa što nije moralno prihvatljivo. To očito nije brak, ali jednako tako nije ni „odobrenje“ ili potvrda bilo čega. To je isključivo odgovor župnika prema dvjema osobama koje mole Božju pomoć. Dakle, u ovom slučaju župnik ne postavlja uvjete i ne raspituje se o intimnom životu tih ljudi. Budući da su neki postavili pitanje kako bi ti blagoslovi mogli izgledati, pogledajmo konkretan primjer: zamislimo da se među velikim brojem hodočasnika nalazi i jedan rastavljeni par koji moli svećenika: „Molim vas, blagoslovite nas, ne možemo naći posao, on je jako bolestan, nemamo vlastiti dom i život nam je vrlo težak: neka nam Bog pomogne!“ U tom slučaju svećenik može izmoliti jednostavnu molitvu: „Gospodine, pogledaj ovu svoju djecu, daj im zdravlje, rad, mir i da si međusobno mogu pomagati. Oslobodi ih od svega što je u suprotnosti s tvojim Evanđeljem i dopusti im da žive po tvojoj volji. Amen“. Zatim završava znakom križa na svakoj od dviju osoba. Govorimo o nečemu što traje oko 10 ili 15 sekundi. Ima li smisla uskratiti tu vrstu blagoslova ovim osobama koje su ga tražile? Nije li prikladnije poduprijeti njihovu vjeru, bila ona mala ili velika, pomoći im u njihovim slabostima božanskim blagoslovom i usmjeriti tu otvorenost prema transcendenciji koja bi ih mogla dovesti do veće vjernosti Evanđelju?

Kako bi se izbjegla svaka sumnja, u Deklaraciji se dodaje da, kad molitvu blagoslova traži par u neredovitoj situaciji, „iako izraženu izvan obreda predviđenih liturgijskim knjigama, zamoli par u neredovitoj situaciji, taj se blagoslov nikada neće slaviti istodobno s građanskim obredima, pa čak ni u povezanosti s njima, niti bilo kakvom odjećom, činima ili riječima koji su prikladni za vjenčanje. Isto vrijedi i kada blagoslov traži istospolni par“ (br. 39). Dakle, ostaje jasno da se blagoslov ne smije odvijati na istaknutom mjestu unutar sakralne građevine, ili ispred oltara, jer bi i to stvorilo zabunu. Zato je svaki biskup u svojoj biskupiji ovlašten Deklaracijom *Fiducia supplicans* učiniti ovu vrstu jednostavnog blagoslova dostupnom, imajući na umu potrebu za razboritošću i pažnjom, ali ni na koji način nije ovlašten predložiti ili učiniti dostupnim blagoslove koji bi mogli nalikovati liturgijskom obredu.

6. Kateheza

Na nekim će mjestima možda biti potrebne određene kateheze koje mogu pomoći svima da shvate kako ta vrsta blagoslova nije potvrda života onih koji ga traže. Još manje su odrješenje, budući da su te geste daleko od sakramenta ili obreda. Oni su jednostavni izrazi pastoralne blizine koja ne postavlja iste zahtjeve kao sakrament ili liturgijski obred. Svi ćemo se morati naviknuti prihvatiti činjenicu da, ako svećenik daje ovu vrstu jednostavnih blagoslova, on nije heretik, on ne potvrđuje ništa niti negira učenje Katoličke crkve.

Možemo pomoći Božjem narodu otkriti da je ta vrsta blagoslova tek jednostavni pastoralni kanal koji pomaže ljudima izraziti svoju vjeru, čak i ako su veliki grešnici. Zato, dajući blagoslov dvjema osobama koje se spontano sastanu kako bi ga zatražile, mi ih ne posvećujemo niti im čestitamo niti odobravamo neku vrstu sjedinjenja. U stvarnosti se isto događa kad su pojedinci blagoslovljeni, jer pojedinac koji traži blagoslov – a ne odrješenje – može biti veliki grešnik, ali to ne znači da mu uskraćujemo tu očinsku gestu usred njegovih borbi za preživljavanje. Ako se to razjasni zahvaljujući dobroj katehezi, možemo se osloboditi straha da bi ta vrsta blagoslova mogla izraziti nešto krivo. Možemo biti slobodniji i možda bliži i plodonosniji službenici, sa službom koja je puna gesta očinstva i gostoljubivosti, bez straha da ćemo biti krivo shvaćeni.

Molimo novorođenog Gospodina da na sve nas velikodušno i milosno izlije svoj blagoslov da nam 2024. godina bude sretna i sveta.

Víctor Manuel kard. Fernández
prefekt

mons. Armando Matteo
tajnik Doktrinarne sekcije

PAPINE PORUKE

Poruka Svetoga Oca Franje za XXXII. Svjetski dan bolesnika [11. veljače 2024.]

»Nije dobro da čovjek bude sam«.

Liječiti bolesne lijećeci odnose

»Nije dobro da čovjek bude sam« (Post 2, 18). Bog, koji je ljubav, od početka je stvorio čovjeka za zajedništvo, upisavši u njegovo biće dimenziju odnosâ. Tako smo u svom životu, oblikovanom na sliku Presvetoga Trojstva, pozvani na puno samoostvarenje u dinamici odnosâ, prijateljstva i međusobne ljubavi. Stvoreni smo da budemo zajedno, a ne sami. I upravo zato što je taj plan zajedništva tako duboko upisan u ljudsko srce, iskustvo napuštenosti i samoće nas užasava i pokazuje se bolnim, čak neljudskim. Ono postaje još teže u trenucima slabosti, nesigurnosti i neizvjesnosti, često uzrokovanih teškom bolešću.

Mislim, primjerice, na one koji su bili strašno usamljeni tijekom pandemije covid-19: pacijente koji nisu mogli primati posjetitelje, ali i medicinske sestre i tehničare, liječnike i pomoćno osoblje, koji su svi bili preopterećeni poslom i u izolaciji na bolničkim odjelima. I naravno ne smijemo zaboraviti one koji su smrtni čas morali dočekati sami, pod paskom zdravstvenog osoblja, ali daleko od svojih obitelji.

Istodobno, s dubokom boli suosjećam s patnjom i samoćom onih koji su zbog rata i njegovih tragičnih posljedica ostali bez oslonca i pomoći: rat je najstrašnija od svih društvenih bolesti, a najveću cijenu plaćaju najslabiji.

No, treba naglasiti da se i u zemljama koje uživaju mir i blagostanje doba starosti i bolesti proživljava u samoći, a katkada i u napuštenosti. Ta je žalosna stvarnost ponajprije plod kulture individualizma, koja veliča ostvarivanje prihoda po svaku cijenu i njeguje mit o učinkovitosti, postajući ravnodušna, pa čak i nemilosrdna kad ljudi više nemaju snage držati korak. Postaje tad kultura odbacivanja u kojoj se »osobe... više ne doživljava kao primarnu vrijednost koju treba poštivati i čuvati je, posebno ako su siromašne ili s invaliditetom, ako "još nisu korisne" – kao što su nerođeni ili "više nisu korisne" – kao što su starije osobe« (Enc. *Fratelli tutti*, 18). Ta se logika provlači, nažalost, i kroz određene političke odluke, u kojima se ne stavlja u središte dostojanstvo ljudske osobe i čovjekove potrebe i koje ne pogoduju uvijek strategijama i izdvajanju potrebnih sredstava kako bi se svakom čovjeku zajamčilo temeljno pravo na zdravlje i pristup lijekovima. Istodobno, napuštanje slabih i njihovu usamljenost pospješuje također svođenje skrbi isključivo na zdravstvene usluge, a da one nisu mudro popraćene "terapeutskim savezom" između liječnika, bolesnika i članova obitelji.

Vrijedi još jednom poslušati ove riječi iz Biblije: Nije dobro da čovjek bude sam! Bog ih izgovara na početku stvaranja i tako nam otkriva duboki smisao svog nauma za ljudski rod, ali, u isti mah, i smrtnu ranu zadanu grijehom, koji se uvlači i stvara nepovjerenje, razdore, podjele, a time i izolaciju. On pogađa čovjeka u svim njegovim odnosima: s Bogom, sa samim sobom, s drugima, sa stvorenim svijetom. Takva izoliranost dovodi do toga da gubimo smisao našeg postojanja, oduzima nam radost ljubavi i daje nam iskusiti deprimirajući osjećaj usamljenosti u svim ključnim razdobljima života.

Braćo i sestre, prvi oblik skrbi koji nam je potreban u bolesti jest blizina puna suosjećanja i nježnosti. Brinuti se za bolesnu osobu, stoga, znači prije svega brinuti se za njezine odnose, sve odnose: s Bogom, s drugima – članovima obitelji, prijateljima, zdravstvenim djelatnicima – sa stvorenim svijetom, sa samim sobom. Je li to moguće? Da, moguće je i svi smo pozvani predano raditi na ostvarivanju toga. Pogledajmo sliku milosrdnog Samarijanca (usp. Lk 10, 25-37), njegovu sposobnost da se zaustavi i iskaže blizinu, nježnost kojom vida rane brata koji trpi.

Imajmo na pameti ovu središnju istinu našega života: došli smo na svijet jer nas je netko prigrlilo, stvoreni smo za ljubav, pozvani smo na zajedništvo i bratstvo. Ta dimenzija našeg bića podupire nas posebno u vremenima bolesti i slabosti i prva je terapija koju svi zajedno moramo primjenjivati kako bismo liječili bolesti društva u kojem živimo.

Vama koji bolujete od neke privremene ili kronične bolesti poručujem: nemojte se sramiti svoje želje za blizinom i nježnošću! Nemojte je skrivati i nemojte nikada misliti da ste drugima na teret. Stanje bolesti potiče svakoga da zaustavi pretjerani tempo u koji smo uronjeni i ponovno pronade samoga sebe.

U ovoj promjeni epohe u kojoj živimo, posebno smo mi kršćani pozvani usvojiti suosjećajni Isusov pogled. Brinimo se za one koji pate i koji su sami, možda čak i potisnuti na rub društva i odbačeni. Liječimo rane samoće i izolacije uzajamnom ljubavlju koju nam Krist Gospodin daje u molitvi, a posebno u Euharistiji. I tako se složno suprotstavimo kulturi individualizma, ravnodušnosti, odbacivanja i razvijamo kulturu nježnosti i suosjećanja.

Bolesni, slabi i siromašni su u središtu Crkve i moraju također biti u središtu naše ljudske pozornosti i naših pastoralnih nastojanja. Ne smijemo to zaboraviti! Povjerimo se Blaženoj Djevici Mariji, Zdravlju bolesnika, da nas zagovara i pomogne nam da budemo tvorci blizine i bratskih odnosa.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 10. siječnja 2024.

FRANJO

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA VELIKI POST (KORIZMU) 2024.

Bog nas vodi kroz pustinju do slobode

Draga braćo i sestre!

Kada se naš Bog objavljuje, prenosi uvijek poruku slobode: »Ja sam Jahve, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva« (Izl 20, 2). Tako počinje dekalog dan Mojsiju na gori Sinaj. Narod itekako dobro zna o kojem izlasku Bog govori: iskustvo ropstva još je uvijek svježije u njegovu sjećanju. On prima deset riječi u pustinji kao put slobode. Mi ih nazivamo "zapovijedima", ističući snagu ljubavi kojom Bog odgaja svoj narod. Taj je poziv na slobodu uistinu snažan. Ne iscrpljuje se u jednom događaju, zato što sazrijeva na jednom putu. Kao što Izrael u pustinji još uvijek nosi Egipat u sebi – često žaleći za prošlošću i mrmljajući protiv Gospodina i Mojsija – tako i današnji Božji narod nosi u sebi tlačiteljski jaram koji mora ostaviti iza sebe. Opažamo to u trenucima kad se osjećamo beznadno, kad besciljno lutamo kroz život kao po pustinji, bez obećane zemlje prema kojoj bismo zajedno težiti. Korizma je milosno vrijeme u kojem pustinja ponovno može postati – prema riječima proroka Hošee – mjesto naše prve ljubavi (usp. Hoš 2, 16-17). *Bog odgaja svoj narod da iziđe iz svog ropstva* i doživi prijelaz iz smrti u život. Poput nekog zaručnika iznova nas privlači sebi i našem srcu šapće riječi ljubavi.

Izlazak iz ropstva u slobodu nije neko apstraktno putovanje. Da bi naša korizma bila konkretna, prvi korak je željeti *vidjeti stvarnost*. Kad je Gospodin privukao Mojsija gorućem grmu i progovorio mu, odmah se objavio kao Bog koji vidi i, nadasve, čuje: »Vidio sam jade svoga naroda u Egiptu i čuo mu tužbu na tlačitelje njegove. Znade su mi muke njegove. Zato sam sišao da ga izbacim iz šaka egipatskih i odvedem ga iz te zemlje u dobru i prostranu zemlju – u zemlju kojom teče med i mlijeko« (*Izl 3, 7-8*). I danas se vapaj mnoge naše potlačene braće i sestara uzdiže do neba. Zapitajmo se: dopire li i do nas? Potresa li nas? Dotiče li nas? Mnogo nas toga jedne od drugih dijeli i odvaja, nijećući spona bratstva koje nas oduvijek povezuju.

Na svom putovanju na Lampedusu, globalizaciji ravnodušnosti suprotstavio sam dva pitanja koja postaju sve aktualnija: »Gdje si?« (*Post 3, 9*) i »Gdje ti je brat?« (*Post 4, 9*). Ovaj korizmeni hod bit će konkretan ako, ponovno slušajući ova pitanja, priznamo da smo još uvijek pod vlašću faraona. To je vlast koja nas čini iscrpljenima i neosjetljivima. To je model rasta koji nas dijeli i otima nam budućnost. Zagađuje zemlju, zrak i vodu, ali onečišćuje i duše. Iako je naše oslobođenje započelo krštenjem, u nama ostaje neobjašnjiva čežnja za ropstvom, kao svojevrsna privlačnost prema sigurnosti poznatih stvari, nauštrb slobode.

Želim vam ukazati na dosta važan detalj u tom izvješću iz knjige Izlaska: Bog je taj koji vidi, koji je ganut i koji oslobađa; nije Izrael taj koji to traži. Faraon, naime, gasi također snove, krade nebo pa se čini da je svijet u kojem se dostojanstvo gazi a autentične veze poriču nepromjenjiv. Uspijeva, to jest, vezati ljude za sebe. Zapitajmo se: želim li novi svijet? Jesam li spreman raskinuti kompromise sa starim? Svjedočenje mnoge braće biskupa i velikog broja onih koji rade za mir i pravdu sve me više uvjerava da ono na što treba ukazati jest pomanjkanje nade. To je prepreka snovima, nijemi vapaj koji dopire do neba i dotiče Božje srce. Nalik je onoj čežnji za sužanjstvom koja paralizira Izrael u pustinji i koči ga na njegovom putu. Izlazak se može prekinuti: ne postoji drugi način da se objasni kako to da čovječanstvo, koje je na korak do sveopćeg bratstva i koje je doseglo razine znanstvenog, tehnološkog, kulturnog i pravnog razvoja kadrog zajamčiti dostojanstvo svima, tapka u mraku nejednakosti i sukobâ.

Bog se nije umorio od nas. Prihvatimo korizmu kao jako vrijeme u kojem nam ponovno dolazi njegova riječ: »Ja sam Jahve, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva« (*Izl 20, 2*). To je *vrijeme obraćenja, vrijeme slobode*. Samoga je Isusa, kao što se podsjetimo svake godine na Prvu korizmenu nedjelju, Duh odveo u pustinju da njegovu slobodu stavi na kušnju. Kroz četrdeset dana On će biti pred nama i s nama: On je utjelovljeni Sin. Za razliku od faraona, Bog ne želi podanike, nego sinove i kćeri. Pustinja je prostor u kojem naša sloboda može sazrijeti u osobnu odluku da ne padnemo ponovno u ropstvo. U korizmi pronalazimo nove kriterije prosuđivanja i zajednicu s kojom možemo krenuti na put kojim nikad prije nismo išli.

To uključuje *borbu*: Knjiga Izlaska i Isusove kušnje u pustinji to nam jasno govore. Glasu Boga, koji govori: »Ti si Sin moj, Ljubljeni!« (*Mk 1, 11*) i »Nemoj imati drugih bogova uz mene« (*Izl 20, 3*), suprotstavljaju se laži neprijatelja. Više nam se bojati idolâ nego faraona: možemo ih smatrati kao nekim njegovim glasom u nama. Biti svemoćan, biti od svih priznat, biti ispred svih: svaki čovjek u sebi osjeća zavodljivost te laži. To je dobro poznat put. Možemo se tako vezati za novac, za određene projekte, ideje, ciljeve, za svoj položaj, tradiciju, pa čak i za određene ljude. Umjesto da nas pokrenu, oni će nas paralizirati. Umjesto da nas okupljaju u jedno, oni će nas okretati jedne protiv drugih. Postoji, međutim, novo čovječanstvo, narod malenih i poniznih, koji nije podlegao čarima te laži. Dok idoli one koji im služe čine nijemima, slijepima, gluhima i nepokretnima (usp. *Ps 115, 4*), siromašne duhom resi budna spremnost i otvorenost: oni su tiha sila dobra koja čuva i drži svijet.

Vrijeme je za djelovanje, a u korizmi *djelovati znači također zastati*. Zastati u *molitvi* kako bi se primilo Božju riječ i zastalo poput Samarijanca *pred svojim ranjenim bratom*. Ljubav prema Bogu i bližnjemu jedna su i ista ljubav. Ne imati drugih bogova znači zadržati se u Božjoj prisutnosti, zastati uz bližnjega od krvi i mesa. Zato molitva, milostinja i post nisu tri neovisna djelovanja, nego jedan jedini pokret otvorenosti i samoodricanja u kojem ćemo odbaciti idole koji nas opterećuju i navezanosti koje nas sputavaju i drže zarobljenima. Tada će se usahlo i usamljeno srce probuditi. Valja nam, dakle, usporiti i zastati. Kontemplativna dimenzija života, koju nam korizma omogućuje ponovno otkriti, oslobodit će nove snage. U Božjoj prisutnosti postajemo braća i sestre, osjetljiviji za druge: umjesto prijatelja i neprijatelja otkrivamo suputnike i suputnice. To je Božji san, obećana zemlja kojoj težimo kad iziđemo iz ropstva.

Sinodalni oblik Crkve, koji ovih godina iznova otkrivamo i njegujemo, upućuje na to da je korizma ujedno *vrijeme zajedničkih odluka*, malih i velikih izbora u opreci s prevladavajućim trendovima, koji mogu promijeniti svakodnevicu i život ljudi u pojedinoj sredini: kupovne navike, briga za stvoreni svijet, uključivanje onih koji su u društvu nevidljivi ili prezreni. Pozivam sve kršćanske zajednice da učine ovo: da svojim vjernicima ponude trenutke u kojima će razmišljati o svom načinu života, da izdvoje vremena za propitkivanje o svojoj prisutnosti na vlastitom teritoriju i svojem doprinosu njegovu boljitku. Jao nama ako bi kršćanska pokora bila kao ona koja je rastužila Isusa! On i nama poručuje: »ne budite smrknuti kao licemjери. Izobličuju lica da pokažu ljudima kako poste« (Mt 6, 16). Neka radije s lica zrači radost, neka se širi miomiris slobode, neka se oslobodi ona ljubav koja sve čini novim, počevši od onog najmanjeg i najbližeg. To se može dogoditi u svakoj kršćanskoj zajednici.

U mjeri u kojoj će ova korizma biti vrijeme obraćenja, čovječanstvo koje luta osjetit će dašak kreativnosti: bljesak *nove nade*. Želim vam reći isto ono što sam rekao mladima s kojima sam se prošloga ljeta susreo u Lisabonu: »Tražite i riskirajte, tražite i riskirajte. U ovom povijesnom času izazovi su ogromni, jecaji bolni. Proživljavamo treći svjetski rat koji se vodi u dijelovima. Osmjelimo se gledati na naš svijet ne kao da je na umoru, nego u procesu rađanja, ne na kraju, nego na početku velikog novog poglavlja povijesti. A za to je potrebna hrabrost« (*Obraćanje studentima*, 3. kolovoza 2023.). To je hrabrost obraćenja, izlaska iz ropstva. Vjera i ljubav to dijete nadu drže za ruku. Uče ga hodati i, istodobno, ono njih vuče naprijed [1].

Blagoslivljam sve vas i vaš korizmeni hod.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 3. prosinca 2023., Prva nedjelja došašća.

FRANJO

[1] Usp. Ch. Péguy, *Il portico del mistero della seconda virtù*, Milano 1978., 17-19.

PORUKA NJEGOVE SVETOSTI PAPE FRANJE „URBI ET ORBI“

Uskrsna nedjelja, 31. ožujka 2024.

Središnja loža vatikanske bazilike

Draga braćo i sestre, sretan vam Uskrs!

Danas u čitavom svijetu odjekuje navještaj koji je prije dvije tisuće godina krenuo iz Jeruzalema: „Isus Nazarećanin, raspeti, uskrsnu!“ (usp. Mk 16, 6).

Crkva ponovno proživljava čuđenje ženâ koje su u zoru prvoga dana u tjednu pošle na grob. Na Isusov je grob bila navaljena velika kamena gromada. Tako i danas teške, preteške kamene gromade zatvaraju nadu čovječanstva: gromada rata, gromada humanitarnih kriza, gromada kršenja ljudskih prava, gromada trgovine ljudima i druge još. I mi, poput žena Isusovih učenica, pitamo se među sobom: „Tko će nam otkotrljati to kamenje?“ (usp. Mk 16, 3).

I evo otkrića na uskrsno jutro: kamen, taj tako veliki kamen, već je bio otkotrljan. Čuđenje žena je i naše čuđenje: Isusov je grob otvoren i prazan! Odatle sve kreće. Kroz taj prazni grob prolazi novi put, put koji nitko od nas nije mogao otvoriti, nego samo Bog: put života usred smrti, put mira usred rata, put pomirenja usred mržnje, put bratstva usred neprijateljstva.

Braćo i sestre, Isus Krist je uskrsnuo, samo On je u stanju ukloniti kamenje kojim je zakrčen put prema životu. Štoviše, On sâm, Živi, jest Put: Put života, mira, pomirenja, bratstva. On nam otvara, ljudski gledano nemoguć prolaz, jer samo On uzima grijeh svijeta i oprašta naše grijehe. Jer bez Božjeg oprostjenja taj se kamen ne može ukloniti. Bez oprostjenja grijehâ nema izlaza iz zatvorenosti, predrasudâ, uzajamnih sumnjičenja, umišljenosti u kojoj se uvijek samog sebe oslobađa a druge optužuje. Samo Krist Uskrsli, dajući nam oprostjenje grijehâ, otvara put za obnovljeni svijet.

Samo On nam otvara vrata života, ona vrata koja neprestano zatvaramo ratovima koji se šire svijetom. Svoj pogled danas prije svega upravljamo prema Svetom gradu Jeruzalemu, tom svjedoku otajstva Isusove muke, smrti i uskrsnuća i prema svim kršćanskim zajednicama u Svetoj Zemlji.

U mislima su mi ponajprije žrtve mnogih sukoba koji se trenutno vode u svijetu, počevši od ratova u Izraelu i Palestini, kao i u Ukrajini. Neka Uskrsli Krist otvori put mira za izmučena stanovništva tih krajeva. Pozivajući na poštivanje načelâ međunarodnog prava, izražavam nadu u opću razmjenu svih zarobljenika između Rusije i Ukrajine po principu „svi za sve“!

Nadalje, ponovno apeliram da se zajamči mogućnost pristupa humanitarnoj pomoći u Gazi i ponavljam svoj poziv da se odmah pusti na slobodu taoce otete 7. listopada prošle godine kao i na trenutni prekid vatre u Pojasu Gaze.

Ne dopustimo da trenutna neprijateljstva imaju ozbiljne posljedice na ionako iscrpljeno civilno stanovništvo, a poglavito na djecu. Koliko patnje vidimo u očima djece: ta djeca u zemljama u kojima se vodi rat zaboravila su se smijati. Svojim nas pogledom pitaju: zašto? Zašto tolika smrt? Zašto toliko razaranja? Rat je uvijek apsurd, rat je uvijek poraz! Ne dopustimo da nad Europom i Sredozemljem pušu sve jači vjetrovi rata. Ne smije se podleći logici oružja i ponovnog naoružavanja. Mir se nikada ne gradi oružjem, nego ispruženim rukama i otvorenim srcima.

Braćo i sestre, ne zaboravimo Siriju, koja već četrnaest godina trpi posljedice dugotrajnog i razornog rata. Toliki mrtvi i nestali, toliko siromaštvo i razaranje čekaju odgovor od svih, uključujući i međunarodnu zajednicu.

Pogled mi je danas na poseban način upravljen prema Libanonu, u kojem već dulje vrijeme traje blokada institucijâ i duboka ekonomska i društvena kriza, koju sad dodatno pogoršavaju neprijateljstva na granici s Izraelom. Neka Uskrsli utješi ljubljani libanonski narod i podupre cijelu zemlju u njezinu pozivu da bude zemlja susreta, suživota i pluralizma.

Posebno mi je u mislima Zapadni Balkan, gdje se čine značajni koraci prema integraciji u europski projekt: etničke, kulturne i vjerske razlike ne smiju biti uzrokom podjele, nego trebaju postati izvorom bogatstva za čitavu Europu i čitav svijet.

Isto tako potičem razgovore između Armenije i Azerbajdžana da se, uz pomoć međunarodne zajednice, uzmogne nastaviti dijalog, pomoći raseljenima, poštivati bogomolje raznih vjerskih konfesija i što prije doći do konačnog mirovnog sporazuma.

Neka Uskrsli Krist otvori put nade osobama koje u ostalim dijelovima svijeta trpe nasilja, sukobe, prehrambenu nesigurnost, kao i posljedice klimatskih promjena. Neka podari utjehu žrtvama svih oblika terorizma. Molimo za one koji su izgubili život i molimo za pokajanje i obraćenje počinitelja tih zločina.

Neka Uskrsli bude na pomoć narodu Haitija kako bi što prije prestala nasilja koja razdiru i izazivaju krvoproliće u toj zemlji kako bi mogla napredovati na putu demokracije i bratstva.

Neka udijeli utjehu Rohindžama, pogođenima teškom humanitarnom krizom, i otvori put pomirenja u Mjanmaru koji već godinama razdiru unutarnji sukobi, kako bi se jednom zasvagda odbacilo svaku logiku nasilja.

Neka Gospodin otvori put mira na afričkom kontinentu, posebno za napaćeno stanovništvo u Sudanu i cijeloj regiji Sahel, na Rogu Afrike, u regiji Kivu u Demokratskoj Republici Kongu i u pokrajini Capo Delgado u Mozambiku i neka dade da prestane dugotrajna suša kojom su pogođena velika područja i koja izaziva neimaštinu i glad.

Neka Uskrsli obasja svojim svjetlom migrante i one koji prolaze kroz razdoblje ekonomskih teškoća, pružajući im utjehu i nadu u trenutku njihove potrebe. Neka Krist vodi sve ljude dobre volje da se ujedine u solidarnosti, kako bi se zajedno suočili s mnogim izazovima koji se nadvijaju nad najsiromašnije obitelji u njihovoj potrazi za boljim životom i srećom.

Na ovaj dan, u kojem slavimo život koji nam je darovan u uskrsnuću Sina, sjetimo se beskrajne Božje ljubavi prema svakom od nas: ljubavi koja nadilazi svaku granicu i svaku slabost. A ipak, kako se često prezire dragocjeni dar života. Kolika djeca ne mogu ni ugledati svjetlo? Koliko ih umire od gladi ili su lišena osnovnih lijekova ili su žrtve zlostavljanja i nasilja? Kolikim se životima trguje zbog sve veće trgovine ljudima?

Draga braćo i sestre, na dan u kojem nas je Krist oslobodio ropstva smrti, pozivam sve one s političkom odgovornošću da ne štete napore u borbi protiv pošasti trgovine ljudima, radeći neumorno na razbijanju mreže izrabljivanja, te donesu slobodu svima onima koji su njezine žrtve. Neka Gospodin utješi njihove obitelji, poglavito one koji sa zebljom iščekuju vijesti o svojim dragima, jamčeći im utjehu i nadu.

Neka uskrsno svjetlo prosvijetli naše pameti i obrati naša srca da postanemo svjesni vrijednosti svakog ljudskog života, koji treba prihvatiti, štiti i ljubiti.

Sretan Uskrs svima!

PORUKA PAPE FRANJE
sudionicima XII. susreta hrvatske katoličke mladeži,
Gospić, 4. svibnja 2024.

Dragi mladi,

veoma mi je drago da mogu biti među vama duhovno prisutan i uputiti vam pozdrav povodom XII. susreta hrvatske katoličke mladeži, koji vas je okupio u Gospiću kako biste obnovili vašu vjeru. Došli ste u velikom broju iz čitave Hrvatske, ali i iz hrvatskih zajednica iz okolnih zemalja te tako zajedno stječete iskustvo vjere i bratskoga zajedništva.

Ovogodišnja predložena tema koja vam je dana na razmatranje „*Raduj se za svoje mladosti*“ (Prop 11, 9), ujedno je i poziv da se vrijeme mladosti doživljava kao Božji dar, iskazujući zanos i darežljivost koji su vlastiti mladenačkoj dobi.

Dragi prijatelji, samo hodajući s Isusom može se steći radost, ona istinska radost! Ne bojte se povjeriti Njemu, jer je On „zaglavni kamen“ na kojemu je moguće čvrsto utemeljiti zdanje vlastitog bića. Samo je Krist Učitelj istine i života koji vam otkriva put kojim vam je ići kako biste došli do prave radosti. Samo je Isus — upoznat, razmatran i voljen — vjeran prijatelj koji ne može iznevjeriti. Ovo je prijateljstvo besplatno, čisti dar. On vas zauzvrat ništa ne pita, već samo traži da ga prihvatite. Želi vas voljeti onakvima kakvi jeste, čak i u vašoj krhkosti i slabosti, jer jedino Njegovom ljubavlju dodirnuti možete biti preporođeni.

Vi ćete susresti ovo prijateljstvo te iskusiti svekoliko njegovo obilje samo ako ćete ga iskreno tražiti i postojano živjeti svoj duhovni život, pristupajući sakramentima, razmatrajući Sveto pismo, razgovarajući svakodnevno s Gospodinom u intimnosti vaše molitve te aktivno živeći u kršćanskoj zajednici. Zato ne čekajte neku zreliju dob kako biste se odvažili na put svetosti! Svetost je uvijek mlada, onako kako je vječna Božja mladost.

Tražim da molite za mene, a ja vam obećavam moju molitvu i sjećanje. Od srca udjeljujem Apostolski Blagoslov svakome od vas, kao i vašim biskupima, kojega rado proširujem na svećenike, obitelji i na sve one koji vas prate u svakodnevnom životnom hodu te čitavoj ljubljenoj zemlji Hrvatskoj.

U Rimu, kod sv. Ivana Lateranskog, 22. travnja 2024.

**PORUKA PAPE FRANJE ZA 58. SVJETSKI DAN SREDSTAVA DRUŠTVENIH
KOMUNIKACIJA
[12. svibnja 2024.]**

**Umjetna inteligencija i mudrost srca.
Prema uistinu ljudskoj komunikaciji**

Draga braćo i sestre!

Razvoj sustavâ takozvane *umjetne inteligencije*, o čemu sam već razmišljao u nedavnoj Poruci za Svjetski dan mira, radikalno mijenja također informacije i komunikaciju, a time i neke od temelja građanskog suživota. To je promjena koja zahvaća sve, a ne samo one koji se time profesionalno bave. Ubrzano širenje izvanrednih izuma, čije je funkcioniranje i čije su mogućnosti većini nas nedokučive, začuđenost koja se kreće od oduševljenosti pa do nesnalaženja, i neizbježno nas suočava s temeljnim pitanjima: što je, dakle, čovjek, koja je njegova specifičnost i kakva će biti budućnost ove naše vrste *homo sapiensa* u eri umjetne inteligencije. Kako ostati u potpunosti ljudi i kako prema dobrom usmjeravati aktualne promjene na području kulture?

Početi od srca

Valja, ponajprije, raščistiti s katastrofičnim tumačenjima i njihovim paralizirajućim učincima. Romano Guardini, promišljajući još prije stotinu godina o tehnologiji i čovjeku, poziva da se ne zauzima krut stav protiv »novog« u nastojanju da se »sačuva jedan lijepi svijet [...] koji je osuđen na nestajanje«. Istodobno, međutim, usrdno i proročki upozorava: »Naše je mjesto u nastajanju. Moramo se u to uključiti, svaki na svome mjestu (...), prianjajući iskreno uz to, ali pritom nepokolebljivo zadržati osjetljivost za sve što je u njemu destruktivno i neljudsko«, te je zaključio: »Radi se uistinu o pitanjima tehničke, znanstvene i političke naravi, međutim ne može ih riješiti nitko drugi doli sâm čovjek. Mora se oblikovati novi model ljudskosti koji će biti prožet dubokom duhovnošću, novom slobodom i nutrinom.« [1]

U ovoj epohi, koja se izlaže riziku da bude bogata tehnologijom i siromašna ljudskošću, naše promišljanje jednostavno mora započeti od ljudskog srca [2]. Samo usvajajući duhovan način gledanja, samo ako ponovno steknemo mudrost srca, možemo proniknuti i tumačiti tu novost koju sa sobom nosi naše doba i otkriti put do istinski ljudske komunikacije. Srce, biblijski shvaćeno kao sjedište slobode i najvažnijih životnih odluka u životu, simbol je cjelovitosti, jedinstva, ali priziva također osjećaje, želje, snove, ali prije svega srce je unutarnje mjesto susreta s Bogom. Mudrost srca je stoga ona krepost koja nam omogućuje da povežemo cjelinu i dijelove, odluke i njihove posljedice, prednosti i slabosti, prošlost i budućnost, ono *ja* i ono *mi*.

Tu mudrost srca nalaze oni koji je traže i koji je ljube; ona pretječe sve koji je žude i traži sebi dostojne (usp. Mudr 6,12-16). Ona je kod onih koji slušaju savjete (usp. Izr 13,10), koji su poučljiva i pronicava srca (usp. 1 Kr 3,9). Ona je dar Duha Svetoga koji daje gledati stvari Božjim očima, shvatiti povezanosti, situacije, događaje i otkriti njihov smisao. Bez te mudrosti život postaje bezukusan, jer upravo mudrost (*sapientia*) – izraz čiji je korijen na latinskom (*sapere*) povezan s okusom (*sapor*) – daje okus životu.

Prilika i prijatnja

Tu mudrost ne možemo očekivati od strojeva. Iako je termin *umjetna inteligencija* sada zamijenjen adekvatnijim pojmom koji se koristi u znanstvenoj literaturi, a glasi strojno učenje (*machine learning*),

uporaba riječi *inteligencija* dovodi u zabludu. Strojevi zasigurno imaju nemjerljivo veću sposobnost od ljudi u pohrani podataka i međusobnom povezivanju, ali na ljudima je, i samo na njima, da odgonetnu njihov smisao. Dakle, ne radi se o tome da se od strojeva traži da bi trebali izgledati kao ljudi. Radi se o tome da se čovjek probudi iz stanja hipnoze, u koju zapada zbog delirija svemoći, smatrajući se potpuno autonomnim i autoreferencijalnim subjektom, koji je lišen svih socijalnih veza i zaboravio je svoju kreaturalnost.

Čovjek, u stvari, oduvijek doživljava da sâm sebi nije dostatan i na sve moguće načine pokušava prevladati svoju ranjivost. Od najranijih pretpovijesnih artefakata, koje koristi kao produžetke svojih ruku, pa preko medija koje koristi kao govorna pomagala, danas smo stigli do najsofisticiranijih strojeva koji mu služe kao pomoć prigodom razmišljanja. No, svaka od tih stvarnosti može biti kontaminirana iskonskom napašću da se postane kao Bog bez Boga (usp. Post 3), željom da se vlastitim silama pribavi ono što, naprotiv, treba prihvatiti kao Božji dar i živjeti u odnosu s drugima.

Ovisno o tome prema čemu mu je srce usmjereno, sve u čovjekovim rukama postaje prilika ili prijetnja. Sâm njegovo tijelo, stvoreno da bude mjesto komunikacije i zajedništva, može postati sredstvo agresije. Jednako tako, svako tehničko proširenje ljudskih sposobnosti može biti sredstvo služenja u ljubavi ili neprijateljske dominacije. Sustavi umjetne inteligencije mogu pridonijeti procesu oslobađanja od neznanja i olakšati razmjenu informacija između različitih naroda i naraštaja. Mogu, primjerice, golemo bogatstvo znanja napisanog u prošlim stoljećima učiniti dostupnim i razumljivim ili pomoći ljudima da komuniciraju na njima nepoznatim jezicima. No, istodobno, mogu biti sredstva *kognitivnog onečišćenja*, preoblikovanja stvarnosti pomoću djelomice ili potpuno lažnih narativa u koje se vjeruje – i koji se šire – kao da su istiniti. Dovoljno je prisjetiti se samo problema dezinformiranja s kojim se godinama nosimo u obliku lažnih vijesti (*fake news*) [3], a koji se danas koristi *deep fakeom*, odnosno kreiranjem i dijeljenjem slika koje djeluju savršeno uvjerljivo, ali su lažne (i meni se dogodilo da budem predmet toga) ili audioporuka koje koriste glas neke osobe govoreći stvari koje ta osoba nikada nije izrekla. Simulacija, na kojoj se temelje ti programi, može biti korisna na nekim određenim područjima, ali postaje izopačena tamo gdje iskrivljuje odnose s drugima i sa samom stvarnošću.

Već u prvom valu umjetne inteligencije, odnosno društvenih medija, shvatili smo njezinu dvoznačnost, izravno se osvjedočivši u njezine mogućnosti, ali ujedno i prijetnje i patologije. Druga razina generativne umjetne inteligencije predstavlja neosporan kvalitativan skok. Stoga je važno omogućiti shvatiti, razumjeti i regulirati sredstva koja bi u krivim rukama mogla proizvesti negativne scenarije. Kao i svaki drugi plod ljudskoga uma i ruku, ni algoritmi nisu neutralni. Stoga je prijeko potrebno djelovati preventivno, predlažući modele etičke regulacije kako bi se zaustavile štetne i diskriminatorne, društveno nepravedne, implikacije sustavâ umjetne inteligencije i kako bi se suprotstavilo njihovoj uporabi za ograničavanje pluralizma, polarizaciju javnog mnijenja ili oblikovanje jednoulja. Ponavljam, dakle, svoj apel te pozivam »međunarodnu zajednicu na zajednički rad u cilju usvajanja obvezujućeg međunarodnog ugovora kojim će se regulirati razvoj i korištenje umjetne inteligencije u njezinim različitim oblicima« [4]. No, kao i u svakom ljudskom području, regulacija nije dovoljna.

Rasti u čovjekoljubivosti

Pozvani smo zajedno rasti u čovjekoljubivosti i kao čovječanstvo. Izazov koji se pred nas stavlja sastoji se u tome da učinimo kvalitativan skok kako bismo bili na visini one zadaće koju pred nas stavlja kompleksno, multietničko, pluralističko, multireligijsko i multikulturalno društvo. Na nama je zadatak propitkivati se o teorijskom razvoju i praktičnoj uporabi ovih novih komunikacijskih alata, kao i alata za

stjecanje znanja. Velike mogućnosti za ostvarenje dobra idu ukorak s opasnostima da se sve pretvori u apstraktnu kalkulaciju koja ljude svodi na podatke, misao na shemu, iskustvo na slučaj, dobro na profit, a prije svega da na kraju negiramo jedincatost svake osobe i njezine povijesti, rastaćući konkretnost stvarnosti u niz statističkih podataka.

Digitalna revolucija može nas učiniti slobodnijima, ali do toga sigurno neće doći ako nas zarobi u modele danas poznate kao *echo chamber*. U takvim slučajevima, umjesto širenja informacijskog pluralizma, u opasnosti smo da se izgubimo u anonimnoj močvari, zadovoljavajući interese tržišta ili onih koji imaju moć u svojim rukama. Neprihvatljivo je da korištenje umjetne inteligencije dovede do anonimnog razmišljanja, prikupljanja neproverjenih podataka, kolektivnog gubljenja uredničke odgovornosti. Predstavljanje stvarnosti u velikim skupovima podataka (*big data*), koliko god bili korisni za upravljanje strojevima, implicira značajan gubitak istine o stvarima, što predstavlja prepreku međuljudskoj komunikaciji i prijetoj ugrozom same ljudskosti.

Informaciju se ne može odvojiti od životnog odnosa: ona podrazumijeva tijelo, postojanje u stvarnosti; zahtijeva umrežavanje ne samo podataka nego i iskustava; zahtijeva lice, pogled, suosjećanje i dijeljenje s drugima.

Mislim na izvješćivanje o ratovima i na onaj *paralelni rat* koji se vodi dezinformacijskim kampanjama. I mislim o tome koliko je izvjestitelja ranjeno ili poginulo na terenu kako bismo mogli vidjeti što su njihove oči vidjele. Jer tek kada iz prve ruke doživimo patnju djece, žena i muškaraca, možemo shvatiti apsurdnost rata.

Korištenje umjetne inteligencije moći će dati pozitivan doprinos na području komunikacija ako se time ne bude obezvrjeđivalo, nego naprotiv podupiralo ulogu novinarstva na tome području; ako se budu vrednovale profesionalnost u komunikaciji, osnažujući odgovornost svakoga komunikatora; ako se svakom čovjeku, koji će biti osposobljen za kritičko vrednovanje, iznova vrati uloga nositelja same komunikacije.

Pitanja za sadašnjost i budućnost

Spontano se, dakle, nameću pitanja: Kako zaštititi profesionalnost i dostojanstvo onih koji rade na komunikacijsko-informacijskom području, kao i korisnika diljem svijeta? Kako zajamčiti interoperabilnost platformi? Kako postići to da poduzeća koja razvijaju digitalne platforme preuzmu na sebe istu odgovornost za ono što distribuiraju i od čega izvlače profit kao i izdavači tradicionalnih medija? Kako možemo učiniti transparentnijima kriterije na kojima se temelje algoritmi za indeksiranje, deindeksiranje i tražilice, koji su kadri veličati, odnosno izbrisati ljude i mišljenja, povijesti i kulture? Kako zajamčiti transparentnost informacijskih procesa? Što učiniti kako bi autorska prava pisanih zapisa bila vidljiva i kako bi se mogao pratiti put do izvora, razgrćući paravan anonimnosti? Kako jasno pokazati prikazuje li slika ili videozapis kakav stvaran događaj, ili je pak riječ o krivotvorini? Kako spriječiti svođenje izvorâ na jedan jedini, na jedinstvenu algoritamski elaboriranu misao? A kako, s druge strane, promovirati okruženje koje će biti pogodno za očuvanje pluralizma i predstavljanje kompleksnosti stvarnosti? Kako taj moćan, skup i energetski krajnje zahtjevan alat možemo učiniti održivim? Kako ga učiniti dostupnim i zemljama u razvoju?

Iz odgovora na ta i druga pitanja shvatit ćemo hoće li umjetna inteligencija na kraju dovesti do nastanka novih kasti temeljenih na informacijskoj dominaciji, iznjedrujući nove oblike iskorištavanja i nejednakosti, ili će, naprotiv, donijeti više jednakosti, promičući točne informacije i promičući svijest o promjeni epohe

kojom mi prolazimo, potičući osluškivanje višestrukih potreba ljudi i naroda, u artikuliranom informacijskom i pluralističkom sustavu. S jedne strane vreba sablast novog ropstva, a s druge se nazire ostvarenje slobode; s jedne mogućnost da nekolicina uvjetuje razmišljanje svih, a s druge pak mogućnost da svi sudjeluju u procesima oblikovanja mišljenja.

Odgovor nije utvrđen, ovisi o nama i na nama je da ga pružimo. Na samom je čovjeku da odluči hoće li postati hrana za algoritme ili će svoje srce hraniti slobodom, srce bez kojega se ne može rasti u mudrosti. Ta mudrost sazrijeva učeći iz povijesti i prihvaćanjem ranjivosti. Ona raste u savezu među naraštajima, onih koji prošlost pamte i onih koji imaju viziju budućnosti. Samo u zajednici raste sposobnost razlučivanja, budnog praćenja, sposobnost gledanja stvari počevši od njihova ispunjenja. Kako ne bismo izgubili svoju ljudskost, tražimo Mudrost koja je prije svega postalog (usp. Sir 1,4), koja, ulazeći u čista srca, čini od ljudi Božje prijatelje i proroke (usp. Mudr 7,27): ona će nam pomoći da sustave umjetne inteligencije usmjerimo prema uistinu ljudskoj komunikaciji.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 24. siječnja 2024.

FRANJO

[1] *Lettere dal lago di Como (Pisma s jezera Como)*, Brescia ⁵2022., 95-97.

[2] U kontinuitetu s porukama za prethodne svjetske dane društvenih komunikacija, posvećenih sljedećim vidovima: *susretati osobe ondje gdje jesu i kakve jesu* (2021.), *slušati uhom srca* (2022.), *govoriti srcem* (2023.).

[3] »*Istina će vas osloboditi*« (Iv 8,32). *Fake news i novinarstvo mira. Poruka za LII. svjetski dan sredstava društvene komunikacije*, 2018.

[4] *Poruka za LVII. svjetski dan mira*, 1. siječnja 2024., 8.

PORUKA PAPE FRANJE ZA 61. SVJETSKI DAN MOLITVE ZA ZVANJA

[21. TRAVNJA 2024.]

Pozvani sijati nadu i graditi mir

Draga braćo i sestre!

Svjetski dan molitve za zvanja poziva nas svake godine razmišljati o dragocjenom daru poziva koji Gospodin upućuje svakome od nas, svom vjernom narodu koji je na putu, kako bismo imali udjela u njegovu naumu ljubavi i uosobljivali ljepotu Evandjelja u različitim životnim stanjima. Osluškivanje Božjeg poziva nipošto nije izvana nametnuta dužnost, možda u ime religijskog ideala, već je to, naprotiv, najsigurniji način na koji možemo jačati želju za srećom koju nosimo u sebi: naš život postaje ostvaren i ispunjen kad otkrijemo tko smo, koje su naše odlike, na kojem području ih možemo učiniti plodonosnima, kojim nam je putem ići da bismo postali znak i oruđe ljubavi, prihvaćanja, ljepote i mira u sredinama u kojima živimo.

Tako je ovaj Dan uvijek lijepa prilika da se sa zahvalnošću pred Gospodinom spomenemo vjernog, svakodnevnog i često skrivenog predanog rada onih koji su prigrlili poziv koji uključuje cijeli život. Mislim

na samozatajne majke i očeve koji ne gledaju prvenstveno na same sebe i ne povode se za trendom površnog načina življenja, već svoj život podređuju brizi za odnose otvarajući se, s ljubavlju i nesebičnošću, daru života i stavljajući se u službu svoje djece i njihova odrastanja. Mislim, nadalje, na sve one koji svoj posao obavljaju predano i u duhu suradnje; na one koji se na različitim područjima i na razne načine zalažu za izgradnju pravednijeg svijeta, solidarnije ekonomije, pravednije politike i humanijeg društva: na sve muškarce i žene dobre volje koji se posvećuju zajedničkom dobru. Mislim i na posvećene osobe koje od svog života čine prinos Gospodinu u tišini molitve kao i u apostolskom djelovanju, ponekad na rubnim područjima i ne štedeći nimalo same sebe, kreativno pronoseći svoju karizmu i stavljajući je na raspolaganje onima s kojima se susreću. Mislim, na kraju, također na one koji su prihvatili poziv na zaređeno svećeništvo i posvećuju se naviještanju Evanđelja te lome svoj život, zajedno s euharistijskim kruhom, za svoju braću i sestre, sijući nadu i pokazujući svima ljepotu Božjega kraljevstva.

Mladima, osobito onima koji osjećaju da su se udaljili od Crkve ili su u nju izgubili povjerenje, želim poručiti ovo: dopustite da vas Isus očara, uputite mu svoja važna pitanja kroz tekstove Evanđelja, dopustite da njegova prisutnost u vama pobudi nemir, koji nas uvijek dovodi u spasonosnu krizu. On poštuje našu slobodu više nego bilo tko drugi, ne nameće se, nego se nudi: dajte mu prostora i naći ćete svoju sreću u nasljedovanju njega i, ako bude od vas to tražio, u potpunome predanju njemu.

Narod na putu

Raznolikost karizmâ i pozivâ koje kršćanska zajednica prepoznaje i prati pomaže nam u punini shvatiti svoj kršćanski identitet: kao Božji narod koji kroči putovima svijeta, prodahnut Duhom Svetim i poput živog kamena ugrađenog u Tijelo Kristovo, svaki od nas otkriva da je član velike obitelji, dijete Oca i brat i sestra svojim bližnjima. Nismo otoci zatvoreni u sebe, već dijelovi cjeline. Zato Svjetski dan molitve za zvanja nosi pečat sinodalnosti: brojne su karizme te smo pozvani slušati jedni druge i zajedno putovati kako bismo otkrili i razlučili na što nas Duh poziva za dobro svih.

Nadalje, u ovom povijesnom času naš nas zajednički put vodi prema Jubilejskoj 2025. godini. Kročimo kao *hodočasnici nade* prema Svetoj godini kako bismo, ponovno otkrivajući vlastiti poziv i povezujući različite darove Duha, u svijetu bili posrednici i svjedoci Isusova sna: činiti jednu obitelj, ujedinjenu u Božjoj ljubavi i povezanu čvrstim vezom ljubavi, zajedništva i bratstva.

Ovaj je Dan, na poseban način, posvećen molitvi da se od Oca isprosi dar duhovnih zvanja za izgradnju njegova kraljevstva: »Žetva je velika, ali radnika malo. Molite dakle gospodara žetve da radnike pošalje u žetvu svoju« (Lk 10, 2). A molitva se – kao što znamo – više sastoji u slušanju nego u riječima upravljenim Bogu. Gospodin govori našem srcu i želi ga pronaći otvorena, iskrena i velikodušna. Njegova se Riječ utjelovila u Isusu Kristu, koji nam objavljuje i priopćava svu volju Očevu. U ovoj 2024. godini, posvećenoj upravo molitvi kao pripravi za Jubilej, pozvani smo ponovno otkriti neprocjenjiv dar mogućnosti razgovora s Gospodinom, od srca srcu, i tako postati hodočasnici nade, jer »molitva je prva snaga nade. Moliš i nada raste, napreduje. Rekao bih da molitva otvara vrata nadi. Nada postoji, ali svojom joj molitvom otvaram vrata« (Kateheza, 20. svibnja 2020.).

Hodočasnici nade i mirotvorci

Ali što znači *biti hodočasnici*? Svaki onaj koji se odluči na hodočašće nastoji prije svega imati jasan *cilj* i ima ga stalno na pameti i na srcu. Međutim, da bi se došlo do zacrtanog cilja, potrebno je istodobno usredotočiti se na *trenutni korak*, a za to trebamo biti lagani, osloboditi se nepotrebnih tereta, nositi najnužnije sa sobom i boriti se svaki dan da nas umor, strah, nesigurnost i tama ne zaustave na putu kojim smo krenuli. Tako,

biti hodočasnik znači svaki dan krenuti iznova, *počinjati uvijek iznova*, iznova otkrivati zanos i snagu za dovršetak različitih etapa putovanja koje, unatoč umoru i poteškoćama, pred nama uvijek otvara nove horizonte i nepoznate vidike.

Smisao kršćanskog hodočašća jest upravo u tome: na putu smo otkrivanja Božje ljubavi i istodobno otkrivanja samih sebe, kroz poniranje u sebe same, ali uvijek potaknuto raznolikošću odnosâ. Mi smo, dakle, *hodočasnici zato što smo pozvani*: pozvani ljubiti Boga i ljubiti se međusobno. Tako se naše putovanje na ovoj zemlji nikada ne pretvara u uzaludan napor ili besciljno lutanje. Naprotiv, svakoga dana, odgovarajući na vlastiti poziv, nastojimo činiti moguće korake prema novom svijetu gdje se živi u miru, pravdi i ljubavi. Mi smo hodočasnici nade jer težimo boljoj budućnosti i nastojimo je na tom putu graditi.

To je, u konačnici, cilj svakog poziva: postati muškarci i žene nade. Kao pojedinci i kao zajednica, u raznolikosti karizmi i službi, svi smo pozvani "dati tijelo i srce" nadi Evanđelja u svijetu obilježenom epohalnim izazovima: prijetećim širenjem trećeg svjetskog rata u dijelovima; mnoštvom migranata koji bježe iz svoje domovine u potrazi za boljom budućnošću; stalnim porastom siromašnih; opasnošću od nepovratnog ugrožavanja zdravlja našeg planeta. A svemu tome valja pridodati i teškoće s kojima se svakodnevno susrećemo i koje ponekad prijete da nas gurnu u rezignaciju ili defetizam.

U ovom našem vremenu ključno je, dakle, za nas kršćane njegovati pogled pun nade, kako bismo mogli plodonosno raditi u skladu s povjerenim nam pozivom u službi Božjeg kraljevstva, kraljevstva ljubavi, pravde i mira. Ta nada – uvjerala nas sveti Pavao – »ne postiđuje« (*Rim 5, 5*), jer to je obećanje koje nam je dao naš Gospodin Isus da će uvijek ostati s nama i uključiti nas u djelo otkupljenja, koje On želi izvršiti u srcu svakog čovjeka i u "srcu" stvorenoga svijeta. Ta nada nalazi svoj kotač zamašnjak u Kristovu uskrsnuću, koje »sadrži životnu snagu koja je prožela svijet. Tamo gdje se sve čini da je mrtvo, sa svih se strana iznenada ponovno javljaju klice uskrsnuća. To je neodoljiva sila. Istina je kako se mnogo puta čini da Bog ne postoji: vidimo nepravde, zla, ravnodušnosti i okrutnosti koje ne jenjavaju. No isto je tako sigurno da usred tame počinje uvijek nicati nešto novo, koje prije ili poslije daje plod« (Apostolska pobudnica *Evangelijsko gaudium*, 276). Apostol Pavao još kaže da »u nadi smo spašeni« (*Rim 8, 24*). Otkupljenje ostvareno na Uskrs daje nadu, sigurnu, pouzdanu nadu kojom se možemo suočiti s izazovima sadašnjega časa.

Biti hodočasnik nade i mirotvorci znači, dakle, temeljiti svoj život na stijeni Kristova uskrsnuća, znajući da nijedan trud koji činimo u pozivu koji smo prigrlili i u kojem ustrajemo nije uzaludan. Unatoč neuspjesima i padovima, dobro koje sijemo raste u tišini i ništa nas ne može odvojiti od našeg konačnog cilja: susreta s Kristom i radosti zajedničkog življenja u uzajamnom bratstvu zauvijek. Taj konačni poziv moramo anticipirati svaki dan, jer odnos ljubavi s Bogom i našom braćom i sestrama već sada počinje ostvarivati Božji san, san o jedinstvu, miru i bratstvu. Neka se nitko ne osjeća isključenim iz tog poziva! Svaki od nas, s ono malo što ima i u svom životnom stanju, može biti, uz pomoć Duha Svetoga, sijač nade i mira.

Hrabrost uključivanja

Zato još jednom ponavljam ono što sam rekao na Svjetskom danu mladih u Lisabonu: "*Rise up!* – „Ustanite!“. Trgnimo se oda sna, izađimo iz ravnodušnosti, otvorimo rešetke zatvora u koji smo se ponekad zatvarali, da svaki od nas uzmogne otkriti svoj poziv u Crkvi i svijetu i postati hodočasnik nade i mirotvorac! Neka nas u našem životu pokreće strast i s ljubavlju se brinimo za ljude oko sebe i okolinu u kojoj živimo. Ponavljam: imajte hrabrosti uključiti se! Don Oreste Benzi, neumorni apostol milosrđa koji

je uvijek bio na strani posljednjih i bespomoćnih, znao je ponavljati da nitko nije toliko siromašan da nema što dati i nitko nije toliko bogat da ne može nešto primiti.

Ustanimo, dakle, i krenimo kao hodočasnici nade, da i mi, kao Marija svetoj Elizabeti, donosimo navještaje radosti, rađamo novi život i budemo graditelji bratstva i mira.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 21. travnja 2024., Četvrti uskrsna nedjelja.

FRANJO

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 1. SVJETSKI DAN DJECE

»Evo, sve činim novo!« (Otk 21, 5)

Dragi dječaci i drage djevojčice!

Bliži se prvi Svjetski dan posvećen vama, koji će se održati 25. i 26. svibnja u Rimu. Zato sam odlučio uputiti vam poruku, drago mi je da ćete je moći primiti i hvala svima koji će se potruditi učiniti je dostupnom.

Upućujem je prije svega *svakome* od vas ponaosob, tebi, draga djevojčice, tebi, dragi dječace, jer si »dragocjen« u Božjim očima (Iz 43, 4), kao što nas uči Biblija i kao što je to Isus mnogo puta pokazao.

Ovu poruku, istodobno, upućujem *svima* jer ste svi važni i, zato što *zajedno*, bilo da ste blizu ili daleko, izražavate čežnju svakoga od nas da rastemo i obnavljamo se. Podsjećate nas da smo svi djeca i braća i sestre, da ne bismo postojali da nije bilo onih koji su nas donijeli na svijet i da nitko ne može rasti bez drugih kojima može darivati ljubav i od kojih može primiti ljubav (usp. enc. *Fratelli tutti*, 95).

Tako ste svi vi, drage djevojčice i dječaci, radost svojih roditelja i svojih obitelji. Radost ste također čovječanstva i Crkve u kojoj je svaki od nas poput karike u vrlo dugom lancu koji se proteže od prošlosti do budućnosti i obuhvaća sav svijet. Zato vam preporučujem da uvijek pažljivo slušate priče odraslih: svojih majki, očeva, djedova i baka, pradjedova i prabaka! Ali ne zaboravite ni one od vas koji se, već tako mali, bore s bolestima i teškoćama, u bolnici ili kod kuće; one koji su žrtve rata i nasilja, koji trpe glad i žeđ, koji žive na ulici; koji su prisilno unovačeni ili prisiljeni bježati dijeleći sudbinu izbjeglica, odvojeni od vlastitih roditelja; koji ne mogu ići u školu, koji su žrtve zločinačkih skupina, droge ili drugih oblika ropstva, izrabljivanjâ. Ukratko, svu onu djecu kojoj se dan-danas okrutno otima djetinjstvo. Slušajte ih, štoviše, slušajmo ih, jer nam u svojoj patnji govore o stvarnosti, očima umivenim suzama i s onom ustrajnom čežnjom za dobrom koja se budi u srcima onih koji su doista vidjeli koliko je zlo strašno.

Mali moji prijatelji, da bismo obnovili sebe i svijet, nije dovoljno da budemo zajedno mi međusobno, nego moramo biti u zajedništvu s Isusom. Od njega dobivamo veliku hrabrost: On nam je uvijek blizu, njegov Duh ide pred nama i prati nas na našim putovima. Isus nam govori: »Evo, sve činim novo!« (Otk 21, 5). Upravo te riječi sam odabrao kao temu vašeg prvog Svjetskog dana. Te nas riječi pozivaju da postanemo spretni poput djece u shvaćanju novosti koju u nama i oko nas pokreće Duh Sveti. S Isusom možemo sanjati o novom čovječanstvu i raditi za društvo u kojem će biti više bratstva i u kojem će se posvećivati više brige našem zajedničkom domu, počevši od jednostavnih stvari kao što su pozdravljanje drugih, traženje dopuštenja, ispričavanje ili zahvaljivanje. Svijet se mijenja počevši od malih stvari, ne srameći se činiti male korake. Štoviše, naša nas malenost podsjeća da smo slabi i da trebamo jedni druge, kao udovi

jednoga tijela (usp. *Rim 12, 5; 1 Kor 12, 26*). I to nije sve. Naime, drage djevojčice i dragi dječaci, ako si sam ni ne možeš biti sretan, jer radost raste u mjeri u kojoj se dijeli: rađa se iz zahvalnosti za darove koje smo primili i koje mi sami dijelimo s drugima. Kad ono što smo primili čuvamo samo za sebe, pa čak u svojoj hirovitosti želimo dobiti ovo ili ono na dar, zapravo zaboravljamo da smo mi sami jedni drugima najveći dar: mi smo "Božji dar". Potrebni su, istina, i drugi darovi, ali samo radi zajedništva. Ako ih ne koristimo u tu svrhu, uvijek ćemo biti nezadovoljni i nikada nam neće biti dovoljni.

Ali kad smo zajedno, sve je drugačije! Sjetite se svojih prijatelja: kako je lijepo biti s njima, kod kuće, u školi, u župi, u oratoriju, posvuda; igrati se s njima, pjevati, otkrivati nove stvari, zabavljati se, svi zajedno, ne ostavljajući nikoga. Prijateljstvo je nešto prelijepo i raste jedino tako: dijeljenjem s drugima i opraštanjem, strpljivošću, hrabrošću, kreativnošću i maštom, bez straha i bez predrasudâ.

A sada vam želim povjeriti važnu tajnu: da bismo bili istinski sretni moramo moliti, mnogo moliti, moliti svaki dan, jer nas molitva izravno povezuje s Bogom, ispunjava naša srca svjetlom i toplinom i pomaže nam sve činiti s povjerenjem i mirom. I Gospodin Isus se uvijek molio Ocu. A znate li kako ga je nazivao? Na svom jeziku oslovljavao ga je jednostavno s *Abbà*, što znači "tata" (usp. *Mk 1, 36*). Činimo i mi tako! Uvijek ćemo osjećati njegovu blizinu. Sâm Isus nam je to obećao kad nam je rekao: »gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, tu sam i ja među njima« (*Mt 18, 20*).

Drage djevojčice i dječaci, kao što znate, u svibnju ćemo se okupiti u velikom broju u Rimu, upravo s vama koji ćete doći sa svih strana svijeta! A da bismo se dobro pripravili preporučujem da kad molite koristite iste one riječi kojima nas je Isus poučio u molitvi *Očenaš*. Molite tu molitvu svako jutro i svaku večer, a onda i u obitelji, s roditeljima, braćom, sestrama i bakama i djedovima. Ali ne mehanički, to ne! Nego razmišljajući o riječima kojima nas je Isus poučio. Isus nas poziva i želi da zajedno s njim budemo glavni protagonisti ovog Svjetskog dana, graditelji novog, humanijeg, pravednijeg i mirnijeg svijeta.

On koji je prinio sama sebe na križu da nas sve okupi u ljubavi, On koji je pobijedio smrt i pomirio nas s Ocem, želi nastaviti svoje djelovanje po nama u Crkvi. Razmišljajte o tome, osobito vi koji se spremate primiti Prvu pričest.

Ljubljeni, Bog koji nas ljubi od početka (usp. *Jr 1, 5*), ima za nas pogled najljubaznijeg oca i najnježnije majke. On nas nikada ne zaboravlja (usp. *Iz 49, 15*), i svaki dan nas prati i obnavlja svojim Duhom.

Zajedno s Blaženom Djevicom Marijom i svetim Josipom, molimo ovim riječima:

Dođi, Duše Sveti, pokaži nam svoju ljepotu,
što se odražava na licima dječaka i djevojčica iz cijeloga svijeta.
Dođi Isuse,
koji sve činiš novo,
koji si put koji nas vodi k Ocu, dođi i ostani s nama.
Amen.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 2. ožujka 2024.

FRANJO

**PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 4. SVJETSKI DAN DJEDOVA I BAKA I
STARIJIH OSOBA
28. srpnja 2024.**

»Ne napusti me u starosti« (usp. Ps 71, 9)

Draga braćo i sestre!

Bog ne napušta svoje djece, nikada. Ni u poodmaklim godinama i kad tjelesne sile slabe, kad kosa posijedi i društvena se uloga smanjuje, kad život postaje manje produktivan i prijeti da se čini beskorisnim. On ne gleda na vanjštinu (usp. 1 Sam 16, 7) i ne oklijeva odabrati one koji se mnogima čine beznačajnima. On ne baca nijedan kamen; naprotiv, „stariji“ je kamen siguran temelj na koje se „novi“ može staviti kako bi zajedno tvorili duhovnu kuću (usp. 1 Pt 2, 5).

Cijelo je Sveto pismo priča o Gospodinovoj vjernoj ljubavi, iz koje proizlazi utješna sigurnost: Bog nam nastavlja iskazivati svoje milosrđe, uvijek, u svakoj životnoj dobi i u svakoj situaciji u kojoj se nalazimo, pa i u našim izdajama. Psalmi su puni divljenja ljudskog srca pred Bogom koji brine za nas unatoč našoj malenosti (usp. Ps 144, 3-4); uvjeravaju nas da je Bog svakog od nas saznao već u majčinoj utrobi (usp. Ps 139, 13) i da neće napustiti naš život ni u podzemlju (usp. Ps 16, 10). Možemo, dakle, biti sigurni da će nam biti blizu i u starosti, tim više što je u Bibliji starenje znak blagoslova.

No, u psalmima nalazimo također ovaj gorljivi zaziv Gospodinu: „Ne zabaci me u starosti“ (Ps 71, 9). Snažne su to pa čak i vrlo oštre riječi. Podsjećaju na najveću Isusovu patnju, koji je na križu zavapio: „Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?“ (Mt 27,46).

U Bibliji, dakle, nalazimo sigurnost Božje blizine u svakoj životnoj dobi i, istodobno, strah od napuštenosti, osobito u starosti i u trenucima patnje. Nije posrijedi proturječje. Pogledamo li oko sebe, lako možemo vidjeti da takve izjave odražavaju više nego očitu stvarnost. Samoća je prečesto gorak suputnik u životima nas starijih osoba i baka i djedova. Mnogo sam puta, dok sam bio biskup Buenos Airesa, posjećivao staračke domove i primijetio kako se te ljude rijetko posjećuje: neki mjesecima nisu vidjeli svoje najmilije.

Mnogo je razloga za tu usamljenost: u mnogim zemljama, posebno onim najsiromašnijima, stariji su sami jer su njihova djeca bila prisiljena emigrirati. Mislim i na mnoga krizna područja: koliko je starijih ljudi prepušteno samima sebi jer muškarci – mlađi i stariji – moraju uzeti pušku u ruke, a žene, posebno majke s malom djecom, napuštaju zemlju kako bi pružile sigurnost djeci. U ratom razorenim gradovima i selima tavore u samoći mnoge starije osobe, jedini znak života u krajevima u kojima kao da vladaju napuštenost i smrt. U drugim dijelovima svijeta, nadalje, u nekim se lokalnim kulturama duboko ukorijenilo pogrešno shvaćanje koje rađa neprijateljstvo prema starijim ljudima. Sumnjiči ih se da se služe vradžbinama kako bi iscrpili životnu snagu mladima, pa se u slučaju prerane smrti, bolesti ili zle kobi mlade osobe, krivnja svaljuje na neku stariju osobu. Protiv tog se mentaliteta valja boriti i iskorijeniti ga. To je jedna od neutemeljenih predrasuda kojih nas je kršćanska vjera oslobodila i koja raspiruje trajni generacijski sukob između mladih i starih.

Ako malo bolje razmislimo, ta optužba na račun starijih da „kradu budućnost mladima“ danas se može čuti posvuda. Susreće se, u drugačijim oblicima, i u najsvremenijim i najnaprednijim društvima. Već sada je, primjerice, rašireno mišljenje da starije osobe opterećuju mlade troškovima skrbi koja im je potrebna, čime se uskraćuje sredstva za razvoj zemlje te, dakle, i mladima. To je iskrivljena percepcija stvarnosti. Kao da bi opstanak starijih osoba ugrožavao opstanak mladih. Kao da bi za promicanje mladih trebalo

zanemariti ili čak ukloniti starije. Suprotstavljenost među generacijama je čista obmana i otrovni plod kulture sukoba. Okretati mlade protiv starih neprihvatljiva je manipulacija: „u igri je *jedinstvo životnih dobi*: odnosno, to je prava uporišna točka za razumijevanje i vrednovanje ljudskog života u cjelini“ (Kateheza, 23. veljače 2022.).

Gore citirani psalam – gdje se moli da ne budemo napušteni u starosti – govori o zavjeri uperenoj protiv života starijih osoba. Te se riječi čine pretjeranima, ali su razumljive kad se uzme u obzir da usamljenost i napuštenost starijih ljudi nije ni slučajna ni neizbježna, nego rezultat odluka – političkih, ekonomskih, društvenih i osobnih – koje ne priznaju *beskrajno dostojanstvo* svakog čovjeka „bez obzira u kakvom se stanju ili situaciji osoba nalazi“ (Deklaracija *Dignitas infinita*, 1). To se događa kad se izgubi vrijednost svakog pojedinca i kad se na ljude gleda samo kao na trošak koji je u nekim slučajevima previsok za platiti. Još gore je to što i sami stariji često podlegnu tom mentalitetu i sebe doživljavaju kao teret te i sami žele biti gurnuti u stranu.

S druge strane, danas ima mnogo žena i muškaraca koji traže svoje osobno ostvarenje u životu što je moguće autonomnijim i neovisnijim o drugima. Zajedničke pripadnosti su u krizi, a individualnost jača. Prijelaz s „mi“ na „ja“ kao da je nekako jedan od najjasnijih znakova našeg vremena. Obitelj, koja je prvo i najradikalnije pobijanje ideje da se sami možemo spasiti, jedna je od žrtava te individualističke kulture. Ali kako starimo i snage nas napuštaju, opsjena individualizma, iluzija da nikoga ne trebamo i da možemo živjeti bez veza pokazuju se onim što zapravo jesu; trebaš tuđu pomoć u svemu, ali sada si sam, bez pomoći, bez ikoga na koga se možeš osloniti. To je tužno otkriće do kojeg mnogi dođu kad već bude prekasno.

Usamljenost i odbačenost danas su uobičajene pojave u našem svijetu. Njihovi su uzroci mnogostruki: u nekim su slučajevima posljedica planiranog isključivanja, svojevrsne žalosne „društvene zavjere“. U drugim je pak slučajevima, nažalost, riječ je o vlastitoj odluci. U drugim im se, opet, slučajevima starije osobe podlažu, pretvarajući se da je riječ o samostalnoj odluci. Sve više „izgubili smo užitak i okus stvarnosti“ (enc. *Fratelli tutti*, 33) i teško nam je bilo što drugo uopće i zamisliti.

Kod mnogih starijih ljudi možemo primijetiti onaj osjećaj rezignacije o kojem se govori u Knjizi o Rutu u dijelu u kojem se pripovijeda o starici Noemi, koja nakon smrti muža i djece hrabri svoje dvije snahe, Orpu i Rutu, da se vrate u svoj zavičaj i svome domu (usp. *Rut* 1, 8). Noemi se, baš kao i mnogi stariji ljudi danas, boji ostati sama, ali ne može zamisliti ništa drugo. Kao udovica, svjesna je da nema veliku vrijednost u očima društva i uvjeren je da je teret dvjema mladim ženama pred kojima je, za razliku od nje, cijeli život. Zato smatra da je bolje za nju povući se u stranu te ona sama poziva svoje mlade snahe da je ostave i grade sebi budućnost negdje drugdje (usp. *Rut* 1, 11-13). Njezine su riječi sažetak društvenih i vjerskih konvencija koje se čine nepromjenjivima i koje određuju njezinu sudbinu.

Ta nam biblijska priča ovdje predstavlja dvije različite mogućnosti u pogledu Noeminog poziva te, dakle, u susretu sa starošću. Jedna od dviju snaha, Orpa, koja također voli Noemi, nježno je poljubi, ali prihvaća ono što se i njoj čini kao jedino moguće rješenje i odlazi svojim putem. Ruta se pak ne odvajala od Naomi i upućuje joj iznenađujuće riječi: „Nemoj me tjerati da te ostavim i da odem od tebe“ (*Rut* 1, 16). Ne boji se prkositi običajima i opće raširenom mišljenju, osjeća da je ta starica treba i hrabro ostaje uz nju na onom što će za obje biti početak novog putovanja. Ruta uči sve nas – naviknute na ideju da je samoća neizbježna sudbina – da se na molbu: „nemoj me ostaviti!“, može odgovoriti s: „Neću te ostaviti!“ Ne oklijeva stubokom promijeniti nešto naizgled nepromjenjivo: živjeti sami ne mora biti jedina alternativa! Nije

slučajno da je Ruta – ona koja ostaje bliska starici Noemi – predak Mesije (usp. Mt 1, 5), Isusa, Emanuela, „Boga s nama“, Božje blizine i prisutnosti svim ljudima neovisno o njihovom stanju i dobi.

Rutina sloboda i hrabrost pozivaju nas da idemo novim putem: slijedimo njezine stope, krenimo na put s tom mladom strankinjom i staricom Noemi, ne bojmo se promijeniti svoje navike i zamislimo različitu budućnost za naše starije osobe. Zahvaljujemo svima onima koji su, također uz brojne žrtve i odricanja, slijedili Rutin primjer i brinuli o starijoj osobi ili jednostavno svakodnevno iskazivali svoju blizinu rođacima ili znancima koji više nemaju nikoga. Ruta je odlučila ostati s Naomi i dobila je blagoslove: sretan brak, potomstvo, zemlju. To vrijedi uvijek i za sve: ako ostanemo uz starije osobe i priznajemo njihovu neizostavnu ulogu u obitelji, društvu i Crkvi, i mi ćemo dobiti mnoge darove, mnoge milosti i mnoge blagoslove!

Na ovaj Četvrti svjetski dan posvećen njima, ne propustimo pokazati nježnost djedovima, bakama i starijim osobama u našim obiteljima, posjećujemo one koji su klonuli duhom i više se ne nadaju da je drugačija budućnost moguća. Sebičnom stavu koji vodi u odbacivanje i usamljenost suprotstavimo otvoreno srce i radosno lice onoga koji ima hrabrosti reći: „Neću te ostaviti!“ i izabrati drugačiji put.

Neka moj blagoslov, praćen molitvama, stigne do svih vas, dragi djedovi, bake i starije osobe, i do onih koji su vam blizu. Ne zaboravite, molim vas, moliti za mene.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 25. travnja 2024.

FRANJO

PORUKA PAPE FRANJE ZA SVJETSKI DAN MOLITVE ZA SKRB O STVORENOM SVIJETU

[1. rujna 2024.]

Nadaj se i djeluj sa stvorenjem

“Nadaj se i djeluj sa stvorenjem” tema je Svjetskog dana molitve za skrb o stvorenom svijetu koji će se slaviti 1. rujna. Preuzeta je iz Poslanice sv. Pavla Rimljanima 8, 19-25: Apostol objašnjava što znači živjeti po Duhu i u središte stavlja sigurnu nadu u spasenje po vjeri, naime novi život u Kristu.

1. Počnimo s jednostavnim pitanjem na koje možda ne postoji očit odgovor: kad smo pravi vjernici, *kako to da imamo vjeru?* Nije to samo zato što mi “vjerujemo” u nešto transcendentno što naš razum ne može pojmiti, u nedokučivu tajnu udaljenog i dalekog, nevidljivog i neizrecivog Boga. Nego, kao što nam govori sveti Pavao, to je zato što *Duh Sveti prebiva u nama*. *Dà*, vjernici smo zato što je sama Božja ljubav »razlivena u srcima našim« (Rim 5, 5). Stoga je Duh Sveti sada doista »zalog naše baštine« (Ef 1, 14), kao poziv koji nas neprestano potiče da težimo vječnom dobru, *prema punini lijepog i dobrog Isusova čovjštva*. Duh čini vjernike kreativnima i proaktivnima u milosrđu. Korake im upravlja na veliko putovanje duhovne slobode, koje, međutim, nije lišeno borbe između logike svijeta i logike Duha, čiji su plodovi u opreci jedni s drugima (Gal 5, 16-17). A, kao što znamo, prvi plod Duha, u kojem su zgusnuti svi ostali, jest *ljubav*. Vođeni, dakle, Duhom Svetim, vjernici su djeca Božja i mogu mu se obraćati s »Abba, Oče« (Rim 8, 15), kao što je činio Isus. Oni to mogu činiti u slobodi onih koji više nisu podložni strahu od smrti, jer je *Isus uskrsnuo od mrtvih*. To je velika nada: Božja je ljubav pobijedila, nastavlja trijumfirati i nastaviti će

trijumfirati. Buduća slava za novog čovjeka koji živi u Duhu već je sigurna, unatoč perspektivi tjelesne smrti. Ta nada *ne razočarava*, na što nas se podsjeća i u *Buli proglašenja* predstojećeg Jubileja [1].

2. Kršćaninov život je život vjere, djelatan u ljubavi i izobilan nadom, dok iščekujemo ponovni Gospodinov dolazak u slavi. Nije problem što paruzija, tj. njegov drugi dolazak "kasni". Problem je nešto drugo: »kad Sin Čovječji dođe, hoće li naći vjere na zemlji?« (Lk 18, 8). *Dà*, vjera je dar, plod prisutnosti Duha Svetoga u nama, ali je ujedno *zadaca* koju treba ispuniti u slobodi i poslušnosti Isusovoj zapovijedi ljubavi. Eto blažene nade koju valja svjedočiti. Ali gdje? kada? kako? Zasigurno u *dramama onih koji pate u svijetu*. Ako smo mi ti koji se usuđuju sanjati, sada moramo *sanjati otvorenih očiju*, oduhovljeni vizijom ljubavi, bratstva, prijateljstva i pravde za sve. *Kršćansko spasenje ulazi u dubinu patnje svijeta*. Ono ne obuhvaća samo ljude, nego svekoliki svemir, ali i prirodu, čovjekov *oikos*, njegov životni prostor i okoliš; ono shvaća stvaranje kao "zemaljski raj", majku zemlju, koja bi trebala biti *mjesto radosti i obećanje sreće za sve*. Kršćanski se optimizam temelji na živoj nadi: kršćanin zna da je sve usmjereno prema slavi Božjoj, prema konačnom ispunjenju u njegovu miru i prema tjelesnom uskrsnuću u pravednosti, "iz slave u slavu" (usp. 2 Kor 3, 18). Ali u prolaznom vremenu nismo oslobođeni boli i patnje koju dijelimo s drugim stvorenjima: *sve stvorenje uzdiše* (usp. Rim 8, 19-22), kršćani uzdišu (usp. rr. 23-25) i sam Duh uzdiše (usp. rr. 26-27). *To uzdisanje izražava nemir i patnju, zajedno sa čežnjom i željom*. Taj uzdah je izraz *povjerenja u Boga i oslanjanje* na njegovu nježnu i zahtjevnu prisutnost, dok iščekujemo ispunjenje njegova nauma, a to je radost, ljubav i mir u Duhu Svetome.

3. Svekoliko je stvorenje uključeno u taj proces ponovnog rađanja i, uzdišući, iščekuje oslobođenje: riječ je o skrivenom i neprimjetnom rastu, gotovo poput "zrna gorušičina koje postaje veliko stablo" ili poput "kvasca u tijestu" (usp. Mt 13, 31-33). Počeci su mali, ali očekivani rezultati mogu biti beskrajno lijepi. Kao iščekivanje rođenja – objavljenja sinova Božjih – *nada omogućuje ostati postojani usred protivština* i ne klonuti duhom u vremenima nevolje ili pred ljudskim divljaštvima. *Kršćanska nada ne razočarava i ne vara*: ako je uzdisanje stvorenja, kršćanâ i Duha predokus i iščekivanje spasenja koje se već događa, sada smo uronjeni u mnoge patnje koje sveti Pavao opisuje kao "nevolja, tjeskoba, progonstvo, glad, golotinja, pogibao, mač?" (usp. Rim 8, 35). Nada je, dakle, alternativno tumačenje povijesti i događaja u životima ljudi: ne iluzorno, nego realno, s realizmom vjere koja vidi nevidljivo. Ta nada je *strpljivo iščekivanje, koje se može usporediti s onim Abrahamovim kojem nije bilo dano vidjeti plodove*. Volim se prisjetiti velikog vjernika vizionara Joakima iz Fiorea, opata iz Kalabrije koji je, prema Danteu Alighieriju [2], bio "obdaren proročkim duhom": u vrijeme krvavih borbi, sukobâ između papinstva i carstva, križarskih ratova, krivovjerja i sekularizacije Crkve, umio je pokazati ideal *novog duha suživota* među ljudima, koji je protkan sveopćim bratstvom i kršćanskim mirom, plodom života življena u duhu evanđelja. Na taj duh socijalnog prijateljstva i sveopćeg bratstva stavio sam naglasak u enciklici *Fratelli tutti*. A taj sklad među ljudima mora se protegnuti i na stvorenje, u "prostornom antropocentrizmu" (usp. *Laudate Deum*, 67), u odgovornosti za *ljudsku i cjelovitu ekologiju*, koja je put spasenja za naš zajednički dom i za nas koji u njemu živimo.

4. Zašto je toliko zla u svijetu? Zašto ima toliko nepravdi, toliko bratoubilačkih ratova u kojima se ubija djecu, ruši gradove i zagađuje čovjekov životni prostor, majku zemlju, opustošenu i razorenu? Referirajući se implicitno na Adamov grijeh, sveti Pavao kaže: »jer znamo: sve stvorenje zajedno uzdiše i muči se u porođajnim bolima sve do sada« (Rim 8, 22). Moralna borba kršćanâ povezana je s tim "uzdisajem" stvorenja, zato što je ono "podvrgnuto ispraznosti" (r. 20). Cijeli svemir i svako stvorenje uzdiše i "nestrpljivo" čezne da se sadašnje stanje prevlada i obnovi ono izvorno, prvobitno stanje: oslobođenje čovjeka, naime, uključuje i oslobođenje svih drugih stvorenja koja su, zbog svoje povezanosti s ljudskim stanjem, bačena u isti jaram ropstva. Poput čovjeka, stvorenje je – ne svojom krivnjom – porobljeno i ne

može ispuniti ono za što je stvoreno, odnosno da ima trajan smisao i svrhu; podložno je propadljivosti i smrti, što je pogoršano ljudskim zlosiljem nad prirodom. S druge strane, otkupljenje čovjeka u Kristu također predstavlja sigurnu nadu za stvorenje: »i stvorenje će se osloboditi robovanja pokvarljivosti da sudjeluje u slobodi i slavi djece Božje« (*Rim 8, 21*). *U otkupljenje po Kristu možemo, dakle, s nadom gledati na vezu solidarnosti između ljudi i svih drugih stvorenja.*

5. Dok vjernička zajednica puna nade i ustrajnosti iščekuje ponovni Isusov dolazak u slavi, Duh Sveti drži je budnom i neprestano je poučava, pozivajući je na obraćenje u načinu života, kako bi se suprotstavila srozavanju okoliša od čovjekove ruke i oblikovala onu društvenu kritiku koja ponajprije svjedoči o mogućnosti uvođenja promjene. To se obraćenje sastoji u prijelazu s nadutosti onih koji žele zagospodariti nad drugima i prirodom – koju se svodi na puki predmet kojim se može manipulirati – na poniznost onih koji pokazuju brigu za druge i za stvoreni svijet. »Čovjek koji teži tome da zauzme Božje mjesto postaje najveća opasnost za sebe samog« (Apostolska pobudnica *Laudate Deum*, 73), zato što je Adamov grijeh uništio temeljne odnose od kojih čovjek živi: s Bogom, sa samim sobom i drugim ljudima te čitavim svemirom. Sve te odnose treba zajedničkim snagama obnoviti, spasiti, "učiniti pravednima". Sve, bez iznimke, jer ako i jedan od njih nedostaje, sve ostalo propada.

6. *Nadati se i djelovati sa stvorenjem* znači prije svega udružiti snage i, zajedno sa svim muškarcima i ženama dobre volje, pridonijeti tome da se »preispita pitanje čovjekove moći, njezino značenje i njezine granice. Naša je moć, naime, u svega nekoliko desetljeća vrtoglavo porasla. Postigli smo impresivan i zadivljujući tehnološki napredak, a ne shvaćamo da smo se istodobno pretvorili u vrlo opasna bića koja mogu ugroziti živote mnogih stvorenja pa i svoj vlastiti opstanak« (Apostolska pobudnica *Laudate Deum*, 28). Nekontrolirana moć stvara čudovišta i okreće se protiv nas samih. Stoga je danas prijeko potrebno postaviti etička ograničenja razvoju umjetne inteligencije, budući da bi se njezina sposobnost izračunavanja i simulacije mogla koristiti za gospodarenje nad ljudima i prirodom, umjesto da bude u službi promicanja mira i cjelovitog razvoja (usp. *Poruka za Svjetski dan mira 2024.*).

7. »Duh Sveti nas prati u životu«: dobro su to shvatili dječaci i djevojčice okupljeni na Trgu svetog Petra povodom svog prvog Svjetskog dana, koji se poklapao s nedjeljom na koju se slavilo svetkovinu Presvetoga Trojstva. Bog nije apstraktna ideja beskonačnosti, nego Otac pun ljubavi, Sin koji je prijatelj i otkupitelj svakog čovjeka i Duh Sveti koji vodi naše korake na put ljubavi. Poslušnost Duhu ljubavi *stubokom mijenja čovjekov stav*: od "grabežljivca" postaje onaj koji obrađuje vrt. *Zemlja je povjerena čovjekovoj brizi, ali ostaje Božja* (usp. *Lev 25, 23*). To je teološki antropocentrizam judeo-kršćanske tradicije. Stoga je prisvajanje prava na posjedovanje i gospodarenje prirodom, manipuliranje njome kako nam se prohtije, oblik idolopoklonstva. Upravo prometejski čovjek, opijen vlastitom tehnokratskom moći, zemlju arogantno dovodi u stanje "nemilosti", odnosno u stanje bez Božje milosti. Ako je pak Isus, umrli i uskršli, Božja milost, istina je ono što je rekao Benedikt XVI.: »Nije znanost ta koja čovjeka otkupljuje. Čovjek je otkupljen ljubavlju« (Enc. *Spe salvi*, 26), Božjom ljubavlju u Kristu, od koje nas ništa i nitko neće moći rastaviti (usp. *Rim 8, 38-39*). Stvoreni svijet, kojeg neprestance privlači njegova budućnost, nije statičan niti zatvoren u sebe samog. Danas, zahvaljujući također otkrićima moderne fizike, odnos materije i duha sve više očarava naš um i spoznaju.

8. Očuvanje stvorenog svijeta, osim što je *etičko*, ujedno je, dakle, izrazito *teološko* pitanje: riječ je naime o isprepletenosti otajstva čovjeka i otajstva Boga. *Ta se međupovezanost može nazvati "generativnom"* jer seže do čina ljubavi kojim Bog stvara čovjeka u Kristu. Taj Božji stvaralački čin uspostavlja i temelj je čovjekova slobodnog djelovanja i cjelokupne njegove etičnosti: slobodnog upravo zato što je stvoren *na sliku Božju koja je Isus Krist* te je stoga "predstavnikom" stvaranja u samom Kristu. Postoji transcendentni (teološko-

etički) razlog koji obvezuje kršćanina da promiče pravdu i mir u svijetu, također zalaganjem oko sveopćeg određenja dobara: riječ je o *objavljenju sinova Božjih, koje stvojenje iščekuje, uzdišući kao u porođajnim bolima*. Nije riječ samo o ovozemaljskom životu čovjeka u ovoj povijesti, nego prije svega o njegovoj sudbini u vječnosti, *eschatonu* našeg blaženstva, raju našeg mira, u *Kristu, Gospodaru svemira, raspetom i uskrsnom iz ljubavi*.

9. Nadati se i djelovati sa stvojenjem znači, dakle, živjeti uosobljenu vjeru, onu koja zna ući u napaćeno i nadom ispunjeno "tijelo" drugih, sudjelujući u iščekivanju tjelesnog uskrsnuća na koje su vjernici predodređeni u Kristu Gospodinu. U Isusu, vječnom Sinu u ljudskom tijelu, *mi smo uistinu sinovi Očevi*. Po vjeri i krštenju počinje za vjernika život po Duhu (usp. *Rim 8, 2*), *svet život, život koji se živi kao sinovi Očevi*, poput Isusa (usp. *Rim 8, 14-17*), jer, snagom Duha Svetoga, Krist živi u nama (usp. *Gal 2, 20*). Život koji postaje pjesma ljubavi prema Bogu, prema ljudskom rodu, sa stvojenjem i prema stvoenju, i koji svoju puninu nalazi u svetosti [3].

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 27. lipanj 2024.

FRANJO

[1] *Spes non confundit*, Bula navještenja redovitog jubileja 2025. (9. svibnja 2024.).

[2] *Božanstvena komedija*, Raj, XII, 141.

[3] Clemente Rebora, svećenik rozminijanac, to je pjesnički izrazio: »Kako se stvojenje uzdiže k Ocu u Kristu / sve na tajanstven način / postaje mukom rađanja. / Koliko umiranje da bi se život rodio! / Ipak, samo od jedne majke, koja je božanska, / sretno se dolazi do svjetla. / Život koji ljubav rađa u suzama / i kad tjeskobno uzdiže zemljom se razliježe pjesan, / ali samo svetost dovršava pjesmu« (*Curriculum vitae*, "Poesia e santità": *Poesie, prose e traduzioni*, Milano 2015., str. 297).

PORUKA PAPE FRANJE ZA 110. SVJETSKI DAN SELILACA I IZBJEGLICA [29. rujna 2024.]

Draga braćo i sestre!

Dana 29. listopada 2023. završila je prva sesija 16. redovite opće skupštine Biskupske sinode, koje nam je omogućilo produblјivanje sinodalnosti shvaćene kao izvornog poziva Crkve. „Sinodalnost se predstavlja u prvom redu kao zajednički hod naroda Božjega i kao plodan dijalog karizmi i službi u službi dolaska Božjega kraljevstva“ (*Sažeto izvješće*, Uvod).

Stavljanje naglaska na sinodalnu dimenziju omogućuje Crkvi ponovno otkriti svoju narav putnice, Božjeg naroda koji putuje kroz povijest, hodočasničkog naroda, naroda, moglo bi se reći, koji „seli“ prema Kraljevstvu nebeskom (usp. *Lumen gentium*, 49). Nekako se samo od sebe nameće povezivanje s biblijskim opisom događaja Izlaska, koji predstavlja izraelski narod na putu prema obećanoj zemlji: dugo putovanje iz ropstva u slobodu, koje predoznačuje putovanje Crkve do konačnog susreta s Gospodinom.

Isto tako, u migrantima našega vremena, kao i u seliocima svih vremena, možemo vidjeti živu sliku naroda Božjega na putu u vječnu domovinu. Njihova putovanja puna nade podsjećaju nas da je „naša... domovina na nebesima, odakle iščekujemo Spasitelja, Gospodina našega Isusa Krista“ (*Fil 3, 20*).

Između te dvije slike – naime slike biblijskog Izlaska i slike migranata – postoje različite podudarnosti. Poput izraelskog naroda u Mojsijevo vrijeme, migranti često bježe od ugnjetavanja i izrabljivanja, nesigurnosti i diskriminacije te nedostatka perspektive za razvoj. Poput Izraelaca u pustinji, migranti na svom putu nailaze na mnoge prepreke: osjećaju žeđ i glad; iscrpljeni su naporima i bolešću; u iskušenju su da podlegnu očaju.

No, temeljna stvarnost izlaska, svakog izlaska, jest ta da Bog prethodi i prati svoj narod i svu svoju djecu – svih vremena i svih mjesta. Božja prisutnost usred naroda predstavlja jednu sigurnost u povijesti spasenja: „sâm Jahve, Bog tvoj, ide s tobom; neće te zapustiti niti će te ostaviti“ (*Pnz* 31,6). Za narod koji je izašao iz Egipta ta se prisutnost očituje u različitim oblicima: stup od oblaka i vatre pokazuje i osvjetljava put (usp. *Izl* 13, 21); šator sastanka, u kojem se čuva Kovčeg saveza, čini Božju blizinu opipljivom (usp. *Izl* 33, 7); štap s mjedenom zmijom osigurava Božju zaštitu (usp. *Br* 21, 8-9); mana i voda (usp. *Izl* 16-17) Božji su darovi gladnima i žednima. Šator je oblik prisutnosti koji je Gospodinu posebno drag. Tijekom Davidove vladavine, Bog odbija da ga se zatvara u hram kako bi nastavio prebivati u šatoru i tako mogao putovati sa svojim narodom „od šatora do šatora i od prebivališta do prebivališta“ (*1 Ljet* 17, 5).

Mnogi migranti Boga doživljavaju kao suputnika, vodiča i sidro spasenja. Povjeravaju mu se prije nego krenu na put i njemu se obraćaju u nevolji. Od njega traže utjehu u trenucima očaja. Zahvaljujući njemu, na putu ima dobrih Samarijanaca. Njemu, u molitvi, povjeravaju svoje nade. Koliko samo Biblijâ, Evandeljâ, molitvenikâ i kronicâ prati selioce na njihovu putu kroz pustinje, rijeke, mora i preko granica svih kontinenata!

Bog nije samo *sa* svojim narodom, nego i *usred* svog naroda, u smislu da se poistovjećuje s muškarcima i ženama na njihovom putu kroz povijest – posebno s posljednjima, siromašnima, isključenima – kao da želi proširiti otajstvo utjelovljenja.

Zato je susret s migrantom, kao i sa svakim bratom i sestrom u potrebi, „ujedno susret s Kristom. To nam je On sâm rekao. On je taj koji gladan, žedan, kao stranac, gol, bolestan i kao zarobljenik, kuca na naša vrata i traži susret i pomoć“ (*Omelia nella Messa con i partecipanti all'Incontro "Liberi dalla paura" [Propovijed na misi sa sudionicima Susreta „Slobodni od straha“]*, Sacrofano, 15. veljače 2019.). Posljednji sud, o kojemu Matej izvješćuje u 25. poglavlju svoga Evandelja, ne ostavlja mjesta sumnji: „stranac bijah i primiste me“ (r. 35); i još: „Zaista, kažem vam, što god učinite jednomu od ove moje najmanje braće, meni učinite!“ (r. 40). Svaki je, dakle, susret na tom putu prilika za susret s Gospodinom; i to je prilika bremenita spasenjem, jer Isus je prisutan u sestri ili bratu koji treba našu pomoć. U tom smislu siromasi nas spašavaju jer nam omogućuju susret s Gospodinovim licem (usp. *Poruka za 3. Sovjetski dan siromaha*, 17. studenog 2019.).

Draga braćo i sestre, na ovaj Dan posvećen seliocima i izbjeglicama, ujedinito se u molitvi za sve one koji su morali napustiti svoju zemlju u potrazi za životnim uvjetima dostojnima čovjeka. Osjetimo da smo zajedno s njima na putu, tvorimo zajedno s njima „sinodu“ i povjerimo sve njih, kao i nadolazeću sinodsku skupštinu, „zagovoru Blažene Djevice Marije, tom znaku sigurne nade i utjehe na putu vjernog Božjeg naroda“ (*Sažeto izvoješće, Nastaviti put*).

Molitva

Bože, Oče svemogući,
mi smo tvoja Crkva hodočasnica
na putu prema Kraljevstvu nebeskom.
Svaki od nas živi u svojoj domovini,
ali kao tuđinac.

Svaka tuđina nam je zavičaj,
a svaka domovina tuđina.
Živimo na zemlji,
ali smo građani neba.
Ne daj da postanemo
gospodari ovog dijela svijeta,
koji si nam dao
da privremeno u njemu boravimo.
Pomozi nam da nikada ne prestanemo,
zajedno s našom braćom i sestrama migrantima,
putovati prema vječnom boravištu
koje si nam Ti pripravio.
Otvori nam oči i srca,
da svaki susret s osobom u potrebi
postane susret s Isusom, tvojim Sinom
i našim Gospodinom. Amen.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 24. svibnja 2024., spomen Blažene Djevice Marije Pomoćnice kršćana.

FRANJO

PORUKA PAPE FRANJE ZA 98 . SVJETSKI DAN MISIJA [20. listopada 2024.]

»*Podite i pozovite sve na gozbu*« (usp. Mt 22, 9)

Draga braćo i sestre!

Temu ovogodišnjeg Svjetskog dana misija preuzeo sam iz evanđeoske prispodobe o svadbenoj gozbi (usp. Mt 22, 1-14). Nakon što su uzvanici odbili poziv, kralj, protagonist te prispodobe, kaže svojim slugama: »Pođite stoga na raskrižja i koga god nađete, pozovite na svadbu!« (r. 9). Razmišljajući o ovoj ključnoj riječi, u kontekstu te Isusove prispodobe i njegova života, možemo istaknuti nekoliko važnih vidova evangelizacije. Oni se pokazuju posebno aktualnima za sve nas, Kristove učenike misionare, u ovoj posljednjoj fazi sinodalnog procesa koji bi, u skladu s geslom "Zajedništvo, sudjelovanje, poslanje", trebao Crkvu ponovno vratiti njezinoj prioritetnoj zadaći, a to je navještaj evanđelje u suvremenom svijetu.

1. "Pođite i pozovite". Poslanje kao neumorno izlaženje i pozivanje na gozbu Gospodnju

Na početku zapovijedi koju kralj izdaje svojim slugama dva su glagola koji izražavaju srž tog slanja: "poći" i "zvati" u smislu "pozvati".

Što se tiče ovog prvog glagola, valja podsjetiti da su sluge već bile slane prenijeti kraljevu poruku uzvanicima (usp. rr. 3-4). To nam pokazuje da je poslanje neumorno pružanje ruke cijelom čovječanstvu kojim ga se poziva na susret i zajedništvo s Bogom. Neumorno! Bog, velik u ljubavi i bogat milosrđem, uvijek pruža ruku svakom čovjeku kako bi ga pozvao u radost svoga Kraljevstva, usprkos ravnodušnosti ili odbijanju. Tako je Isus Krist, pastir dobri poslan od Oca, pošao potražiti izgubljene ovce naroda Izraelova i želio je ići još dalje kako bi došao i do najudaljenijih ovca (usp. Iv 10, 16). On je rekao učenicima: "Idite!" i prije i poslije svoga uskrsnuća, uključivši ih u samo svoje poslanje (usp. Lk 10, 3; Mk 16, 15). Zato

će Crkva nastaviti prelaziti sve granice, izlaziti uvijek iznova, neumorno i ne kloneći pred teškoćama i preprekama, kako bi vjerno ispunila poslanje koje je primila od Gospodina.

Ovom prilikom želim zahvaliti misionarima i misionarkama koji su, odazivajući se Kristovom pozivu, ostavili sve i otišli daleko od svoje domovine nositi Radosnu vijest tamo gdje je ljudi još nisu primili ili su je tek nedavno prigrlili. Predragi, vaše velikodušno predanje opipljiv je izraz vaše predanosti misiji *ad gentes* koju je Isus povjerio svojim učenicima: »Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode« (Mt 28, 19). Nastavimo stoga moliti i zahvaljivati Bogu za nova i brojna misionarska zvanja u službi djela evangelizacije do nakraj svijeta.

I ne zaboravimo da je svaki kršćanin pozvan sudjelovati u tom sveopćem poslanju svojim evanđeoskim svjedočenjem u svakoj sredini, kako bi cijela Crkva neprestano izlazila sa svojim Gospodinom i Učiteljem na "raskrižja" današnjega svijeta. Da, »drama je današnje Crkve u tome što Isus nastavlja kucati na vrata, ali iznutra, da ga mi pustimo van! Mnogo se puta na kraju pretvorimo u Crkvu [...] koja ne dopušta Gospodinu izići, koja ga drži kao neku "svojinu", a Gospodin je došao radi poslanja i želi da budemo misionari« (Obraćanje sudionicima konferencije koju je priredio Dikasterij za laike, obitelj i život, 18. veljače 2023.). O, kad bismo svi mi kršćanici bili spremni ponovno poći, svatko prema svojim životnim prilikama, kako bismo otpočeli novi misijski pokret, kao u praskozorje kršćanstva!

Vratimo se kraljevoj zapovijedi slugama. U prisposobi odlaženje ide ukorak sa pozivanjem, točnije s *pozivom*: »Dođite na svadbu!« (Mt 22, 4). To daje nazrijeti drugi, ne manje važan vid poslanja koje nam je Bog povjerio. Kao što možete zamisliti, ti sluge glasnici prenijeli su vladarev poziv kao hitan poziv, ali i su to činili s velikim poštivanjem i uljudnošću. Isto tako, poslanje donošenja evanđelje svakom stvorenju mora nužno odgovarati stilu Onoga koga se naviješta. Kad učenici misionari naviještaju svijetu »ljepotu Božje spasiteljske ljubavi očitovane u Isusu Kristu umrlom i uskrsnom« (Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, 36), oni to čine radosno, strpljivo i blago, što je plod Duha Svetoga u njima (usp. Gal 5, 22); ne silom, dakle bez prisile, bez prozelitizma; uvijek s blizinom, suosjećanjem i nježnošću koji odražavaju Božji način postojanja i djelovanja.

2. Na gozbi. Eshatološka i euharistijska perspektiva poslanja Krista i Crkve

Kralj u toj prisposobi traži od slugu da pozovu uzvanike na svadbenu gozbu njegova sina. Ta gozba odražava eshatološku gozbu, ona je slika konačnog spasenja u Božjem kraljevstvu, koje se ostvaruje već dolaskom Isusa, Mesije i Sina Božjega, koji nam je darovao život u izobilju (usp. Iv 10, 10), simboliziranim stolom punim »slasnih jela«, »izvrsnih vina« kad će Bog »uništiti smrt jednom zasvagda« (usp. Iz 25, 6-8).

Kristovo poslanje je poslanje punine vremenâ, kao što je on sam rekao na početku svojega propovijedanja: »Ispunilo se vrijeme, približilo se kraljevstvo Božje!« (Mk 1, 15). Tako su Kristovi učenici pozvani nastaviti to poslanje svoga Učitelja i Gospodina. Prisjetimo se, u vezi s tim, učenja Drugoga vatikanskog koncila o eshatološkom značaju misijskog zalaganja Crkve: »vrijeme misijske djelatnosti odvija se između prvoga i drugoga dolaska Gospodinova [...]. Prije naime negoli dođe Gospodin, mora se evanđelje propovijedati svim narodima« (Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve *Ad gentes*, 9).

Znamo da je misijski žar prvih kršćana imao snažnu eshatološku dimenziju. Osjećali su prijeku potrebu navješćivati evanđelje. I danas je važno imati pred očima tu perspektivu, jer nam ona pomaže evangelizirati s radošću onih koji znaju da je "Gospodin blizu" i s nadom onih koji teže cilju kad ćemo svi biti s Kristom na njegovoj svadbenoj gozbi u Kraljevstvu Božjem. Dok, dakle, svijet nudi razne "gozbe"

konzumerizma, egoističnog blagostanja, zgrtanja, individualizma, evanđelje poziva sve na Božju gozbu gdje vladaju radost, dijeljenje s drugima, pravda, bratstvo, zajedništvo s Bogom i drugima.

Ta punina života, koja je Kristov dar, anticipirana je već u gozbi Euharistije koju Crkva slavi po Gospodinovoj zapovijedi u njegov spomen. Tako je poziv na eshatološku gozbu koji nosimo svima u našem evangelizacijskom poslanju neraskidivo povezan s pozivom na euharistijski stol, gdje nas Gospodin hrani svojom Riječju i svojim Tijelom i Krvlju. Kao što je učio Benedikt XVI., »u svakom se euharistijskom slavlju sakramentalno ostvaruje eshatološko okupljanje naroda Božjeg. Euharistijska gozba za nas je stvarna anticipacija konačne gozbe. Tu su konačnu gozbu navijestili proroci (usp. Iz 25, 6-9), dok je u Novom zavjetu ona opisana kao "svadba Jaganjčeva" (Otk 19, 7-9), koju valja slaviti u radosti zajedništva svetih« (Posin. apost. pob. *Sacramentum caritatis*, 31).

Stoga smo svi pozvani snažnije doživjeti svaku Euharistiju u svim njezinim dimenzijama, osobito u eshatološkoj i misijskoj dimenziji. U vezi s tim ponavljam da »ne možemo pristupiti euharistijskom stolu ako se ne uključimo u poslanje koje, polazeći iz Božjega srca, teži doprijeti do svih ljudi« (*isto*, 84). Euharistijska obnova koju mnoge mjesne Crkve hvalevrijedno promiču u ovom vremenu nakon pandemije bolesti covid-19 također će biti temeljna za buđenje misionarskog duha u svakom vjerniku. S koliko bismo više vjere i zanosa u srcu trebali na svakoj svetoj misi zazivati: »*Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo, tvoje uskrsnuće slavimo, tvoj slavni dolazak iščekujemo!*

U tom smislu, u ovoj godini posvećenoj molitvi u pripravi za Jubilej 2025., želim sve pozvati da pojačaju također i nadasve svoje sudjelovanje na svetoj misi te molitvu za evangelizacijsko poslanje Crkve. Poslušna Spasiteljevoj riječi, ona ne prestaje u svakom euharistijskom i liturgijskom slavlju upućivati Bogu molitvu *Očenaš* sa zazivom »*Dođi kraljevstvo tvoje*«. I tako nas svakodnevna molitva, a posebno euharistija, čine hodočasnicima misionarima nade na putu prema vječnome životu u Bogu, prema svadbenoj gozbi koju je Bog pripremio za svu svoju djecu.

3. "Svi." Sveopće poslanje Kristovih učenika i Crkva koja je sva sinodalna i misijska

Treće i posljednje razmišljanje odnosi se na primatelje kraljeva poziva, a to su »svi«. Kao što sam istaknuo, »ovo je srž misije: ovaj "svi". Ne isključujući nikoga. Svi. Svako naše poslanje, dakle, izvire iz Kristova Srca kako bi On mogao sve privući sebi« (*Govor sudionicima Opće skupštine Papinskih misijskih djela*, 3. lipnja 2023.). I danas, u svijetu razdiranom podjelama i sukobima, Kristovo je evanđelje blag i snažan glas koji poziva ljude da jedni druge susreću, da se međusobno prepoznaju kao braća i da se raduju skladu među različitostima. Bog želi da se »svi ljudi spase i dođu do spoznanja istine« (1 *Tim* 2, 4). Stoga u čitavom svom misionarskom djelovanju nikada nemojmo zaboraviti da smo poslani svima naviještati evanđelje, i to »ne kao oni koji nameću novu obvezu, nego kao oni koji dijele jednu radost, ukazuju na obzor ljepote i koji pozivaju druge na bogatu gozbu« (Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, 14).

Kristovim učenicima misionarima uvijek je na srcu briga za sve ljude, neovisno o njihovom društvenom položaju ili moralnom stanju. Prispodoba o gozbi nam govori da sluge, držeći se kraljeve zapovijedi, sabrale »sve koje nađoše – i zle i dobre« (*Mt* 22, 10). K tome, »prosjaci, sakati, slijepi i hromi« (*Lk* 14, 21), to jest posljednji i marginalizirani u društvu, posebni su kraljevi uzvanici. Tako svadbena gozba Sinova, koju je Bog pripremio, ostaje zauvijek otvorena za sve, jer je njegova ljubav prema svakome od nas velika i bezuvjetna. »Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da *nijedan* koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni« (*Iv* 3, 16). Svaka osoba, dakle svaki muškarac i svaka žena, primatelji su Božjeg poziva kako bi bili dionici njegove milosti koja preobražava i spašava. Treba samo reći "dà" tom

besplatnom Božjem daru, prihvatiti ga i dopustiti da nas on preobrazi, zaodijevajući se njime kao »svadbenim ruhom« (usp. Mt 22, 12).

Misija za sve zahtijeva uključenost sviju. Stoga trebamo nastaviti svoj hod prema Crkvi koja će biti sva sinodalna i misijska u službi evanđelja. Sinodalnost je sama po sebi misijska i, obratno, misija je uvijek sinodalna. Stoga je tijesna misijska suradnja danas još hitnija i nužnija, kako u sveopćoj Crkvi tako i u partikularnim Crkvama. U duhu Drugog vatikanskog koncila i mojih predšasnika, preporučujem svim biskupijama svijeta službu Papinskih misijskih djela, koja predstavljaju glavno sredstvo »da se katolici već od djetinjstva prožimaju pravim sveopćim i misijskim duhom i da se potakne uspješno prikupljanje pomoći na dobrobit svih misija prema potrebama svake od njih« (Dekret *Ad gentes*, 38). Zato su kolekte koje se prikupljaju na Svjetski dan misija u svim mjesnim Crkvama u cijelosti namijenjene Općem fondu solidarnosti, koji zatim Papinsko djelo za širenje vjere u Papino ime dijeli za potrebe svih crkvenih misija. Molimo Gospodina da nas vodi i pomaže da budemo Crkva koja će biti više sinodalna i misijska (usp. *Homilija na Završnoj misi Redovite opće skupštine Biskupske sinode*, 29. listopada 2023.).

Upravimo, na kraju, svoj pogled u Mariju, koja je od Isusa izmolila prvo čudo na svadbi u Kani Galilejskoj (usp. *Iv 2, 1-12*). Gospodin Isus je mladencima i svim uzvanicima dao mladog vina u izobilju, što je bio predznak svadbene gozbe koju Bog svima priprema na kraju vremenâ. Molimo i danas njezin majčinski zagovor za evangelizacijsko poslanje Kristovih učenika. Pođimo s radošću i brigom naše Majke, sa snagom nježnosti i ljubavi (usp. Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, 288), i donesimo svima poziv Kralja Spasitelja. Sveta Marijo, Zvijezdo evangelizacije, moli za nas!

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 25. siječnja 2024., blagdan Obraćanja sv. Pavla.

FRANJO

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE 8. SVJETSKI DAN SIROMAHA

Nedjelja, 17. studenoga 2024.

Draga braćo i sestre!

1. Molitva siromaha uzdiže se do Boga (usp. *Sir 21, 5*). U godini posvećenoj molitvi, s obzirom na redovni Jubilej 2025., ovaj izraz biblijske mudrosti posebno je prikladan da nas pripremi za 8. Svjetski dan siromaha koji ćemo slaviti 17. studenog. Kršćanska nada uključuje i sigurnost da naša molitva uzlazi sve do Božjeg lica; ali ne bilo koja molitva, već *molitva siromaha!* Razmišljajmo o toj Riječi i "čitajmo" je na licima i u pričama siromaha koje susrećemo u našim danima, kako bi molitva postala put zajedništva s njima i dioništvo u njihovoj patnji.

2. *Knjiga Sirahova* na koju se pozivamo nije previše poznata, ali zaslužuje da je se otkrije zbog bogatstva tema koje obrađuje, posebno kad se dotiče odnosa čovjeka s Bogom i svijetom. Njezin autor, Ben Sirah (sin Sirahov), je učitelj, pisar iz Jeruzalema, koji je vjerojatno pisao u 2. stoljeću prije Krista. On je mudar čovjek, duboko ukorijenjen u izraelskoj tradiciji, koji poučava o raznim područjima ljudskog života: od posla do obitelji, od života u društvu do odgoja mladih. Posvećuje pažnju temama vezanima uz vjeru u Boga i poštivanje Zakona. Hvata se u koštac s teškim pitanjima slobode, zla i Božje pravde, koja su i za nas danas

veoma aktualna. Ben Sirah, nadahnut Duhom Svetim, želi svima pokazati put do mudrog i dostojanstvenog života pred Bogom i svojom braćom i sestrama.

3. Jedna od tema kojoj taj sveti pisac posvećuje najviše prostora jest *molitva*. U tome pokazuje veliki žar jer progovara iz svog osobnog iskustva. Doista, nijedan spis o molitvi ne bi mogao biti učinkovit i plodonosan ako ne bi dolazio iz pera onoga koji svaki dan stoji u Božjoj prisutnosti i sluša njegovu Riječ. Ben Sirah izjavljuje da je tražio mudrost u mladosti: »Kad još bijah mladić, prije svojih putovanja molio sam otvoreno za mudrost u molitvama« (*Sir 51, 13*).

4. Na tom svom putu traženja otkriva jednu od temeljnih stvarnosti objave, naime, činjenicu da siromasi imaju *povlašteno mjesto u Božjem srcu*, do te mjere da – kad je u pitanju njihova patnja – Bog je “nestrpljiv” sve dok se ne zadovolji pravdu prema njima: »Molitva poniznog prodire kroz oblake i on nema mira dok ona ne dođe do Boga i ne popušta dok ga Svevišnji ne pogleda, pravedno ne presudi i pravdu ne uspostavi. I Gospod neće oklijevati niti će odgađati« (*Sir 35, 17-18*). Bog poznaje patnje svoje djece, jer je pažljiv i brižan Otac prema svima. Kao Otac, brine za one koji su najpotrebitiji: siromašne, marginalizirane, patnike, zaboravljene... No, nitko nije isključen iz njegova srca, jer u njegovim očima svi mi smo siromašni i potrebiti. Svi smo prosjaci jer bez Boga bili bismo ništa. Ne bismo ni život imali da nam ga Bog nije dao. Pa ipak, koliko često živimo kao da smo gospodari života ili kao da ga moramo osvojiti! Svjetovni mentalitet traži od pojedinca da bude netko, da postane poznat i uspješan usprkos svemu i svakome, da krši društvena pravila samo kako bi se dokopao bogatstvo. Koje li žalosne iluzije! Sreća se ne postiže gaženjem prava i dostojanstva drugih.

Nasilje izazvano ratovima jasno pokazuje kolika arogancija pokreće one koji se smatraju moćnima pred ljudima, dočim su u Božjim očima jad i bijeda. *Kolike samo nove siromahe iznjedruje ta loša politika koju se vodi oružjem*, kolike nevine žrtve! Ali ne smijemo ustuknuti. Gospodinovi učenici znaju da svaki od tih “malenih” u sebi nosi utisnuto lice Sina Božjega i do svakog od njih mora doprijeti naša solidarnost i znak kršćanske ljubavi. »Svi kršćanski vjernici i sve zajednice pozvani su biti Božje oruđe za oslobođenje i promicanje siromašnih tako da se oni mogu potpuno uključiti u društvo. To pretpostavlja da moramo biti pozorni i čuti vapaj siromašnoga i priteći mu u pomoć« (apost. pob. *Evangelii gaudium*, 187).

5. U ovoj godini posvećenoj molitvi, *moramo usvojiti molitvu siromaha i moliti s njima*. To je izazov koji moramo prihvatiti i pastoralno djelovanje koje treba poticati. Jer »je najveća diskriminacija od koje trpe siromašni nedostatak duhovne skrbi. Velika većina siromaha posjeduje posebnu otvorenost vjeri; trebaju Boga, i mi ne smijemo propuštati pružati im njegovo prijateljstvo, njegov blagoslov, njegovu riječ, omogućiti im pristup slavljenju sakramenata i ponuditi im hod rasta i sazrijevanja u vjeri. Povlašteno opredjeljenje za siromašne mora se ponajprije pretočiti u povlaštenu i prioritetnu duhovnu skrb« (*ondje*, 200).

Za sve to potrebno je *ponizno srce* koje ima hrabrosti postati srce koje prosi. Srce koje je spremno prepoznati sebe kao siromašno i potrebito. Postoji, naime, veza između siromaštva, poniznosti i povjerenja. Pravi siromah je ponizan, kao što je rekao sveti Augustin: »Siromah nema ništa čime bi se uzoholio, bogataš ima oholost protiv koje mu se valja boriti. Poslušaj me stoga: budi istinski siromašan, budi krepostan, budi ponizan« (*Sermones*, 14, 4). Ponizan čovjek nema se čime hvastati i ni na što ne pretendira, zna da ne može računati na samog sebe, nego čvrsto vjeruje da se može osloniti na milosrdnu ljubav Boga, pred kojim stoji poput izgubljenog sina koji se raskajan vraća kući da primi očev zagrljaj (usp. *Lk 15, 11-24*). Budući da se siromah nema na što osloniti, dobiva snagu od Boga i sve svoje pouzdanje stavlja u njega. Naime, poniznost rađa povjerenje da nas Bog nikada neće napustiti ili ostaviti bez odgovora.

6. Siromasima koji žive u našim gradovima i dio su naših zajednica, poručujem: nemojte izgubiti tu sigurnost! *Bog je pozoran na svakog od vas i blizu vam je.* On vas ne zaboravlja i nikada to ne bi ni mogao. Svi imamo iskustvo molitve koja je naizgled ostala neuslišana. Ponekad tražimo da budemo oslobođeni neke bijede koja nam zadaje patnju i poniženje, a Bog kao da ne čuje naš vapaj. No, Božja šutnja ne znači da ne mari za našu patnju, nego, radije, sadrži riječ koju treba prigrliti s povjerenjem, prepuštajući se njemu i njegovoj volji. Ponovno je Sirah taj koji to svjedoči: »Božji će sud biti naklonjen siromahu« (usp. 21, 5). Iz siromaštva, dakle, može poteći pjesma istinske nade. Sjetimo se da »kada je duhovni život zaokupljen isključivo vlastitim interesima i brigama, u njemu nema više prostora za druge, nema mjesta za siromašne, Božji se glas više ne sluša, ne uživa se više slatka radost njegove ljubavi, ne osjeća se zanos za činjenjem dobrih djela. [...] to nije život u Duhu koji izvire iz srca Krista uskrsloga« (apost. pob. *Evangelii gaudium* 2).

7. *Svjetski dan siromaha* sad je već postao događaj za sve crkvene zajednice. To je pastoralna prilika koju se ne smije podcjenjivati jer potiče svakog vjernika da sluša molitve siromaha i da postane svjestan njihove prisutnosti i potreba. To je povoljna prilika za provedbu inicijativa koje konkretno pomažu siromašnima kao i za prepoznavanje i pružanje podrške mnogobrojnim volonterima koji se s velikom ljubavlju posvećuju onima koji su u najvećoj potrebi. Moramo zahvaliti Gospodinu za one koji se stavljaju na raspolaganje za slušanje i pružanje podrške najsiromašnijima. Riječ je o svećenicima, posvećenim osobama i vjericima laicima koji svojim svjedočenjem postaju Božji glas koji odgovara na molitve onih koji mu se obraćaju. Zid šutnje se, dakle, razbija svaki put kad se brata u potrebi dočeka i zagrli. Siromasi nas još mnogo toga imaju za naučiti, jer u kulturi koja je u središte stavila bogatstvo i nerijetko žrtvuje dostojanstvo ljudi na oltaru materijalnih dobara, oni plivaju protiv struje, ističući da je za život bitno nešto sasvim drugo.

Molitva stoga nalazi potvrdu svoje vjerodostojnosti u ljubavi, koja postaje susret i blizina. *Ako se molitva ne pretoči u konkretno djelovanje, ona je uzaludna; jer je »vjera bez djela mrtva« (Jak 2, 26).* No, *ljubavi bez molitve prijete opasnost da se pretvori u puku filantropiju koja brzo usahne.* »Bez molitve, koju se svakodnevno živi s vjernošću, naše djelovanje postaje isprazno, gubi duboki smisao, svodi se na puki aktivizam koji nas, na kraju, ostavlja nezadovoljnima« (Benedikt XVI., *Kateheza*, 25. travnja 2012.). Moramo umaći toj napasti i uvijek biti budni sa snagom i postojanošću koja dolazi od Duha Svetoga, koji je darivatelj života.

8. U tom kontekstu lijepo je prisjetiti se svjedočanstva *Majke Terezije iz Kolkate*, žene koja je dala svoj život za siromahe. Ta je svetica neprestano ponavljala da je *molitva mjesto iz kojega crpi snagu i vjeru* za svoje poslanje služenja siromasima. Kada je 26. listopada 1985. govorila na Općoj skupštini UN-a, pokazujući svima kronicu koju je uvijek imala u ruci, rekla je: »Ja sam samo siromašna časna sestra koja moli. Kad molim, Isus ulijeva svoju ljubav u moje srce i ja je idem davati svim siromasima koje susrećem na svom putu. Molite i vi! Molite i počete primjećivati siromahe koji su oko vas. Možda na istom katu zgrade u kojoj živite. Možda i u vašim domovima ima onih koji čekaju vašu ljubav. Molite i oči će vam se otvoriti, a srce se ispuniti ljubavlju.«

I kako se ne prisjetiti ovdje, u gradu Rimu, sv. Benedikta Josipa (Benedetto Giuseppe) Labrea (1748.-1783.), čije tijelo počiva i časti se u župnoj crkvi Santa Maria ai Monti. Kao hodočasnik iz Francuske u Rim, odbačen od mnogih samostana, posljednje je godine života proveo kao puki siromah, provodeći mnoge sate u molitvi pred Presvetim Sakramentom, uz kronicu, moleći brevijar, čitajući Novi zavjet i »*Nasljeduj Krista*«. Nije imao čak ni sobicu u kojoj bi stanovao, obično je spavao u kutu ruševina Koloseja, kao "Božji skitnica", čineći svoj život neprestanom molitvom koja se uzdizala njemu.

9. Dok se približavamo Svetoj godini, potičem sve da postanu hodočasnici nade, postavljajući opipljive znakove za bolju budućnost. Ne zaboravimo čuvati »male znakove ljubavi« (apost. pob. *Gaudete et exsultate*, 145): zastati, približiti se, pružiti mali znak pažnje, osmijeh, dodir, riječ utjehe... Te se geste ne mogu improvizirati. One, radije, zahtijevaju svakodnevnu vjernost, često skrivenu i tihu, ali osnaženu molitvom. U ovom vremenu, kad pjesma nade kao da ustupa mjesto buci oružja, vapaju tolikih nevinih ranjenih i šutnji bezbrojnih žrtava rata, uputimo Bogu svoju molitvu za mir. Siromašni smo mirom pa pružimo stoga ruke da ga primimo kao dragocjeni dar i istodobno ga predano nastojmo ponovno izgraditi u svakodnevnom životu.

10. U svim smo okolnostima pozvani biti *prijatelji siromaha*, slijedeći stope Isusa koji je uvijek bio solidaran s najmanjima. Neka nas na tom putu prati zagovor Presvete Majke Božje, koja nam je, ukazavši se u Banneuxu, ostavila poruku koju ne smijemo zaboraviti: »Ja sam Djevica siromahâ«. Njoj, koju je Bogu pogledao zbog njezina poniznog siromaštva i koja je svojom poslušnošću postigla velika djela, povjeravamo svoju molitvu, uvjereni da će se uzdići do Neba i biti uslišana.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 13. lipnja 2024., spomen svetog Antuna Padovanskog, zaštitnika siromahâ.

FRANJO

PORUKA PAPE FRANJE ZA 39. SVJETSKI DAN MLADIH [Svetkovina Krista Kralja, 24. studenoga 2024.]

Oni što se uzdaju u Gospodina hode i ne umaraju se (usp. Iz 40, 31)

Dragi mladi!

Prošle smo godine započeli hod nade ususret Velikom jubileju razmišljajući o Pavlovu izrazu: "Radujte se u nadi" (*Rim 12, 12*). Upravo kako bismo se pripremili za jubilejsko *hodočašće* 2025. godine, ove smo se godine dali nadahnuti prorokom Izaijom, koji kaže: »Al' onima što se u Gospodina uzdaju [...] hode i ne more se« (*Iz 40, 31*). Ovaj izraz preuzet iz takozvane Knjige utjehe (*Iz 40-55*), koja najavljuje kraj izraelskog sužanjstva u Babilonu i početak novoga doba nade i novog rođenja za Božji narod, koji se može vratiti u svoju domovinu zahvaljujući novom "putu" koji, u povijesti, Gospodin utire svojoj djeci (usp. *Iz 40, 3*).

I mi danas živimo u vremenima obilježenim dramatičnim prilikama koje tjeraju na očaj i sprječavaju nas da s mirom gledamo u budućnost: tragedija rata, društvene nepravde, nejednakosti, glad, iskorištavanje ljudi i stvorenoga svijeta. Najveću cijenu često plaćate upravo vi mladi, koji osjećate neizvjesnost budućnosti i ne nazirete sigurnu perspektivu za svoje snove, izlažući se tako opasnosti da živite život bez nade, da postanete zarobljenici dosade i melankolije, ponekad uvučeni u iluziju poroka i destruktivne stvarnosti (usp. *Bula Spes non confundit, 12*). Zato, predragi, želim da, kao što je bio slučaj s Izraelom u Babilonu, i do vas dopre poruka nade: i danas Gospodin pred vama otvara put i poziva vas da njime idete s radošću i nadom.

1. *Hodočašće života i njegovi izazovi*

Izaija prorokuje o "hodu bez umora". Razmišljajmo, dakle, o ta dva aspekta: *hodanje* i *umor*.

Naš je život hodočašće, putovanje koje nas tjera onkraj nas samih, putovanje u potrazi za srećom, a kršćanski život je, na poseban način, hodočašće ususret Bogu, našem spasenju i punini svega dobra.

Ciljevi, postignuća i uspjesi na tom putu, ako su samo materijalni, nakon početnog trenutka zadovoljstva ipak nas ostavljaju gladne i željne dubljeg smisla. Ne zadovoljavaju, naime, u potpunosti našu dušu, zato što nas je stvorio Onaj koji je beskonačan. Stoga u nama prebiva čežnja za transcendencijom, stalni nemir koji nas tjera na ostvarenje viših težnji, nečeg "većeg". Zato, kao što sam vam više puta rekao, vama mladima ne može biti dosta to da "gledate život s balkona".

Normalno je, ipak, da i kad na svoja putovanja krenemo puni entuzijazma, prije ili kasnije počnemo osjećati *umor*. U nekim slučajevima uzrok tjeskobe i unutarnjeg umora predstavljaju društveni pritisci koji nas tjeraju postići određene standarde uspjeha u učenju, na poslu i u privatnom životu. To izaziva tugu: živimo u užurbanosti ispraznog aktivizma koji nas vodi do toga da dane ispunimo s bezbroj stvari, a opet osjećamo kao da nam nikad ne polazi za rukom učiniti dovoljno i da nikako ne možemo biti na visini zadatka. Taj umor često prati *dosada*. To je ono stanje bezvoljnosti i nezadovoljstva koje osjećaju svi oni koji se ne pokrenu, ne odlučuju, ne biraju, nikad ne riskiraju i radije ostaju u svojoj *zoni komfora*, zatvoreni u sebe, *promatrajući i prosuđujući svijet skriveni iza ekrana*, a da nikad ne "uprljaju ruke" problemima, drugim ljudima i životom. Ta vrsta umora je poput betona u koji nam zapnu stopala, koji se na kraju stvrdne, sputa nas, paralizira i onemogućuje nam ići naprijed. Draži mi je *umor* onih koji su u pokretu nego *dosada* onih koji stoje i nemaju volje pokrenuti se!

Rješenje za umor, ma koliko to nevjerojatno zvučalo, nije mirovanje na mjestu i odmor. Odgovor na to, radije, jest *krenuti na put* i postati hodočasnici nade. Ovo je moj poziv za vas: hodite u nadi! Nada pobjeđuje svaki umor, svaku krizu i svaku tjeskobu i daje nam snažan poticaj ići naprijed, jer to je dar koji primamo od samoga Boga: On naše vrijeme ispunjava smislom, obasjava naš put, pokazuje nam smjer i cilj života. Apostol Pavao upotrijebio je sliku trkača koji na trkalištu trči ne bi li osvojio nagradu (usp. *1 Kor 9, 24*). Oni od vas koji su sudjelovali na nekom sportskom natjecanju – ne kao gledatelji, već kao sudionici – znaju dobro kolika je unutarnja snaga potrebna da se stigne do cilja. Nada je upravo nova snaga koju nam Bog ulijeva, koja nam omogućuje *ustrajati* u utrci, koja nam daje "izdići pogled" onkraj teškoć sadašnjeg časa i usmjerava nas prema određenom cilju: zajedništvu s Bogom i punini vječnoga života. Ako postoji lijep cilj, ako život ne vodi u ništavilo, ako ništa od onoga što sanjam, planiram i ostvarujem nije izgubljeno, tada vrijedi ići i znojiti se, svladavati prepreke i suočiti se s umorom, jer konačna nagrada je čudesna!

2. Hodočasnici u pustinji

Na hodočašću života neizbježno će biti izazova s kojima nam se valja uhvatiti u koštac. U davna vremena na dugim se putovanjima trebalo suočiti s različitim godišnjim dobima i promjenom klime. Trebalo je prijeći prekrasne livade i svježe šume, ali i snijegom prekrivene planine i vrele pustinje. I za vjernike je, dakle, hodočašće života i putovanje do daleke destinacije zamorno, kao što je to za izraelski narod bilo putovanje pustinjom prema Obećanoj zemlji.

Tako je i sa svima nama. I za one koji su primili dar vjere, bilo je sretnih trenutaka kad je Bog bio prisutan i kad ste osjetili njegovu blizinu i prisutnost, kao i onih drugih trenutaka kad ste doživjeli iskustvo pustinje. Može se dogoditi da nakon početnog oduševljenja u učenju ili radu, ili zanosa u nasljedovanju Krista – bilo u braku, svećeništvu ili posvećenom životu – uslijede trenuci krize zbog kojih se život čini kao teško putovanje pustinjom. Ti trenuci krize, međutim, nisu izgubljeno ili beskorisno vrijeme, već se mogu pokazati kao važne prilike za rast. To su trenuci čišćenja nade! U krizama se ruše mnoge lažne "nade", one koje su premalene za naše srce. Razotkrivaju se i tako ostajemo kao goli, sami sa sobom i temeljnim pitanjima života, lišeni svih iluzija. I u tom trenutku svaki se od nas može zapitati: na kojim nadama temeljim svoj život? Jesu li one istinite ili su to puke iluzije?

U tim trenucima Gospodin nas ne ostavlja; pristupa nam očinski i uvijek nam daje kruh koji nam daje novu snagu i omogućuje nam ponovno krenuti na put. Sjetimo se da je narodu u pustinji dao mannu (usp. *Izl 16*), a umornom i obeshrabrenom proroku Iliji dvaput je dao pečen kruh i vodu da može putovati „četrdeset dana i četrdeset noći sve do Božje gore Horeba“ (usp. *1 Kr 19, 3-8*). U tim je biblijskim pričama vjera Crkve vidjela predoznačen dragocjeni dar euharistije, pravu mannu i istinsku popudbinu (*viaticum*) koju nam Bog daje da nas okrijepi na našem putu. Kao što je rekao blaženi Carlo Acutis, *Euharistija je autoput za nebo*. Tom je mladiću euharistija bila najvažniji dnevni zadatak! Na taj način, prisno sjedinjeni s Gospodinom, hodamo i ne umaramo se, zato što on ide s nama (usp. *Mt 28, 20*). Pozivam vas da ponovno otkrijete veliki dar euharistije!

U neizbježnim trenucima umora na našem hodočašću ovim svijetom, naučimo, dakle, odmarati se *poput Isusa i u Isusu*. Onaj, koji svojim učenicima preporučuje odmor nakon povratka iz svoje misije (usp. *Mk 6, 31*), zna za vašu potrebu za odmorom tijela, vremenom za razonodu, za druženjem s prijateljima, za bavljenje sportom kao i za snom. No, postoji dublji odmor, a to je odmor duše, koji mnogi traže, a malo ih nalazi, a koji se nalazi samo *u Kristu*. Znajte da svaki unutarnji umor može naći okrijepu u Gospodinu koji vam govori: „Dođite k meni svi koji ste umorni i opterećeni. Ja ću vas odmoriti“ (*Mt 11, 28*). Kad vas svlada umor na vašem putu, vratite se Isusu, naučite se odmarati u njemu i ostati u njemu, jer oni što se „u Gospodina uzdaju... hode i ne more se“ (*Iz 40, 31*).

3. *Od turistâ do hodočasnika*

Dragi mladi, poziva koji vam upućujem jest ovaj: krenite na put, otkrivati život, tragovima ljubavi, tražite Božje lice. Ali ono što vam preporučujem jest ovo: ne idite na put kao obični turisti, već kao hodočasnici. Neka vaše putovanje, naime, ne bude tek površno prolaženje kroz život, u kojem ne uočavate ljepotu onoga što susrećete, ne otkrivajte značenje putova koje ste prošli, hvatajući kratke trenutke i prolazna iskustva zabilježena na *selfiju*. Tako čine turisti. Hodočasnik pak čitavim svojim bićem uranja u mjesta koja susreće, pušta im da mu progovore i postanu dijelom njegova traganja srećom. Jubilejsko hodočašće, dakle, želi postati simbolom *unutarnjeg putovanja* na koje smo svi pozvani da bismo došli do konačnog cilja.

Tim se stavovima pripremamo za Godinu Jubileja. Nadam se da će mnogi od vas moći hodočastiti u Rim i proći kroz Sveta vrata. Svima će, u svakom slučaju, biti pružena mogućnost poduzeti to hodočašće i u pojedinim partikularnim Crkvama i tako ponovno otkriti brojna mjesna mjesta milosti u kojima sveti i vjerni Božji narod njeguje svoju vjeru i pobožnost. Nadam se da će to jubilejsko hodočašće za svakog od nas postati »trenutak živog i osobnog susreta s našim Gospodinom Isusom Kristom, „Vratima spasenja“« (bula *Spes non confundit*, 1). Pozivam vas da ga proživite s tri osnovna stava: *zahvaljivanjem*, da se vaše srce otvori za hvalu za darove koje ste primili, prije svega za dar života; *traženjem*, tako da to putovanje izražava stalnu želju da se traži Gospodina i da se ne ugasi žeđ srca; i na kraju *pokorom*, koja nam pomaže zaviriti u svoju nutrinu kako bi smo prepoznali pogrešne putove i izbore koje ponekad činimo, te da se tako možemo obratiti Gospodinu i svjetlu njegova evanđelja.

4. *Poslani kao hodočasnici nade*

Ostavljam vam još jednu sliku koju vrijedi uzeti k srcu na vašem putu. Kad se dođe do Bazilike svetog Petra u Rimu, prolazi se trgom okruženim kolonadom, djelom velikog arhitekta i kipara Gian Lorenza Berninija. Ta kolonada, kao cjelina, izgleda kao veliki zagrljaj: predstavlja dvije raširene ruke Crkve, naše Majke, koja prihvaća svu svoju djecu! U ovoj nadolazećoj Svetoj godini nade sve vas pozivam da doživite zagrljaj milosrdnog Boga, da doživite njegovo oprostjenje, oprostjenje svih naših „nutarnjih dugova“, kao

što je to bila tradicija u prigodi biblijskih Svetih godina. I tako prihvaćeni od Boga i preporođeni u njemu, postanite i vi sami raširene ruku za mnoge svoje prijatelje i vršnjake kojima je potrebno da, kroz vašu toplu otvorenost prema njima, osjete ljubav Boga Oca. Neka svaki od vas pruži "makar i samo osmijeh, gestu prijateljstva, bratski pogled, iskreno slušanje, nesebično služenje, znajući da to, u Isusovu Duhu, može postati sjeme nade za primatelje" (*ondje*, 18) te tako postanete *neumorni* misionari radosti.

Na tom putu, uzdignimo pogled, očima vjere, prema svecima koji su nas prethodili na tome putu, koji su stigli do cilja i daju nam svoje ohrabrujuće svjedočanstvo: »Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru sačuvao. Stoga, pripravljen mi je vijenac pravednosti kojim će mi u onaj Dan uzvratiti Gospodin, pravedan sudac; ne samo meni nego i svima koji s ljubavlju čekaju njegov pojavak« (2 *Tim* 4, 7-8). Primjer svetaca i svetica nas privlači i podupire.

Samo hrabro! Sve vas nosim u srcu i povjeravam hod svakoga od vas Djevici Mariji, da po njezinu primjeru umijete strpljivo i s pouzdanjem iščekivati ono čemu se nadate, nastavljaajući put kao hodočasnici nade i ljubavi.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 29. kolovoza 2024., spomen Mučeništva svetog Ivana Krstitelja.

FRANJO

DESETI KONZISTORIJ PAPE FRANJE I NOVI KARDINALI

Papa Franjo će 8. prosinca o.g. održati deseti konzistorij u svom pontifikatu tijekom kojeg će imenovati 21 novog kardinala. Najavio je to sam Papa u obraćanju vjernicima nakon uobičajene molitve Angelusa s vjernicima na Trgu Sv. Petra u nedjelju, 6. listopada.

Popis novih članova Kardinalskog zbora:

- Mons. Angelo Acerbi, 99 godina, apostolski nuncij;
- Mons. Carlos Gustavo Castillo Mattasoglio, 74 godine, nadbiskup metropolit Lime (Peru);
- Mons. Vicente Bokalic Igljic, 72 godine, nadbiskup Santiaga del Estera i primas Argentine;
- Mons. Luis Gerardo Cabrera Herrera, 68 godina, nadbiskup Guayaquila (Ekvador);
- Mons. Fernando Natalio Chomalí Garib, 67 godina, nadbiskup Santiaga (Čile);
- Mons. Tarcisio Isao Kikuchi, 65 godina, nadbiskup Tokija (Japan);
- Mons. Pablo Virgilio Siongco David, 65 godina, biskup Kalookana (Filipini),
- Mons. László Németh, 68 godina, beogradski nadbiskup (Srbija);
- Mons. Jaime Splenger, 64 godine, nadbiskup Porto Alegria (Brazil) i predsjednik CELAM-a;
- Mons. Ignace Bessi Dogbo, 63 godine, nadbiskup Abidjana (Obala Bjelokosti);
- Mons. Jean-Paul Vesco, 62 godine, nadbiskup Alžira;
- Mons. Paskalis Bruno Syukur, 62 godine, biskup Bogora (Indonezija);
- Mons. Dominique Joseph Mathieu, 61 godina, nadbiskup Nadbiskupije Teheran Ispahan (Iran);
- Mons. Roberto Repole, 57 godina, nadbiskup Torina;
- Mons. Baldassare Reina, 53 godine, od danas generalni vikar Rimske biskupije;
- Mons. Francis Leo, 53, nadbiskup Toronta (Kanada);

Mons. Rolandas Makrickas, 52 godine, nadsvećenik koadjutor bazilike Santa Maria Maggiore (Sveta Marija Velika);

Mons. Mykola Byčok, CSSR, 43 godine, eparh Eparhije svetih Petra i Pavla (Saints Peter and Paul) Ukrajinaca u Melbourneu;

Preč. Timothy Peter Joseph Radcliffe, 79;

Preč. Fabio Baggio, 59 godina, dotajnik Dikasterija za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja;

Mons. George Jacob Koovakad, službenik Državnog tajništva odgovoran za papinska putovanja.

IMENOVAN NOVI TAJNIK DIKASTERIJA ZA ISTOČNE CRKVE

Dana 15. veljače 2023. papa Franjo prihvatio ostavku biskupa mons. Giorgia Demetria Gallara na mjesto tajnika Dikasterije za Istočne Crkve (bivše Kongregacije), zbog završetka kanonske dobi, te je za novog tajnika imenovan maronitski redovnik Michael Jalakh. Mons. Jalakh je rođen 1966. godine u Libanonu, a pripada Maronitskoj katoličkoj Crkvi. Godine 1977. pridružio se maronitskom redu Antonita. U Rimu je završio filozofske i teološke studije. Doktorat je obranio 2008. godine na Papinom istočnom institutu u Rimu. U Rimu je obavljao dužnost glavnog odvjetnika svoga reda, a nekoliko godina radio je i u Kongregaciji za Istočne Crkve. Po povratku u Libanon obavljao je dužnost tajnika Vijeća Crkava Bliskog istoka, a kasnije i rektora Antonitskog sveučilišta.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

PRIOPĆENJE S XXVI. ZAJEDNIČKOG ZASJEDANJA BK BIH I HBK-A

Članovi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i Hrvatske biskupske konferencije, 13. ožujka 2024. u biblioteci Nadbiskupske rezidencije u Sarajevu održali su svoje 26. redovito zasjedanje pod predsjedanjem predsjednika BK BiH vrhbosanskog nadbiskupa metropolita i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u BiH Tome Vukšića i predsjednika HBK zagrebačkog nadbiskupa metropolita Dražena Kutleše.

Na zasjedanju su također sudjelovali svi članovi BK BiH iz Banje Luke i Mostara, a na početku se pridružio i nadbiskup vrhbosanski u miru kardinal Vinko Puljić. Sudjelovali su i svi aktivni nadbiskupi i biskupi Hrvatske biskupske konferencije uključujući i jednog biskupijskog upravitelja.

Na početku zasjedanja pridružio se i apostolski nuncij u BiH nadbiskup Francis Assisi Chullikatt koji je u svom obraćanju, između ostalog kazao da su zajednički susreti dviju biskupskih konferencija uvijek lijepa i dragocjena prigoda za definiranje mogućih prijedloga za zajedničke pastoralne planove, ali i osobito aktualni u kontekstu sinodalnosti koju Sveti Otac snažno podupire. Istaknuo je da upravo toga dana pada jedanaesta obljetnica izbora pape Franje te potaknuo sve na molitvu za nastavak Petrove službe na dobro sveopće Crkve.

Nakon što su upoznati s radom Vijeća HBK-a i BK BiH za hrvatsku inozemnu pastvu, biskupi su saslušali prikaz godišnjeg izvješća o djelovanju Ravnateljstva za Hrvate u inozemstvu u 2023. godini. Doneseni su podaci o stanju hrvatske inozemne pastve koja obuhvaća 181 hrvatsku katoličku župu, misiju, zajednicu ili centar u kojima djeluje ukupno 186 dijecezanskih i redovničkih svećenika. Također su upoznati s personalnim promjenama, potrebama, događanjima, planiranim aktivnostima i financijskim stanjem. I ovom prigodom izražavaju zahvalnost svima koji su aktivno uključeni u pastoralnu skrb Hrvata katolika u brojnim zemljama svijeta. Zahvalili su i nacionalnom ravnatelju Dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu vlč. Tomislavu Markiću te ga izabrali na novi petogodišnji mandat.

Biskupi su saslušali izvješće o službenom pohodu predsjedatelja Biskupskog povjerenstva Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu sredinom siječnja 2024. godine. Zahvaljuju Upravi, djelatnicima i svim stanovnicima ovog Zavoda u kojem se trenutačno nalaze 23 svećenika: Đakovačko-osječke, Zagrebačke, Vrhbosanske, Splitsko-makarske, Riječke i Zadarske nadbiskupije te Varaždinske, Sisačke, Bjelovarsko-križevačke i Požeške biskupije te Križevačke eparhije koji studiraju na devet crkvenih (sve)učilišta u Rimu.

Nakon što su saslušali izvješće o akciji koju, u skladu s odlukom HBK-a, provodi Hrvatski Caritas pod nazivom Tjedan solidarnosti s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini, članovi BK BiH zahvalili su svima koji na bilo koji način doprinose da članovi biskupijskih zajednica i brojni drugi ljudi u potrebi u BiH na konkretan način osjete blizinu i potporu Crkve i ljudi u Hrvatskoj. Posebno ih raduje da u posljednje vrijeme ta potpora raste. Zahvaljuju i svim medijima koji u svemu daju svoj važan doprinos.

Saslušavši izvješća predsjednika Biskupske komisije za liturgiju HBK-a i dosadašnjeg predsjednika Vijeća za liturgiju BK BiH, biskupi su izrazili posebnu zahvalnost svim stručnim osobama koje već duže vrijeme

marljivo rade na novom prijevodu Rimskog misala. Također su upoznati s djelovanjem Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral.

Biskupi su pobliže upoznati i s radom Vijeća HBK-a za misije. Raduje ih dobra suradnja Nacionalnih uprava u Zagrebu i Sarajevu te svih dijecezanskih ravnatelja. Zahvalni su njima i brojnim djelatnicima i djelatnicama u pastoralu, a na osobit način vjernicima koji molitvom i svojom konkretnom potporom pomažu svećenicama, redovnicima, redovnicama i sve većem broju vjernika laika aktivnih u misijama u brojnim zemljama širom svijeta.

Predsjednici Vijeća za sjemeništa i duhovna zvanja HBK-a i Vijeća za kler i sjemeništa BK BiH upoznali su biskupe s radom ovih tijela na usklađivanju dokumenta o svećeničkom odgoju i obrazovanju poznatom pod latinskim nazivom *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*. Biskupi su izrazili suglasnost da bude izrađen zajednički dokument za obje biskupske konferencije te dali potrebne smjernice.

Biskupi su saslušali prijedloge za uključivanje biskupijskih zajednica na područje obje biskupske konferencije u proslavu Svete godine 2025. Pozivaju sve svoje vjernike da se, u skladu s poticajima Svetoga Oca, tijekom ove godine uključe u njezinu pripremu ponajprije na molitveni način. Također su razmotrili prijedloge za obilježavanje 1100. obljetnice nacionalnih splitskih crkvenih sabora u vrijeme hrvatskog kralja Tomislava i dali potrebne smjernice.

Biskupi su izrazili podršku zaštiti hrvatskih manjina po svijetu među kojima su i Hrvati na Kosovu. Oni su Katoličkoj Crkvi dali dva blaženika – bl. Serafina Glasnovića Kodića i bl. Antona Muzića. Raduju se širenju štovanja prema njima i najavi skorog dovršetka procesa za beatifikaciju fra Alojzija Palića. Također, daju potporu čuvanju uspomene i na njihovu hrvatsku narodnu pripadnost.

Biskupi su, 12. ožujka 2024., uz sudjelovanje Božjega naroda, slavili misu u katedrali Srca Isusova u Sarajevu. Euharistijsko slavlje predvodio je nadbiskup Vukšić, a prigodnu propovijed uputio apostolski nuncij Chullikatt. Također su, 13. ožujka 2024. slavili euharistiju u kapelici Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa uz sudjelovanje bogoslovne zajednice. Predsjedao je i propovijedao nadbiskup Dražen Kutleša.

Sarajevo, 13. ožujka 2024.

Tajništva BK BiH i HBK-a

PRIOPĆENJE SA 68. PLENARNOG ZASJEDANJA HBK

Plenarno zasjedanje Sabora Hrvatske biskupske konferencije (HBK), 68. u nizu, održano je od 9. do 11. travnja 2024. u sjedištu HBK-a u Zagrebu, pod predsjedanjem zagrebačkog nadbiskupa Dražena Kutleše, predsjednika HBK-a.

Na početku zasjedanja, sudionike je pozdravio i apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup Giorgio Lingua. Među gostima su bili predsjednik Slovenske biskupske konferencije novomeški biskup Andrej Saje, delegat Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine banjolučki biskup Željko Majić, delegat Talijanske biskupske konferencije tršćanski biskup Enrico Trevisi, delegat Mađarske biskupske konferencije kapošvarski biskup László Varga, barski nadbiskup i apostolski upravitelj Kotorske biskupije Rrok Gjonlleshaj, srijemski biskup Fabijan Svalina, subotički biskup Ferenc Fazekas te umirovljeni đakovačko-osječki nadbiskup Marin Srakić.

Na početku zasjedanja, predsjednik Hrvatske biskupske konferencije pozdravio je sve prisutne članove i goste. Posebno je izrazio dobrodošlicu i čestitao mons. Ivi Martinoviću, koji je prvi put sudjelovao na zasjedanju nakon nedavnog imenovanja za požeškog biskupa. Nadbiskup je također čestitao delegatu Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine mons. Željku Majiću na biskupskom ređenju i preuzimanju pastirske službe u Banjolučkoj biskupiji.

U nastavku, nadbiskup Kutleša osvrnuo se na deklaraciju "Dignitas infinita", dokument Dikasterija za nauk vjere o ljudskom dostojanstvu, objavljen 8. travnja 2024. Dokument ističe temeljna načela kršćanske antropologije, posebno neprocjenjivo dostojanstvo svake ljudske osobe. "Deklaracija jasno osuđuje pobačaj, eutanaziju, surogat majčinstvo, rodnu teoriju, ratove, siromaštvo, teške položaje migranata, nasilje nad ženama, seksualno zlostavljanje i trgovinu ljudima, ističući kako svako od ovih zala krši temeljno ljudsko dostojanstvo," naglasio je nadbiskup, dodajući da se Crkva zalaže za nepovredivo dostojanstvo svake osobe, stvorene na sliku i priliku Božju. Deklaracija također osuđuje iskrivljavanje pojma ljudskog dostojanstva koje neki koriste za stvaranje novih prava, zaboravljajući da se prava i dostojanstvo ne temelje na subjektivnim željama ili preferencijama. Deklaracija nije samo teološki ili doktrinarni dokument, već i poziv na akciju, suosjećanje i obnovljeni angažman za obranu dostojanstva svake ljudske osobe, zaključio je nadbiskup Kutleša te je na kraju ukratko predstavio glavne teme zasjedanja.

Nakon usvajanja zapisnika s izvanrednog zasjedanja u siječnju, biskupi su upoznati s pripremama za proslavu Svete godine i 1100. obljetnice nacionalnih splitskih crkvenih sabora u vrijeme hrvatskog kralja Tomislava, koje će se održati 2025. godine. Odbor HBK-a za jubilejske proslave, osnovan na prošlom izvanrednom zasjedanju, održao je svoju prvu i konstituirajuću sjednicu pod predsjedanjem vojnog ordinarija Jure Bogdana. U sklopu proslave planirano je održavanje Vjeronaučne olimpijade na nacionalnoj razini, a Nacionalni katehetski ured HBK-a i Agencija za odgoj i obrazovanje već su uključili ovaj događaj u svoj redoviti program za iduću školsku godinu. Također se priprema znanstveni skup o 1100. obljetnici Splitskih crkvenih sabora iz 925. i 928. godine, koji će se održati u Splitu. Cilj skupa je osvijetliti povijesni, kulturni, crkveni, društveni i međunarodni kontekst ovih sabora, kao i proučiti njihove zaključke, posljedice i plodove na crkvenom i općedruštvenom planu srednjovjekovne Hrvatske i Crkve u hrvatskom narodu, a time i u sveopćoj Crkvi. HBK je pokrovitelj znanstvenog skupa, koji će biti organiziran u suradnji s Hrvatskim katoličkim sveučilištem i drugim znanstvenim i kulturnim ustanovama. U pripremi je i Pastirsko pismo hrvatskih biskupa povodom Svete Godine 2025. i visokih nacionalnih crkvenih jubileja. Tijekom jubilarne godine, organizirat će se i hrvatsko nacionalno hodočašće u Rim, čiji će termin biti naknadno određen.

Budući da je Hrvatska postala useljenička zemlja s rastućim brojem stranih radnika, biskupi su posvetili posebnu pozornost pastoralu stranaca. U tom kontekstu, analizirana je situacija i praksa u drugim zemljama koje imaju veliki broj useljenika. Biskupi su upoznati s dosadašnjim pastoralom stranaca koji se odvija u pojedinim biskupijama. Na euharistijska slavlja na engleskom i drugim jezicima, koja se održavaju nedjeljom i na velike blagdane, okupljaju se katolički vjernici iz različitih zemalja, posebice iz Filipina, Indije, i Ukrajine. Očekuje se dolazak svećenika s Filipina sredinom ove godine, koji će biti zadužen za pastoral svojih sunarodnjaka u Zagrebu i drugim dijelovima Hrvatske. Biskupi pažljivo prate ovu situaciju te nastoje osigurati prikladnu pastoralnu skrb za sve vjernike, kako bi se svi osjećali dobrodošlo u našim crkvenim zajednicama.

Na zasjedanju je posebna pažnja posvećena ovisnosti o kocki, prepoznajući njezinu sve veću raširenost i razorne posljedice za pojedince, obitelji i društvo. Stručnjaci navode da se radi o teškoj bolesti ovisnosti

koja se teško liječi i koja nosi mnoge teške posljedice. Procjenjuje se da je do pola milijuna Hrvata izravno ili posredno pogođeno problemima vezanim uz ovisnost o kockanju, s povećanjem broja osoba koje su bile na liječenju od te ovisnosti za više od 35% u posljednjih nekoliko godina. Upozoreno je na lako dostupne različite oblike kockanja, nedostatnu zaštitu djece i mladih, te na veliku raširenost online kockanja i agresivno oglašavanje igara na sreću. Biskupi apeliraju na posvećivanje dužne pozornosti problemu kocke na svim društvenim razinama, naglašavajući važnost sustavne prevencije, osobito među mlađom populacijom te potrebu za kvalitetnim zakonodavstvom i učinkovitim sustavom kontrole njegovog provođenja.

Biskupi su također upoznati s nacrtom Ugovora o katoličkim odgojno-obrazovnim ustanovama u Republici Hrvatskoj, koji je trenutno u fazi prijedloga i usuglašavanja stavova između crkvenih i državnih predstavnika. Ugovor će regulirati status katoličkih osnovnih i srednjih škola te katoličkih vrtića i đачkih domova. Posebno će biti definiran status katoličkih škola, koje se prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi ne mogu izjednačiti s drugim privatnim školama, jer nisu osnovane radi stjecanja dobiti, već kako bi katolički roditelji imali mogućnost odgoja svoje djece sukladno njihovom svjetonazoru, što im jamči i sam Ustav. Biskupi očekuju da će u dogledno vrijeme doći do potpisivanja tog Ugovora, što bi trebalo doprinijeti daljnjem razvoju i unaprjeđenju katoličkih odgojno-obrazovnih ustanova. Osim promišljanja o ugovoru, biskupi su prihvatili Program stručnog usavršavanja nastavnika i djelatnika u katoličkim školama, interdisciplinarni program edukacije koji ima za cilj omogućiti stjecanje znanja, vještina i kompetencija radi unaprjeđenja intelektualnog i duhovnog razvoja te kvalitete rada. Nositelj projekta je Hrvatsko katoličko sveučilište u suradnji s Nacionalnim uredom za katoličke škole Hrvatske biskupske konferencije.

U skladu s dosadašnjom brigom za hrvatske branitelje, biskupi su odobrili osnivanje Odbora za pastoral branitelja, članova njihovih obitelji i stradalnika Domovinskog rata. Odbor će koordinirati postojeće pastoralne aktivnosti i promicati nove inicijative s ciljem poboljšanja kvalitete života branitelja i njihovih obitelji. U suradnji s povjerenicima za pastoral branitelja u pojedinim biskupijama, Odbor će poticati organiziranje znanstveno-stručnih skupova, predavanja, tribina i formativnih susreta za biskupijske povjerenike u pastoralu branitelja i stradalnika Domovinskog rata. U okviru Odbora djelovat će Nacionalni ured HBK-a za pastoral branitelja, članova njihovih obitelji i stradalnika Domovinskog rata.

Potvrđen je i mandat pročelniku Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve prof. dr. Stjepanu Balobanu, a predsjednici pojedinih Komisija, Vijeća i Odbora HBK-a podnijeli su izvješća o radu od proteklog zasjedanja.

Tajništvo HBK-a

PASTIRSKO PISMO BISKUPA HBK

„NA KRŠĆANSKIM TEMELJIMA, U ZAJEDNIŠTVU CRKVE, HODOČASNICI NADE“

Uvod

Pozdrav i povod

1. Draga braćo i sestre u zajedništvu Božjega naroda, dragi hrvatski vjernici u Domovini i izvan nje!

S Apostolom „zahvaljujemo uvijek Bogu za sve vas i bez prestanka vas se sjećamo u svojim molitvama spominjući se vaše djelotvorne vjere, zauzete ljubavi i postojane nade u Gospodinu našem Isusu Kristu, pred Bogom i Ocem našim“ (1Sol 1, 2-3).

Ovo vam *Pastirsko pismo* upućujemo da bismo vas potaknuli na vjerničko življenje vremena pred nama u 2025. godini, koju iščekujemo kao milosno vrijeme nekoliko važnih jubilejskih slavlja, izvorišta za obnovljenje životne snage, misleći pritom poglavito na proslavu redovitoga Jubileja, Svete godine 2025., i na spomen znamenitih Splitskih crkvenih sabora održanih od 925. do 928. godine, za vladavine Tomislava, 'kralja Hrvata', kako ga je u svome pismu 925. godine oslovio papa Ivan X. (914. – 928.).

Zašto slavimo Jubileje?

2. U mnoštvu raznih obljetnica samo se po sebi nameće pitanje zašto slaviti jubileje. Svojim imenom 'jubilej' upućuje na: radost, ushićenje, zanos, slavljenje, prizivajući i posadašnjujući spomen na važne događaje.

U Crkvi je slavlje jubileja iskaz radosne zahvalnosti Gospodinu za njegove milosne darove, ali i darovano vrijeme obraćenja, pomirenja i pokore; vrijeme osobnoga preuzimanja odgovornosti te ljudskoga i kršćanskoga poslanja da se ovaj svijet, trajno u suradnji s Gospodinom, učini što skladnijim sa Stvoriteljevim naumom mira, pravednosti i istinskoga zajedništva u ljubavi.

Od prvoga Jubileja, koji je 1300. godine proglasio papa Bonifacije VIII., kada se – u tadašnjim okolnostima življenja otajstva Crkve – snažnije osjetila potreba za obnavljanjem vjerničkoga života i pobožnosti snagom oprosta, svake se pedesete, odnosno (od 1450. god.) svake dvadeset pete godine, slave redoviti Jubileji, Svete godine. U posebnim pak trenutcima proglašavaju se i izvanredni Jubileji, kakav je bio Jubilej milosrđa (2015. – 2016.).

Slavlje jubileja potrebno nam je da bismo ponovo probudili zapretani žar Božje milosti koji nas potiče da se okrenemo budućnosti i zauzmemo za izgradnju svijeta u novosti evanđelja te konačno ostvarenje kraljevstva Božjega za koje svednevice molimo u molitvi Gospodnjoj: „Dođi Kraljevstvo tvoje.“ Ta povezanost nebeskoga i zemaljskoga očituje se u obredu otvaranja i zatvaranja Jubileja, redovito povezanim sa slavljem otajstva utjelovljenja Božjega Sina, u kojemu se susreće božansko i ljudsko, vidljivo i nevidljivo, a prošlost i budućnost živimo kao milosnu sadašnjost.

Svetu godinu koja je pred nama živjet ćemo pod sloganom 'Hodočasnici nade', pri čemu je vrijedno uočiti da mi vjernici putujemo iz nade u nadu; da mi nosimo darovanu nadu, kao poveznicu između vjere i ljubavi.

Druge važne obljetnice

3. Osim Svete godine i 1100. obljetnice splitskih crkvenih sabora, povod ovomu Pismu još su neke važne obljetnice, od kojih izdvajamo:

- a) spomen na 1700 godina od Prvoga sveopćeg, ekumenskog koncila u Niceji godine, važnoga za ispovijedanje prave vjere i za slavljenje središnjega otajstva naše vjere, Kristova vazma;
- b) obljetnica završetka Drugoga vatikanskog koncila (1965.) sa svim što je nosilo i nosi obnovu Crkve;
- c) pedeseta obljetnica od *Pastirskoga pisma* biskupā kojim su (također Svete godine) pozvali na proslavu i obnovu koja je pod naslovom 'Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata' tijekom devet godina ostvarivana brojnim slavljinama, poukama, susretima i drugim događanjima do 1984. i Nacionalnoga euharistijskog kongresa u Mariji Bistrici;
- d) stota obljetnica od ustanovljenja svetkovine Isusa Krista Kralja svega svijeta;

Iz tih je obljetnica razvidno da se one ne zaustavljaju na prošleme, nego iz svake od njih progovara novost i obnova. U tome je pristupu i razlog zbog kojega se u ovome Pismu već spominje i pogled prema 2033. godini, Svetoj godini Otkupljenja, i prema 2041., što će biti 1400. obljetnica kršćanstva u Hrvata.

U onim dijelovima Pisma u kojima govorimo o povijesti, težište leži na povijesti spasenja koja upravo snagom vjere, nade i ljubavi u Isusu Kristu po Crkvi združuje prošlo, sadašnje i buduće, zbog čega temeljni ustroj Pisma slijedi upravo tu trodjelnost.

I. Prošlost – baština koja poučava i ohrabruje

Suodnos povijesti i spasenja

4. Povijest je 'teološko mjesto' (*locus theologicus*) Božjega spasenjskog događaja. Napose je ona to u odnosu na utjelovljenje Božje Riječi, Božjega *Logosa*, koji je – uzevši našu ljudsku narav i sjedinivši je sa svojom božanskom u jednoj Osobi – ušao u povijest i s njom ostaje nerazdruživo povezan do njezina svršetka. Njezin će kraj biti ono dovršenje prema kojemu ona nezaustavljivo ide u vremenu i prostoru ovozemaljskoga, dok konačno ne postigne svoj smisao, kada, prema svetopisamskim riječima, Božjemu Sinu „sve bude podloženo” i kada će „i on sam, Sin, sve podložiti Onomu koji je njemu sve podložio, da Bog bude sve u svemu” (1Kor 15, 28).

Povijest, dakle, i njezina zbivanja imaju i onu dublju protežnicu koju nam valja trajno otkrivati i produbljivati kako bi se proniknulo u njezin dublji smisao, značenja i poruke te se još jedanput posvijestilo da čovjek sa svojom naravi i svojim moćima stvara povijest u kojoj je naša ljudskost i vremenitost u trajnome susretanju s Božjim, s vječnim.

S cijelom Crkvom slavimo Svetu godinu

5. Katolička crkva po svemu svijetu 2025. godinu dočekuje kao vrijeme posebna spomen-slavlja. U Jubilejskoj godini želi na osobit način, ne samo izvanjskim događanjima nego i obnovljenim navjestiteljskim i svjedočkim žarom te zauzetošću oko unutarnje duhovne obnove vjernika, očitovati jedinstvo kršćanske vjere, nade i ljubavi.

U tome duhu želimo i mi, Kristovi vjernici u hrvatskome narodu, u zajedništvu svih Kristovih učenika, hodeći stopama vjere, posvjedočiti istinsku vjeru, živu nadu i djelotvornu ljubav na koju nas poziva Gospodin.

Papa Franjo, bulom proglašenja Jubileja *Spes non confundit (Nada ne razočarava)*, poziva cijelu Crkvu na slavlje Jubilejske godine. Ona će u Rimu započeti 24. prosinca 2024. otvaranjem svetih vrata na Bazilici sv. Petra koja simboliziraju otvoren pristup Bogu u Isusu Kristu i trajat će do 6. siječnja 2026. zatvaranjem Svetih vrata.

U partikularnim Crkvama Jubilejska će godina posebnom svečanom postajnom liturgijom u svim katedralama i konkatedralama biti otvorena na blagdan Svete Obitelji Isusa, Marije i Josipa, u nedjelju 29. prosinca 2024. i završiti na isti blagdan iduće godine, 28. prosinca 2025.[1] U svemu je jasan naglasak na vremenu hodočašćenja prema Kristu Otkupitelju, koji je „naša nada“ (1Tim 1, 1), nada koja ne postiđuje i ne razočarava (usp. Rim 5, 5).

Važnost obljetnica Nicejskoga i Drugoga vatikanskog koncila

6. Jubilejska se godina slavi i kao 1700. obljetnica Prvoga sveopćega (ekumenskoga) crkvenog koncila u Niceji, 325. godine. Na Koncilu je oko tristo biskupa potvrdilo vjeru Crkve u Kristovo božanstvo. Utvrđena je vjera Crkve u istobitnost Sina Božjega s Ocem; vjera koju, skupa s vjerom u Duha Svetoga, Gospodina i Životvorca, utvrđenu na Prvome carigradskom koncilu (381. godine), i tako uobličenu u *Nicejsko-carigradsko vjerovanje*, ispovijedamo molitvom u svakome nedjeljnome i svetkovinskome euharistijskom slavlju, u kojemu slavimo spomen muke, smrti i uskrsnuća Gospodinova.

Na Nicejskome koncilu donesena su načela i kriteriji za određivanje dana na koji Crkva slavi svetkovinu Uskrsa (*computus paschalis*). Iznimno je lijepa, govornjiva i poticajna podudarnost da ćemo, Božjom providnosti, mi kršćani Istoka i Zapada u 2025. godini Uskrs slaviti istoga dana, 20. travnja.

„Nicejski je koncil“ – naglašava papa Franjo – „prekretnica u povijesti Crkve. Njegova obljetnica poziva kršćane da se ujedine u slavljenju i zahvaljivanju Presvetomu Trojstvu, te Isusu Kristu, Sinu Božjemu, koji je ‘iste biti s Ocem’ i koji nam je objavio to otajstvo ljubavi. No, Niceja je ujedno poziv svim Crkvama i crkvenim zajednicama da nastave koračati putem koji vodi prema vidljivome jedinstvu i da se ne umore tražeći odgovarajuće oblike kako bi u potpunosti odgovorili na Isusovu molitvu: ‘Da svi budu jedno kao što ti, Oče, u meni i ja u tebi, neka i oni u nama budu da svijet uzvjeruje da si me ti poslao’ (Iv 17, 21).“[2]

Godine 2025. navršava se i šezdeset godina od svršetka Drugoga vatikanskog koncila (1962. – 1965.) na kojemu je sudjelovalo oko dvije i pol tisuće biskupa sa svih strana svijeta s drugim nekatoličkim promatračima i slušateljima laicima.

Bio je to događaj koji je snažno oblikovao korake Crkve u dvadesetome stoljeću i dao joj nesporno dalekosežna usmjerenja koja su imala i imaju odraza i u prostorima izvan vidljive Crkve. Valja obnovljenim žarom nastaviti od Koncila započetu obnovu – *renovatio*, tj. sve veću vjernost duhu i nauku evanđelja, i reformu – *reformatio*, povratak trajno važećim formama u Crkvi,[3] služeći se Koncilom kao pouzdanim kompasom koji nam pomaže na putu u dvadeset prvome stoljeću.[4]

Po primjeru svjedokā vjere

7. Da bismo istinski proslavili jubilej vjere, itekako nam mogu pomoći primjeri i zagovor Božjih ugodnika, bilo da su proglašeni blaženima i svetima, bilo da nisu na takav način postavljeni za primjer i uzor, ali su u punome zajedništvu nebeske radosti te su i dalje u duhovnoj povezanosti s ovozemaljskom, putujućom

Na prvome se mjestu utječemo Isusovoj tjelesnoj Majci i našoj Majci po milosti, Djevici Bogorodici, Majci Crkve, 'Utočištu grješnika' i 'Pomoćnici kršćana', koja nas prati na ovozemaljskome hodočašću u nebesku domovinu. Nju je papa Franjo nazvao 'Majkom sveopćega Jubileja'. Utječemo se i svetomu Josipu, zaručniku Djevičinu, zaštitniku Crkve, koga smo izabrali za svetoga zaštitnika Hrvatske i koga rado zazivamo kao zaštitnika hrvatskoga naroda.

Ovdje se svakako spominjemo tolikih svetaca i blaženika našega naroda. Među njima se posebice izdvaja lik bl. Alojzija Stepinca, kojega je papa Benedikt XVI. uvrstio među šesnaest imenom spomenutih svetaca i blaženika, koji su iznimni i uzorni ne samo slušatelji nego i izvršitelji Riječi Božje.^[5] Blaženi Alojzije svojim je primjernim vjerničkim i pastirskim životom te strpljivim podnošenjem nepravde i konačno mučeničkom smrću od ruku bezbožnoga komunističkog režima svim Kristovim vjernicima u hrvatskome narodu svijetli putokaz i ohrabrenje na putu vjere. Njegova vjernost Kristu i odanost Crkvi s Rimskim biskupom na čelu, ustrajnost u molitvi i sinovska odanost Majci Mariji, svima može i treba biti uzorom i u ovim vremenima bujanja raznih ideologija, indiferentizma i praktičnoga ateizma te nastojanja da se ostvari takozvani 'novi svijet' s pomoću uređivanja društva mimo i protiv naravnoga moralnog zakona i Božjih zapovijedi.

Evandjelje u našoj povijesti i u našem narodu

8. Radosna vijest, evandjelje, na našim područjima, koji su nekada pripadali zapadnomu Iliriku, tj. na prostoru rimskih pokrajina Dalmacije i Panonije, prisutno je već u prvim stoljećima kršćanstva.

Apostol Pavao u *Poslanici Rimljanima* (15, 19) naglašava da je „od Jeruzalema pa uokolo sve do Ilirika pronio evandjelje Kristovo”. U *Poslanici Timoteju* pak veli da je Tit, njegov suradnik, „otišao u Dalmaciju” (2Tim 4, 10). U apostolsko, dakle, ili, najdalje, u prvo poslijepostolsko vrijeme zacijelo su i mnogi drugi vjerovjesnici dolazili, kako morem tako i kopnom, u naše krajeve.

Žestoki progoni kršćana potvrdit će snažnu ukorijenjenost kršćanske vjere i organiziranost crkvenih zajednica i njihovih biskupskih sjedišta kao što su ona najstarije: Salona (Solin), Sirmium (Srijemska Mitrovica), Jadera (Zadar), Absarum (Osor), Vecla (Krk), Arba (Rab), Parentium (Poreč), Pola (Pula), Siscia (Sisak), Cibalae (Vinkovci), Mursa (Osijek), Delminium (Duvno), Sarsenterum (Stolac), Epidaurum (Cavtat), Risinium (Risan), Bistue Nova (nedaleko od Zenice), Bistue Vetus (nedaleko od Bugojna), Baloie (kod Ključa), Leusinium (Panik, mjesto kod Bileće) i druga. Kršćansku su stvarnost naši stari predci ovdje zatekli te im je naviještena kršćanska vjera i podijeljeno sveto krštenje.

Pouzdana vijesti o prvim dodirima Hrvata s kršćanstvom nalaze se, kako nam je poznato, u papinskim izvorima. Prema *Liber pontificalis* papa Ivan IV. Dalmatinac (640. – 642.) poslao je benediktinskoga opata Martina da u Istri i Dalmaciji otkupi zarobljene kršćane i kosti kršćanskih mučenika: Anastazija (Stasa), Dujma, Maura, Venancija i drugih. Taj ih je papa dao pohraniti u oratoriju uz krstionicu Lateranske bazilike Svetoga Spasitelja (kasnije i sv. Ivana Krstitelja i sv. Ivana Evanđelista) u Rimu, o čemu svjedoči veliki mozaik s njihovim likovima, koji je dao podignuti njegov nasljednik Teodor I. (642. – 649).

Sv. Agaton, papa (678. – 681.), u svome pismu iz 680. kao obraćene narode navodi Slavene (što se jedino može odnositi na Hrvate) pa se na temelju toga i drugih izvora može razložno zaključiti da su Hrvati upravo s tim papom, godine 679., sklopili mirovni ugovor.

O stoljetnoj povezanosti našega naroda sa Svetom Stolicom svjedoči i bizantski car Konstantin Porfirogenet koji u svome djelu *O Upravljanju Carstvom*, u 31. poglavlju piše: „Ovi kršteni Hrvati neće ratovati protiv tuđih zemalja, izvan granica svoje zemlje, jer su primili neku vrstu proročanskoga

odgovora i zapovijedi od rimskoga Pape, koji je u vrijeme Heraklija, cara Bizantinaca, poslao svećenike i njih pokrstio. To je zato što su poslije krštenja Hrvati napravili jedan ugovor, potvrđen njihovim vlastitim rukama i čvrstim obećanjem, i jamstvom u ime svetoga Petra apostola, da oni nikada neće poći protiv neke strane zemlje i s njom ratovati, nego će radije živjeti u miru sa svima koji su voljni jednako tako postupati, i oni su od istog rimskog pape primili blagoslov za taj čin, a to je (poruka) ako bi bilo koji stranci pošli u rat protiv zemlje ovih istih Hrvata i nametnuli im rat, tad će moćni Bog ratovati za Hrvate i zaštititi ih, a Petar, Kristov učenik, dat će im pobjedu.”^[6]

Sačuvana pak pisma pape Ivana VIII. (872. – 882.) hrvatskim vladarima pokazuju da je tada Hrvatska većinski kršćanska zemlja i da Papa s njom uspostavlja odnos duhovnoga i vjerskoga značaja, tako tipičan za onodobni srednjovjekovni svijet. To je i vrijeme velikodušnoga i dalekovidnoga poslanja svete solunske braće Ćirila i Metoda među Slavene Velike Moravske, čije je djelovanje i u nekim područjima Hrvatske ostavilo neizbrisive tragove u liturgiji i na jezičnome polju, posebno u glagoljskoj tradiciji.^[7]

Poznati su nam srdačni odnosi Hrvata i Svete Stolice za vladara iz hrvatske narodne dinastije, posebice kralja Zvonimira (1076. – 1089.), kojega je u listopadu 1076. izaslanik sv. Grgura VII., pape, (1073. – 1085.), opat Gebizon okrunio za kralja u bazilici sv. Petra i Mojsija u Solinu, kada je primio i znakove kraljevske časti te prisegnuo Papi da će ponajprije poštivati pravdu, braniti Crkvu, brinuti se da svećenstvo živi ispravno, štiti siromahe, udovice i siročad, biti protiv nezakonitih brakova, protiviti se prodaji ljudi i, na kraju, da će u znak priznanja papinskoga primata svake godine uplaćivati iznos od dvjesto bizantskih zlatnika.

Povijesno-spasenjsko iščitavanje našega hoda s Gospodinom u vremenu

9. Evanđelje se, dakle, utjelovilo i u našem narodu, u našu hrvatsku povijest, a to znači u današnje naše vrijeme i u naš prostor. S Gospodinom smo po krštenju ušli u suodnos koji traje već gotovo četrnaest stoljeća. I dok se spominjemo znamenitih događaja, uistinu spomena vrijednih, iz toga suodnosa, želimo naglasiti da tu nije samo riječ o tek nekome obilježavanju povijesnoga i prolaznoga. Kada bi tomu bilo tako, bilo bi to premalo i presiromašno. Riječ je o povijesno-spasenjskome čitanju našega hoda s Gospodinom u vremenu, u kojemu zbilja ima onih događaja koji na poseban način zauzimaju važno mjesto u našoj memoriji, kao naroda i Crkve.

Spomen na bitne događaje naše povijesti nije samo površno pamćenje nego je prepoznavanje našega hoda s Gospodinom te uprisutnjenje našega odnosa s njim koji je u temelju tih povijesnih događanja. Zbog toga su ona za nas otajstvena!

Kristovo evanđelje i njegova Crkva utjelovili su se upravo na ovome našem zemljopisnom prostoru, u našoj kulturi, u našem narodu i jeziku... Oni progovaraju i po povijesnim događajima; progovaraju po njima i danas.

Slavlje naših crkveno-narodnih jubileja upravo tu ima svoje duboko teološko i duhovno utemeljenje. Stoga su ta slavlja uvijek evangelizacijski motivirana, da bismo, spominjući se prošloga i staroga, izrekli, a onda i živjeli iste sadržaje na nov način: *Vetera novo modo*. Njih, dakle, sve obuhvaća evangelizacijsko poslanje kojim i danas želimo konkretno odgovoriti, tako da su ova naša slavlja prekrasan povod upravo za evangelizacijski govor. Takav govor u svjetlu i s gledišta vjere crpi iz povijesnoga i vremenitoga, da bi navijestio neprolazno i vječno, već započeto u vremenu.

Hrvatski jubileji

10. U Jubilejskoj godini, kako je već naglašeno, slavimo svoj veliki nacionalni jubilej, povezan s crkvenim saborom (sinodom) održanim u splitskoj prvostolnici 925. godine. Te je godine papa Ivan X. uputio pismo „dragomu sinu Tomislavu, kralju Hrvata, i Mihajlu, uzvišenomu knezu Humljana, i prepoštovanomu i presvetomu subratu našem Ivanu, nadbiskupu svete Salonitanske crkve i svim podložnim biskupima, kao i svim županima i svim svećenicima i svemu narodu, koji živi u Sklavoniji i Dalmaciji, predragim našim sinovima“^[8]. Za pontifikata toga pape u Splitu su održani od 925. do 928. crkveni sabori (sinode). Iako je minulo jedanaest stoljeća od tih prvih nacionalnih crkvenih sabora, oni nedvojbeno predstavljaju onu baštinu na koju se vrijedi iznova vraćati. U crkvenome smislu utrlji su smjer crkveno-područnoga ustroja naših krajeva, povezavši ga s korijenima prvih kršćanskih početaka na našem ozemlju.

Gledano nacionalno-politički, njihove su odluke zaokružile i uokvirile ondašnji hrvatski prostor te ga se, u širem onodobnom europskom okviru i ozračju, moglo u njegovu razvoju ubrojiti u zrele i dovršene političke stvarnosti koje su u obličju kraljevske vlasti i struktura iz vremena Tomislava, vladara s kraljevskim statusom iz hrvatske narodne dinastije (925. – 928.), supostojale pokraj drugih, njima sličnih i istodobnih.

Te činjenice, promatrane u svjetlu oblikovanja Europe prožete kršćanstvom, vidimo i kao plodove onoga što se danas s pravom naziva „kršćanskim korijenima Europe“. Mada su ti korijeni u hrvatskome narodnom biću vidljivi i nekoliko stoljeća prije, upravo se u tome vremenu očituju u svojoj prepoznatljivosti plodonosnih poveznica, od kojih danas ne smijemo bježati, ako želimo dobro i svomu narodu i cijeloj Europi. Oni nam pomažu i danas na novi način živjeti ljepotu evanđelja u nužnoj povezanosti osobnoga i zajedničkoga.

Podsjećanje na jubilejska slavlja

11. Podsjetimo se i na značenje proslave 1000. obljetnice hrvatskoga kraljevstva^[9], zatim planirane proslave 1300. obljetnice kršćanstva u Hrvata^[10] koja se zbog Drugoga svjetskog rata nije mogla ostvariti godine.

Stoga su biskupi Pastirskim pismom iz 1975. pozvali na sveopću proslavu 1300. obljetnice kršćanstva u Hrvata, koja se pretvorila u ‘Veliku devetnicu duhovne obnove hrvatskoga naroda’, započetu znakovitim slavljem na Gospinu Otoku u Solinu 1976., nastavljenu proslavama u Biskupiji kod Knina i Branimirovom godinom u Ninu, a završenu velebnim Euharistijskim kongresom u Mariji Bistrici 1984. godine. Ta su slavlja probudila i osnažila duhovne snage u Crkvi i narodu koje će svoj plod donijeti u teškim danima Domovinskoga rata i dovesti do uspostave samostalne hrvatske države.

Sve nam je to poticaj da se svim svojim bićem upravimo prema 2041. godini i proslavi 1400. obljetnice kršćanstva u Hrvata. U taj niz svakako dolazi i 2033. kao važna Jubilejska godina Otkupljenja. „Ta će nas Sveta godina, istodobno, usmjeriti prema još jednom temeljnom događaju za sve kršćane: godine 2033. slaviti će se dvije tisuće godina od otkupljenja mukom, smrću i uskrsnućem Gospodina Isusa. Predstoji nam, dakle, putovanje obilježeno velikim etapama u kojima Božja milost prethodi i prati narod koji korača marljiv u vjeri, djelatan u ljubavi i postojan u nadi (usp. 1Sol 1, 3).“^[11]

Spomen i identitet

12. Slavlje jubileja uvijek je spomen na najvažnije događaje iz prošlosti koji određuju sadašnjost i budućnost. Tako slavlje jubileja može postati istinskom sponom između prošlosti i budućnosti, koja u

sadašnjosti ne samo da budi i oživljava uspomene nego također upućuje na ono što je važno, a u određenim trenucima i presudno za život.

Sjećanje pojedinca povezuje sa zajednicom, postajući zajedničkim spomenom koji ukorjenjuje njegov identitet, a zajednicu ojačava i povezuje. Usto valja imati na pameti da je kršćanska vjera ukorijenjena u povijesni slijed Božje objave kao 'povijesti spasenja' koja ima svoj vrhunac u događaju Isusa Krista. U tome pak događaju svoj temelj ima i eshatološka nada obećane budućnosti konačnoga cilja povijesti, prema kojemu su pozvani i upravljani svi ljudi i narodi. Unutar te povijesti spasenja odvija se i povijest hrvatskoga naroda, u korijenima kojega živi prihvaćanje kršćanske vjere u počecima nacionalne povijesti i izgradnja identiteta koji nije odvojiv od kršćanske vjere i Katoličke crkve.

II. Sadašnjost – izazov koji potiče

Dobro nadvladava zlo

13. Naš prvi pogled na sadašnjost, kako to lijepo predlaže Bula proglašenja Jubileja, usmjerimo prema dobru i obratimo pozornost „na puno dobra u svijetu kako ne bismo upali u napast da se smatramo ophrvanima zlom i nasiljem” [12].

Dakle, na prvo mjesto stavljamo predivne znakove života Crkve, kao što su: življenje vjere u obiteljima; istinsko zajedništvo i suradnja u župnim zajednicama; nesebičnost u djelima kršćanske ljubavi i milosrđa; dragovoljnost i zanos, osobito mladih, u pružanju pomoći i očitovanju blizine u trpljenjima, kao plod uronjenosti u Kristovo otajstvo; nastojanje življenja kršćanskoga poziva duhom služenja u raznim zvanjima i zanimanjima u društvu.

Upravo radi ostvarivanja dobra, dužni smo usmjeriti se i na ono što mu se protivi, što guši nadu i sprječava širenje milosnih darova, što zamagljuje nosivi smisao i okamenjuje srca, što priprema tlo za sijanje malodušnosti i ubiranje plodova svakovrsnih nemira.

Sadašnji milosni trenutak (kairòs)

14. Riječ Svetoga pisma: „Evo sad je vrijeme – *kairòs* – milosno, sad je vrijeme spasa” (2Kor 6, 2) odnosi se i na trenutak povijesti što ga upravo proživljavamo. Svakomu je od nas i svima zajedno darovano povlašteno vrijeme da ga živimo na dobro i na

Upravo u ovome trenutku povijesti odgovorni smo pred Bogom i pred ljudima za darovanost kršćanske vjere, za sve članove Crkve i, konačno, za svakoga čovjeka, ne previđajući da nam je posebna briga povjerena za hrvatski narod. Ta je odgovornost još veća na onima koji su na za društvo osobito odgovornim položajima, kako u Crkvi tako i u državi, u svim granama vlasti (zakonodavne, sudbene i izvršne), i u društvu, u odgojnim, obrazovnim, znanstvenim, umjetničkim, športskim i svim drugim ustanovama, tijelima i sastavnicama koje imaju utjecaj na društvo.

Gledajući prošlost, vidimo kako su prije nas vjernici prepoznavali i prihvaćali *kairos*. Što se tiče nas, ne možemo preslikavati prošlost, nego milosni trenutak za nas živi u sadašnjosti, nama darovanomu vremenu za plodove milosti. On je Božji dar i njegovo zanemarivanje bilo bi neprihvaćanje Božjih nadahnuća, ali i grijeh propustom. Ne postoji za nas drugo vrijeme ni druge okolnosti osim sadašnjih i samo nam je u njima moguće ostvariti svoje ljudsko, kršćansko i narodno poslanje.

Poziv i poslanje

15. A koje je to žurno poslanje? To je najprije poziv da neprestano radimo na osobnome obraćenju. Jubilejska godina poziv je na žurnu promjenu srca (*metanoia*) vraćanjem Bogu, usmjerenošću prema njemu i prema svojim bližnjima, kako nam je Krist rekao:

„Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim, i svom dušom svojom, i svim umom svojim (...) Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga” (*Mt 22, 37-40*). Pritom ćemo se naći na putu i s drugim ljudima, kojima je blisko ‘Zlatno pravilo života’: „Što želite da ljudi vama čine, činite i vi njima” (*Mt 7, 12*).

Da bi se to moglo ostvariti, potrebna je svijest i iskustvo darovane, primljene ljubavi iz koje niče sposobnost sebedarja. Otajstvo crkvenoga zajedništva, utemeljeno u Kristovu pozivu i njegovoj volji, poziv je na zajedništvo vjere u Crkvi s Petrovim nasljednikom (*cum Petro et sub Petro*). Izvan punoga crkvenog zajedništva nedostaju one sveze koje omogućavaju da mladica izraste iz Istinskoga trsa i donese obilat plod za život vječni.

Svjesni smo izazova pred kojima se nalazi sav svijet i naš hrvatski narod, ali se ne trebamo bojati ako je u nama živa vjera, jer kada je Krist s nama i kada smo mi s njim, možemo sa svetim Pavlom uskliknuti: „Ako je Bog za nas, tko će protiv nas?” (*Rim 8, 31*).

Znak i svjedočanstvo

16. Kao što je to u sveopćoj Crkvi, tako se i Crkva u hrvatskome narodu uvijek treba cjelovito (*in capite et in membris* – i glava i udovi) obnavljati. Bez unutarnje, duhovne obnove pastirā i stada, biskupā, prezbiterā, redovnikā i redovnica, kao i vjernikā laika, slavlje Jubileja može biti prigodničarsko i samo izvanjsko, odjeveno u svečano ruho, ali iznutra prazno i Plodnost dolazi od Božje milosti, ali po ljudskim životima, djelima i svjedočenjem. Isus svojim apostolima daje nalog: „Bit ćete mi svjedoci” (*Dj 1, 8*). Ako oni ne ispune taj nalog, sjemenu Božje riječi i milosti otajstva bit će otežano donositi željeni plod za kraljevstvo Božje.

Bogu hvala, u hrvatskome narodu imamo mnoštvo uzora, hrabrih svjedoka vjere sve do primanja mučeničkoga vijenca slave. Upravo zbog njegove crkvene službe i svekolikih okolnosti u kojima je iznimnom predanosti tu službu vršio – kako o tome svjedoče i kler i puk – svakako nam je među svima njima najbliži lik blaženoga Alojzija Stepinca. Kao znak jubilejske obnove i ponovnoga duhovnoga buđenja vjere u hrvatskome narodu, i u ovoj ćemo godini iskreno i ustrajno moliti za njegovo proglašenje svetim i za njegov zagovor, posebno za pastire Crkve, da istom hrabrosti s Kristom vode Božji narod u zahtjevnosti vremena.

Stoga nam je zauzeti se za rast u vjeri, nadi i ljubavi, prema Bogu i svojemu narodu, svjesni da ljubav nikoga ne isključuje. Neka nam uzor žive vjere u Boga Stvoritelja, Spasitelja i Posvetitelja bude bl. Alojzije i svi sveci i blaženici Crkve u Hrvata: sveti Nikola Tavelić, sveti Leopold Bogdan Mandić, sveti Marko Križevčanin; blaženi Augustin Kažotić, blaženi Julijan iz Bala, blaženi Jakov Zadranin, blaženi Gracija iz Mula, blažena Ozana Kotorska, blaženi Ivan Merz, Drinske mučenice: blažena Jula Ivanišević, blažena Bernadeta Banja, blažena Berchmana Leidenix, blažena Krizina Bojanc i blažena Antonija Fabjan; blažena Marija Propetoga Isusa Petković; blaženi Miroslav Bulešić, blaženi Serafin Glasnović Kodić, blaženi Anton Muzić, blaženi Alojzije Palić i blaženi Anton Durković.

Uzdajući se u njihov moćni zagovor, vjerujući da je Gospodin već primio njihove patnje, zazivamo i zagovor tolike naše braće i sestara svjedoka vjere iz našega naroda, ubijenih *in odium fidei* tijekom naše povijesti, posebice nedavne.

Na našu obvezu da te svjedoke upoznamo i, poglavito svojim življenjem, promičemo svjedočanstvo njihova života te širimo glas njihove svetosti, u novije nas vrijeme osobito pozivaju sveti Ivan Pavao II., Benedikt XVI., papa Franjo, i sami svjedoci krvavih progona mnoštva Kristovih vjernika za strašnih totalitarizama 20. stoljeća.

Što nam je, dakle, činiti?

17. Slavlje Jubilejske godine poziva nas da potvrdimo svoj kršćanski identitet kao pojedinci i kao zajednica Crkve. Papa Franjo snažno naglašava onu stranu našega kršćanstva koja se očituje kao zauzimanja za istinu, za opće dobro, pravednost i To je moguće samo u iskrenoj ljubavi prema Bogu i bližnjemu, potvrđenoj djelima ljubavi prema najpotrebitijima naše ljudske i kršćanske brižnosti, a s kojima se poistovjetio i sâm Krist Gospodin. Različiti su načini na koje je to moguće učiniti: od osobne i zajedničke molitve, preko zauzetosti za ljude koji trebaju pomoć, do promicanja djela ljubavi i pravednosti u svoj širini društvenoga života.

To, u kršćanskoj odgovornosti za društvo, također znači: javno se založiti za dostojanstvo ljudske osobe i za potvrdu vrijednosti ljudskoga života od začeća do prirodne smrti; zauzimati se za naravni i za sakramentalni brak i muškarca i žene, u skladu s tim, za obitelj; promicati ispravan odgoj; podupirati nastojanja koja štite prava djeteta da ima roditelje i prava roditelja na odgajanje svoje djece; zastupati ljudska prava bez ugrožavanja vjerskih uvjerenja i slobode očitovanja vlastita uvjerenja i kulturalnoga, nacionalnoga i vjerničkoga identiteta; promicati kršćansku duhovnost i kulturu te poticati odgovore Božjemu pozivu u duhovna zvanja u Crkvi.

Ne smije se, međutim, nikada zaboraviti da je to moguće samo ako se s Božjom pomoći trajno odupiremo svakomu obliku zla, laži, nasilja, nepravde, pohlepe i manipulacije kojom se želi izobličiti i preokrenuti naravni moralni zakon te tako izopačiti društvene odnose sve do stvaranja humusa za ukorjenjivanje i dalje širenje zala našega vremena, kao što su: pobačaj i eutanazija, materijalizam i pozitivizam, nihilističko beznađe, diktatura relativizma, rodna ideologija i druge opasne zablude o Bogu, čovjeku i svijetu koje se suptilno promiču pa čak i nameću. I prošlost i sadašnjost potvrđuju da ideologije koje stvaraju i donose nepravedne zakone kojima se gazi dostojanstvo čovjeka izrabljuju najsiromašniji, a laž postavlja za nit vodilju u budućnost bez Boga, za posljedicu imaju razdor među ljudima, od obiteljskih razmimoilaženja i do međunarodnih ratnih sukoba.

Kakav humanizam i napredak?

18. I mi, u ovo naše vrijeme, zajedno sa svom Crkvom, želimo zauzeto i ustrajno njegovati kršćanski humanizam koji raste iz Božje ljubavi prema ljudima. Naša predanost razumijevanju, promicanju i obrani života svakoga ljudskog bića crpi svoj poticaj upravo iz te bezuvjetne Božje ljubavi prema čovjeku.^[13]

Pred izazovima brzoga tehnološkog napretka, među kojima danas na poseban način svjedočimo razvoju programā tzv. 'umjetne inteligencije', s Papom naglašavamo: „Da bi potonji bili sredstva za izgradnju dobra i boljega sutra, moraju uvijek biti usmjereni na dobro svakoga čovjeka; moraju imati etičko nadahnuće. Etička odluka, naime, uzima u obzir ne samo ishode nekoga postupka, već i vrijednosti koje su u pitanju i dužnosti koje proizlaze iz tih vrijednosti.”^[14]

Uza sve navedeno, a potaknuti povijesnom odgovornosti za opstanak hrvatskoga naroda i brigom za njegovu budućnost, kao i za vrjednote koje trebaju resiti državu Hrvatsku, i ranije smo na razne načine upozoravali, a i sada to činimo, na potrebu jasnoga i sustavnoga postupanja u rješavanju duboke 'demografske krize', nazvane i 'demografskim slomom' kojemu svjedočimo zbog sve većega pada broja živorođenih; pada broja stanovnika i poremećenosti dobne strukture stanovništva te s njom povezanih pitanja iseljavanja, useljavanja i suvremenih migracija. Želimo dati svoj konkretan prinos izradbi i implementaciji primjenjive, dugoročne i cjelovite strategije te nadstranačke politike demografske revitalizacije našega naroda.[15]

Bula proglašenja Jubileja poziva nas da u budućnost gledamo s nadom, ispunjeni oduševljenjem koje treba prenositi. To danas nedostaje i u hrvatskome narodu, a prva je posljedica „gubitak želje za prenošenjem života”. Znajući da su posrijedi duboki razlozi, jačani raznim ideologijama materijalizma, mi vjernici trebamo biti prvi u zagovaranju društvenoga povezivanja, štoviše, saveza koji će biti sposoban otklanjati pogubnost individualizma, ogorčenosti i bezosjećajnosti.[16]

Poštivanje neotuđivoga ljudskog dostojanstva

19. Crkva u svome nauku upućuje na četiri vidika ljudskoga dostojanstva i razlikuje: ontološko, moralno, društveno i egzistencijalno. Ontološko dostojanstvo je temeljno, jer pripada osobi samom činjenicom da ju je Bog želio, stvorio na svoju sliku i uzljubio te se ono nikada ne može poništiti i vrijedi u svim okolnostima u kojima se pojedinci mogu susresti. Ono se na osobit način objavilo u Isusu Kristu, Božjemu Sinu koji je postao čovjekom.

Isus Krist je potvrdio da svaki čovjek posjeduje neprocjenjivo dostojanstvo i da to dostojanstvo nikada ne može biti izgubljeno. U Kristovu otajstvu utjelovljenja potvrđeno je također i dostojanstvo tijela i duše kao bitnih sastavnica koje određuju ljudsko biće, a svaka je osoba pozvana i na moralnoj razini očitovati ontološki značaj svoga dostojanstva i to u onoj mjeri u kojoj se vlastitom slobodom usmjerava prema istinskomu dobru. Papa Franjo, u enciklici *Fratelli tutti*, s posebnom ustrajnošću naglašava da čovjekovo dostojanstvo „nadilazi sve okolnosti” i poziva da ga se brani u svakome trenutku čovjekova postojanja, neovisno o bilo kakvim tjelesnim, psihičkim, društvenim ili čak moralnim nedostacima.[17]

Stoga smo kao kršćani pozvani javno se usprotiviti svemu što je u suprotnosti s dostojanstvom ljudske osobe. To su, ponajprije, čini koji se protive samomu životu i povrjeđuju integritet: ljudske osobe, kao što je oduzimanje života pri pobačaju ili eutanaziji, ali i ona postupanja koja povrjeđuju istinski smisao ljubavi ili su u suprotnosti s dostojanstvom ljudskoga sudjelovanja u nastajanju i rađanju ljudskoga života, kao što je pokušaj nadomještaja ('surogatstva') glede majčinstva.

Dužnost nam je protiviti se svakomu obliku nasilja nad bilo kojim čovjekom, nad djecom, ženama i muškarcima. Kršćanstvu su protivni svi oblici iskorištavanja, među kojima su razni oblici trgovanje ljudima i prostitucija. Evanđelje otvara putove za uklanjanje neljudskih uvjeta života i rada, pri čemu je neprihvatljivo na rad i gospodarstvo gledati kao na puka sredstva i načine stjecanja osobnoga probitka.[18] U tome smislu, o kojemu svjedoči cijela povijest i sadašnjost Crkve, zalažemo se za suzbijanje svih oblika bijede, za dostojan život starih i nemoćnih osoba kao i za dostojnu skrb za osobe s posebnim potrebama, čuvajući osjetljivost prema svima koji su na neki način ranjeni ili su lako ranjivi u društvu.

Promicati obiteljske vrjednote i neprihvatljivost rodne ideologije

20. Jedno od važnih pitanja za budućnost našega naroda svakako tiče se prihvaćanja i promicanja smisla koji izvire iz dara života, što je usko povezano s poimanjem braka i obitelji. I ovdje potvrđujemo potrebu

zalaganja za poštivanje i vrjednovanje braka kao zajednice muškarca i žene i obiteljskoga zajedništva kao vrela milosti. Na tome počiva i svekolika ljudska civilizacija te želimo podsjetiti da se samo s povjerenjem u Gospodina stječe hrabrost rađanja i odgajanja novih naraštaja, za život Crkve i

Na osobit način pozivamo vjernike da u svojim obiteljima njeguju duh zajedništva koji se izražava u obiteljskoj molitvi i nedjeljnome euharistijskom zajedništvu. Osim toga, pozivamo sve vjernike da se pojedinačno i zajednički zauzmemo za promicanje odgoja u duhu kršćanskih vrijednosti i prava roditelja da budu prvi i povlašteni odgajatelji svoje djece.

To u konkretnome društvenom životu znači potvrđivanje ljudskih prava, bez ugrožavanja vjerskih uvjerenja i slobode očitovanja vlastitoga uvjerenja i kulturalnoga, nacionalnoga i vjerničkoga identiteta. Stoga nisu prihvatljivi danas rašireni pokušaji da se uvedu neka 'nova prava' koja su nedosljedna izvorno definiranim pravima u međunarodnim dokumentima. Riječ je o pokušaju 'ideološke kolonizacije' koja većini želi nametnuti određeno antropološko samoodređenje čovjeka i pokušaje da čovjek slobodno raspolaže samim sobom bez ikakvih ograničenja. Za nas kršćane sloboda je dar Božji koja nam omogućava slobodno darivanje drugomu u ljubavi, odricanje od samoga sebe radi drugoga, a ne traženje apsolutne, posvemašnje autonomije koja vodi u razoran subjektivizam i individualizam. Promicanjem shvaćanja roda koji je odvojen od spolne danosti, a što posljedično dovodi do mnoštva rodnih identiteta kao samodoživljaja sebe, nameće se antropologija koja ima izrazito ideološka obilježja.

U tome smislu, za nas kršćane je neprihvatljiva rodna ideologija koja nastoji zaniijekati najveću razliku između živih bića, onu spolnu. Nisu prihvatljiva ni razna redukcionistička poimanja ljudske spolnosti koja dovode u pitanje brak kao zajednicu života i ljubavi između muškarca i žene namećući oblike suživota koji su braku suprotni. Za nas kršćane nije prihvatljivo stvaranje društva u kojemu više nema spolnih razlika i naglašavanje da muški i ženski rod više nisu utemeljeni na biološkome spolu, nego se razvijaju unutar određenoga društvenog surječja i kao takvi podliježu različitim socijalnim i drugim utjecajima.

Izjava Dikasterija za nauk vjere *Dignitas infinita* (2024.) jasno naglašava da je neprihvatljivo da se takve ideologije nameću poput određenoga jednoulja koje određuje također kako treba odgajati djecu.

Svjedočenje vjere s posljedicama u društvu

21. Vjerovati znači prihvatiti preobražavajuću snagu Radosne vijesti u našem životu, jer istinska vjera nije prihvaćanje neke ideje ili ideologije, već susret sa živom Osobom koja duboko preobražava sve nas, otkrivajući nam pravi identitet djece Božje. Susret s Kristom obnavlja naše ljudske odnose, usmjeravajući ih ljubavlju prema većoj solidarnosti i bratstvu. Vjera, koja se rađa iz susreta s Kristom, mijenja sve u nama i otkriva nam buduće određenje, istinu o našem pozivu u povijesti, smislu života, svijesti da smo putnici prema nebeskoj domovini.[\[19\]](#)

Istinska vjera nije nikada lagodna i individualistička, jer uvijek podrazumijeva duboku želju za promjenom svijeta, prenošenjem vrjednota, da tako iza sebe ostavimo svijet boljim nego što smo ga zatekli.[\[20\]](#) Vjera se očituje u tome da dopustimo da nas Bog ljubi i da na temelju toga iskustva i mi ljubimo Boga onom ljubavi koju nam je On darovao i očitovao. No, Božja ljubav prema nama istodobno izaziva u nama „prvu i temeljnu reakciju: željeti, tražiti i imati na srcu dobro drugih“.[\[21\]](#) Iz vjere u Krista koji je postao siromašan proizlazi i naša briga za cjelovit razvoj onih najugroženijih i najranjivijih u ljudskome društvu.

Vjera, prožeta dvostrukom zapovijedi ljubavi prema Bogu i bližnjemu, služi pravednosti, pravu i miru. U zakonu Kristove ljubavi čovjek pronalazi odgovore na svoja traženja i shvaća zakon koji je upisan u dubinu

njegove naravi te tako živi u punini slobodu na koju je pozvan. Mi kršćani pozvani smo uvijek iznova otkrivati novost svoje vjere i njezinu snagu prosudbe pred izazovima koje postavlja današnja kultura, jer vjera nije puki skup propisa koje moramo prihvatiti i potvrditi svojom svijesti, već življena spoznaja Krista, živi spomen njegovih zapovijedi i istina života. Vjera je odluka koja zahvaća sve što živimo; ona je: susret, dijalog, zajedništvo ljubavi i života vjernika s Isusom Kristom koji je Put, Istina i Život. Pozvani smo upraviti čvrst pogled na Gospodina Isusa jer samo u raspetome i uskrsnulome Isusu možemo pronaći odgovore na pitanja koja muče današnje ljude.[22]

Ispovijedati vjeru podrazumijeva javno svjedočenje i djelovanje u društvu, jer kršćanin nikada ne smije držati vjeru privatnim činom. Papa Benedikt XVI. naglašava da vjera bez ljubavi ne donosi ploda, „a ljubav bez vjere bila bi osjećaj prepušten na milost i nemilost sumnji. Vjera i ljubav uzajamno se zahtijevaju, tako da prva omogućuje drugoj da ostvari svoj put.”[23] Upravo u skrbi za one koji su potisnuti na rub društva ili isključeni prepoznavamo lice samoga Krista te smo im pozvani prvi priteći u pomoć svjedočeći snagu kršćanske ljubavi i dobrohotnosti.

Svaki kršćanin i kršćanka snagom vjere neka društvo izgrađuje vrijednosno, osobito živim svjedočenjem kršćanske ljubavi, zauzetošću u promicanju općega dobra i socijalne pravednosti, na što nas osobito poziva socijalni nauk Crkve. U tome smislu, pozivamo poglavito katoličke udruge da se zauzmu za promicanje kršćanskih vrijednosti u društvu. Ne bismo smjeli šutjeti i ostati zatvoreni u neki svoj osobni odnos s Bogom, nego smo pozvani snagom vjere i sakramentalnih darova djelatno se zauzeti za aktualiziranje Evanđelja u složenoj mreži društvenih odnosa. „Nije riječ jednostavno o tome da se dospije do čovjeka u društvu, čovjeka kao primatelja evanđeoskog navještaja, već *obogatiti i uskvasati samo društvo s Evanđeljem.*”[24] Brinuti se za čovjeka znači uključiti i društvo u misijsku i spasenjsku skrb.

Poziv na novi evangelizacijski zamah

22. Svijest da smo Kristovi vjernici potiče nas na evanđeosku hrabrost u suočavanju sa suvremenim izazovima koji nam svednevice kucaju na vrata. Među njima su i migracije iznimnih razmjera koji naš prostor čine novim domom i životnim ozračjem za mnoge useljenike iz drugih krajeva svijeta, iz drugih kultura, drugih jezika i naroda, religijskih i svjetonazorskih vrijednosnih sustava. U svemu što se događa pokušavamo prepoznavati Božje naume i usklađivati ih s našom odgovornosti, uvijek idući putem dobra. Stoga shvaćamo zahtjevnost usklađivanja različitosti koje se susreću.

Zajedničko dobro uključuje mir, tj. postojanost i sigurnost pravedna poretka. Prema tome, pretpostavlja se da mjerodavne vlasti, poštenim sredstvima, jamče sigurnost društva i njegovih članova.[25]

Treba očekivati da će nositelji odgovornih služba, svjesni višeslojnosti poteškoća, mudro i s potrebnom osjetljivošću provoditi useljeničku politiku koja obogaćuje, a ne ugrožava, kako starosjedioce tako i one koji dolaze. Pred bilo kojom bijedom i potrebama migranata, tamo gdje im je ugrožena egzistencija pa i sigurnost života nema izgovora za nedjelovanje. U svakome čovjeku koji je ugrožen, ugrožen je Isus koji kuca na vrata našega srca.

Kristovi vjernici u hrvatskome narodu koji je tijekom svoje povijesti bio suočen s pojavama i valovima iseljavanja, a i sam je bio proganjan i iseljavan u brojnim svojim sinovima i kćerima, u svakome bratu čovjeku gleda Božje dijete, osobu, stvorenu kao neponovljivo biće, na „sliku i priliku Božju” (*Post 1, 26-28*). Po svome poslanju „Crkva (...) putuje zajedno s čitavim čovječanstvom te sa svijetom proživljava istu zemaljsku sudbinu. Ona postoji kao kvasac i tako reći kao duša ljudskoga društva, koje se treba u Kristu obnoviti i preobraziti u Božju obitelj.”[26]

U tim novim okolnostima koje imaju obilježja globalnosti, te tako – još i više – zahvaćaju i druge narode i države, mi ne zaboravljamo svoju pozvanost da budemo evangelizacijskim kvascem naših novih sugrađana koji se iz najrazličitijih razloga zakonito useljavaju u našu domovinu. I dok svakomu čovjeku želimo evanđeoskom jasnoćom i čovjekoljubljem posvjedočiti svoju kršćansku vjeru i dati „obrazloženje nade koja je u nama“ (1Pt 3, 8-17), istodobno potičemo na sve odgovorne u našoj društvenoj zajednici na trajnu i zauzetu skrb, da bi se svakomu od te novopridošle braće i sestara olakšalo živjeti i štitilo dostojanstven život i rad.

III. Budućnost – ljepota koja privlači i oduševljava

Djelovanje Duha

23. Spomen obično vežemo za čudesna djela nebeskoga Oca, prisutnost uz Sina koji ostaje s nama do svršetka svijeta (usp. Mt 28, 20), a Duh Sveti, koji je sveza ljubavi, očituje se i djeluje u raznolikosti darova raspirujući u nama nadu i otvarajući neslućene prostore budućega snagom koja nadvladava i smrt, kao posljednjega neprijatelja (usp. 1Kor 15, 26).

Najsnažnija i najuvjerljivija provjera naših težnja i nadanja o postizanju sreće, o ispunjenju čežnja, svakako je susret s granicama među kojima najizazovnijom ostaje smrt. S njom je povezana i konačna prosudba života.

Mi vjerujemo i puni smo pouzdanja, jer smo Kristovi, jer smo s njim i u njemu. Naš je Bog darovao svoga Sina koji se za nas predao u smrt, da bismo po ljubavi iz smrti prešli u život. Snagom ljubavi ostajemo zagledani u vječnost; samo je ljubav istinska ljepota; samo se ona svemu nada, u konačnici sve privlači, sve povezuje i oduševljava.

Zahvalnost i prošnja

24. U zahvalnosti se osvrćući na prošlost u kojoj prepoznajemo svoje kršćanske i narodne korijene, molimo Gospodina da nam sadašnjost bude blagoslovljena, a budućnost usmjerena dobru i istini, u skladu s njegovom voljom.

Nalazeći se na određenoj razmeđi vremena u kojemu se mijenjaju obrasci društvenih odnosa, svjesni smo da nas je Bog postavio na mjesto i u vrijeme u kojemu on u svojoj providnosti računa s nama. Sigurno je da će Božja ljubav pobijediti sile zla, jer „na kraju ostaje ljubav“ (1Kor 13, 13), jer je sâm Bog ljubav (usp. 1Iv 4, 16).

Tijekom stoljetne, kao i nedavne prošlosti naše Crkve i naroda, osvjedočili smo se u snagu ljubavi, molitve, zajedništva i solidarnosti, obiteljskih vrijednosti i kršćanskih krjeposti. Molimo stoga Gospodina, Gospodara povijesti i života, da naš narod podupire i krijepi na putu istine, pravednosti i mira, u izgradnji 'kulture života'!

Posveta Presvetomu Srcu Isusovu

25. Isus Krist isti je „jučer, danas i uvijek“ (Heb 13, 8). Njegovu Presvetom Srcu, iz kojega izvire njegova božanska ljubav prema nama; Srcu, u kojemu je izvorište naše vjere i ono vrelo koje održava živima naša kršćanska uvjerenja^[27], iz svoga srca upravljamo molitve da sadašnji naraštaji ne iznevjere polog vjere i istinsku ljubav prema Katoličkoj crkvi, domovini i narodu, koja je plod dara Božje ljubavi u Isusu Kristu, izlivena u naša srca po Duhu Svetome.

Odlučili smo Presvetomu Srcu Isusovu posvetiti sve nas i našu domovinu. Pozivamo, dakle, sav Božji narod i njegove pastire, sve prezbitere i đakone, redovnike i redovnice, sve Bogu posvećene osobe, svakoga vjernika i vjernicu da na svetkovinu Presvetoga Srca Isusova, 27. lipnja Jubilejske 2025. godine, budemo dionici posvete našega naroda i domovine Presvetomu Srcu Krista Gospodina.

Prema jubileju 2041. godine

26. Tko ne poznaje povijest spasenja i svoju narodnu povijest, ne poznaje ni svoj pravi identitet i najčešće ponavlja pogriješke prošlih naraštaja. Povijest Hrvata obilježena je kršćanskom kulturom i uskom povezanosti s Katoličkom crkvom. Ovo je prigoda podsjetiti se ne samo na davnu, srednjovjekovnu prošlost Hrvata i Hrvatskoga kraljevstva, kneževine Huma i Bosanskoga kraljevstva, nego i na sve ono što je hrvatski narod prošao u tijeku svoje burne povijesti, od svojih početaka pa sve do uspostave neovisne Hrvatske, novoga življenja slobode u zajedništvu s europskim narodima te njezina ulaska u zajedništvo europskih država.

Koliko li je puta na našim usnama bio vapaj psalmista u hodočasničkoj pjesmi: „Da nije Gospodin za nas bio [...] kad se ljudi digoše proti nama, žive bi nas progutali! [...] Blagoslovljen Gospodin koji nas ne daje za plijen zubima njihovim!” (Ps 124, 2-3.6). Obnova vjere zalag je da nas kao naroda neće nestati jer vjera daje snagu za novi život.

S pogledom koji seže i malo dalje, uz Božju ćemo se pomoć, Jubilejske 2041. godine, iznova spominjati misije opata Martina, prvih dodira našega naroda s kršćanskim navještajem i začetaka naših odnosa s Petrovom Stolicom.

Hodočasnici nade

27. U hodu ovom Jubilejskom godinom, kao *hodočasnici nade*, na našim drevnim kršćanskim tragovima i u krilu Crkve, pozivamo sve naše vjernike na hrvatsko nacionalno hodočašće u Rim koje će se, kako se nadamo u Gospodinu, ostvariti od 5. do 12. listopada 2025. Bit će to prigoda da i mi, poput milijuna drugih hodočasnika koji će doći u Vječni Grad, pohodimo njegove Bazilike apostolskih prvaka sv. Petra i sv. Pavla i druga sveta mjesta te još jedanput obnovimo vjernost Katoličkoj crkvi, Kristovu namjesniku i Petrovu nasljedniku.

Vrijedno je podsjetiti i na stihove Dantea Alighierija koji u *Božanstvenoj komediji* spominje Hrvata u liku ganuta hodočasnika kako motri otisak Kristova lica na Veronikinu rupcu:

„Poput onoga koji možda iz Hrvatske
dođe da vidi našu Veroniku,
po svojom vjekovječnom čežnjom nezasićen, kaže u misli, dok se pokazuje /rubac/:
‘O Gospode moj, Isuse Kriste, pravi Bože, tako li je, dakle, izgledalo lice tvoje!’”[\[28\]](#)

Obnovljeni u vjeri, kao Kristovi vjernici, u svojim ćemo sredinama, u mjesnim Crkvama, u našim društvenim zajednicama, nastaviti i dalje zauzeto izgrađivati svoju uključenost u promicanje istinskoga zajedništva sa svim ljudima, pozorni na ekumenska nastojanja i međureligijski dijalog, na njegovanje mirna i plodonosna sklada te na stvaranje ozračja međusobnoga poštovanja i povjerenja.

U Jubilejsku 2025. godinu i Crkva u Hrvata, kao dio Sveopće Crkve, ulazi pod sigurnim vodstvom Duha Svetoga, u ozračju nedavno zaključene XVI. redovite opće skupštine Biskupske sinode o sinodalnosti. Uistinu: „Cijeli sinodalni hod, ukorijenjen u Predaji Crkve, odvijao se u svjetlu Koncilskoga učiteljstva. Drugi vatikanski koncil bio je zapravo kao sjeme posijano u njivu svijeta i Crkve. Svakodnevni život

vjernika, iskustvo Crkava u svakome narodu i kulturi, višestruka svjedočanstva svetosti, promišljanja teologa, bili su tlo na kojemu je ona klijala i rasla. Sinoda 2021. – 2024. nastavlja crpiti energiju toga sjemena i razvijati njegovu nutarnju snagu. Sinodalni hod zapravo provodi ono što je Koncil naučavao o Crkvi kao otajstvu i Božjemu narodu, pozvanomu na svetost s pomoću trajnoga obraćenja koje proizlazi iz slušanja Evanđelja. U tome smislu predstavlja pravi čin daljnjega prihvaćanja Koncila; produžuje njegovo nadahnuće i ponovno pokreće njegovu proročku snagu za današnji svijet.” [29]

Iznova otkrivajući svoje sinodsko poslanje, u sinodskome procesu koji je „i proces učenja, tijekom kojega Crkva bolje upoznaje samu sebe i prepoznaje oblike pastoralnoga djelovanja, najprikladnije za poslanje koje joj je povjerio njezin Gospodin” [30], i mi, Crkva u Hrvata, osjećamo snažan poziv na obnavljanje i potvrđivanje svoje vjere u jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu; vjeru u evanđeoski, apostolski i koncilski nauk, vjeru u puninu katoličkoga bogoštovlja i u puninu crkvene uprave sa Zborom biskupa s Rimskim prvosvećenikom na čelu.

Upravljeni prema budućnosti

28. Kada u slavlju jubilejā upravljamo zahvalan pogled na Isusa Krista, Raspetoga i Uskrnuloga, oči naše duše upravljene su k blaženoj vječnosti. U nadi darovanoj po otajstvu Kristova uskrsnuća, čvrsto uvjereni u milosrdnu ljubav nebeskoga Oca, upravljani smo budućnosti. Na putu prema vječnoj domovini nosi nas radost Kristovih učenika koji ga susreću u lomljenju euharistijskoga kruha i žele svim ljudima prenijeti poruku radosti: Krist je Gospodin živ i pripremio je dom u zajedništvu konačne ljubavi svima koji mu vjeruju i koji ga

U krilu Očevu, u zajedništvu Oca, Sina i Duha Svetoga, sa svima svetima i blaženima konačni je cilj, smisao i ostvarenje svakoga djeteta Božjega. Tu nam je budućnost otvorio Krist svojim uskrsnućem od mrtvih i pozvao nas da se ne bojimo poći njegovim putem, sve do sretne vječnosti. Stoga, jer je budućnost u Božjim rukama, onima koji njemu i u njega vjeruju i njega slave ništa ne može konačno nauditi, pa ni sama smrt. A cilj zemaljskoga života nije tek produžiti dane na zemlji, nego doći u život vječni, Božjom milošću i slobodnom suradnjom u božanskoj istini, dobroti i divoti.

Ispovijest vjere Hrvata katolika

29. S pouzdanjem u Božju dobrotu i milosrđe, kao i u zagovor Blažene Djevice Marije i svih svetaca i blaženika hrvatskoga naroda, nadamo se da ćemo godinu sveopćega jubileja, skupa sa spomenom nacionalnoga jubileja, dostojno proslaviti svečanim skupom s obnovom krsnih zavjeta i obećanja koja smo kao narod toliko puta u povijesti potvrdili, a koja i danas očitujemo dragim nam ispovjednim izriječkom:

„Čvrsto vjerujem u Boga Oca i Sina i Duha Svetoga! Životom želim potvrditi svoj krsni savez s Bogom i tako obnoviti sveti i pradjedovski zavjet vjere u Isusa Krista i vjernosti Katoličkoj Crkvi. Svoju odluku polažem u bezgrešno srce presvete Bogorodice Marije! Najvjernija odvjetnice, na braniku stoj, čuvaj našu svetu vjeru i hrvatski dom!”

Čestitka i blagoslov

30. Predraga braćo i sestre, u nadolazećoj svetkovini Božića slavimo Otajstvo vječne Očeve Riječi koja je uzela našu ljudsku narav i ušla u vremenitost, u našu ljudsku povijest. Tim je svjetlom obasjana i prožeta sva naša ljudska stvarnost, sva naša prošlost, sadašnjost i budućnost. Uistinu, u toj Riječi „bijaše život i život bijaše ljudima svjetlo; i svjetlo u tami svijetli i tama ga ne obuze” (Iv 1, 4-6).

Po daru novoga života, primljenoga u krštenju, jačanoga Duhom za hod prema vječnosti, hranjenoga euharistijom, hranom besmrtnosti, mi smo znakovi nade, posebice kao Crkva, Kristovo Tijelo.

U ozračju duboke radosti koja nas ispunja zbog spoznanja da nas je tako i toliko Bog ljubio i ljubi, ostajući u nama po svome Duhu, svima vam od srca želimo sretan Božić zazivajući na sve vas blagoslov i moleći da vam blagoslovom ispunjena bude cijela nova, Jubilejska 2025. godina.

Vaši biskupi
Hrvatske biskupske konferencije i
Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine

Dano na Prvu nedjelju došašća, 1. prosinca 2024. godine

- [1] Usp. Franjo, bula *Spes non confundit*, br. 6.
- [2] *Isto*, br. 17.
- [3] Usp. Drugi vatikanski koncil, Dekret *Unitatis redintegratio*, br. 6.
- [4] Usp. Ivan Pavao II., Apostolsko pismo *Tertio millennio adveniente*, 1994., br. 36; *Isti*, Apostolsko pismo *Novo millennio ineunte*, 2001., br. 57.
- [5] Usp. Benedikt XVI., Apostolska pobudnica *Verbum Domini*, 2008., br. 48.
- [6] Konstantin Porfirogenet, *De administrando imperio*, poglavlje 31.
- [7] Ivan Pavao II., Govor na svečanosti dočeka u međunarodnoj zračnoj luci u Zagrebu 10. rujna 1994., br. 3.
- [8] *Codex Diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, vol. I, str. 33-34, br. 24.
- [9] Usp. Pastirsko pismo hrvatskih biskupa iz 1924.
- [10] Usp. Pastirsko pismo hrvatskih biskupa iz 1939.
- [11] Franjo, Bula *Spes non confundit*, br. 6.
- [12] *Spes non confundit*, br. 7.
- [13] Usp. *Humana communitas*. Pismo pape Franje predsjedniku Papinske akademije za život u povodu XXV. obljetnice njezina ustanovljenja (11. veljače 1994. – 11. veljače 2019.), 6. siječnja 2019.
- [14] Govor pape Franje na zasjedanju skupine G7 o umjetnoj inteligenciji, Borgo Egnazia (Puglia), 14. lipnja 2024.
- [15] Usp. HBK, *Deklaracija sa Šestoga hrvatskog socijalnog tjedna*, Zagreb, 23. listopada 2021.
- [16] Usp. *Spes non confundit*, 9.
- [17] Usp. Franjo, Enciklika *Fratelli tutti*, br. 213.
- [18] Usp. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija *Gaudium et spes*, br. 27.
- [19] Usp. Benedikt XVI., Kateheza na općoj audijenciji, 17. listopada 2012.; enciklika *Bog je ljubav*.
- [20] Usp. Franjo, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, br. 183.
- [21] *Isto*, br. 178.
- [22] Usp. Ivan Pavao II., Enciklika *Veritatis splendor*, br. 85-87.
- [23] Benedikt XVI., Apostolsko pismo *Porta Fidei*, br. 14.
- [24] Papinsko vijeće 'Iustitia et pax', *Kompendij socijalnog nauka Crkve*, br. 62.
- [25] Usp. *Katekizam Katoličke crkve*, br. 1909.
- [26] Drugi vatikanski koncil, Konstitucija *Gaudium et spes*, br. 40.
- [27] Usp. Franjo, Enciklika *Dilexit nos*, br. 32.
- [28] Dante, *Raj*, XXXI. pjev., 103 – 108.
- [29] Završni dokument drugog zasjedanja XVI. redovite opće skupštine Biskupske sinode (2. – 27. listopada 2024.) „Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje, poslanje“, br. 5.
- [30] Franjo, *Govor na otvaranju prve kongregacije XVI. Redovite opće skupštine Biskupske sinode o sinodalnosti*, 2. listopada 2024.

PRIOPĆENJE KOMISIJE „IUSTITIA ET PAX“ O NAJAVI UVOĐENJA RODNIH STUDIJA NA FILOZOFSKOM FAKULTETU U ZAGREBU

*Neprihvatljivost ideologije roda i rodnih teorija
u svrhu zaštite dostojanstva ljudske osobe*

Najava uvođenja Rodnih studija na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu izazvala je različite reakcije i podjele u hrvatskom društvu. Osluškujući glas vjerničkog puka, ali i ljudi dobre volje, kao Komisija Hrvatske biskupske konferencije koja ima zadaću promicati pravednost i mir, osjećamo potrebu iznijeti kršćanski stav i istodobno izraziti svoju zabrinutost zbog najave uvođenja takvih studija. Slobodni od svih ideoloških i političkih rasprava, ne zadirući u akademske slobode i pravo pojedinih sveučilišta i fakulteta na znanstveno i akademsko istraživanje u skladu sa zakonitom autonomijom znanosti te u njihovo pravo na osnivanje različitih studijskih programa, ovim priopćenjem samo želimo pridonijeti većoj jasnoći i istaknuti neke vidove rodne teorije koji mogu dugoročno štetiti hrvatskom društvu. Pri tome, želimo istaknuti kako se Hrvatski sabor obvezao u Interpretativnoj izjavi u povodu ratifikacije Istanbulske konvencije da „odredbe Konvencije ne sadrže obvezu uvođenja rodne ideologije u hrvatski pravni i obrazovni sustav ni obvezu promjene ustavne definicije braka“.

Želimo podsjetiti i na Izjavu o Istanbulskoj konvenciji Znanstvenog vijeća za obrazovanje i školstvo Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti koju su 2017. uputili čelnicima i državnim tijelima Republike Hrvatske te zainteresiranoj javnosti. U njoj se jasno ističe da u hrvatski obrazovni sustav „ne treba unositi zasade bilo kakve partikularne ideologije, pa ni rodne. Hrvatski se odgojno-obrazovni sustav temelji na hrvatskoj i srednjoeuropskoj obrazovnoj tradiciji, čime se čuva identitet hrvatskoga naroda, zemlje i kulture, te na prihvaćanju i primjeni znanstveno potvrđenih dosega znanosti“. Izjava ističe važnost kontinuiranoga kritičkoga promišljanja i prihvaćanja novih spoznaja koje ulaze u sadržaje obrazovanja, a koji trebaju „biti prihvatljivi za svih pola milijuna djece i mladih u obrazovnome sustavu te njihove roditelje koji imaju prirodno pravo odgajati djecu u vlastitom svjetonazoru. Istanbulskom konvencijom djeci i mladima nametnuo bi se ‚rodno neutralan‘ odgoj, što je posve neprihvatljivo s gledišta slobode odgoja, jer pojam roda u Istanbulskoj konvenciji definira se isključivo ‚ponašanjima, aktivnostima, ulogama‘, a izostavlja se spol kao prirodna konstanta i ontološka danost“.

Nametanje rodne ideologije

Papa Franjo je u više prigoda izrazio zabrinutost zbog promicanja rodne ideologije te istaknuo da je ona jedna od najvećih opasnosti današnjeg vremena. U govoru sudionicima znanstvenog skupa *Muškarac – žena, slika Božja. Za jednu antropologiju zvanja* (1. ožujka 2024.), pozvao je da se provedu studije o ovoj strašnoj ideologiji našeg vremena koja poništava razlike i čini sve jednakima. Upozorio je da je poništavanje razlika zapravo poništavanje čovječanstva te istaknuo da naše postojanje u svijetu nije puki plod slučajnosti, nego smo dio plana Božje ljubavi. Pozvani smo izaći iz izolacije samoreferentnoga ega i ostvariti Božji plan ljubavi za sebe i za druge.

O rodnoj ideologiji osobito je progovorila Deklaracija *Dignitas infinita* o ljudskom dostojanstvu Dikasterija za nauk vjere (8. travnja 2024.). Deklaracija jasno ističe da Crkva poštuje i prihvaća svaku osobu u njezinu dostojanstvu, bez obzira na njezinu seksualnu sklonost, te da treba izbjegavati svaki znak nepravedne diskriminacije, posebice bilo koji oblik agresije i nasilja (usp. br. 55). Međutim, naglašeno je da za Crkvu nije prihvatljiva ideološka kolonizacija koja nameće neka nova prava, nedosljedna u odnosu na izvorno definirana prava u *Općoj deklaraciji o ljudskim pravima* Ujedinjenih naroda i koja nisu uvijek prihvatljiva.

Rodna ideologija je stoga vrlo opasna, jer zahtjevom da svi budu jednaki briše razlike među ljudima (usp. br. 56). Primjenjivati ljudska prava na način da se potpuno uklanja demokratski pristup i vladajući osjećaj za javni moral i ispravnost stvari, zapravo je određen oblik nasilja.

O znanstvenoj dosljednosti rodne teorije, o njihovoj prihvatljivosti te koristi i šteti, vode se danas mnoge rasprave u akademskoj zajednici. Crkva pritom postojano podsjeća „da je ljudski život, u svim svojim sastavnicama, tjelesnim i duhovnim, Božji dar, koji treba prihvatiti sa zahvalnošću i koji treba staviti u službu dobra. Htjeti raspolagati samim sobom, kako to propisuje *rodna* teorija, bez obzira na ovu temeljnu istinu ljudskog života kao dara, ne znači ništa drugo nego pokleknuti pred drevnom kušnjom ljudskog bića koje postaje bogom i tako ulazi u natjecanje s pravim Bogom ljubavi, kojeg nam objavljuje Evanđelje« (br. 57). Potpuno neprihvatljivima smatra one rodne teorije koje žele zaniijekati najveću moguću razliku između živih bića: onu spolnu. Ova temeljna razlika, „ne samo da je najveća zamisliva, već je najljepša i naj snažnija: ona postiže, u paru muškarac–žena, najdivniju uzajamnost i stoga je izvor čuda koje nas ne prestaje iznenađivati: dolaska novih ljudi na svijet“ (br. 58).

Ističući štetnost rodne ideologije, Deklaracija naglašava kako ideologija „zamišlja društvo bez razlika između spolova, čime dokida sâm antropološki temelj obitelji. Stoga postaje neprihvatljivo da se neke od tih ideologija, koje teže odgovoriti na određene, katkad neshvatljive težnje, nastoje nametnuti kao neko jednodimenzionalno koje određuje također kako treba odgajati djecu. Ne smije se zaboraviti da se biološki spol (*sex*) i društveno-kulturna uloga spola (*gender*) mogu razlučiti, ali ne i odijeliti. Stoga se mora odbaciti sve one pokušaje koji zamagljuje upućivanje na neuklonjivu spolnu razliku između muškarca i žene: ne možemo odvojiti ono što je muško i ono što je žensko iz Božjeg djela stvaranja, koje prethodi svim našim odlukama i iskustvima, i gdje postoje biološki elementi koje je nemoguće ignorirati. Svaki čovjek, tek kada može prepoznati i prihvatiti tu različitost uzajamnosti, postaje sposoban u potpunosti otkriti sebe, svoje dostojanstvo i svoj identitet“ (br. 59). Zanimljivo je uočiti da upravo oni koji se pozivaju na uvažavanje različitosti, one koji su od njih stvarno različiti ne priznaju ili ih uopće ne vide.

Pitanje roda i problem ideologizacije znanosti

Crkva je tijekom povijesti utemeljila mnoga sveučilišta i fakultete njegujući znanost i promičući duh akademskih sloboda. U tom duhu i Izjava „*Muško i žensko stvori ih*“. Za put dijaloga o pitanju roda u odgoju Kongregacije za katolički odgoj (2. veljače 2019.), ističe da se u pristupu pitanju rodne teorije nužno mora imati na umu razliku između *ideologije roda*, s jedne strane, i različitih istraživanja o *rodu* koja su poduzele znanosti o čovjeku, s druge strane (usp. br. 6). Dok se ideologije nastoje nametnuti kao kakvo jednodimenzionalno zatvoreno bilo kakvom znanstvenom dijalogu, znanstveno utemeljena istraživanja o *rodu* nastoje dublje istražiti način na koji se spolna razlika između muškaraca i žena živi u različitosti kultura (usp. br. 6). I sâm papa Franjo, govoreći o rodu, upućuje na to „da na oblikovanje našeg bića, bilo muškog bilo ženskog, nemaju utjecaj samo biološki ili genetski čimbenici, nego također mnogi elementi vezani uz temperament, obiteljsku povijest, kulturu, proživljena iskustva, stečeno obrazovanje“ (Franjo, *Amoris Laetitia*, br. 286), kao i druge okolnosti koje iziskuju napor prilagodbe.

Spomenuta Izjava Kongregacije za katolički odgoj jasno ističe kako su znanstvena istraživanja roda pripomogla tomu da nastupe i pozitivne promjene, poput borbe protiv svih izraza nepravedne diskriminacije i podređenog stanja žena, zalaganja za jednako dostojanstvo muškaraca i žena, želje za uspostavljanjem odgoja koji će poštovati dostojanstvo svake ljudske osobe u njezinoj posebnosti i različitosti, kako nitko ne bi zbog svojih uvjerenja i osobnih uvjetovanosti bio izložen nasilju i diskriminaciji, potom u boljem razumijevanju vrijednosti ženskosti koje su proizašle iz istraživanja o rodu, osobito njezina

„sposobnost za drugoga“ i razumijevanje stvarnosti na jedinstven način te način kako u radu ostvaruje oblik „čuvstvenoga, kulturnoga i duhovnog majčinstva“, koje je od neprocjenjive vrijednosti (usp. br. 15 – 18).

Već iz ovoga je vidljivo da Crkva nije zatvorena znanstvenom istraživanju roda i otvorena je plodnom dijalogu sa znanostima o čovjeku, ali je isto tako svjesna da se danas nerijetko u ime „znanstvenosti“ promiče i svjetonazor koji uzdiže čovjekovu apsolutnu autonomiju, odnosno samoodređujuću slobodu koja vodi u besplodan subjektivizam i individualizam. Promicanjem shvaćanja roda koji je odvojen od spola, što dovodi do mnoštva rodnih identiteta kao samodoživljaja sebe, nameće se nova antropologija koja nema svoje znanstveno utemeljenje, nego poprima ideološka obilježja. Isticanjem da muški i ženski rod više nije utemeljen na biološkom spolu, nego se razvija unutar određenoga društvenog konteksta te kao takav podliježe različitim socijalnim i drugim utjecajima, te da dva roda, muški i ženski, nisu čovjeku prirodno urođena nego su mu na neki način nametnuti, dolazi do istinskog odmaka od antropološki utemeljenog poimanja braka kao naravne zajednice muškarca i žene.

Gledajući iz kršćanske perspektive, ne mogu se prihvatiti tvrdnje onih koji smatraju da je *rodni identitet* plod isključivo kulturnih čimbenika, potpuno podložan pojedinačnoj slobodi, ili da se vrijednosti koje izražavaju spolnu različitost ukorijenjene u nekoj kulturi trebaju promatrati isključivo kao *rodni stereotipi* čije je uklanjanje prijeko potrebno kako bi se žene „oslobodilo“ od stanja koje ih potlačuje. Papa Franjo upozorio je da takve ideologije zamišljaju društvo bez razlika između spolova i pokreću obrazovne nacрте i zakonodavna usmjerenja kojima se promiče poimanje osobne samosvijesti i osjećajne bliskosti, a koji su korjenito odcijepljeni od bioloških razlika između muškarca i žene (usp. Franjo, *Amoris Laetitia*, br. 56). Zanimajati činjenice, samu prirodu stvari, u temelju je svake ideologije. Kršćanska antropologija jasno ističe „da ne možemo odvajati ono što je muško i ono što je žensko iz Božjeg djela stvaranja, koje prethodi svim našim odlukama i iskustvima, i gdje postoje biološki elementi koje je nemoguće ignorirati“ (Franjo, *Amoris Laetitia*, br. 286).

Promičući oblike nazovi braka koji niječu ovu temeljnu narav ljudske spolnosti, koja je biološkog, antropološkog, općeljudskog reda, a nalazi izričaj u svim dosadašnjim religijama i kulturama, istinska je promjena samog temelja poimanja braka i obitelji u kojoj se žena kao supruga, majka i odgojiteljica potvrđuje, a ne zarobljava. *Ne poričući pozitivne doprinose koje je dalo znanstveno istraživanje o rodu, vjernici, ali i ljudi dobre volje, pozvani su promicati i podržavati dijalog između vjere i znanosti te ne dopuštati niti upadati u ideologizaciju znanosti. Crkva je pozvana naviještati cjelovitu antropologiju koja je kadra uskladiti sve dimenzije koje čine čovjekov tjelesni, psihički i duhovni identitet, odnosno koja ističe da čovjek, dušom i tijelom jedan, ima vlastitu narav koju je dužan poštovati i kojom se ne može manipulirati.*

Upitnost/neprihvatljivost rodnih studija

Zbog svega dosad rečenoga, s pravom si postavljamo određena pitanja i izražavamo zabrinutost u povodu najave uvođenja Rodnih studija na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Svjesni smo da se između rodnih studija i ideologije roda ne može staviti znak jednakosti, ali kolegiji koji se nalaze u predloženom programu rodnih studija, poput Feministička teorija, Rodna povijest, Feministička metodologija, *Queer* lingvistika, ipak stvaraju dojam da se (ne)izravno nastoji uvući rodnu ideologiju u obrazovni sustav Republike Hrvatske. S tim u vezi postavljamo određena pitanja.

(1) Pitanje rodne ideologije vrlo je kompleksno jer je ona sama vrlo fluidna i ima mnogo podvrsta i smjerova. Povijesno gledano, na njezino oblikovanje utjecalo je mnogo čimbenika i različite ideologije, a među njima značajnu ulogu ima i marksistički feminizam na koji se upravo oslanjaju rodni studiji koje se

želi kod nas uvesti. Prema toj teoriji, ženu ne čini spol nego društveno okruženje te je žena u svojoj ulozi u obitelji zarobljena i potlačena. Stoga se s pravom nameću određene sumnje i pitanje treba li nam nakon iskustva komunističkog režima ponovno uvođenje neomarksističkih ideja u hrvatsko društvo?

(2) Dosadašnje iskustvo u drugim državama jasno pokazuje kako rodni studiji često promiču koncept rodne ideologije prema kojoj spola uopće nema. Svatko, jer je „slobodan čovjek“ može samovoljno izabrati svoj spol, spolnu orijentaciju, rodni identitet i rodni izražaj. Papa Franjo je jasno istaknuo da brišući razlike između spola i roda, zapravo se niječe njihova važnost, te poziv na nediskriminaciju zapravo skriva ideologiju koja niječe naravnu razliku i uzajamnost muškarca i žene. Različitost među ljudima, međutim, ne predstavlja diskriminaciju. Brisanje razlike između spola i roda istodobno rađa individualistički mentalitet koji ne razlikuje istinsku slobodu od shvaćanja prema kojemu svatko može činiti što ga je volja i da je sve dopušteno (usp. Franjo, *Amoris Laetitia*, br. 34). Ovakvo ideologizirano shvaćanje čovjeka zapravo nužno vodi u ideologizirano shvaćanje roda, a što za posljedicu ima otvoreno nijekanje smisla i značenja spola i spolne različitosti u oblikovanju osobnog identiteta pojedinca. Stoga se nužno treba pitati hoće li predloženi Rodni studiji promicati znanstveno istraživanje o rodu ili ideologizaciju roda i rodni teorija.

(3) Zanimljivo je primijetiti da u vremenu kada sve veći broj zemalja Europske unije, ali i pojedine države i sveučilišta u Sjedinjenim Američkim Državama, dokidaju rodne studije, naša akademska zajednica pokušava ih uvoditi. Smatramo, stoga, da je dobro promotriti i iskustva drugih država i društava te uočiti posljedice uvođenja takvih studija. Svjedoci smo da danas sve veći broj država ne samo da ukida takve studije kao neznanstvene, već uvode i zabranu hormonske i kirurške intervencije, odnosno promjene spola prije navršene 18. godine života, ističući pritom zablude rodne ideologije te se okreću „terapiji razgovora“.

(4) Nije nevažno ni pitanje gdje će se po završetku studija zaposliti polaznici tih studija. Može se očekivati da će oni biti egzistencijalno zainteresirani za širenje rodne ideologije pa se pitamo jesu li oni potrebni hrvatskom društvu. Vrijedno je naglasiti da i zakonodavac ima pravo, čak i dužnost, ograničiti i zabraniti studijske programe na javnim sveučilištima koji nisu u skladu s uvjerenjima većine građana, ili umjesto znanstvene misije promiču ideološki aktivizam. Poštujući vrijednost i dostojanstvo svake osobe, ne smijemo zaboraviti podsjetiti da je dužnost svake vlasti, u zakonom predviđenoj proceduri, poštivati ljudska prava, ali i onemogućiti ideološki aktivizam, isključivost i teror postavki koje niječu ne samo Božju istinu, nego i evolucijske činjenice. Teror manjine nad većinom ne smije voditi nijekanju temeljnih civilizacijskih postavki i profaniranju ljudske osobe, svodeći je na kategorije/identitete nepoznate zdravom razumu. Produblјivanje ideoloških sukoba ne pridonosi razvoju hrvatskog društva, nego rađa izvore novih zala čije će neslućene posljedice, kao golem teret, na svojim leđima nositi naraštaji koje dolaze. Promicanje ideologije u pitanje dovodi temeljne postavke opstojnosti i budućnosti naraštaja hrvatskoga društva koji dolaze i koji imaju zadaću očuvati vlastiti identitet u vremenu za mlade zbunjujućih, neprirodanih i održivosti ljudske civilizacije protivnih tumačenja. Može se reći da je Bog stvorio slobodu, ali je grijeh našeg doba što smo tu slobodu odvojili od istine koja nas jedina čini slobodnima (usp. Iv 8,32).

Pozivamo sve odgovorne u državi i društvu da i u okviru kritične demografske slike hrvatskoga naroda promisle je li potrebno ili pogubno uvoditi rodne studije u visokoobrazovni sustav Republike Hrvatske, te o dalekosežnim posljedicama koje takvi studiji mogu imati na odgoj djece i mladih, te općenito za daljnji razvoj općega dobra hrvatskoga društva.

U Zagrebu 10. srpnja 2024.

✠ Đuro Hranić
nadbiskup đakovačko-osječki
predsjednik Komisije HBK-a *Iustitia et pax*

NOVI BISKUPI

MONS. IVO MARTINOVIĆ, NOVI POŽEŠKI BISKUP

Apostolska nuncijatura u Republici Hrvatskoj objavila je u ponedjeljak 11. ožujka 2024. da je papa Franjo novim požeškim biskupom imenovao mons. Ivu Martinovića, TOR, dosadašnjeg provincijala franjevac trećoredaca glagoljaša, Provincije sv. Jeronima u Hrvatskoj. Tiskovni ured Svete Stolice objavio je da je Sveti Otac ujedno prihvatio odreknuće mons. Antuna Škvorčevića od pastoralnog upravljanja Požeškom biskupijom, zbog navršene kanonske dobi. Mons. Škvorčević bio je prvi biskup Požeške biskupije koju je sv. Ivan Pavao II., papa, ustanovio 5. srpnja 1997.

FRA MLADEN VUKŠIĆ OFM, NOVI BISKUP KOTORA

Papa Franjo imenovao je u četvrtak 12. rujna 2024. novim kotorskim biskupom fra Mladena Vukšića, OFM, dosadašnjeg župnika Župe Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije u Posušju u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji i definitora Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja Blažene Djevice Marije, priopćila je Apostolska nuncijatura u Bosni i Hercegovini.

MONS. MARKO MEDO, NOVI GOSPIĆKO-SENJSKI BISKUP

Apostolska nuncijatura u Republici Hrvatskoj objavila je u ponedjeljak 7. listopada 2024., na spomendan Blažene Djevice Marije od Krunice, da je papa Franjo imenovao mons. Marka Medu dosadašnjeg generalnog vikara Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj, gospićko-senjskim biskupom. Vijest o imenovanju nuncij Giorgio Lingua objavio je u sjedištu Gospićko-senjske biskupije u Gospiću. Istodobno je objavljena u Vatikanu i sjedištu Vojnog ordinarijata u RH u Zagrebu.

ZAGREBAČKA METROPOLIJA

PRIOPĆENJE SA 59. SJEDNICE BISKUPA ZAGREBAČKE METROPOLIJE

Biskupi Zagrebačke crkvene pokrajine, pod predsjedanjem zagrebačkoga nadbiskupa i metropolita Dražena Kutleše, svoju su 59. sjednicu održali u utorak 13. veljače u Sisku, u Biskupskome ordinarijatu Sisačke biskupije.

Na tome su zasjedanju, dan prije početka korizme, uz nadbiskupa metropolita sudjelovali sisački biskup Vlado Košić, bjelovarsko-križevački biskup Vjekoslav Huzjak, varaždinski biskup Bože Radoš, križevački vladika Milan Stipić i zagrebački pomoćni biskupi Ivan Šaško i Mijo Gorski.

U svojoj pozdravnoj riječi sisački biskup Košić, kao domaćin susreta, najprije je zahvalio za očitovane mu čestitke prigodom 25. obljetnice njegova biskupskog ređenja, a među njima posebice za slavlje u Krašiću prije tjedan dana (6. veljače) u ozračju blizine svetačkoga primjera i zagovora bl. Alojzija Stepinca. Istaknuo je i dodatni razlog izbora toga datuma. Naime, na taj je dan 2010. on uveden u službu sisačkoga biskupa. Zatim je kratko izvijestio o tijeku obnove više od trideset crkvenih zgrada na području Biskupije stradalih u potresu 2020., napomenuvši da bi u ovoj godini trebalo biti dovršeno njih dvadesetak, dok su neki obnovljeni prostori, crkve i kapele već posvećeni ili blagoslovljeni. Osim materijalne obnove – podcrtao je biskup Košić – Sisačka biskupija ulazi u korizmeno vrijeme s pastoralnim programom misija po određenim župama, kao i s otvaranjem zasjedanja Biskupijske sinode, u nakani da to zasjedanje bude zaključeno krajem mjeseca svibnja, dok bi Sinoda završila najesen ove godine.

Nadbiskup metropolit Kutleša u svome je uvodu izrazio radost i zadovoljstvo zbog susreta u Sisku te biskupu Vladi još jedanput čestitao obljetnicu biskupstva. U najavi tema sjednice, kojima je u središtu rad zajedničkih ustanova, pozornost je usmjerio na brigu za vjernike koju te institucije promiču. Osim svijesti o važnosti Međubiskupijskih crkvenih sudova, potrebna je posebna osjetljivost u pristupanju pitanjima glede duhovnih zvanja, odgoja i školovanja pitomaca i kandidata za službe u Crkvi, o čemu se skrbe Nadbiskupsko bogoslovno sjemenište i Međubiskupijsko sjemenište. Nadbiskup je pozvao na podupiranje zauzetoga rada u tim ustanovama, na jačanje izgradnje svega što je dobro te na ohrabivanje traženja poboljšanja u susretu s poteškoćama, jer se taj rad duboko tiče budućnosti života naše Crkve.

Djelovanje Međubiskupijskih crkvenih sudova (Međubiskupijski sud prvoga stupnja i Međubiskupijski prizivni sud) u svome je izvješću predstavio sudski vikar preč. Josip Šalković. Osvrnuo se na ranije dostavljene statističke podatke o raznim i višeslojnim poslovima kojima se Sudovi bave, istaknuvši posebno nesebičnost djelatnika u brizi za služenje vjernicima u njihovim potrebama. Tako je vrijedno spomenuti da je tijekom prošle godine ostvareno skoro osamsto pastoralnih susreta s osobama koje su trebale neku vrstu pomoći. U svim se segmentima rada traže načini olakšavanja procesa, pri čemu je posebna dragocjenost služba pravne pomoći, pri čemu Ured za davanje savjeta besplatno savjetuje vjernike u svrhu pokretanja parnice za proglašenje ništavosti ženidbe, za što je potrebna samo preporuka župnika. Profesor Šalković osvrnuo se i na učinkovitost rada Sudova: vidljivo je da se predmeti rješavaju unutar jedne godine, navodeći da razlozi dužega trajanja postupaka ne ovise o Sudovima. Dodirnuti su neka personalna i financijska pitanja, a biskupi su raspravljali i o izazovima koje donosi iduće razdoblje. Osim izražavanja zahvalnosti djelatnicima Sudova i donošenja odluka kojima se želi postići

funkcioniranje Sudova, biskupi su također odlučili da će u prosincu ove godine biti organiziran prigodan spomen na 25. obljetnicu uspostave Sudova.

O životu Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu izvijestio je vlč. Josip Đurin, odgojitelj, a prema pisanome Izvješću što ga je pripremio rektor, preč. Željko Faltak. Prikazana je zajednica od 65 bogoslova u godini 2023./2024., od kojih 47 iz Metropolije, dok su ostali iz većega broja nad/biskupija, ukupno čak 13. Predstavljena je zajednica odgojitelja, redovnice i djelatnici u Bogosloviji. Razmotreno je financijsko stanje i s njime povezani izazovi. Poseban je naglasak stavljen na odgojni tijek po godištima, na odgojna nastojanja, temeljenima na mjerodavnim dokumentima i na razvijanju odgojne sustavnosti. Biskupi se redovito odazivaju na pojedina slavlja u Bogosloviji, a imaju u vidu i mogući skori radni susret s odgojiteljima upravo u Nadbiskupskome bogoslovnom sjemeništu.

Preč. rektor Matija Pavlaković upoznao je biskupe sa sadašnjim okolnostima života Međubiskupijskoga sjemeništa. On je u svome Izvješću također predstavio svećenike koji djeluju u Sjemeništu, zatim zaposlenike, vanjske suradnike i one koji su honorarno prisutni u životu zajednice koja broji tek 15 sjemeništaraca. Naznačeni su neki od razloga smanjenja broja sjemeništaraca, a posebno se zadržalo na pristupu u radu i na vrijednim aktivnostima koje se ostvaruju. Odgoj se temelji na: suradnji s obiteljima, duhovnome životu, školskome programu, kršćanskim vrijednostima, radu s malom zajednicom, osobnome duhovnom iskustvu primjerenom dobi i na upoznavanju s bogatim ponudama pastoralna mladih. Biskupima su predstavljeni oblici promicanja duhovnih zvanja, kao što su: susreti za ministrante; 'vikendi u Sjemeništu', medijska prisutnost, susreti sa župnim zajednicama. Na kraju su biskupi razmotrili otvorena pitanja koja se tiču pogleda u budućnost, kako glede samoga života Sjemenišne zajednice tako i prostora na Šalati. Jasno je da sadašnje okolnosti ne treba gledati kroz prizmu nemogućnosti, nego kao novu priliku za prepoznavanje i za suradnju nošenu Gospodinovim nadahnućima.

Na kraju sjednice biskupi su utvrdili datume zajedničkih obveza i susreta u idućim mjesecima.

PRIOPĆENJE SA 60. SJEDNICE BISKUPA ZAGREBAČKE METROPOLIJE

Biskupi Zagrebačke crkvene pokrajine u petak 21. lipnja 2024., u Biskupijskome ordinarijatu Bjelovarsko-križevačke biskupije u Bjelovaru, održali su svoju 60. sjednicu, objavljeno je na mrežnim stranicama Zagrebačke nadbiskupije.

Na sjednici su – u ozračju imendanskoga slavlja biskupa domaćina, mons. Vjekoslava Huzjaka – pod predsjedanjem mons. Dražena Kutleše, zagrebačkoga nadbiskupa metropolita, sudjelovali i: mons. Vlado Košić, biskup sisački, mons. Bože Radoš, biskup varaždinski, mons. Milan Stipić, vladika križevački te pomoćni zagrebački biskupi: mons. Ivan Šaško i mons. Mijo Gorski.

Biskup Vjekoslav, upućujući svoj pozdrav subraći biskupima, iz protekloga razdoblja života svoje Bjelovarsko-križevačke biskupije posebno je istaknuo slavlje posvete obnovljene Katedrale prije tri mjeseca (20. ožujka 2024., prigodom 14. obljetnice uspostave Bjelovarsko-križevačke biskupije i ređenja njenoga prvog biskupa). Katedrali je, kako je rekao, sada dano lice koje će Biskupiju predstavljati u daljnjemu tijeku životnoga hoda te mjesne Crkve. Spomenuo je važnost nastojanja da Crkva trajno, svojim redovitim pastoralom i posebnim poticajima, kakav je i predstojeća Jubilejska godina, bude prisutna u isprepletenosti života u društvu, ugrađujući u njega svoje kršćanske vrijednosti i razvijajući istinsku humanost.

Nakon što je uputio imendanske čestitke biskupu Vjekoslavu, nadbiskup i metropolit Dražen u svome se uvodu u sjednicu najprije osvrnuo na lijepu vijest koja je nedavno došla od Dikasterija za kauze svetaca u kojoj se kaže da, što se tiče Svete Stolice, nema nikakvih zaprjeka (*nihil obstat*) za pokretanje postupka beatifikacije i kanonizacije kardinala Franje Kuharića. I ovom je prigodom Nadbiskup naglasio njegov neizbrisiv trag pastirskoga služenja u našoj Crkvi.

Zatim je najavio dvije glavne teme koje su bile u središtu 60. sjednice biskupa Metropolije: na pastoral zaručnika i pripreve za brak te na najavljenju Svetu godinu, Jubilej 2025. Pastoralni rad s mladima na putu prema braku povezan je s raznim temama koje se tiču otajstva obitelji, a u svjetlu promjena društvenih vrijednosti. Stoga je Nadbiskup naglasio poziv na predanije pastoralno djelovanje, kako bi se zaručnicima dalo potrebne smjernice i pomoć u izgrađivanju čvrste i trajne bračne zajednice, pri čemu važno mjesto imaju zaručnički susreti ('tečajevi'). Njih je potrebno neprestano poboljšavati u brizi za razvijanje duhovnoga života zaručnika, osobito sakramentalnoga života ispunjenoga ljubavlju i vrijednostima. Jubilejska godina pred nama nosi poruku nade, a prilika je za obnavljanje temelja vjere i pouzdanja u Gospodina.

Nakon što je, pri kraju svoga uvoda, zagrebački metropolit istaknuo iznimnu vrijednost zajedništva i suradnje biskupa za plodonosno služenje u Crkvi, doc. dr. Mislav Kutleša, nadbiskupijski povjerenik za pastoral braka i obitelji, govorio je o polazištima, o uvidima na temelju istraživanja, kao i o iskustvima i perspektivama pastoralna braka i obitelji s težištem na pripravi zaručnika.

Iznio je svoja razmišljanja i prijedloge u vezi s mogućim poboljšanjima postojećih 'zaručničkih tečajeva', kako glede metodologije i vremena trajanja, tako i glede pristupa sadržajima, organizacije i širine suradnje s ostalim područjima pastoralna, kao što je, na primjer, pastoral mladih. Uzimajući u obzir 'katekumenski hod (itinerar) za bračni život' i različitost pripremljenosti polaznika zaručničkih susreta, u razgovoru nakon Povjerenikova izlaganja isticana je nužnost uvažavanja sadašnjih životnih okolnosti, društvenih mijena i pružanje mogućnosti da mladi u središtu braka vide ljepotu otajstva vjere, susreta i življenja s Kristom, kako bi mogli rasti snagom kršćanskih krjeposti.

U drugome dijelu sjednice mons. Šaško predstavio je nekoliko pastoralnih naglasaka koji se mogu iščitati iz Papine Bule proglašenja Jubileja 2025. *Spes non confundit*, a sve na tragu glavne nakane pape Franje da ta Godina „bude svima prilika za oživljavanje nade“ u svijetu koji je prožet raznim prijetnjama i proturječnim osjećajima: od povjerenja i poleta, preko straha do očaja, do sigurnosti i obeshrabrenosti.

Upućujući na glavnu vodilju i na kristološka, pneumatološka i ekleziloška polazišta koja se nalaze posebice u Poslanici Rimljanima apostola Pavla, upozoreno je na obilježja suvremenoga života kojemu nedostaje poglavito: strpljivosti, sabranosti, divljenja i pouzdanja u Boga, na što su pastoralne usmjerenosti Crkve, odnosno kršćani svojim življenjem pozvani odgovoriti: jačanjem nade, ustrajnošću, ponovnim otkrivanjem i vrjednovanjem šutnje, napora i onoga što je uistinu životno bitno.

U pastoralnim prijedlozima svakako je potrebno više pozornosti dati produbljivanju smislu jubilejskoga oprosta i njegova značenja u suvremenosti, što je usko povezano sa sakramentom pomirenja, a svakako je vrijedno primijetiti darove i vrijednosti hodočašća, sa svime što ona znače za život zajednice i pojedinih vjernika. Približeni su glavni sadržaji Jubileja, razrađeni u Buli pod naslovima: *Znakovi nade; Pozivi na nadu; Usidreni u nadu*. Kloneći se kušnje koja želi ostaviti dojam da zlo prevladava nad dobrom, važno je primijetiti puno dobra u svijetu, a 'znakove vremena' preobražavati u 'znakove nade': u mir za svijet, u oduševljenje prenošenja života; u blizinu mladima, starijima i osamljenima, bolesnicima, zatvorenicima, iseljenicima i prognanicima, u brigu za stvoreni svijet, u nastojanja oko jedinstva Crkve.

Dokument kojim je najavljen Jubilej pri kraju, osim isticanja Blažene Djevice Marije u kojoj nada ima svoje najuzvišenije svjedočanstvo, posebno mjesto daje perspektivi vječnosti, što je također iznimno plodno pastoralno tlo.

Biskupi su razmotrili i redovita pitanja iz života Crkvene pokrajine te uskladili kalendarske termine, a nakon sjednice, pohodili su obnovljenu bjelovarsku katedralu sv. Terezije Avilske, gdje im je – prije zajedničke molitve – biskup Vjekoslav predstavio i protumačio nove i obnovljene sastavnice toga liturgijskog prostora.

PRIOPĆENJE SA 61. SJEDNICE BISKUPA ZAGREBAČKE METROPOLIJE

Biskupi Zagrebačke crkvene pokrajine održali su svoju 61. sjednicu, u četvrtak 19. rujna 2024. u Biskupskome ordinarijatu u Varaždinu, na kojoj su, pod predsjedanjem zagrebačkoga nadbiskupa metropolita Dražena Kutleše sudjelovali: domaćin, varaždinski biskup Bože Radoš, sisački biskup Vlado Košić, bjelovarsko-križevački biskup Vjekoslav Huzjak, umirovljeni varaždinski biskup Josip Mrzljak, te zagrebački pomoćni biskupi Ivan Šaško i Mijo Gorski, objavio je Tiskovni ured Zagrebačke nadbiskupije.

Na sjednicu su pozvani: rektor Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu preč. Vlado Razum i odgojitelji bogoslova: vlč. Josip Đurin i vlč. Toni Potrebić te rektor Međubiskupijskoga sjemeništa u Zagrebu preč. Matija Pavlaković.

Biskup Radoš, izrazivši dobrodošlicu nadbiskupu i ostalim sudionicima susreta, u svome je pozdravu istaknuo Varaždin kao „grad baroka“ koji po ‘Varaždinskim baroknim večerima’ od sutra (20. rujna), idućih dana ponovno živi posebno ozračje barokne baštine. Povezujući prošlost i sadašnjost napomenuo da mu je drago što je središnja tema sjednice vezana uz Bogosloviju i Sjemenište, odnosno uz jedno od gorućih pitanja života ne samo Zagrebačke crkvene pokrajine, nego Crkve u našem narodu i u Europi. Naglasio je da je potrebno oslušivanja Božjih poticaja i da je iznimno vrijedan svaki napor u traženju novih putova na području pastoralna zvanja te osobito molitva za nova duhovna zvanja.

U svome pozdravu i uvodu u temu sjednice nadbiskup Kutleša podsjetio je na važnost brige biskupā za duhovnu i cjelovitu formaciju kandidata za svećeništvo, kao i raspravu o njoj, nastojeći uvijek iznova otkrivati što se može više i bolje učiniti u pojedinim biskupijama i u Metropoliji. Dragocjeno je, u zajedništvu biskupa i odgovornih za odgoj, razmijeniti iskustva, razmišljanja, prijedloge, radi što plodonosnijega donošenja odluka za budućnost.

Rektor preč. Razum, nakon što je iznio statističke pokazatelje važne za život Bogoslovije, ali i za širi uvid u stanje u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, zadržao se na: nosivim elementima poslanja Bogoslovije; posebnostima nazočnosti bogoslova iz četrnaest biskupija; nužnosti razvijanja pastoralna zvanja; raznim službama koje su povezane s djelovanjem Bogoslovije; ulozi povjerenikā, zaređenih službenika, a posebice župnikā i dekanā te na razvijanju crkvene odgovornosti svih vjernika za svećenička zvanja.

Pozornost je posvećena pripremnomu razdoblju, ‘propedeutskoj godini’, kao i dinamici cjelokupnoga procesa ne samo do ređenja nego s pogledom prema konkretnomu služenju za koje se kandidati spremaju, što obuhvaća pitanja usklađivanja i promicanja odnosa studiranja na fakultetu, življenja u Bogosloviji i plodonosnoga urastanja u vjerničke zajednice.

Rektor je naznačio i neke od čimbenika i suvremenih pojava koje u sadašnjemu društvenom ozračju otežavaju odluku mladih da krenu putem svećeništva, upozoravajući na potrebu da svi budu pozorni na

nadahnuća, žar i vodstvo koje dolazi od Božjega Duha. Odgovorni u Crkvi, osobito biskupi i odgojitelji pozvani su: prepoznavati, poticati, razlučivati, usmjeravati, pratiti one u kojima je zapaljena iskra Kristova poziva.

U svemu nisu zaobiđena ni zanemarena važna pitanja koja se tiču organiziranja i upravljanja Bogoslovijom, kako glede pratećih služba i osoblja, tako i glede materijalnih uvjeta.

Svoj su doprinos raspravi, osobito glede svakidašnjega rada s bogoslovima, dali odgojitelji vlč. Đurin i vlč. Potrebić, upoznavajući biskupe sa sadašnjim prevladavajućim životnim, obiteljskim, obrazovnim, crkvenim okolnostima iz kojih bogoslovi dolaze u Bogosloviju i o pokušajima da se na te izazove primjereno odgovori.

Život sjemenišne zajednice u Međubiskupijskome sjemeništu prikazao je rektor preč. Pavlaković, naglašavajući blagi porast broja kandidata u odnosu na prethodne godine, što je stavio u korelaciju sa stanjem u ostalim malim sjemeništima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Budući da je riječ o životnoj dobi mlađoj od bogoslovske, potrebe i odgojni zahtjevi u Sjemeništu su specifični. Iznio je puno pozitivnih vidika rada i suradnje, pri čemu je posebno važna dobra suradnja s Nadbiskupskom klasičnom gimnazijom, u život koje je kao duhovnik uključen i on i vlč. Luka Premelč.

Nadovezujući se na prethodnu raspravu, rektor je izrazio potrebu za većom brigom župnikā i drugih svećenika za: pastoral ministranata, 'vikende u sjemeništu', molitvene i druge susrete, hodočašća, kateheze, a sve to usmjereno prema senzibiliziranju obitelji i djece za duhovna zvanja.

Iz bratskoga razgovora proizišli su i zaključci kojima se kani pospješiti život i rad tih važnih institucija, kao i tješnja suradnja svih uključenih radi dobrobiti bogoslova i sjemeništara, u nadi da će Gospodin blagosloviti sva dobra nastojanja, kaže se u priopćenju sa 61. sjednice biskupa Zagrebačke crkvene pokrajine.

KRIŽEVAČKA EPARHIJA

BISKUPOVE POSLANICE

POSLANICA KRIŽEVAČKOGA VLADIKE MILANA STIPIĆA ZA VELIKI POST SVETE ČETRDESETNICE 2024.

“Radosno započnimo presveto vrijeme posta. Zablistajmo svijetlim zrakama svetih zapovijedi Krista, Boga našega: sjajem ljubavi i blještavilom molitve, snagom prave hrabrosti i čistoćom svetosti! Odjeveni tako haljinom svjetla, pohitimo prema svetom Uskrsnuću trećega dana koje svijet obasjava slavom vječnoga života!”

Draga braćo i sestre, ulazimo u vrijeme Velikoga posta ili svete Četrdesetnice. To je posebno Bogom dano vrijeme u kojem nam Crkva svojim molitvenim i asketskim pravilima daje posebnu mogućnost promijeniti svoj život i usmjeriti se prema Bogu i prema svetosti. To je vrijeme prepuno posebne himnografije i molitava koje nas vode pročišćenju duše i tijela.

Navedeni stihovi iz Posnoga Trioda, knjige iz koje ćemo tijekom Velikoga posta moliti i pjevati, pozivaju nas da zablistamo svijetlim zrakama svetih zapovijedi Krista te da se po ljubavi, molitvi, hrabrosti i čistoće svetosti odjenemo u haljinu svjetla. Veliki i časn post svete četrdesetnice je zajedno s Pashom ili Uskrsom središnje vrijeme crkvene liturgijske godine.

Temeljno stanje čovjeka vrlo slikovito opisuju stihire Večernje Siropusne nedjelje s kojom započinjemo Svetu četrdeseticu:

Stvoritelj moj i Gospod uzeo je prah zemaljski i oživio me dahom životnim. Dao mi je čast da budem gospodar svega vidljivoga na zemlji te me učinio dionikom anđela. Ali lukavi se poslužio likom zmijske, obmanuo me jelom i odvojio od slave Božje, i tako me predao smrti i zemaljskim dubinama. Milosrdni Vladaru, iznova me pozovi k sebi.

Sveti oci Crkve nas uče da je sam čovjek postao uzročnikom vlastite nesreće u ovome svijetu. Postao je smrtnan, podložan bolesti i truleži, rob strasti, pomućena razuma i sluga vlastite nezasićenosti. Svatko od nas to svakoga dana svojega života proživljava na sebi i osjeća u sebi. Nema dana da čovjek ne okusi egzistencijalni kaos i stanovitu mučninu postojanja. “Nema čovjeka da živi, a da ne griješi” kaže molitva Panihide za pokojne. Apostol Pavao je tu istinu našega postojanja vrlo jasno izrekao u poslanici Rimljanima: Nalazim u sebi neki čudni poriv, kad želim činiti dobro ne mogu, nego činim zlo. Dakle rastrgani smo u samoj biti svoje naravi i egzistencije između onoga što bismo htjeli, onoga što osjećamo kao dobro i onoga što stvarno činimo, kako živimo, čemu robujemo. Kao smrtni i ljudi, pale naravi, mi nismo do kraja slobodni, jer robujemo zlu u nama i oko nas. I zato askeza, post i duhovni napor jesu naše oruđe u postizanju ravnoteže koja nam je potrebna. Samo čovjek koji je kadar sebi reći “ne” može uistinu reći da je slobodan čovjek. A samo slobodan čovjek može Bogu reći “da”. Samo slobodan čovjek doista može biti bogosličan. Ova naša izgubljena sloboda je cilj posta i askeze. Bog nas želi osloboditi od zla da budemo slobodni za dobro. A dobro liječi – ono liječi i dušu i tijelo. Sloboda koju nam Bog želi dati, a to je sloboda djece Božje, uvjet je za sretan i ispunjen život. Pozivam vas stoga, braćo i sestre, da ozbiljno shvatimo i živimo ovo vrijeme Velikoga posta. Postimo propisane postove, onoliko i kako možemo i koliko

nam okolnosti i zdravlje dopuštaju, revnije se molimo, pohađajmo sveto bogoslužje, pristupajmo svetim Tajnama ispovijedi i pričesti u našim crkvama.

Veliki post počinje na Čisti ponedjeljak s Večernjom uvečer uoči, na Siropusnu nedjelju, kada po prvi puta u godini svi molimo molitvu svetoga Efrema Sirijca koja glasi: *Gospode i Vladaru života mojega, odagnaj od mene duh lijenosti malodušnosti, srebroljublja i ispraznih riječi, a duh čestitosti poniznosti i strpljivosti udijeli meni, služi svojemu. Da Gospode moj i Kralju, daj da radije gledam grijeha svoje nego da osuđujem brata svojega jer si ti blagoslovljen u vijeke vjekova.*

Draga braćo i sestre u Kristu, pozivam vas da svakodnevno molite ovu molitvu tijekom Velikoga posta čineći pri tom tri velika poklona odnosno metanije.

Na tom istom bogoslužju Večernje Siropusne nedjelje vrši se obred pomirenja, kada svi jedni drugima upućujemo cjelov mira govoreći: „Oprosti mi brate!“ I odgovaramo: „Bog neka ti prosti i pomiluje te.“ Oproštenje je naime primarni temelj na kojem možemo graditi svoj odnos s Bogom i svoj rast u vjeri. O tome nas poučava u svetom Evanđelju i sam Spasitelj Isus Krist.

Post se ne odnosi samo na tijelo, nego i na dušu. Te su dvije komponente usko povezane. Naime, ako ne ovladamo nižim, tjelesnim porivima (kao što je na primjer potreba za hranom), kako ćemo ovladati onim drugim „višim“ porivima naše pale naravi: a to su agresivnost, sebičnost, srebroljublje, častohleplje, licemjerje? Kako ćemo biti slobodni za ljubav prema Bogu i bližnjemu ako smo sapeti tim psihološkim i duševnim okovima? Gospod Isus Krist jasno kaže što čovjeka onečišćuje te kao vrhovni zakon proglašava ljubav prema Bogu i prema bližnjemu. Zato tjelesni post neodvojivo prati i post od grijeha, od zlih misli, od sebičnosti, ogovaranja, lijenosti, ispraznosti, prijevara, neiskrenosti, bludnosti. Posti se da bi se oslobodilo za ljubav, sebedarje i dobrotu.

Sveti Bazilije Veliki kaže: *„Ne ograničavaj, međutim vrlinu posta samo na ishranu. Istinski post nije samo odricanje od različite hrane, nego odricanje od strasti i grijeha: da nikome ne učiniš nepravdu, da oprostiš bližnjemu svome uvrede koje ti je nanio, zlo koje ti je učinio, dug koji ti je dužan. Inače, ne jedeš meso, ali jedeš samoga brata svoga.“*

Sveti Ivan Zlatousti je još oštrij i konkretniji, pa kaže: *„Ako postiš, pokaži mi to na djelima. Kojim djelima? Ako vidiš nekoga siromašnoga, iskaži mu milosrđe. Vidiš li neprijatelja, izmiri se s njime. Vidiš li prijatelja koji je postao uspješan, ne budi zavidan i ljubomoran. Vidiš li lijepu ženu, ne obaziri se. Dakle, ne trebaju samo usta postiti, već i oči i noge i ruke i svi dijelovi tijela također. Neka ruke poste, ostajući čiste od krađe i pohlepe. Neka noge poste, izbjegavajući puteve koji vode ka grijehu. Neka oči poste tako što neće pogled zaustavljati na tuđoj ljepoti i zamamnosti. Ne jedeš meso, zar ne? Ne bi trebao također ni proždirati zlo svojim očima. Neka ti i uši poste. Post slušanja sastoji se u tome da ne prihvaćaš lošega govora o drugima. Neka poste i usta od ružna i neprilična govora, jer opet velim, koja je korist ako s jedne strane izbjegavam piletinu i ribu, a s druge strane proždirem i meljem zubima i gutam svoga bližnjega? Onaj tko osuđuje i bogohuli isto čini kao da se najeo mesa brata svoga...“*

Post ima i društvenu dimenziju jer živimo u zajednicama i s bližnjima, i pripadamo ovom svijetu. U ovogodišnjoj poruci za Svetu četrdeseticu to jest Korizmu, papa Franjo kaže da su *„u ovom povijesnom času izazovi ogromni, jecaji bolni. Proživljavamo treći svjetski rat koji se vodi u dijelovima. Osmjelimo se gledati na naš svijet ne kao da je na umoru, nego u procesu rađanja, ne na kraju, nego na početku velikog novog poglavlja povijesti. A za to je potrebna hrabrost. To je hrabrost obraćenja, izlaska iz ropstva. Vjera i ljubav to dijete nadu drže za ruku. Uče ga hodati i, istodobno, ono njih vuče naprijed“. Potrebno je hrabrosti da bi se mijenjalo i sebe i svijet oko sebe. Budimo hrabri u življenju vjere, u vršenju djela ljubavi, u činjenju*

dobra, u praštanju i milosrđu, u širenju mira. Tako ćemo sebe i svoj život ugraditi u djelo spasenja i otkupljenja koje nam je Krist svojom pobjedom na križu donio i doista sretno i blagoslovljeno proslaviti Uskrs, njegovu Pashu.

Uz redovitu nedjeljnu svetu liturgiju, pozivam sve da sudjeluju srijedom i petkom na posebnom velikoposnom bogoslužju naše Crkve – a to je Liturgija pretposvećenih darova. To je vrlo duboka, lijepa i poticajna služba koja ima i katehetsku dimenziju preko molitve psalama i svetih čitanja, a i otajstvenu dimenziju jer se na njoj pričešćujemo i tako sjedinjujemo sa živim Bogom. Također, sudjelujemo na zadušnim subotama u molitvi za naše pokojne jer je i to djelo ljubavi prema našim bližnjima koji su pred nama otišli u vječnost. Potičem sve na molitvu i djela ljubavi u bilo kojem obliku, kako bi naš post bio uistinu izraz bogoljublja i čovjekoljublja.

Sve vas molim za oprostjenje te svim svećenicima, đakonima, monasima, redovnicama i redovnicima i svim vjernicima želim blagoslovljen Veliki i časni post Svete četrdesetnice i radostan hod prema najvećoj kršćanskoj svetkovini Uskrsu.

✠ Milan Stipić, vladika križevački

Križevci, 8. veljače 2024.

USKRSNA POSLANICA VLADIKE MILANA STIPIĆA

Uskrs 2024.

„Uskrsnuća je dan! Prosvijetlimo se, narodi! Pasha je Gospodnja, Pasha! Jer iz smrti u život i sa zemlje u nebo Krist Bog privede nas koji pjevamo pjesan pobjede!“

Draga braćo i sestre,

Ovim svečanim i radosnim riječima započet ćemo na uskrsno jutro Pashalni kanon sv. Ivana Damašćanskog koji već gotovo dva tisućljeća odzvanja našom zemljom u slavu najvećega događaja ljudske povijesti. Uistinu, ako se zbog ijednoga dana u povijesti isplatilo roditi – onda je to Uskrs, Pasha Gospodnja, blagdan nad blagdanima i nedjelja nad nedjeljama. Kristovim uskrsnućem čitavo stvorenje i sva ljudska povijest, bez obzira koliko bezdadno ponekad izgledalo, dobiva novi smisao, novu bît, priliku novoga početka, jer Krist nas “privede iz smrti u život i sa zemlje u nebo”. Slobodno možemo kazati: Da nije Uskrsa, čemu bi sve vrijedilo?! Kristova pobjeda nad smrću odgovorila je kao nijedan drugi događaj u povijesti ljudskoga roda na temeljnu težnju svih ljudi, svih vremena i prostora, a to je želja za životom.

Bog je stvorio čovjeka da živi, a ne da umire. Uskrs je Božji odgovor na ljudsko stanje smrtnosti poslije grešnoga pada i na svu ljudsku nesavršenost, nesposobnost i neuspješnost u povijesti. Unatoč svim dostignućima i razvoju, dobro znamo da nijedna generacija ljudskoga roda ne može reći da je riješila onu duboku ljudsku težnju za srećom, smislom i vječnošću. Kristova žrtva ljubavi za sve ljude na križu jednom zauvijek je odgovorila na ta pitanja i zapečatila sudbinu smrti. Da bi ljubav bila prava ljubav, ona mora biti slobodna, i zato je Bog i dalje, i nakon prvoga Uskrsa, ostavio čovjeku slobodu birati život ili smrt. Tako je u našim krhkim ljudskim rukama i dalje ostala sloboda izabrati ili odbaciti Uskrsnuće, Život i Vječnost. I stoga, braćo i sestre, poput starozavjetnog Mojsija, potičem: “Život, dakle, biraj! *Ljubeći Gospoda, Boga svoga, slušajući njegov glas, prilanjajući uz njega, da živiš ti i tvoje potomstvo. Ta on je život tvoj*” (Pnz 30, 18-19).

Proslavimo ovaj najveći kršćanski blagdan u ljubavi prema Bogu i bližnjemu, primajući ga očišćenih duša u svetoj Pričesti i obnovivši klicu života koju smo svi na krštenju dobili. Živimo svoje krsno dostojanstvo, okupljajmo se na svetom bogoslužju i činimo dobro svim ljudima. To će biti istinski životna pjesan pobjede nad smrću koju ćemo pridružiti pjesmi anđelima na nebesima: "Uskrsnuće tvoje, Kriste Spase, anđeli slave na nebesima: i nas na zemlji učini dostojnima čista srca tebi pjevati i tebe slaviti!

Draga braćo i sestre u trenutcima ovog radosnog slavlja posebno se sjetimo naše braće i sestara koji stradavaju u Ukrajini i u Svetoj zemlji. Sjetimo se siromaha prognanika, starih, napuštenih i bolesnih ljudi iz naše okoline te svima njima navjestimo ljubav i radost Kristova uskrsnuća. Svi se zajedno molimo za mir u svijetu. Mogućnost svjetskog sukoba odavno nije bila tako blizu. Mnogi svjetski moćnici zveckaju oružjem i pozivaju na rat. Uskrsli Krist pak govori: „Mir vama.“ On nas poziva na mir i daje nam mir. Tko je Kristov učenik taj je i mirotvorac.

U Republici Hrvatskoj uskoro se bliže parlamentarni izbori stoga pozivam vas koji imate pravo glasa na sudjelovanje u izborima. Birajte slobodno po svojoj savjesti uvijek vodeći računa da birate one osobe koje čuvaju ljudske i kršćanske vrijednost te se zalažu za mir u našoj domovini i u svijetu.

Neka vas sve, draga braćo i sestre u Kristu, prati Božji blagoslov i uskrsna radost.

Našem biskupu u miru Nikoli, svim svećenicima, đakonima, monasima, časnim sestrama, svim vjernicima naše Križevačke eparhije, svim našim prijateljima, dobročiniteljima i suradnicima želim sretan i blagoslovljen blagdan Uskrsa, Pashe Kristove.

Hristos voskrese – voistinu voskrese!

Krist Uskrsnu – uistinu uskrsnu!

+ Milan Stipić,
vladika Križevački

BOŽIĆNA POSLANICA VLADIKE MILANA STIPIĆA

BOŽIĆ 2024.

Predraga braćo i sestre u Kristu,

proslavljamo Božić, veliku i radosnu svetkovinu rođenja u Tijelu našega Spasitelja Gospoda Isusa Krista. Kada je došla punina vremena, poslao je Bog svoga Sina (usp. Gal 4, 4), drugu Božansku Osobu - Logosa da primi na sebe ljudsko tijelo te proživi ljudski život. Na taj način Svemogući Bog ima iskustvo ljudskog života od rođenja sve do smrti. On ima iskustvo obitelji i svih ostalih elemenata koje čine jedan ljudski život. Na taj način Bog je postao blizak nama ljudima jer je iskustvo ljudsku svakodnevicu. Blagoslovio je cijeli ljudski život, od samog začeca do smrti te ga je na ovaj način posvetio i pokazao neprocjenjivim u Božjim očima. Stoga je ljudski život za nas kršćane neprocjenjiv, jedinstven i neponovljiv. Svatko tko uništava ljudski život prije svega se izruguje Bogu Stvoritelju. Božićno otajstvo osobito podsjeća na vrijednost i svetost ljudskog života. Rođenjem Boga u tijelu Bog se ponizio, a ljudski rod je otkupljen za vječni život.

I ovoga Božića se nalazimo u vremenu koje je društveno i politički nestabilno. Svjedoci smo mnogih ratova i uništavanja sela i gradova te stradavanju mnogih nevinih ljudi, posebno u Ukrajini i u pojasu Gaze. Sve

vas pozivam na molitvu za mir. Osim molitve, važno je svojim djelima doprinosti izgradnji mira, kako bi se zaustavilo prolijevanje ljudske krvi.

Sveta Crkva nas vodi kroz put sinodalnosti. Što to znači u praktičnom životu? Svoj vjerski život i hod prema Bogu trebamo živjeti oslušujući jedni druge, uviđajući svačije potrebe i svačije mogućnosti. U Crkvi ima mjesta za svakoga i svi su pozvani biti sudionicima Božjega nauma spasenja. Pozvani smo biti milosrdni prema svim ljudima. Unatoč tome, ne zaboravimo da svijet ne voli Kristove učenike, što nam je govorio i sam Spasitelj Isus Krist, rekavši kako mi jesmo u svijetu, ali mu ne pripadamo. Kada nasljedujemo Krista neminovno počinjemo razmišljati božanski, a ne ljudski. Zbog toga nas svijet nikad neće prihvaćati i uvijek ćemo biti oporba koja drugačije misli i drukčije gleda na svijet. Upravo je to poziv i poslanje Kristovih učenika: biti sol zemlje i svjetlo svijeta.

Pred nama je nova 2025. godina koja je značajna zbog tri velika jubileja. Prvi jubilej koji proslavljamo je 2025. godišnjica od rođenja Isusa Krista, zatim jubilej 1700. godišnjica od prvog ekumenskog sabora u Niceji, i konačno jubilej 1100 godina uspostave hrvatskog kraljevstva. Zašto su važni jubileji? Oni nas potiču na sjećanje ali i na trajno prekoračivanje svojih granica i na slobodu koja proistječe iz Isusa Krista i njegova Evanđelja. Kroz proslave jubileja mi unaprijed osjećamo vječnost koja je za nas pripravljena. U našoj Križevačkoj eparhiji proslavit ćemo svečano 1700. godišnjicu Nicejskog sabora 11. svibnja, na blagdan sv. Ćirila i Metoda, u našoj zagrebačkoj konkatedralnoj Crkvi. Jubilarnu godinu kršćanstva otvorit ćemo zajedničkom molitvom, u nedjelju 29. prosinca ove godine, u našoj katedrali u Križevcima i u Konkatedrali u Zagrebu. Organizirat ćemo i zajedničko eparhijsko hodočašće u Rim na jesen 2025. godine te vas sve pozivam na sudjelovanje. Iskreno se nadajmo i molimo da će ova jubilarna godina donijeti više sigurnosti i mira u ovaj naš svijet.

U božićno vrijeme ostavimo privremeno naše svagdanje obveze. Svrnimo svoj pogled na najprije na sebe i svoju nutrinu. Otiđimo na ispovijed i svetu pričest i tako se sjedinimo s Novorođenim. Pogledajmo malo na one koji su u potrebi i nevolji, osobito na one koji su osamljeni, napušteni u bolesti ili u neimaštini. Pomozimo bližnjima u potrebi neka i oni osjete po našim rukama Kristovo milosrđe i ljubav. Božić je najradosniji kada obradujemo ljude oko nas.

Neka novorođeni Spasitelj donese obilje radosti i mira svima. Našem biskupu u miru gospodinu Nikoli, svim svećenicima, đakonima, monasima, časnim sestrama, bogoslovima i svemu vjerničkom puku naše Križevačke eparhije neka je Sretan Božić – Rođenje Kristovo i blagoslovljena nova 2025 godina.

Krist se rađa – slavite ga!

Hristos raždajetsja – slavite jего!

+ Milan, vladika križevački

Križevci, o Božiću 2024. godine Gospodnje

BISKUPOVE PROPOVIJEDI

Propovijed 14. nedjelje po Duhovima

25. kolovoza 2024.

(prijenos na HTV-u i HR-u)

U ime Oca i Sina i Svetoga Duha. Hvaljen Isus i Marija. Slava Isusu Kristu.

Draga braćo i sestre u Kristu, sve vas srdačno pozdravljam. Pozdravljam sve svećenike i vjernike ove konkatedralne župe svetih Ćirila i Metoda na zagrebačkomu Gornjem Gradu, kao i sve vjernike i svećenike Križevačke eparhije, bogoslove i časne sestre. Također pozdravljam sve gledatelje Hrvatske radio-televizije koji prate ovo liturgijsko slavlje. Pozdravljam ovdje nazočne članove Udruge "Žumberački uskok" i ostalih udruga te naše vjernike prognanike iz Ukrajine koji su svoj privremeni dom našli ovdje u našoj hrvatskoj domovini.

Danas Crkva slavi četrnaestu nedjelju po Silasku Svetoga Duha. Ujedno se spominjemo i svetog apostola Bartolomeja. Slušali smo čitanje iz svetoga Evanđelja po Mateju, dvadeset i drugo poglavlje, gdje Isus govori o tome kako izgleda Kraljevstvo nebesko. Isus kaže kako je ono kao kad neki kralj pripremi svadbu svojemu sinu. On šalje sluge da pozovu uzvanike na svadbu. Uzvanici odbijaju doći jer su zauzeti različitim nebitnim sitnicama. Na taj način oni ponižavaju i kralja i njegovoga sina jer preziru dobrotu i ljubav koju im kralj nudi. Zatim, kralj ponovno šalje još jednu skupinu svojih izaslanika, njih pak nedostojni uzvanici zlostave i ubiju. Izgovora je mnogo i različiti su, ali krajnji je rezultat taj što ne dolaze na svadbu. Bog je dobar prema nama, on nam nudi svoj najdragocijeniji dar, obilje vječnog života i radosti, on nam nudi vječno spasenje. Međutim, ljudi odbijaju njegove darove. Na prvo mjesto stavljamo svoje osobne interese, pa čak i kad nas Gospod poziva, čini nam se da nam puno puta smeta.

Bog doživljava poricanja i odbijanja od onih kojima nudi svoje darove. Ali njegova ljubav ne poznaje razočaranja. Zato šalje svoje sluge da izađu na sve ceste i pozovu na gozbu sve koje susretnu, dobre i zle bez razlike. Zanimljivo je da Bog poziva i negativce. On nikoga ne isključuje iz svog poziva na spasenje. Poziv, koji su neki odbili, nailazi na prihvaćanje kod ljudi koji prije nisu bili dio njegovoga kruga poznanika, ljudi s kojima nije imao veze. Muškarci i žene, bilo koje kulture i stanja, čak i oni koji se ne mole ili nemaju veze s Bogom, svi smo pozvani na svetost, na sudjelovanje u nebeskoj slavi. Nitko nije isključen. Svi su pozvani participirati u Tajni spasenja koju nam Bog pripravlja preko spasonosne žrtve svoga sina Isusa Krista.

"Svi kršteni znaju što je vjenčanje kraljevog sina, a što gozba", rekao je sveti Augustin, propovijedajući o ovom evanđeoskom odlomku. "Gospodnji je stol spreman za sve koji žele na njemu sudjelovati. Nikome nije zabranjen pristup, ali najvažnija stvar je način na koji to možemo učiniti". Darežljivi Božji poziv, kojega ovdje predstavlja kralj, za sudjelovanjem u nebeskoj slavi, što simbolizira svadbeni domjenak, besplatan je i univerzalan.

Evanđelje sada kaže kako kralj uđe pogledati goste, "i spazi ondje čovjeka koji ne bijaše odjeven u svadbeno ruho". Svi su pozvani na spasenje. Vrata su otvorena za svakoga tko želi ući, ali prije uživanja u slavi uslijedit će sud. Vrhovni Sudac, koji je sposoban vidjeti u dubinu srca, ocjenjivat će život svakoga od nas. "Isus je svojim propovijedanjem navijestio Sudnji dan - kaže Katekizam Katoličke Crkve - i tada će biti osuđeno grešno nevjerovanje koje je posve prezrelo milost od Boga ponuđenu. Ponašanje prema bližnjemu otkrit će prihvaćanje ili odbijanje milosti i ljubavi Božje. Sin, pak, nije došao suditi, nego spasiti

i dati život koji je u njemu. Onaj tko odbija blagodat Božjega spasenja u ovome životu sudi samoga sebe, prima po svojim djelima; odbijajući Duha ljubavi, može sebe osuditi i za vječnost, za stol Gospodnji mogu sjesti samo oni koji su voljni".

U Isusovoj prisposobi jasno je da nije važno što je učinjeno u prošlosti, već da je neophodan uvjet da se nosi i ima svadbenu ruhu na sebi, odnosno da se ima čistu dušu i raskajano srce, da se prihvati model života koji će neprekidno svjedočiti Božje milosrđe prema drugima. Isus poziva sve za svoj stol, ali zahtijeva poštivanje pristupa. Iz tog je razloga sveti Pavao podsjetio Korinćane da prije pristupanja slavju Euharistije odnosno prije svete Pričesti, trebaju pažljivo ispitati svoju savjest: "Neka se dakle svatko ispita pa tada od kruha jede i iz čaše pije. Jer tko jede i pije, sud sebi jede i pije ako ne razlikuje Tijela" (1 Kor 11: 28-29).

Kraljev dolazak na svadbu, kada ide pogledati sve goste označava konačan Božji sud nad svijetom. Ovaj ulomak nam budi savjest da trebamo biti budni i uvijek spremni položiti račun za svoj život. Kako smo ga iskoristili? Jesmo li bili svjetlo i radost ljudima oko sebe. Ne smije se čovjek zavaravati da voli Boga ukoliko ne voli svoga bližnjega. Danas se u svijetu, a osobito u takozvanim razvijenim zapadnim zemljama razvija poseban duh i mentalitet. To je duh u kojem nažalost odrastaju čitave nove generacije ljudi koji su potpuno zaboravili za Krista i za sveto Evanđelje Kristovo. Djelo spasenja se potpuno pokušava izbrisati iz svijesti ljudi i iz mentaliteta i kulture modernoga čovjeka. Koliko je to smrtonosno za ljudske duše strašno je i govoriti. Potpuna mentalna, duhovna, spolna i moralna dezorijentiranost posljedica su takvog duha i mentaliteta. Braćo i sestre, nažalost, u duhovnom životu čovjek ne može biti neopredijeljen. Ako iz svoga života odstrani Boga i božansku logiku svijeta koja proizlazi iz Kristovog evanđelja, neminovno se u ljudski život useljava nečastivi sa svojim idejama, sa svojim programom i načinom razmišljanja te čovjek postaje njegov sluga umjesto Božje ljubljeno dijete.

Zbog nedostatka Boga i njegove iscjeljujuće blagodati Duha Svetoga nastaje manjak ljubav i poštovanja među ljudima iz toga se rađaju nepravda, mržnja, ubojstva, ratovi i sva ostala zla. Mnogi zli ljudi koriste religije, čak i kršćansku vjeru i Crkvu kao sredstvo za opravdanje svojih zlodjela. Ti ljudi nisu od Boga makar su ponekad i članovi Crkve, niti su Kristovi učenici, a upravo preko njih nečastivi želi ocrniti Krista i Crkvu i tako cijeli novi naraštaj trajno odvojiti od vječnoga spasenja. Svjedoci smo mnogih ratova i ubijanja nevinih ljudi kao i velikog progona Crkve i kršćana diljem svijeta. Sve je to plod nedostatka Božjega duha i njegove ljubavi. To je plod onih uzvanika iz Evanđelja koji su odbili dar svadbene gozbe Kraljevstva Božjega i postali sluge nečastivoga.

Pozivam vas stoga da se molimo za mir u svijetu, osobito u Ukrajini i na Bliskom istoku, odakle neprestano dolaze stravične snimke ljudskoga stradanja, osobito pogibli nevine djece.

Međutim, "Kraljevstvo Božje raste svakoga dana zahvaljujući svjedočenju koje nije 'bučno', u jednostavnom življenju obiteljskih, poslovnih ljudi koji svoje životne poteškoće nose s molitvom i vjerom" – istaknuo je papa Franjo.

U mnogim se kućama braćo i sestre kraj mjeseca dočeka s pola eura u novčaniku, ali se križ života nosi u molitvi s ljubavlju, skrbeći za sve članove obitelji. Tamo se nalazi Kraljevstvo Božje. Daleko od buke, jer ono "ne privlači pažnju", baš kao sjeme koje potihom raste pod zemljom i donosi bogat urod.

Kraljevstvo Božje nije spektakl. "Nebesa će biti slavije, ali ne spektakl". Međutim, naša ljudska slabos radije bira spektakle. Toliko puta je spektakl proslava na kojoj se čini važnijim predstaviti se ljudima nego li primiti dar Božje milosti. Takvo što samo je prilika da bi bili viđeni; ispraznost. Suprotno tome,

Kraljevstvo Božje je tiho, raste iznutra. Kasnije će se Kraljevstvo očitovati u sili, ali to će biti tek na kraju vremenâ. Odnosno Bog je prisutan u običnim ljudima i njihovoj vjeri u Krista i njihovoj ljubavi prema bližnjima a ne u velikim i bučnim svjetskim događajima (papa Franjo).

I kada opisuje svoj ponovni dolazak u slavnom i silnom očitovanju, Isus odmah dodaje kako "prije treba da on mnogo pretrpi i da ga ovaj naraštaj odbaci". To znači da i trpljenje, i križ, i bolesti, patnje i neimaštine, svaki taj svakodnevni križ dio je Kraljevstva Božjega. Stoga, molimo Svemogućega za snagu da se borimo za Kraljevstvo Božje. Ono dolazi među nas kroz molitvu, post i djela ljubavi. Budimo istiniti Kristovi učenici po svojoj vjeri i djelima i oko nas će biti Kraljevstvo Božje i pravednost njegova.

Našu Križevaku eparhiju ovih dana očekuje velika radost. Zahvaljujući, naime Božjem promislu i dobroti i molitvama mnogih naših prijatelja i vjernika, Maronitska katolička Crkva iz Libanona poklonila nam je česticu tijela odnosno relikviju svetoga Šarbela Makhloufa, velikoga sveca i čudotvorca iz Libanona. Svečani doček svečevih relikvija bit će u našoj katedrali u Križevcima, u nedjelju, 22. rujna u 10 sati.

Draga braćo i sestre, i dragi gledatelji i slušatelji, neka vas sve prati Božji blagoslov i molitve svetih slavenskih apostola Ćirila i Metoda.

**Propovijed 18. nedjelje po Duhovima,
22. rujna 2024.
(Dolazak moći sv. Šarbela u Križevce)**

Draga braćo i sestre u Kristu sve vas srdačno pozdravljam u Hrvatskom kraljevskom i biskupskom gradu Križevcima. Pozdravljam preuzvišenog gospodina Jonu Maksima nadbiskupa iz Prešova i metropolita Slovačke koji predvodi današnje liturgijsko slavlje. Pozdravljam srdačno sve svećenike, đakone, časne sestre i monahe, a osobito bogoslove iz Slovačke, Mađarske i Rima koji zajedno s našim domaćim bogoslovima sudjeluju na višednevnom susretu grkokatoličkih bogoslova srednje Europe. Srdačno pozdravljam sve vas dragi hodočasnici i gosti koji ste došli pohoditi ovu katedralu kako bi odali štovanje svetom Šarbelu, i njegovim zemaljskim relikvijama. Moći svetoga Šarbela dobila je naša biskupija zahvaljujući provinciji redovnika iz Libanona kojima je pripadao sveti Šarbel.

On je pripadao istočnoj katoličkoj crkvi u Libanonu zvanj Maroniti po poznatom crkvenom ocu i biskupu te crkve svetome Maronu. Stoga nam je drago da će čestica njegova tijela počivati ovdje u jedinjoj istočnoj katoličkoj katedrali u hrvatskoj. Posebno se zahvaljujem maronitskoj crkvi u Libanonu i našoj molitvenoj zajednici svetoga Šarbela u Križevcima koji su sve organizirali kako bismo dobili i dostojno dočekali moći svetoga Šarbela.

Što nas privlači da dolazimo iz daleka kako bi se pomolili ispred jedne male čestice tijela ovoga sveca . Privlači nas braćo i sestre uskrsli Krist koji djeluje preko svojih svetih. Sveti ljudi su nada i znak jer je poziv na svetost upućen svim ljudima a sveci su primjer da je put svetosti u životu moguć i realan.

Crkva kao tijelo Kristovo je zajednički dom onih koji se žele ucijepiti na uskrsloga Krista i biti jedno s njim.

YOUSSEF ANTOUN MAKHLOUF, koji je kasnije dobio monaško ime Šarbel, rođen je 8. svibnja 1828. Libanonu. Njegovi su roditelji imali petero djece te su svoj djeci pružili vrlo uzorno kršćansko i intelektualno obrazovanje.

U to je vrijeme Libanon bio pod turskom okupacijom, Šarbelov otac umro je mlad nakon odrađivanja prisilnog rada za tursku vojsku. Nakon što mu se majka ponovno udala mali Jusuf a kasnije Šarbel ostao je u Bekaa Kafri u kući svojih roditelja, pod skrbništvom svoga strica Antuna. Naučio je čitati i pisati od seoskih svećenika.

Od najranije mladosti uvijek je sa sobom imao molitvenik. Molio se, išao na ispovijed i često se pričešćivao. Zbog njegove pobožnosti, sklonosti molitvi, Liturgiji i hodočašćima, mještani su ga nazivali "svecem volio se povlačiti u osamu i biti često u molitvi.

Ujak ga je odveo u samostan Presvete Bogorodice na hodočašće i budući da mu se monaški život jako svidio, 8. kolovoza 1851. ušao je Youssef u novicijat, blistajući radošću. Na kraju jednogodišnjeg novicijata, Youssef se pridružio samostanu svetog Marona u Annayi, gdje je ušao u Libanonski maronitski red (O.L.M.), dobivši ime Šarbel, po mučeniku Antiohijske Crkve iz 2. stoljeća. Dana 1. studenoga 1853. izrekao je svečane zavjete siromaštva, čistoće i poslušnosti te je primio monaški postrig. Njegovi su ga poglavari zatim poslali na Teološki institut svetih Ciprijana i Justine u Kfifanu, da izuči za svećenika. Tamo je brat Šarbel bio jedan od najboljih studenata, osobito izvrstan u teologiji. Brat Šarbel zaređen je za svećenika 23. srpnja 1859. Tada je otišao u samostan svetog Jakova, gdje je živio kao pustinjač i formirao se asketizmom i molitvom. Otac Šarbel živio je šesnaest godina u samostanu svetog Marona u Annayi. Zatim je otišao u pustinju gdje je živio pustinjački život u molitvi dvadeset i tri godine.

Dana 18. prosinca 1898., dok je služio svetu Liturgiju, doživio je moždani udar i započela je muka koja je trajala šest dana, tijekom kojih je ostao miran. U svojoj agoniji, otac Šarbel neprestano je ponavljao molitve iz svete liturgije kao i Isusovu molitvu Gospode Isuse Kriste sine božji smiluj se meni grešnomu. Šarbelova je duša otišla u nebo 24. prosinca 1898., na Badnjak. Pokopan je na groblju samostana svetog Marona u Annayi, gdje je umnožavanje izvanrednih događaja i čudesa nakon njegove smrti privuklo mnoštvo vjernika i probudilo pobožnost kod ljudi svih kršćana i diljem svijeta.

Blaženim ga je proglasio papa Pavao VI., 5. prosinca 1965., a svetim isti papa 9. listopada 1977. godine. Preko dvadeset tisuća uslišanja i ozdravljenja po zagovoru svetoga Šarbela registrirano je do danas.

Sveti Šarbel je bio propovjednik koji je govorio kratke i jezgrovite propovijedi koje su bile pune dubine i jednostavnosti.

„Zašto ljudska bića moraju silaziti kada staza Gospodnja uspinje? Ljudi su opterećeni mnogim teretima koji im toliko savijaju leđa da im čela dodiruju tlo, sprječavajući ih da se usprave i podignu glave kako bi vidjeli Božje lice. Pokušavaju se osloboditi tih tereta; svi se rješavaju jednog samo da bi se opteretili drugim – i na kraju se nađu s još težim teretima.

Isus Krist je jedini sposoban osloboditi sve ljude njihovih tereta, jer rob ne može osloboditi drugog roba. Čovjek se rađa vezan užadima i okovan lancima na koje se navikne tijekom svog života; mnogi umiru ne oslobađajući se tih okova. Ljudi se naviknu na svoje lance; njeguju ih kao da su sastavni dio njih samih, pa im postaje teško osloboditi se tih okova. Njihovi sjajni lanci zasljepljuju im oči tako da više ne vide lice Gospodnje. Njihova zaglušujuća buka sprječava ih da čuju Njegov glas. Toliko su ponosni na sjaj svojih okova i njihovo zveckanje da ih njeguju. Lanci mogu sjajiti, ali svejedno otuđuju. Umjesto da ih polirate, razbijte ih; umjesto da pravite glazbu s njima, otkopčajte ih kako biste se oslobodili.

Gospodin pati kad vidi ljude za koje je postao tijelo, umro i uskrsnuo kako bi im dao život i vječnu sreću, okovane i u potrazi za srećom gdje je neće pronaći. Vaša sreća u ovom svijetu nije od ovog svijeta, jer da ste od ovog svijeta, ostali biste u njemu. Vaša sreća ne leži u prolaznim dobrima, jer vam ona neće pribaviti sreću. Zašto ljudi trče za zlatom? Čovjek je mnogo vrijedniji od zlata! On je sin Božji i njegova vrijednost leži u njemu samome. Zlato ne oslobađa čovjeka njegovih vezanosti; samo ih čini sjajnijima. Vaša sreća ne dolazi od ljudi koji vam je ne mogu ponuditi, jer je nemaju, i jer nitko ne može dati ono što ne posjeduje. Isus je jedini koji vam može dati pravu sreću. Samo ljudska bića žive između asfalta i betona. Njihovi umovi postaju crni poput asfalta, a srca im otvrdnu kao beton. Njihovi intelekti proizvode samo tamne ideje, a duše im postaju prazne od ljubavi. Ljudi postaju poput inertne, bezdušne materije, a neki od njih nalikuju kamenju.

Ponosni kakvi jesu, tvrdoglavo traže sreću u grijehu, koji im donosi samo brige, tugu, bijedu i prazninu. Postali su ponosni u odnosu na sebe, jedni prema drugima i prema Bogu. Zar ne shvaćate da ih Gospodin može u trenutku pretvoriti u prah? Ali ljubav našeg Boga je velika. On voli ljude beskrajnom ljubavlju jer su Njegova djeca. Želio je da budu svjetlo svijeta, na Njegovu sliku.

Braćo i sestre štujući svetoga Šarbela mi u njemu proslavljamo sliku uskrsnuća Sina Božjega. Svaki svetac živi je svjedok da je Isus Krist živ.

Čuli smo današnje evanđelje koje nam govori o apostolu Petru koji je povjerovao u Krista nakon što su ulovili veliko mnoštvo riba na neobjašnjiv način. shvatio je Petar kako je Bog prisutan u njegovom životu i kako stvari mijenja na poseban način.

Neka nam pomogne sveti Šarbel svojim molitvama da i mi svi vidimo i shvatimo kako je Isus Krist živ i kako je neprestano na najrazličitije načine prisutan u našim životima.

ODREDBE ORDINARIJATA

Služenje liturgije "Pro populo" (za župljane)

Br. 424/2024., 05. prosinca 2024.

Rješenjem Kongregacije za Istočne Crkve u Rimu od 2. listopada 2008. svi upravitelji župa Križevačke eparhije imaju tijekom 2025. godine služiti 15 liturgija na nakanu "pro populo" (za župljane) i to: na prve nedjelje u mjesecu, na Uskrs, na dan proštenja (naslovnog blagdana župne crkve) i na Božić.

Anticipacija nedjeljne i blagdanske liturgije

Br. 425/2024., 05. prosinca 2024.

Svim upraviteljima župa koji su 2024. godine od Ordinarija Križevačke eparhije iz opravdanih razloga imali dopuštenje za anticipaciju nedjeljne liturgije u subotu navečer i u predvečerje blagdana, to isto se podjeljuje do kraja 2025. godine.

Binacije i večernje liturgije

Br. 426/2024., 05. prosinca 2024.

Svim upraviteljima župa koji su 2024. godine od hijerarha Križevačke eparhije iz opravdanih razloga imali dopuštenje za binacije i večernje liturgije, to isto se podjeljuje do kraja 2025. godine, ako još postoje razlozi zbog kojih je dopuštenje dano.

Odrješenje od pridržanih grijeha

Br. 427/2024., 05. prosinca 2024.

Prema propisima kanona 728, §2. Zakonika kanona Istočnih Crkava eparhijskom biskupu je pridržano pravo odrješenja od grijeha osobe koja je izvršila pobačaj. Ovime svim svećenicima Križevačke eparhije podjeljujem tijekom cijele 2025. godine ovlast sakramentalnog odrješenja osobama koje upadnu u taj grijeh.

Zabranjeno vrijeme za svadbe

Br. 428/2024., 05. prosinca 2024.

U Križevačkoj eparhiji zabranjeno je vrijeme za svadbe:

1. Od prvoga dana Velikoga posta do uključivo Velike subote;
2. Od prvoga dana Božićnog posta do uključivo Badnjaka;

Za vjenčanje se u opravdanom slučaju može dati dispensa, ali pod uvjetom da vjenčanje bude tiho, bez svadbenog veselja.

Parice matica za 2024. godinu

Br. 429/2024., 05. prosinca 2024.

Sukladno pravilniku Hrvatske biskupske konferencije o crkvenim maticama od 13. listopada 1994., čl. 4., svaki upravitelj župe dužan je Ordinarijatu dostaviti parice Matica krštenih, vjenčanih i umrlih zaključene s 31. prosincem 2024. godine, vlastoručno potpisane i župnim pečatom potvrđene. Parice se moraju dostaviti Ordinarijatu Križevačke eparhije najkasnije do 10. veljače 2025. godine.

Statistički podatci za 2024. godinu

Br. 430/2024., 05. prosinca 2024.

Svaki upravitelj župe dužan je ispuniti formular statističkih podataka o župi kojom upravlja za 2024. godinu. Potpisom i pečatom ovjeren jedan primjerak neka se pohrani u župni arhiv, a drugi najkasnije do 10. veljače 2025. godine ima se poslati Ordinarijatu Križevačke eparhije.

Završni računi za 2024. godinu

Br. 431/2024., 05. prosinca 2024.

Svi upravitelji župa dužni su na vrijeme Ekonomatu Križevačke eparhije, Franje Račkog 32, 48260 Križevci, poslati Financijski izvještaj za 2024. godinu, ispunjen prema predviđenim stavkama. Šalje se, naslovljeno na EKONOMAT KRIŽEVAČKE EPARHIJE, jedan (1) primjerak izvještaja pod istim urudžbenim rednim brojem, a drugi ostaje u arhivi župe. Ekonomat će naknadno poslati dopis sa potvrdom o zaprimljenom izvještaju. Završne račune treba poslati na Eparhijski ekonomat najkasnije do 10. veljače 2025., a novac uplatiti na središnji eparhijski račun te kopiju uplatnice priložiti završnom računu. Broj računa: HR5223400091110096684

Doprinosi za središnje eparhijske ustanove

Br. 432/2024., 05. prosinca 2024.

Novac namijenjen za Središnje eparhijske ustanove (za potrebe Eparhije i Sjemeništa), "Božji grob", "Petrov novčić", za misije, Caritas i za Crkvu u BiH, skuplja se u svim župnim crkvama naše Eparhije pod liturgijom u dolje navedene dane i upisuje se u Blagajnički dnevnik B (plavi):

1. na sve prve nedjelje u mjesecu (za Sjemenište);
2. na Križupoklonstvenu nedjelju župe u Hrvatskoj i Sloveniji (solidarnost s Crkvom u BiH);
3. na Veliki petak 50% od "Božjeg groba" (za Katoličku Crkvu u Svetoj zemlji);
4. na blagdan sv. Petra i Pavla, odnosno na prethodnu nedjelju ("Petrov novčić" za potrebe Apostolske Stolice);
5. na Misijsku nedjelju (za potrebe misija);
6. na Nedjelju Caritasa (Hrvatskom Caritasu 10%, Caritasu Križevačke eparhije 45 %, župnom Caritasu 45%);
7. Za svaki primjerak Tipika izdvaja se iz župne blagajne 22 Eura, a za Eparhijski vjesnik 5 Eura.

Za jedno i za drugo u Blagajnički dnevnik A (crveni) na kraju godine upisuje se kao izdatak, a u Blagajnički dnevnik B (plavi) kao primitak.

8. U Mirovinski fond svećenikâ Križevačke eparhije svaka župa daje 10% godišnjeg bruto prihoda od milostinje koja se nedjeljama i blagdanima skuplja u župi.

Tih 10% na kraju godine u Blagajnički dnevnik A (crveni) upisuje se u rubriku izdatak, a Blagajnički dnevnik B (plavi) u rubriku primitak.

9. U Fond triju biskupskih Vikarijata svaka župa daje 2% godišnjeg bruto prihoda od milostinje koja se nedjeljama i blagdanima skuplja u župi. Tih 2% na kraju godine u Blagajnički dnevnik A (crveni) upisuje se u rubriku izdatak, a u Blagajnički dnevnik B (plavi) u rubriku primitak.

Financijske zamolbe i ostala financijska pitanja

Br. 433/2024., 05. prosinca 2024.

Sve financijske zamolbe, kao i ostala pitanja financijske prirode, koje su usmjerene prema Ordinarijatu Križevačke eparhije moraju se slati eparhijskom ekonomu na e-mail ili zemaljskom poštom na adresu EKONOMAT KRIŽEVAČKE EPARHIJE, Franje Račkog 32, 48260 Križevci te će biti razmatrane od strane Ekonomskog vijeća. Molbe koje su usmjerene Eparhijskom Caritasu moraju biti naslovljene i poslane na tu instituciju e-mailom ili zemaljskom poštom na adresu CARITAS KRIŽEVAČKE EPARHIJE, Franje Račkog 32, 48260 Križevci.

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Dekretom 60/2024, od 16. veljače 2024., o. Daniel Vranešić razriješen je službe vikara (sindela) Žumberačkog vikarijata.

Dekretom 61/2024, od 16. veljače 2024., o. Daniel Vranešić razriješen je službe eparhijskog povjerenika za Grkokatoličko sjemenište.

Dekretom 62/2024, od 16. veljače 2024., o. Marjan Jeftimov razriješen je službe župnog upravitelja župe Grabar.

Dekretom 63/2024, od 16. veljače 2024., o. Daniel Vranešić imenovanje je upraviteljem župe Grabar.

Dekretom 64/2024, od 16. veljače 2024., o. Mladen Mikulić imenovan je duhovnikom za Grkokatoličko sjemenište.

Dekretom 65/2024, od 16. veljače 2024., o. Mihajlo Simunović razriješen je službe duhovnika za Grkokatoličko sjemenište.

Dekretom 66/2024, od 16. veljače 2024., o. Nenad Krajačić imenovan je ekonomom Grkokatoličkog sjemeništa.

Dekretom 70/2024, od 16. veljače 2024., o. Vladimir Simunović imenovan je ravnateljem (rektorom) Grkokatoličkog sjemeništa Križevačke eparhije u Zagrebu.

Dekretom 92/2024, od 06. ožujka 2024., Antonije Pajić, đakon, imenovan je bilježnikom Ordinarijata Križevačke eparhije.

Dekretom 132/2024, od 08. travnja 2024., osnovana je grkokatolička misija u Rijeci.

Dekretom 133/2024, od 08. travnja 2024., o. Ihor Savyak razriješen je službe dušobrižnika za raseljene Ukrajinke u Zagrebu.

Dekretom 134/2024, od 08. travnja 2024., o. Ihor Savyak imenovan je dušobrižnikom za raseljene Ukrajinke u Rijeci.

Dekretom 150/2024, od 24. travnja 2024., o. Zoran Vladušić razriješen je službe upravitelja župe sv. Petra i Pavla u Sošicama.

Dekretom 151/2024, od 24. travnja 2024., o. Marjan Jeftimov imenovan je upraviteljem župe sv. Petra i Pavla u Sošicama.

Dekretom 153/2024, od 01. siječnja 2024., osnovan je studij za Istočnu kršćansku duhovnost u Križevcima.

Dekretom 165/2024, od 07. svibnja 2024., o. Mladen Mikulić razriješen je službe ravnatelja Eparhijske ustanove za uzdržavanje klera.

Dekretom 166/2024, od 07. svibnja 2024., o. Danijel Hranilović imenovan je ravnateljem Eparhijske ustanove za uzdržavanje klera.

Dekretom 175/2024, od 07. svibnja 2024., osnovano je povjerenstvo za Grkokatoličko sjemenište (članovi povjerenstva: o. Danijel Hranilović, o. Nenad Krajačić, o. Marjan Jeftimov, o. Željko Pajić i o. Mladen Mikulić)

Dekretom 241/2024, od 06. srpnja 2024., o. Ivan Liskij imenovan je privremenim upraviteljem župe Kozarac.

Dekretom 250/2024, od 01. siječnja 2024., imenovana su Tijela Studija istočne kršćanske duhovnosti (Ravnatelj/Dekan: Ivica Svetec, Prodekan za nastavu: Livio Marijan, Tajnik: Kristijan Pakračić)

Dekretom 310/2024, od 13. rujna 2024., o. Zoran Vladušić imenovan je dušobrižnikom za grkokatolike u Istri.

Dekretom 311/2024, od 13. rujna 2024., Antonije Pajić, đakon, imenovan je vicekancelarom Križevačke eparhije.

Dekretom 313/2024, od 13. rujna 2024., o. Mihajlo Hardi je umirovljen.

Dekretom 314/2024, od 13. rujna 2024., o. Ivan Skalivsky imenovan je upraviteljem župe sv. Arkandela Mihaela u Ljubljani.

Dekretom 315/2024, od 13. rujna 2024., o. Ivan Skalivsky razriješen je službe upravitelja župe Uskrsnuća Gospodnjega u Radatovićima.

Dekretom 317/2024, od 13. rujna 2024., o. Ivan Barščevski je umirovljen.

Dekretom 318/2024, od 13. rujna 2024., o. Igor Grahovac Fedešin razriješen je službe upravitelja župe Rođenja Presvete Bogorodice u Kaniži i župe Uznesenja Presvete Bogorodice u Šumećem.

Dekretom 319/2024, od 13. rujna 2024., o. Aleksandar Hmilj imenovan je upraviteljem župe sv. Jozafata u Sibirju.

Dekretom 331/2024, od 26. rujna 2024., o. Nenad Krajačić imenovan je dekanom Žumberačkog dekanata.

Dekretom 338/2024, od 26. rujna 2024., o. Marjan Jeftimov imenovan je dekanom Stolnog dekanata.

Dekretom 339/2024, od 26. rujna 2024., o. Nikola Stupjak imenovan je dekanom Slavanskog dekanata.

Dekretom 340/2024, od 26. rujna 2024., o. Roman Stupjak imenovan je dekanom Srijemskog dekanata.

Dekretom 364/2024, od 16. listopada 2024., o. Vasyly Krenu produljuje se služba u Eparhiji sv. Obitelji u Londonu, Engleska.

Dekretom 382/2024, od 28. listopada 2024., o. Mladen Mikulić razriješen je službe duhovnika za Grkokatoličko sjemenište, te imenovan duhovnikom za kandidate samosvojnog samostana Pokrova Presvete Bogorodice.

Dekretom 383/2024, od 28. listopada 2024., o. Željko Pajić imenovan je duhovnikom za Grkokatoličko sjemenište.

BOGOSLOVI GRKOKATOLIČKOG SJEMENIŠTA 20245/2025

1. Ivan Reiner, 5. godina (Zagreb, HR)
2. Sviatoslav Kotkevych, 5. godina (Eparhija Sokaljsko-Žovkvivska, Ukrajina)
3. Oleksii Narepekha, 5. godina (Eparhija Sokaljsko-Žovkvivska, Ukrajina)
4. Luka Mikić, 3. godina (Slavonski Brod, HR)
5. Petar Salečić, 2. godina (Split, HR)
6. Filip Plenar, 2. godina (Križevci, HR)
7. Ivan Dalmata Bilić, 2. godina (Zagreb, HR)
8. Markiiian Kremisa, 1. godina (Ukrajina)
9. Yurii Harhai, 1. godina (Ukrajina)

KRONIKA BISKUPA ORDINARIJA

GODINA 2023.

BOŽIĆ - Na Badnju večer 24. prosinca 2023., u katedrali, križevački vladika Milan Stipić predvodio je Božićno bdijenje (Veliko povečerje s litijomkada). Na samu svetkovinu Božića vladika je služio svečanu arhijerejsku liturgiju sv. Bazilija Velikoga zajedno sa svećenicima, đakonima i bogoslovima uz pjevanje Zbora katedrale i sudjelovanje brojnih vjernika, među kojima je bio i velik broj izbjeglica Ukrajinaca koji od ove godine slave Božić po gregorijanskom kalendaru.

NOVOGODIŠNJI TAIZÈ SUSRET MLADIH - Posljednjeg dana 2023. godine, u nedjelju 31. prosinca, križevački vladika Milan Stipić služio je svečanu arhijerejsku liturgiju za mlade okupljene u na 46. Europskom susretu mladih Taize zajednica u Ljubljani. Liturgija na slovenskom, engleskom, ukrajinskom, hrvatskom i staroslavenskom jeziku je održana u franjevačkoj crkvi Navještenja Marijina gdje se okupilo više od tisuću mladih iz različitih zemalja Europe, a pjevali su Slovenski ekumenski muški zbor i Zbor mladih bogoslova iz Lavova. S vladikom su služili o. Mihajlo Hardi, grkokatolički župnik Ljubljane, o. Ivan Skalivskyi, biskupski vikar za raseljene Ukrajince u Sloveniji i župnik Metlike, o. Gorazd Bastašić, župni vikar zagrebačke župe, đakon Livio Marijan i više ukrajinskih grkokatoličkih svećenika koji su dopratili na susret više stotina mladih iz Ukrajine.

GODINA 2024.

OBREZANJE I SV. BAZILIJE - Na svetkovinu Obrezanja Gospodnjega i sv. Bazilija Velikog, 1. siječnja 2024., križevački vladika Milan Stipić služio je Božansku liturgiju sv. Bazilija Velikog u kapelici samostana Sestara bazilijanki u Križevcima koje toga dana slave svog utemeljitelja.

BOGOJAVLJENJE - Na svetkovinu Bogojavljenja Gospoda našega Isusa Krista, u subotu 6. siječnja 2024., križevački vladika Milan Stipić služio je arhijerejsku liturgiju u Konkatedrali sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu. S vladikom su služili o. Nenad Krajačić, zagrebački župnik i ravnatelj Caritasa Križevačke eparhije, o. Miroslav Barnychko, župni vikar zagrebački i o. Oleg Hirnyk, a posluživali bogoslovi Grkokatoličkog sjemeništa. Kao što je običaj na Bogojavljenje vladika je blagoslovio "jordansku vodu" kojom je pošćropio crkvu i sve vjernike.

LITURGIJA U NOVOM MESTU - U subotu, 20. siječnja 2024., na poziv biskupa Novog mesta u Sloveniji, mons. Andreja Sajea, križevački vladika Milan Stipić služio je Arhijerejsku božansku liturgiju sv. Ivana Zlatoustog u Katedrali sv. Nikole u Novom mestu, u sklopu Svjetske molitvene osmine za jedinstvo kršćana. S vladikom su suslužili biskup Andrej Saje i više grkokatoličkih i rimokatoličkih svećenika, a pjevao je Slovenski ekumenski zbor.

ANTUNOVO U KAŠTU - Na Nedjelju o cariniku i farizeju, 21. siječnja 2024., župa Kašt proslavila je naslovnika svoje crkve sv. sv. Antuna Velikog koji se liturgijski slavi 17. siječnja. Tom je prigodom vladika križevački Milan Stipić služio arhijerejsku liturgiju župnoj crkvi koju je ujedno i blagoslovio nakon dovršetka radova na obnovi vanjske fasade. S vladikom su služili župnik o. Zoran Vladušić, o. Źeljko Pajić, o. Ivan Skalivskyi, o. Euzebije Knežević te đakon o. Antonije Pajić.

SUSRET SA STUDENTIMA ISTOČNE DUHOVNOSTI - Vladika Milan Stipić susreo se sa studentima Studija za istočnu kršćansku duhovnost u Križevcima, koji su se okupili na predavanjima u petak 26. i

subotu, 27. siječnja u biskupskoj rezidenciji. Polaznicima je predavanje i prezentaciju iz Uvoda u liturgiku održao đakon prof. Livio Marijan.

BISKUPSKO REĐENJE JONE MAKSIMA U PREŠOVU - U subotu, 27. siječnja 2024., vladika križevački Milan Stipić, zajedno s o. Vladimirom Simunovićem, generalnim vikarom, o. Mladenom Mikulićem, kancelarom, drugim svećenicima i bogoslovima Križevačke eparhije sudjelovao je na biskupskom posvećenju novoga grkokatoličkog nadbiskupa Prešova i metropolita Slovačke grkokatoličke Crkve Jone Maksima. Slavlje je održano u katedrali sv. Ivana Krstitelja u Prešovu.

SVETA TRI JERARHA - Na blagdan sveta Tri hijerarha Bazilija Velikoga, Grgura Bogoslova i Ivana Zlatoustoga, zaštitnika Križevačke eparhije, u utorak 30. siječnja Križevačka je eparhija proslavila Dan eparhije. Svečanu arhijerejsku liturgiju u Katedrali Presvete Trojice u Križevcima služio je križevački vladika Milan Stipić, u zajedništvu sa zagrebačkim nadbiskupom i metropolitom Draženom Kutlešom koji je propovijedao te drugim biskupima i svećenicima.

EKUMENSKI SUSRET U HRVATSKOM SABORU - U četvrtak, 1. veljače 2024., vladika križevački Milan Stipić je sudjelovao na molitvenom susretu povodom Svjetske osmine za jedinstvo kršćana, zajedno s predstavnicima drugih Crkava i kršćanskih zajednica u Hrvatskom saboru. Vladika je u ime Katoličke Crkve na početku susreta održao prigodno slovo o molitvi i kršćanskom jedinstvu.

SVETKOVINA SUSRETA U JASTREBARSKOM - Na svetkovinu Susreta Gospodnjega u hramu, u petak 2. veljače 2024., križevački vladika Milan Stipić služio je arhijerejsku liturgiju sv. Ivana Zlatoustog u grkokatoličkoj župnoj crkvi Preobraženja Gospodnjega u Jastrebarskom, gdje se već više od deset godina čuvaju moći sv. Šimuna Bogoprimca. S vladikom Stipićem služili su jaskanski župnik o. Marjan Jeftimov kao i brojni grkokatolički i rimokatolički svećenici. Poslije svete liturgije, kod moćiju sv. Šimuna blagoslovljene su svijeće.

VELIKOPOSNA POSLANICA - 9. veljače 2024., vladika križevački Milan Stipić objavio je prigodnu poslanicu povodom početka Velikoga posta svete Četrdesetnice.

STEPINČEVO - U subotu 10. veljače 2024. na blagdan bl. Alojzija Stepinca, mučenika, zagrebačkoga nadbiskupa i metropolite, svečano euharistijsko slavlje ispred potresom ranjene zagrebačke katedrale slavio je mons. Dražen Kutleša, zagrebački nadbiskup i metropolita, u suslavlju s brojnim biskupima, među kojima je bio i križevački vladika Milan Stipić, te brojnim svećenicima i đakonima.

ČLANOVI FSR U POHODU KATEDRALI - U subotu, 17. veljače 2024., dvadesetak članova Franjevačkog svjetovnog reda (FSR) na čelu s ministricom Zorom Raspudić i duhovnicima fra Benjaminom Milkovićem i fra Andrijom Vasiljem, pohodili su sjedište grkokatoličke Križevačke eparhije u Križevcima gdje ih je primio i pozdravio vladika Milan Stipić.

LITURGIJA ZA MIR U UKRAJINI - Na Drugu nedjelju Velikoga i časnoga posta svete Četrdesetnice, križevački vladika mons. Milan Stipić, u Konkatedrali sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu, služio je arhijerejsku liturgiju sv. Bazilija Velikog za mir u Ukrajini o drugoj obljetnici početka rata.

PANIHIDA ZA POGINULE U UKRAJINI - U subotu, 24. veljače 2024., u Ljubljani, u Franjevačkoj crkvi Naviještenja Marijina, služena je sveta Misa za sve poginule u ratu u Ukrajini, o drugoj obljetnici početka agresije na Ukrajinu. Misu je služio p. Edvard Kovač. Poslije Mise, vladika križevački Milan Stipić, zajedno s biskupskim vikarom za raseljene Ukrajinke u Sloveniji i župnikom Metlike o. Ivanom Skalivskyim služio je Panahidu - molitveni spomen za sve poginule.

ZASJEDANJE HBL I BK BIH - 13. ožujka 2024. u biblioteci Nadbiskupske rezidencije u Sarajevu, članovi Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održali su svoje 26. redovito zasjedanje pod predsjedanjem predsjednika BK BiH vrhbosanskog nadbiskupa metropolita i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u BiH Tome Vukšića te predsjednika HBK zagrebačkog nadbiskupa metropolita Dražena Kutleše. Na zasjedanju je sudjelovao i križevački vladika milan Stipić.

USKRSNA POSLANICA 2024. – Dana 22. ožujka 2024. vladika križevački Milan Stipić objavio je uskrsnu poslanicu za Uskrs 2024. godine.

CVJETNICA - Na Nedjelju Svečanog ulaska Gospodnjega u Jeruzalem - Cvjetnicu, 24. ožujka 2024., vladika križevački Milan Stipić služio je blagdansku arhijerejsku liturgiju u župnoj crkvi Krista Kralja u Vukovaru, zajedno s o. Olegom Zakaljukom, vukovarskim župnikom. Na liturgiji je bio nazočan i g. Ivan Penava, gradonačelnik Vukovara, kojemu je, zajedno s njegovim zamjenikom Filipom Sušcem poslije liturgije mons. Milan Stipić uručio plaketu za zasluge u očuvanju i prepoznavanju grkokatolika u Vukovaru.

SVETKOVINA BLAGOVIJESTI - Na svetkovinu Blagovijesti presvetoj Bogorodici, u ponedjeljak 25. ožujka 2024., istoimena grkokatolička župa u Pribiću proslavila je svoj župni blagdan. Arhijerejsku božansku liturgiju u župnoj crkvi Blagovijesti služio je križevački vladika Milan Stipić. S vladikom su služili o. Nenad Krajačić, župnik Pribića i Zagreba te ravnatelj eparhijskog Caritasa, o. Zoran Vladušić, župnik Sošica i Kašta, o. Željko Pajić, župnik Karlovca, o. Ivan Sklivskyi, župnik Metlike, Radatovića i biskupski vikar za izbjegle Ukrajince u Sloveniji, o. Marjan Jeftimov, župnik Jastrebarskog, o. Euzebije Knežević te đakon o. Antonije Pajić. Na liturgiji su posluživali bogoslovi Grkokatoličkog sjemeništa iz Zagreba.

VELIKI TJEDAN I PASHA / USKRS - Križevački vladika Milan Stipić predvodio je svete obrede Velikog tjedna i Pashe u Križevcima i Zagrebu. Na Veliki četvrtak vladika je u jutarnjim satima služio Večernju s Liturgijom sv. Bazilija Velikog, a navečer Jutarnju Muke Gospodnje s čitanjem 12 evanđelja Muke. Na Veliki petak u Katedrali su ujutro služeni Kraljevski ili Veliki časovi Velikoga petka, poslije podne je služena Večernja s polaganjem plaštanice u Božji grob, a navečer Jeruzalemska jutarnja pred Božjim grobom te ophod oko Katedrale s plaštanicom. Na Veliku subotu uvečer vladika je služio Pashalno bdjenje u Konkatedrali u Zagrebu. Na svetkovinu Uskrsnuća - Pashe Gospodnje, u nedjelju 31. ožujka 2024., vladika je služio u katedrali Presvete Trojice u Križevcima u 6 sati ujutro Pashalnu jutarnju te u 10 sati svečanu arhijerejsku liturgiju sv. Ivana Zlatoustoga.

SPROVODNI OBREDI S. NIKOLAJE KURNIK - U četvrtak, 4. travnja 2024., na Gradskom groblju u Križevcima, vladika Milan Stipić predvodio je sprovedne obrede za pokojnu sestru Nikolaju (Maru) Kurnik, OSBM, a potom i zadušnu svetu liturgiju u kapeli Samostana sestara bazilijanki.

ĐAKONSKO REĐENJE NA TOMINU NEDJELJU - Na Tominu nedjelju, 7. travnja 2024., vladika križevački Milan Stipić služio je svečanu arhijerejsku liturgiju u župnoj crkvi Uskrsnuća Gospodnjega u Radatovićima koja te nedjelje slavi svoj naslovni blagdan. Za vrijeme liturgije vladika Stipić je za đakona rukopoložio podđakona Antu Jurkovića.

OSNOVANA GRKOKATOLIČKA MISIJA U RIJECI - Dekretom br. 132/2024., od 8. travnja 2024., križevački vladika Milan Stipić osnovao je Grkokatoličku misiju u Rijeci za pastoralnu i duhovnu skrb o vjernicima grkokatolicima na području Rijeke i Primorsko-goranske županije. Misija će djelovati "kao župa", prema kan. 516 Zakonika kanonskog prava, a za sada je privremene naravi. Bogoslužje će se vršiti

u rimokatoličkoj crkvi sv. Fabijana i Sebastijana svake nedjelje i blagdana, a tjedno prema potrebi. Pastoralna skrb za misiju povjerena je svećeniku o. Andriju Igoru Savyaku.

SVJETSKI DAN MOLITVE ZA ZVANJA – Na Nedjelju o uzetome, 21. travnja 2024., križevački vladika Milan Stipić služilo je božansku liturgiju u župi Gornji Andrijevci, gdje je sa svećenicima, bogoslovima i vjernicima ujedno i obilježen Svjetski dan molitve za duhovna zvanja u Katoličkoj Crkvi. Vladika Stipić je liturgiju s nakanom za duhovna zvanja u Crkvi služio s domaćim župnikom o. Aleksandrom Hmiljom, zagrebačkim župnikom o. Nenadom Krajačićem, duhovnikom Grkokatoličkog sjemeništa u Zagrebu o. Mladenom Mikulićem te domaćim đakonom o. Robertom Čabrajom. Na kraju liturgije vladika je vjernicima predstavio bogoslove Grkokatoličkog sjemeništa koji su zatim imali prigodu predstaviti se i posvjedočiti o svome zvanju. Zajedničkom druženju se kasnije pridružio i đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit mons. Đuro Hranić s domaćim rimokatoličkim upraviteljem župe don Josipom Brnjićem koji su toga dana slavili Krizmu u obližnjoj župi Sibinj. Dan je završio pohodom najstarijem svećeniku Križevačke eparhije o. Ivanu Barščevskom koji je bogoslovima za uspomenu darovao po knjigu te s njima podjelio svoja životna i svećenička iskustva.

PROSLAVA SV. VICENCE U BLATU - U nedjelju 28. travnja 2024., križevački vladika Milan Stipić predvodio je slavlje blagdana nebeske zaštitnice Blata sv. Vincence, mučenice. Vladika je predvodio procesiju i središnje euharistijsko slavlje na plokati ispred župne crkve Svih svetih.

SUSRET HRVATSKE KATOLIČKE MLADEŽI - Zajedno s preko 10.000 mladih katolika, na Susretu hrvatske katoličke mladeži 2024. sudjelovali su u Gospiću, u subotu, 4. svibnja 2024., i mladi iz više župa Križevačke eparhije, predvođeni biskupom Milanom Stipićem i svećenicima.

UKRAJINCI PROSLAVILI PASHU - U nedjelju, 5. svibnja 2024., grkokatolici Ukrajinci na području Rijeke i Pule proslavili su Uskrs prema istočnoj pashaliji. Uskrsnu liturgiju i blagoslov jestvina u Rijeci, u crkvi sv. Fabijana i Sebastijana, predvodio je križevački vladika Milan Stipić, zajedno s dušobrižnikom Grkokatoličke misije u Rijeci o. Igorom Andrijom Savyakom i đakonom Antom Jurkovićem.

BLAGDAN SV. ĆIRILA I METODA - U subotu, 11. svibnja 2024., na blagdan svete braće Ćirila i Metoda, slavenskih vjerovjesnika i suzaštitnika Europe, u Konkatedrali u Zagrebu svečano je proslavljeno naslovni blagdan crkve i župe. Arhijerejsku liturgiju služio je križevački vladika Milan Stipić, s kojim su suslužili konkatedralni župnik i ravnatelj eparhijskog Caritasa o. Nenad Krajačić te brojni svećenici i tri đakona. Liturgijsko pjevanje na hrvatskom, crkvenoslavenskom i ukrajinskom, uz sudjelovanje svega puka, predvodio je objedinjeni župni zbor (sva tri sastava Ćirilo-Methodova kora, pjevači ukrajinske i večernje liturgije) pod ravnanjem Katarine Rončević i Darjane Blaće Šojat.

SUSRET GRKOKATOLIČKIH BISKUPA SREDNJE EUROPE - 13. i 14. svibnja 2024., u Križevcima je održan dvodnevni susret grkokatoličkih biskupa Srednje Europe, baštinika tzv. Bečke sinode iz 1773. godine. Uz biskupa domaćina križevačkog vladiku Milana Stipića, sudjelovali su biskupi Füllöp Kocsis - nadbiskup Debrecen-Hajdudoroga i metropolit Mađarske grkokatoličke Crkve, Jona Maxim – nadbiskup Prešova i metropolit Slovačke grkokatoličke Crkve, nadbiskup Cyril Vasil – biskup Košica, Atanaz Oros – biskup Nyiregyhaze, Abel Szocska – biskup Miškolca, Kiro Stojanov – biskup skopsko-prizrenski iz Makedonije, Milan Lach – pomoćni biskup Bratislave, o. Ferenc Demko – generalni vikar biskupije Mukačevo, o. Taras Šagala –predstavnik Grkokatoličkog vikarijata Bečke nadbiskupije iz Austrije te svećenici i đakoni u njihovoj pratnji. Susret je plod zajedničkog dogovora grkokatoličkih biskupa koji su se okupili na proslavi 250. obljetnice održavanja povijesne Bečke sinode 1773. godine, a koja se održala u Beču od 30. svibnja do 1. lipnja 2023. godine. Tada je dogovoreno da se biskupi jednom godišnje sastanu

na zajedničkom susretu u kojem će se razgovarati o relevantnim pastoralnim temama grkokatoličkih Crkava srednje i istočne Europe. Ovo je bio prvo takav susret. Susret je započeo Večernjom u katedrali i sastankom svih nazočnih biskupa. Susret je nastavljen u utorak, 14. svibnja, kada je služena arhijerejska liturgija kojoj je predsjedao slovački metropolita vladika Jona Maxim. Uslijedio je susret u dvorani Mariapoli Faro. Nakon što su kratko predstavili svoje mjesne Crkve, predavanja su održali: o. Taras Šagala (prikaz rezultata više anketa provedenih među svećenicima Europe i posebno Ukrajine); nadbiskup Füllöp Kocsis (Identitet grkokatoličkog svećenika i obitelji danas); dr. Ružica Razum, KBF Zagreb (Evangelizacija mladih i pristup današnjim mladim generacijama kada je u pitanju prenošenje vjere); đakon dr. Janoš Nyiran iz nadbiskupije Debrecen- Hajdudorog govorio je o životu obitelji grkokatoličkih svećenika i đakona, polazeći od iskustava iz vlastite obitelji. Na kraju skupa dogovoreno je da se idući sastanak grkokatoličkih biskupa održi sljedeće godine u Košicama (Slovačka) te da će nazočni biskupi uputiti zajedničko pozdravno pismo Svetom Ocu u Rim. Moderator skupa bio je o. mr. Vladimir Simunović, generalni vikar Križevačke eparhije.

10. OBLJETNICA SMRTI O. ŽIVKA KUSTIĆA - Povodom 10. obljetnice smrti o. Živka Kustića, grkokatoličkog svećenika, novinara i publicista, u predvečerje svetkovine Duhova 18. svibnja 2024., u konkatedrali sv. Ćirila i Metoda vladika križevački Milan Stipić služio je Panihidu na njegov spomen. S vladikom Milanom suslužili su župnik zagrebački o. Nenad Krajačić i župni vikar o. Miroslav Barničko. Nakon molitve u dvorani Grkokatoličkog sjemeništa u Zagrebu održano je predstavljanje knjige Marina Ercega "Živko Kustić - Neustrašivi glas Crkve u Hrvata" u izdanju Glasa Koncila. Osim samog autora o knjizi i o. Živku govorili su protojerej stavrofor Milan Vranešić, župnik u Samoboru, zatim dugogodišnji urednik Glasa Koncila mons. Ivan Miklenić te Tomislav Kardum s Hrvatskog instituta za povijest. Na promociji je pjevao Ćirilo-Methodov kor pod ravnanjem Katarine Rončević.

SVETKOVINA PEDESETNICE - Na svetkovinu Pedesetnice - Silaska Svetoga Duha, 19. svibnja 2024., u Grkokatoličkom pastoralnom centru praoca naše vjere Abrahama u Samoboru, križevački vladika Milan Stipić služio je arhijerejsku liturgiju i krstio peto dijete obitelji Gvozdanović. S vladikom Milanom suslužio je protojerej stavrofor o. Milan Vranešić, župnik samoborski.

PRESVETA TROJICA U KATEDRALI - Na Duhovski ponedjeljak, 20. svibnja 2024., kada se slavi Presveta Trojica, katedrala Presvete Trojice u Križevcima proslavila je svoj naslovni blagdan. Arhijerejsku liturgiju služio je vladika križevački Milan Stipić u zajedništvu s katedralnim župnikom o. Mihajlom Simunovićem, generalnim vikarom eparhije o. Vladimirom Simunovićem, generalnim vikarom bjelovarsko-križevačke biskupije mons. Vladom Bogdanom, brojnim grkokatoličkim i rimokatoličkim svećenicima te đakonima. Na liturgiji su posluživali grkokatolički bogoslovi a liturgiju je pjevao Zbor katedrale pod ravnanjem Martina Pleše. Na liturgiji je propovijedao mons. Bogdan.

IZLOŽBA I KNJIGA O IKONAMA U SLAVONSKOM BRODU - Izložba „Ikona – moje traganje za Bogom“, u organizaciji grkokatoličke Župe Uzvišenja Svetoga Križa iz Slavanskog Broda, Ukrajinskoga kulturnog prosvjetnog društva Ukrajina (UKPD) i Muzeja Brodskog Posavlja predstavljena je u srijedu, 22. svibnja 2024. u tome muzeju. Na događaju je sudjelovao i vladika križevački Milan Stipić. Tom su izložbom predstavljeni ikonopisi Brođanke ukrajinskog podrijetla Mire Turković, kao i stari ukrajinski ikonopisi koji se više od jednog stoljeća čuvaju u grkokatoličkim crkvama u Brodskom Posavlju. Prigodom toga predstavljena je i knjiga rimokatoličkog svećenika Krunoslava Kolara „Ikona Boga nevidljivoga“. Predstavljanju izložbe i knjige nazočili su i brodsko-posavski grkokatolički svećenici i predsjednik Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske Vlado Karešin. Program je vodio Nikola Zastrižni, a sudjelovao je i mješoviti zbor UKPD-a „Ukrajina“ koji su izveli dvije ukrajinske skladbe.

DANI HRVATSKIH SVETACA I BLAŽENIKA - Prvoga dana manifestacije "Dani hrvatskih svetaca i blaženika u Križevcima", slavlje u čast trećega hrvatskog sveca Marka Križevčanina započelo je književnim i glazbenim pretprogramom te misom koju je predvodio križevački vladika Milan Stipić u četvrtak, 23. svibnja 2024., u župnoj crkvi sv. Ane. Program je nastavljen otvorenjem novoga izložbenog ciklusa "Hrvatski sveci i blaženici u našem narodu" akademskog slikara Branimira Dorotića.

VLADIKA STIPIĆ U ŠVEDSKOJ - U subotu, 25. svibnja 2023., križevački vladika Milan Stipić predvodio je XXIII. zavjetno hodočašće Hrvata u Švedskoj na grob sv. Brigite Švedske, suzaštitnice Europe, a na poziv don Mladena Vuka, voditelja Hrvatske katoličke misije Göteborg. Pod misom je pjevao zbor Hrvatske katoličke misije Jönköping, a poslije misnog slavlja druženje Hrvata je nastavljeno u Motala Sporthallenu. Na svetkovinu Presvetoga Trojstva, u nedjelju 26. svibnja 2024., zajedno s don Mladenom Vukom, biskup Stipić je predvodio misno slavlje u gradu Boråsu, u crkvi Sv. Siegfrida i tom prilikom podijelio i prvu svetu pričest petorici hrvatske djece. Istoga dana, u Crkvi Krista Kralja u Göteborgu, biskup Milan je predvodio i svečano euharistijsko slavlje za Hrvate koji žive na tom području Švedske. Nakon svakog misnog slavlja uslijedilo je zajedničko druženje biskupa s hrvatskim vjernicima.

VLADIKA POHODIO TEOLOŠKI FAKULTET I KARDINALA ARBORELIUSA U STOCKHOLMU - Od 27. do 28. svibnja 2024. god. križevački vladika Milan Stipić, u pratnji don Mladena Vuka, voditelja Hrvatske katoličke misije za južnu Švedsku sa sjedištem u Göteborgu, i g. Kristijana Pakračića, tajnika Studija za istočno kršćansku duhovnost u Križevcima, boravio je u Stockholmu te pohodio Teološki fakultet Svetog Ignacija iz Södertälje. Biskupa Stipića s pratnjom primio je dekan prof. Michael Hjälmlin zajedno s administrativnim vodstvom. Na susretu se razgovaralo o konferenciji koja je održana na fakultetu sv. Ignacija 13. - 14. svibnja ove godine, a na kojoj je sudjelovao i bogoslov Križevačke eparhije Ivan Bilić kao i o budućoj suradnji fakulteta i Studija istočne kršćanske duhovnosti u Križevcima. Istoga dana biskup Stipić je u pratnji don Mladena, prof. Pakračića i vodstva fakulteta pohodio sjedište katoličke biskupije Stockholma, gdje se susreo s mjesnim biskupom i kardinalom Andersom Arboreliusom.

VLADIKA POHODIO KRŠĆANSKO VIJEĆE ŠVEDSKE - U utorak, 28. svibnja 2024. godine, križevački vladika Milan Stipić je pohodio Kršćansko vijeće Švedske u Alviku (Christian Council of Sweden), gdje je sudjelovao na sastanku. To vijeće okuplja 26 Crkava i crkvenih zajednica u Švedskoj kao tijelo koje koordinira zajedničke akcije kršćana i promiče njihovu međusobnu suradnju i dijalog. Prilikom radnog ručka održana je kratka prezentacija Studija za istočnu kršćansku duhovnost u Križevcima, prezentirani su i podijeljeni vodiči za studij, a zatim je na seminaru sa studentima vladika Stipić održao predavanje o Katoličkoj Crkvi u Hrvatskoj, Križevačkoj eparhiji i njezinoj povijesti te odgovarao na postavljena pitanja.

POHOD ŽUPI ŠUMEĆE - Na Drugu nedjelju po Duhovima, 2. lipnja 2024, vladika križevački Milan Stipić pohodio je župu Uznesenja Presvete Bogorodice Marije u Šumeću i tom prigodom podijelio svete Tajne krštenja, potvrde i euharistije. S vladikom Milanom su služili župnik o. Andrija Lučin i đakon Robert Čabraja.

REDENJE NOVOGA POŽEŠKOGA BISKUPA - U subotu 8. lipnja 2024. godine, križevački vladika Milan Stipić sudjelovao je u požeškoj katedrali sv. Terezije Avilske na biskupskom posvećenju novoga biskupa Požeške biskupije Ive Martinovića.

SUSRET S EPISKOPOM JOVANOM ČULIBRKOM - U petak, 7. lipnja 2024., vladiku križevačkog Milana Stipića i križevačku katedralu Presvete Trojice pohodio je srpsko-pravoslavni episkop pakračko-slavonski Jovan Čulibrk. Episkop Jovan je obišao katedralu, biskupski dvor, muzej i povijesnu knjižnicu Križevačke

eparhije. Na zajedničkom susretu razgovaralo se o poboljšanju odnosa između Katoličke i Pravoslavne Crkve na ovim prostorima.

LITURGIJA U RIJECI - Na Četvrtu nedjelju po Duhovima, 16. lipnja 2014., križevački vladika Milan Stipić služio je božansku liturgiju u Rijeci, u crkvi sv. Fabijana i Sebastijana. S vladikom su služili o. Andrija Savyak, novoimenovani voditelj misije za grkokatolike u Rijeci, o. Mihajlo Simunović, župnik katedrale, koji je 19 godina jednom mjesečno dolazio u Rijeku služiti svetu liturgiju za grkokatolike te đakoni Livijo Marijan i Antonije Pajić. Liturgiju su pjevali Zbor Katedrale iz Križevaca I domaći riječki zbor.

POGREB O. MIHALA STAHNEKA - U ponedjeljak, 17. lipnja 2024., u Kozarcu, BIH, križevački vladika Milan Stipić predvodio je sprovodne obrede za preminuloga protojereja stavrofora o. Mihala Stahneka, u zajedništvu s brojnim grkokatoličkim i rimokatoličkim svećenicima. O. Mihal Stahnek pokopan je na mjesnom groblju u Kozarcu uz brojno sudjelovanje vjernika.

LITURGIJA U VUKOVARU - U nedjelju, 23. lipnja 2024., u župnoj crkvi Krista Kralja u Vukovaru, vladika križevački Milan Stipić služio je nedjeljnu svetu liturgiju na kojoj se okupio veliki broj župljana kao i vjernika iz drugih župa Vukovara, kako bi zajedničkom molitvom i druženjem obilježili svoje zajedništvo.

50. OBLJETNICA SVEĆENIŠTVA O. MIHAJHLA HARDIJA - U utorak, 25. lipnja 2024., u rimokatoličkoj župnoj crkvi sv. Nikole u Metliki, o. Mihajlo Hardi je svečanom liturgijom proslavio 50. obljetnicu svećeničkog ređenja. Liturgiji je nazočio i vladika križevački Milan Stipić, a suslavili su i drugi svećenici. Pjevali su pjevači križevačke katedrale i bogoslovi Grkokatoličkog sjemeništa iz Zagreba.

PETROVSKO PROŠTENJE U MRZLOM POLJU - U subotu, 29. lipnja 2024., na blagdan svetih vrhovnih apostola Petra i Pavla, kada župa Mrzlo Polje slavi naslovni blagdan župe, arhijerejsku liturgiju predvodio je vladika križevački Milan Stipić, a suslužili su o. Mile Vranešić, o. Danijel Hranilović, eparhijski ekonom, o. Nenad Krajačić, župnik mrzlopoljski i zagrebački te ravnatelj Eparhijskog Caritasa te đakon Ante Jurković. Na liturgiji su posluživati bogoslovi Grkokatoličkog sjemeništa, a pjevanje su predvodili članovi Ćirilo-Methodova kora u mješovitom sastavu iz Zagreba.

SPROVODNI OBREDI S. PULHERIJE DRKUŠIĆ, OSBM – U utorak, 9. srpnja 2024., križevački vladika Milan Stipić, predvodio je sprovodne obrede za pokojnu sestru bazilijanku Pulheriju Drkušić, OSBM, na zagrebačkom groblju Mirogoj te u konkatedrali sv. Ćirila i Metoda.

DUHOVNE VJEŽBE BOGOSLOVA U KRIČKAMA - Od 9. do 14. srpnja 2024., križevački vladika Milan Stipić održao je duhovne vježbe bogoslovima Križevačke eparhije u Kričkama kod Drniša, uz obnovljenu grkokatoličku crkvu Pokrova presvete Bogorodice. Uz svakodnevno služenje Božanske liturgije i Časoslova, održana su razmatranja na temu odgoja svećeničkih kandidata u svjetlu crkvenog dokumenta "Ratio fundamentalis" koji se opširno i temeljito bavi formacijom svećeničkih kandidata. Uz izlaganja vladike Stipića o temeljnim smjernicama i uputama dokumenta, pojedini su bogoslovi održali relacije na različite teme. U sklopu duhovnih vježbi bogoslovi su s vladikom pohodili Franjevački samostan na Visovcu, grad Skradin, ostatke grkokatoličke crkve Preobraženja Gospodnjega u Baljcima te pravoslavni manastir Krka. Duhovne vježbe završile su zajedničkom nedjeljnom liturgijom u crkvi u Kričkama.

VELIKA GOSPA U PEĆNOM - Križevački vladika Milan Stipić predvodio je proslavu svetkovine Uznesenja presvete Bogorodice u Pećnom, u četvrtak 15. kolovoza 2024. S vladikom su služili župnik o. Nenad Krajačić i drugi svećenici.

PREOBRAŽENJE U PRNJAVORU - U ponedjeljak, 19. kolovoza 2024., u Pranjvoru, BIH, je prema julijanskom kalendaru svečano proslavljena svetkovina Preobraženja Gospodnjega, naslovni blagdan župe. Arhijerejsku liturgiju služio je križevački vladika Milan Stipić zajedno s brojnim svećenstvom.

LITRUGIJA ZA MIR U UKRAJINI - Na Dan nezavisnosti Ukrajine, u subotu 24. kolovoza 2024., u Konkatedrali sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu, svetu liturgiju za mir u Ukrajini, poginule branitelje i žrtve rata služio je križevački vladika Milan Stipić, a suslužili su župnik o. Nenad Krajačić, župni vikari o. Miroslav Barnychko i o. Gorazd Bastašić te đakon Antonije Pajić. Na liturgiji se okupio velik broj pripadnika ukrajinske narodnosti, predstavnici Ukrajinske zajednice Grada Zagreba, izbjeglice iz Ukrajine i drugi.

HODOČASNICI IZ KRAŠIĆA U KATEDRALI - Nakon hodočasničkog pohoda Mariji Bistrici, hodočasnici iz župe Krašić su 30. kolovoza 2024. pohodili kapelicu sv. Marka Križevčanina i grkokatolički katedralu Presvete Trojice u Križevcima, gdje ih je dočekaao i primio križevački vladika Milan Stipić koji im je govorio o povijesti katedrale.

EDUKACIJA O ZAŠTITI RANJIVIH OSOBA U CRKVI - Za vrijeme redovitih duhovnih vježbi klera Križevačke eparhije, koje su održane u Križevcima od 2. do 5. rujna 2024., Centar za promicanje dobrobiti ranjivih osoba je 4. rujna 2024. godine održao je okupljenom kleru edukaciju pod nazovim "Promicanje dobrobiti maloljetnih i ranjivih osoba u Katoličkoj Crkvi" – "Zlostavljanje djece, maloljetnika i odraslih ranjivih osoba u Crkvi". Predavačice na edukaciji bile su voditeljica Centra dr. sc. Anita Dučkić Sertić te program managerica Centra Jelena Zadro, mag. psych. Na edukaciji su sudjelovali grkokatolički svećenici, đakoni i bogoslovi Križevačke eparhije, njih ukupno 37, uključujući i križevačkoga vladiku Milana Stipića.

DUHOVNE VJEŽBE - Od ponedjeljka, 2. rujna, do četvrtka 5. rujna 2024., u Križevcima su održane godišnje duhovne vježbe klera i bogoslova Križevačke eparhije, koje je predvodio svećenik Zagrebačke nadbiskupije i ravnatelj Nadbiskupijskog pastoralnog instituta velečasni Ivan Lukić. Na duhovnim vježbama je sudjelovao vladika križevački Milan Stipić, svećenici, đakoni i bogoslovi Križevačke eparhije, iz Hrvatske, Slovenije i BIH, njih ukupno 37, kao i nekoliko svećenika Bjelovarsko-križevačke i drugih biskupija. Uz svakodnevnu svetu Liturgiju i Časoslov, sudionici su imali prigodu slušati predavanja o duhovnosti i poslanju svećenika u pastoralnim i životnim uvjetima današnjega vremena.

PROSLAVA SV. MARKA KRIŽEVČANINA - Svečanom arhijerejskom liturgijom u grkokatoličkoj katedrali Presvete Trojice u Križevcima u petak 6. rujna 2024. završila je devetnica uoči proslave svetkovine svetoga Marka Križevčanina. Liturgiju je služio križevački vladika Milan Stipić zajedno s bjelovarsko-križevačkim biskupom Vjekoslavom Huzjakom te svećenicima Križevačke eparhije i Bjelovarsko-križevačke biskupije. Okupilo se mnoštva vjernika i hodočasnika. Homiliju je uputio rektor Nacionalnog svetišta svetog Josipa u Karlovcu mons. Antun Sente, a na kraju je uslijedila procesija sa svijećama od katedrale do kapelice Svetoga Marka Križevčanina u Gornjem Gradu. Na sam blagdan sv. Marka, 7. rujna, vladika Milan je zajedno sa svećenicima sudjelovao na središnjem euharistijskom slavlju na središnjem trgu u Križevcima.

BLAGDAN ROĐENJA PRESVETE BOGORODICE - Na blagdan Rođenja Presvete Bogorodice, u nedjelju 8. rujna 2024., križevački vladika Milan Stipić služio je svetu liturgiju u konkatedrali sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu. Preko svete Liturgije vladika Stipić je podijelio službu čitača (hirotjesija) bogoslovu i kandidatu za monaštvo Zrinu Aronu Kristiću. Na kraju Liturgije vladika je blagoslovio djecu i učenike na početku nove školske godine. Vladika je također blagoslovio školsku djecu i na ukrajinskoj liturgiji u 11 sati.

ČESTITKA NOVOIMENOVANOM BISKUPU KOTORSKOM - 15. rujna 2024. godine, vladika Milan Stipić uputio je čestitku fra Mladenu Vukšiću OFM, kojega je papa Franjo u četvrtak 12. rujna imenovao novim kotorskim biskupom.

UZVIŠENJE SV. KRIŽA U KARLOVCU - U subotu, 14. rujna 2024., na svetkovinu Uzvišenja časnoga i životvornoga križa Gospodnjega, istoimena grkokatolička župa u Karlovcu proslavila je naslovni blagdan svoje župe. Arhijerejsku božansku liturgiju sv. Ivana Zlatoustoga služio je vladika križevački Milan Stipić, uz susluženje župnika o. Željka Pajića, generalnog vikara o. Vladimira Simunovića, rektora nacionalnog svetišta sv. Josipa u Karlovcu mons. Antuna Sentea, eparhijskog ekonoma o. Danijela Hranilovića, župnika Jatrebarskoga o. Marjana Jeftimova, župnika Metlike i vikara za Ukrajince u Sloveniji o. Ivana Skalivskyog, vikara zagrebačke župe o. Miroslava Barnychkog, o. Euzebija Kneževića i đakona o. Antonija Pajića.

IZLOŽBA IKONA U KRIŽEVCIMA - U petak, 13. rujna 2024., u biskupskoj rezidenciji u Križevcima, otvorena je izložbe ikona Borisa Grkovića. Izložbu je otvorio križevački vladika Milan Stipić, a o ikonama je govorio prof. dr. sc. fra Ante Crnčević OFM, pročelnik katedre za liturgiku na KBF-u.

PROSLAVA UZVIŠENJA SV. KRIŽA U SLAVONSKOM BRODU - U Nedjelju po Uzvišenju časnoga i životvornoga Križa Gospodnjega, 15. rujna 2024., grkokatolička župa Uzvišenja svetoga Križa u Slavonskom Brodu proslavila je naslovni blagdan svoje crkve i župe. Na arhijerejskoj liturgiji koju je služio križevački vladika Milan Stipić, okupili su se brojni vjernici grkokatolici i rimokatolici. Uz vladiku Stipića suslužili su domaći župnik o. Aleksandar Hmilj, zatim dekan slavonski i župnik u Lipovljanima o. Nikola Stupjak, župnik u Vukovaru i Rajevu Selu o. Oleg Zakaljuk, župnik u Osijeku o. Ljubomir Sturko, župnik u Piškorevcima o. Igor Sikora, župnik u Kaniži i Šumeću o. Andrii Luchyn, fra Ivan Crnković iz Franjevačkog samostana Presvetog Trojstva u Slavonskom Brodu te đakon Robert Čabraja. Nakon liturgije, vladika je blagoslovio novoizabrane članove Crkvenog odbora župe u Slavonskom Brodu koji su ovom prigodom prisegnuli. Proslava svetkovine ujedno je bila i u znaku jubileja 40 godina od završetka izgradnje župne grkokatoličke crkve u Slavonskom Brodu i služenja prve liturgije u njoj.

SUSRET U DIJALOGU - U vjerskoj emisiji HRT-a "Susret u dijalogu", u ponedjeljak 16. rujna 2024., koja se emitira na 4. programu Hrvatske radio-televizije i 1. programu Hrvatskoga radija, gostovali su križevački vladika Milan Stipić i voditelj Zajednice sv. Šarbela iz Križevaca gosp. Niko Rončević, a povod je bio dolazak moći sv. Šarbela u Križevce. Urednica i voditeljica emisije je Ana Dagelić.

POČETAK TRODNEVNICE UOČI DOLASKA MOĆI SV. ŠARBELA - U četvrtak, 19. rujna 2024., u Križevcima je započela trodnevica uoči dolaska moći sv. Šarbela u katedralu Presvete Trojice. Prvi dan je započeo božanskom liturgijom koju je služio križevački vladika Milan Stipić, zajedno s grkokatoličkim i rimokatoličkim svećenicima i đakonima. Na svršetku liturgije, vladika Stipić je blagoslovio veliku ikonu sv. Šarbela koju je za katedralu dala izraditi Molitvena zajednica sv. Šarbela koja se okuplja u katedrali.

DUHOVNE VJEŽBE SLOVAČKIH BOGOSLOVA U KRIŽEVCIMA - Od 17. do 20. rujna 2024., u Križevcima su održane duhovne vježbe 35 grkokatoličkih bogoslova viših godina studija iz Grkokatoličke bogoslovije u Prešovu u Slovačkoj. Pri kraju su im se pridružili bogoslovi iz Ukrajine, Mađarske i Hrvatske. Poglavare i bogoslove primio je i pozdravio vladika Milan Stipić, upoznavši ih s poviješću i umjetničkim vrijednostima katedrale i biskupskoga dvora. Bogoslovi su sa svojim rektorom o. Vladimirom Sekerom Miklušom, vicerektorom o. Peterom Milenkyem, prefektom o. Janom Vasiljem i duhovnicima o. Jozefom Havrilkom i o. Marekom Kalatom svakodnevno sudjelovali na molitvi Časoslova i Božanskoj liturgiji u kapeli dvora i katedrali te na duhovnim nagovorima svojih poglavara razmatrali o duhovnom životu svećenika u današnjem svijetu.

DRUGI DAN TRODNEVNICE UOČI DOLASKA MOĆI SV. ŠARBELA - U petak, 20. rujna 2024., u Križevcima je održan drugi dan trodnevne duhovne pripreve za dolazak moći sv. Šarbela u križevačku katedralu. Vladika križevački Milan Stipić služio je božansku liturgiju na kojoj se okupilo mnoštvo vjernika. S vladikom su služili poglavari Grkokatoličke bogoslovije iz Prešova, p. Sebastijan ŠujevićaDI, provincijal isusovaca u Hrvatskoj, o. Vladimir Simunović, generalni vikar te svećenici i đakoni iz Slovačke i Hrvatske. Na liturgiji su uz pjevače križevačke katedrale pjevali i bogoslovi Grkokatoličke bogoslovije iz Prešova. Brojni su vjernici i hodočasnici pristupili sakramentu svete ispovijedi prije i za vrijeme bogoslužja.

DOLAZAK MOĆI SV. ŠARBELA - U popodnevnim satima, 21. rujna 2024., moći sv. Šarbela stigle su u križevačku katedralu gdje su u nazočnosti vladike križevačkoga Milana Stipića postavljene su u relikvijar koji je zatim prenesen u kapelu samostana sestara Bazilijanki gdje je prenoćio. S moćima je došao i službeni dokument Maronitske katoličke Crkve o njihovoj autentičnosti.

PROSLAVA 10. OBLJETNICE DOLASKA MOĆI SV. ŠIMUNA U JASTREBARSKO - U subotu, 21. rujna 2024., u grkokatoličkoj župnoj crkvi Preobraženja Gospodnjega u Jastrebarskom svečano je proslavljena 10. obljetnica dolaska moći sv. Šimuna Bogoprimea. Svečanu arhijerejsku liturgiju služio je križevački vladika Milan Stipić, zajedno sa zadarskim nadbiskupom mons. Milanom Zgrabličem, koji je propovijedao, te više grkokatoličkih i rimokatoličkih svećenika i đakona. Na liturgiji su sudjelovali poglavari i bogoslovi Grkokatoličkog sjemeništa iz Prešova u Slovačkoj koji su pjevali, zatim ukrajinski i mađarski bogoslovi te gradonačelnik Jastrebarskog gospodin Zvonimir Novosel.

SVENOĆNO BDJENJE U KATEDRALI - U subotu, 21. rujna 2024., u katedrali Presvete Trojice u Križevcima, u kasnijim večernjim satima održano je Svenoćno bdjenje (Večernja s litijom i blagdanska Jutrenja) kao završnica trodnevnice uoči dolaska moći sv. Šarbela u katedralu. Služio je križevački vladika Milan Stipić zajedno s generalnim vikarom o. Vladimirom Simunovićem, katedralnim župnikom o. Mihajlom Simunovićem i o. Ivanom Karličem te đakonima i podđakonima. Bogoslužbene tekstove su naizmjenice pjevali pjevači Križevačke katedrale i bogoslovi Križevačke eparhije te veliki zbor bogoslova Grkokatoličke bogoslovije iz Prešova u Slovačkoj.

SVEČANOST DOLASKA MOĆI SV. ŠARELA U KATEDRLU - U nedjelju, 22. rujna 2024., u katedralu Presvete Trojice u Križevcima svečano su unesene moći sv. Šarbela Makhloufa, isposnika i čudotvorca, koje je Križevačkoj eparhiji darovala Maronitska katolička Crkva iz Libanona. Moći je u svečanoj procesiji iz kapele Samostana sestara bazilijanki, uz svečanu zvonjavu svih zvona katedrale, u rukama nosio križevački vladika Milan Stipić, u pratnji prešovskoga nadbiskupa i metropolita Grkokatoličke Crkve u Slovačkoj vladike Jone Maksima, brojnog svećenstva, đakona, podđakona, bogoslova i časnih sestara. U katedrali i oko nje okupilo više od 1500 vjernika i hodočasnika iz svih krajeva Hrvatske. Prije početka arhijerejske liturgije, vladika Milan je postavio relikvijar na prijestolje nasuprot biskupske katedre. Arhijerejsku liturgiju predslavio je prešovski nadbiskup i metropolita vladika Jona, uz susluženje vladike Stipića i brojnoga svećenstva, četvorice đakona te više podđakona i poslužitelja. Pjevali su dijelom bogoslovi Grkokatoličke bogoslovije iz Prešove, bogoslovi iz Nyiregyhaze u Mađarskoj te Katedralni zbor iz Križevaca, a liturgija je služena na hrvatskom i staroslavenskom jeziku. Podijeljeno je preko 1200 pričesti. Homiliju je održao vladika Stipić. Poslije liturgije relikvijar s moćima je postavljen u pokrajnju lađu na posebno pripravljeno mjesto gdje su vjernici cijeloga dana dolazili na poklon i molitvu. Mnoštvo se vjernika zadržalo cijelo poslijepodne u dvorištu katedrale uz molitvu i pjesmu, gdje je nastupio i poznati hrvatski tenor Antonio Gleđe Markos iz Dubrovnika. Vladika Stipić je predvodio posebnu molitvu za

hodočasnike i njihove potrebe te blagoslovio sve nabožne predmete što su ih vjernici pribavili i donijeli. Cijeloga dana svećenici su ispovijedali mnoge vjernike.

POKROV PRESVETE BOGORODICE U KONKATEDRALI - U utorak. 1. listopada 2024., na blagdan Pokrova presvete Bogorodice, u konkatedrali sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu, križevački vladika Milan Stipić služio je arhijerejsku liturgiju sv. Ivana Zlatoustog, uz susluženje župnika o. Nenada Krajačića, drugih svećenika i đakona Ante Jurkovića. Na liturgiji su se za početak akademske godine okupili bogoslovi Križevačke eparhije. Na koncu liturgije kler i narod predvođeni vladikom Stipićem otpjevali su pred ikonom Bogorodice moleben.

100 GODINA MAKEDONSKOG GRKOKATOLIČKOG DEKANATA - U katedrali Uspenja (Uznesenja) presvete Bogorodice u Strumici (Makedonija) održana je u subotu 5. listopada 2024. svečana akademija u povodu 100 godina Makedonskog grkokatoličkog dekanata sv. Ćirila i Metoda. Akademiji su nazočili mjesni vladika Kiro Stojanov, vladika ruskokrsturski Đuro Džudžar, križevački vladika Milan Stipić, sofijski vladika Petko Valov, svećenici Strumičko-skopske biskupije, sestre Euharistinke i vjernici iz više župa. Na prigodnom skupu križevački vladika Milan Stipić govorio je o Križevačkoj eparhiji i makedonskim katolicima bizantskog obreda u 20. stoljeću. U nedjelju 6. listopada 2024., u župi svetog proroka Ilije u Radovu, arhijerejsku liturgiju služio je episkop Strumičko-skopske eparhije i skopski biskup Kiro Stojanov. Suslužili su episkop Ruskog Krstura Đuro Džudžar, križevački vladika Milan Stipić, episkop Sofije Petko Valov i svećenici iz strumičko-skopske eparhije. Uz brojne vjernike liturgiji su nazočili i hodočasnici iz Jastrebarskog.

ČESTITKA NOVOIMENOVANOM GOSPIČKO-SENJSKOM BISKUPU - Vladika Milan Stipić je u ponedjeljak, 7. listopada 2024., uputio čestitku mons. Marku Medu, kojega je papa Franjo imenovao gospičko-senjским biskupom.

GOSPA OD BRZE POMOĆI U SLAVONSKOM BRODU - Na blagdan Gospe od brze pomoći, 8. listopada 2024., vladika križevački Milan Stipić služio je arhijerejsku liturgiju u svetištu Gospe od Brze Pomoći u Slavonskom Brodu gdje su se grkokatolici iz Slavonskog Broda, Kaniže, Šumeća, Sibinja, Gornjih Andrijevac i Bukovlja okupili na tradicionalno godišnje hodočašće. S vladikom Milanom su suslužili domaći svećenici o. Nikola Stupjak, dekan slavonski i župnik iz Lipovljana, o. Andrij Lučin, župnik iz Kaniže, o. Aleksandar Hmilj, župnik Slavonskog Broda, o. Andrej Prihoda, župnik iz Devetine (BiH), o. Miroslav Barničko župni vikar iz Zagreba, o. Andrij Nedostup, svećenik Ukrajinske grkokatoličke Crkve iz Kazakstana, don Slavko Ivoš, župnik s otoka Silbe - Zadarska nadbiskupija te dvojica đakona o. Antonije Pajić i o. Robert Čabraja.

POKROV PRESVETE BOGORODICE U DABRAKU - Blagdan Pokrova Presvete Bogorodice u Dabracu, filijali župe Devetina (BIH), svečano je proslavljen prema julijanskom stilu kalendara 14. listopada 2024. Arhijerejsku liturgiju u istoimenoj crkvi služio je vladika križevački Milan Stipić, a s njime su suslužili o. Nikola Stupjak, dekan slavonski i župnik Lipovljana, o. Aleksandar Hmilj, župnik Slavonskog Broda, o. Andrej Lučin, župnik Kaniže, o. Zinovij Zenjo Zastavni, župnik Splita, o. Robert Farkaš, biritualni svećenik i župnik rimokatoličke župe u Slavonskom Brodu, o. Ivan Liskij, župnik Lišnje, o. Orel Zakaljuk, župnik Prnjavora, domaći župnik o. Andrej Prihoda te đakon o. Antonije Pajić.

POČETAK AKADEMSKE GODINE U SJEMENIŠTU I NA STUDIJU ISTOČNE DUHOVNOSTI - Na blagdan sv. Luke apostola i evanđeliste, u petak, 18. listopada 2024., svečanom arhijerejskom liturgijom u konkatedrali sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu, započela je akademska i bogoslovska godina u Grkokatoličkom sjemeništu te na Studiju istočne kršćanske duhovnosti. Liturgiju zaziva Svetoga Duha je

služio križevački vladika Milan Stipić, u suslužanju s o. Nenadom Krajačićem, župnikom zagrebačkim, o. Miroslavom Barnčkim, župnim vikarom, o. Olegom Hyrnikom, o. Aleksejom Hudakom i đakonom o. Livijom Marijanom. Na početku liturgije vladika Milan je blagoslovio kleričke halje koje su prvi put odjenula šestorica bogoslova. Grkokatoličko sjemenište kreće u novu akademsku godinu 2024./2025. s 13 bogoslova, od kojih je 9 u samom sjemeništu, a ostali su na školovanju i formaciji u inozemstvu. Na liturgiji su sudjelovali voditelji, predavači i polaznici Studija istočne kršćanske duhovnosti kojih s početkom ove godine ima ukupno 34. Budući da na blagdan sv. Luke ove godine vladika Milan slavi 21. obljetnicu svećeničkog ređenja, na kraju liturgije prigodnu čestitku u ime svih nazočnih uputio mu je đakon Livijo Marijan, ravnatelj eparhijskog Ureda za medije te je otpjevano "Mnogoljeće".

SVEĆENIČKO REĐENJE ROBERTA ČABRAJE - U subotu, 19. listopada 2024., u grkokatoličkoj župnoj crkvi Rođenja Presvete Bogorodice u Kaniži kod Slavanskog Broda, križevački vladika Milan Stipić zaredio je za svećenika Križevačke eparhije đakona o. Roberta Čabraju. Uz vladiku Stipića suslužili su o. Andrij Lučin, župnik Kaniže, o. Aleksandar Hmilj, župnik Slavanskog Broda, o. Miroslav Krnješin, župnik Banja Luke (BIH) i biskupski vikar u BIH, veliki broj grkokatoličkih i rimokatoličkih svećenika iz Hrvatske i BIH te đakon o. Livio Marijan. Liturgiju je pjevao Zbor Katedrale iz Križevaca pod ravnanjem Martina Pleše. Uz ređenikovu obitelj - suprugu Ivanu i četvero djece, i brojne vjernike, svetom činu ređenja nazočili su i predstavnici grada Slavanskog Broda, Brodsko-posavske županije i brojnih drugih ustanova te u nošnje odjeveni članovi kulturno-umjetničkih društava. Na kraju svete liturgije prigodnim riječima obratili su se o. Andrij Lučin, župnik Kaniže kao i o. Aleksandar Hmilj, koji su pastoralno surađivali i vodili o. Roberta posljednje dvije godine. Novoređenik o. Robert na kraju se zahvalio svima i podijelio svoj neojerejski blagoslov.

PROSLAVA BL. KARLA AUSTRIJSKOG - U ponedjeljak 21. listopada 2024., u grkokatoličkoj konkatedrali sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu, arhijerejskom liturgijom svečano je proslavljen spomendan blaženoga Karla Habsburga, austrijskoga cara, hrvatsko-ugarskog i češkog kralja, čija se 20. obljetnica proglašenja blaženim ove godine obilježava. Liturgiju je predvodio križevački vladika Milan Stipić, a suslužili su zagrebački župnik o. Nenad Krajačić, župni vikari o. Miroslav Barničko i o. Gorazd Bastašić te đakon o. Livio Marijan koji je propovijedao. Liturgiju na hrvatskom i crkvenoslavenskom pjevao je sav puk predvođen Zborom mladih Ćirilo-Methodova kora. Ovom su prigodom u konkatedralu donesene moći bl. Karla iz riznice zagrebačke katedrale koje su postavljene na tetrapod zajedno s ikonom blaženika. Liturgiji su nazočili veleposlanik Austrije dr. Jozef Vuketić, veleposlanik Mađarske dr. Csaba Demcsak, potpredsjednik Hrvatskoga sabora akademik Željko Reiner, zamjenik veleposlanika Slovenije mr. Miha Fatur, predstavnici Reda sv. Groba Jeruzalemskog, Međunarodne molitvene lige za mir među narodima cara Karla (Gebetsliga), Udruge za beatifikaciju carice Zite, Žumberačkih uskoka, pjevačka skupina 'Dalmatika' te brojni vjernici.

PROMOCIJA KNJIGE "HRVATSKE ZA ŽIVOT" - Na blagdan svetog pape Ivana Pavla II., u utorak, 22. listopada 2024., u konkatedrali sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu, križevački vladika Milan Stipić predslavio je arihijerejsku božansku liturgiju sv. Ivana Zlatoustog kao uvod u promociju knjige "Hrvatska za život – tri koraka do hrvatskog preporoda" koju je udruga "Hrvatska za Život" izdala povodom 10. godišnjice svojeg djelovanja. Knjiga je predstavljena u dvorani Grkokatoličkog sjemeništa u Zagrebu poslije liturgije. Za knjigu s više od 250 veličanstvenih svjedočanstava u 40 poglavlja o tome što je sve Gospod učinio kroz inicijativu „40 dana za život“ i udrugu „Hrvatska za Život“ kroz 10 godina, predgovor su napisali vladika križevački Milan Stipić i pavlinski monah pater Marko Glogović, duhovnik udruge „Hrvatska za Život“.

KRIST KRALJ U STENJEVCU - Na Nedjelju Krista Kralja, 27. listopada 2024., križevački vladika Milan Stipić služio je arhijerejsku liturgiju u grkokatoličkoj župi Krista Kralja u Stenjevcu (Zagreb). S vladikom su suslužili župnik Stenjevcu i kapelan pri Hrvatskoj policiji o. Ivan Grinišin, zagrebački župni vikar o. Miroslav Barnchyko, rimokatolički župnik zagrebačke župe sv. Nikole u Stenjevcu velečasni Kristijan Tušeki i đakon o. Antonije Pajić.

NOVI DUHOVNIK SJEMENIŠTA - U četvrtak, 7. studenoga 2024., u Grkokatoličkom sjemeništu u Zagrebu, križevački vladika Milan Stipić uveo je u službu novoga duhovnika Grkokatoličkog sjemeništa protojereja stavrofora o. Željka Pajića, župnika župe Uzvišenja sv. Križa u Karlovcu.

PROSLAVA SV. MIHAELA ARKANĐELA U KONKATEDRALI - U petak, 8. studenoga 2024., na blagdan sv. Mihaela arkanđela i zbora bestjelesnih nebeskih sila, križevački vladika Milan Stipić služio je arhijerejsku liturgiju u konkatedrali sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu koji je ujedno i proslavio svoj imendan. S vladikom su suslužili o. Nenad Krajačić, župnik zagrebački i ravnatelj Caritasa Križevačke eparhije, o. Danijel Hranilović, eparhijski ekonom, o. Željko Pajić, duhovnik Grkokatoličkog sjemeništa, o. Ivan Skalivskyi, župnik Metlike i biskupski vikar za Ukrajince u Sloveniji, o. Euzebije Knežević, o. Gorazd Bastašić i o. Miroslav Barničko, župni vikari zagrebački. Na svršetku liturgije, u ime svih nazočnih klerika, bogoslova i vjernika, vladiki Milanu imendan je čestitao o. Nenad Krajačić te je otpjevano Mnogoljeće Svetom Ocu, metropolitu zagrebačkom nadbiskupu Draženu, vladiki Milanu, svećenicima i svemu Narodu Božjemu.

OSMI KONGRES BOGOSLOVA - U sklopu Osmog kongresa bogoslova koji se održava u Nadbiskupskom bogoslovnom sjemeništu u Zagrebu od 8. do 10. studenoga 2024. godine pod geslom "Ostani vjeran do vijeka", bogoslovi sudionici pohodili su u subotu, 9. studenoga 2024. grkokatoličku konkatedralu sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu, gdje su im domaćini bili križevački vladika Milan Stipić i bogoslovi Grkokatoličkog sjemeništa koji su sudjelovali na kongresu. Vladika je pozdravio bogoslove i održao im kratki nagovor o bizantskom katoličkom obredu, a na kraju su svi zajedno izmolili Očenaš. Bogoslovi su se zatim s vladikom Milanom uputili na Kaptol na zajedničku svetu misu koju je predvodio zagrebački nadbiskup i metropolita mons. Dražen Kutleša i na kojoj je vladika konvelebrirao.

PLENARNO ZASJEDANJE HBK - Vladika Milan Stipić sudjelovao je na plenarnom 69. zasjedanju Sabora Hrvatske biskupske konferencije koje je održano od 12. do 14. studenoga 2024. godine u sjedištu HBK-a u Zagrebu pod predsjedanjem zagrebačkog nadbiskupa Dražena Kutleše.

ZNANSTVENI SKUP O KRIŽEVAČKOJ EPARHIJI - U petak, 22. studenoga 2024. godine, u Križevcima je održan znanstveni skup "Križevačka eparhija – povijest, kultura, nasljeđe". Skup se održao uoči 250. obljetnice osnutka Križevačke eparhije što će se završno proslaviti 2027. godine. Skup je otvorio križevački vladika Milan Stipić, a okupio je dvadesetak izlagača, među kojima su bili akademici, doktore znanosti i stručnjaci. Skup su organizirali Križevačka eparhija, Hrvatski institut za povijest, Zavod za znanstvenoistraživački umjetnički rad HAZU Koprivničko-križevačke županije, Družba Braće Hrvatskog zmaja - Zmajski stol Križevci, Povijesno društvo Križevci i Ogranak Matice hrvatske Križevci, pod pokroviteljskom Grada Križevci. Pozdravne riječi na početku skupa uputio je križevački vladika mons. Milan Stipić koji je na završetku u katedrali predvodio i svečanu liturgiju, zajedno s vladikom u miru Nikolom Kekićem, svećenicima i đakonima.

SPOMEN NA STRADANJE GRKOKATOLIKA U DOMOVINSKOM RATU - Na blagdan Uvoda presvete Bogorodice u Hram, u četvrtak 21. studenoga 2024., vladika križevački Milan Stipić služio je arhijerejsku liturgiju u grkokatoličkoj župnoj crkvi Krista Kralja u Vukovaru u spomen na sve grkokatolike i sve žrtve

koji su stradali u Domovinskom ratu kao branitelji i civili. S vladikom Milanom su suslužili vukovarski župnik o. Oleg Zakaljuk te više svećenika. Poslije liturgije u župnoj dvorani prijazan je dokumentarni film o obrani Vukovara "Štafeta smrti" autora Damira Radnika, pukovnika Hrvatske vojske.

DAN SPOMENA NA GLADOMOR - U subotu, 23. studenoga 2024., u Slavonskom Brodu održano je središnje obilježavanje Dana sjećanja na žrtve Gladomora (Holodomor) u Ukrajini koji se događao 1932./1933. godine. Obilježavanje je započelo Panahidom - molitvenim spomenom za pokojne i paljenjem svijeća u kapeli sv. Ane u Tvrđavi Brod. Molitvu je predvodio vladika križevački mons. Milan Stipić. Poslije molitvenog spomena održano je prigodno predavanje s izložbom u Kući Brlić. O povijesnim činjenicama Holodomora govorila je prof. Tatjana Melnik iz Hrvatskog instituta za povijest, Podružnice za povijest Slavonije, Baranje i Srijema u Slavonskom Brodu. O tome kako je na cijeli zločin reagirao svijet govorio je ukrajinski svećenik na službi u slavonskoj grkokatoličkoj župi Kaniži o. Andrij Luchyn. U povodu Dana sjećanja na Gladomor u Ukrajini, otvorena je u Kući Brlić prigodna izložba "Holodomor – neosuđeni genocid nad Ukrajinom koji se ponavlja". Program komemoracije je pjevanjem animirao Mješoviti zbor Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Ukrajina" Slavonski Brod.

LITURGIJA I UVOĐENJE U SLUŽBU ŽUPNIKA U LJUBLJANI - Na 27. Nedjelju po Duhovima, poblagdan Uvoda presvete Bogorodice u Hram i spomendan sv. velemučenice Katarine Aleksandrijske, 24. studenoga 2024., križevački vladika Milan Stipić služio je arhijerejsku liturgiju u crkvi sv. Bartolomeja (Jerneja) u Ljubljani i tom prigodom se zahvalio dotadašnjem župniku i sada umirovljenom svećeniku o. Mihajlu Hardiju te uveo u službu novoga župnika o. Ivana Skalivskyog, inače upravitelja župe Metlika i biskupskog vikara za raseljen Ukrajince u Sloveniji. S vladikom su suslužili spomenuti svećenici, dominikanac o. Drago Ferenčak OP i đakon Livio Marijan. Preko svete liturgije vladika Milan Stipić je krstio, miropomazao i podijelio svetu Tajnu euharistije odraslom katekumenu Roku na radost cijele zajednice. Liturgiji je nazočio i predstavnik ukrajinskoga veleposlanstva u Sloveniji Bogdan Toroptsev.

POHOD NOVOIMENOVANOG GRKOKATOLIČKOG KARDINALA VLADIKE BYČOKA - U četvrtak, 28. studenoga 2024., vladika Mykola Bychok (Bičok), grkokatolički biskup Melbournea u Australiji, kojega je papa Franjo 6. listopada ove godine imenovao kardinalom, pohodio je križevačkoga vladiku Milana Stipića. Nakon pohoda Grkokatoličkom sjemeništu u Zagrebu, vladike su pohodili Međugorje i susreli se s nadbiskupom Aldom Cavallijem, apostolskim vizitatorom s posebnom ulogom za župu Međugorje. U petak, 29. studenoga 2024., na povratku iz Međugorja, vladika Mykola, zajedno s križevačkim vladikom Milanom Stipićem i đakonom Livijom Marijanom, pohodio je Svetište sv. Šimuna u Zadru, gdje se pomolio pred Svečevim tijelom. Navečer istoga dana vladika Mykola je zajedno s vladikom Milanom služio svetu liturgiju u konkatedrali sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu. Vladika Mykola se potpisao na Sveto Evandjelje, a poslije liturgije se susreo s vjernicima i pohodio Društvo Ukrajinaca Zagreba.

VLADIKA U RIMU - Od 3. do 5. prosinca 2024. križevački vladika Milan Stipić boravio je u Rimu radi poslova Eparhije.

KRONIKA BISKUPA U MIRU

PETROVSKO PROŠTENJE U SOŠICAMA - U subotu, 29. lipnja 2024., na blagdan svetih vrhovnih apostola Petra i Pavla, istoimena župa Sošice proslavila je svoj naslovni blagdan i godišnje proštenje. Arhijerejsku liturgiju služio je vladika križevački u miru Nikola Kekić, uz susluženje o. Marjana Jeftimova, župnika Sošica i Jastrebarskog, o. Željka Pajića, župnika Karlovca i o. Euzebija Kneževića. Liturgiju je pjevala manja skupina pjevača Ćirilo-Medodova kora iz Zagreba pod ravnanjem prof. Katarine Rončević. Na liturgiji je i jedan dječak primio prvu svečani pričest.

BLAGOSLOV OBNOVLJENE KAPELICE SV. ANTUNA VELIKOGA U SOŠICAMA - U subotu, 6. srpnja 2024., u 11 sati, pod svetom liturgijom koju je služio vladika križevački u miru Nikola Kekić, zajedno sa sošičkim župnikom o. Marjanom Jeftimovim, blagoslovljena je obnovljena kapela sv. Antuna Velikoga u središtu Sošica. Kapela je izgrađena 1889. g., za vrijeme križevačkog vladike Ilije Hranilovića (1883. - 1889.), a obnovila ju je obitelj Hranilović.

PROŠTENJE SV. KRIŽA U STAROM GRADU ŽUMBERKU - U subotu, 14. rujna 2024., na blagdan Uzvišenja časnoga i životvornoga Križa Gospodnjega, u Kekić Dragi pored Starog grada na Žumberku, služena je sveta liturgija u samome selu zbog lošeg vremena. Liturgiju je služio vladika u miru Nikola Kekić, zajedno sa župnikom Sošica i Jastrebarskog o. Marjanom Jeftimovim i o. Euzebijem Kneževićem.

LITURGIJA U MARČI - U subotu najbližu blagdana sv. Mihaela arkandela prema rimskom, kalendaru, 28. rujna 2024., u Marči, u grkokatoličkoj kapelici sv. arkandela Mihaela, svetu liturgiju služio je vladika križevački u miru Nikola Kekić, uz susluženje o. Mihajla Simunovića, župnika katedrale i o. Željka Pajića, župnika Karlovca. Liturgijsko pjevanje predvodili su bogoslovi. Poslije liturgije zajedničkom druženju priključio se i vladika Milan Stipić.

SV. JOZAFAT I BLAGOSLOV OBNOVLJENE CRKVE U RAJEVU SELU - Na blagdan sv. Jozafata, biskupa i mučenika, 12. studenoga 2024. svečanu arhijerejsku liturgiju u istoimenoj župnoj crkvi u Rajevu Selu služio je vladika u miru Nikola Kekić i tom prigodom blagoslovio obnovljenu crkvu. S vladikom u miru služili su župnik o. Oleg Zakaljuk te više grkokatoličkih i rimokatoličkih svećenika iz okolnih župa kao i iz susjedne Eparhije sv. Nikole - Ruski Krstur.

BLAGDAN UVODA PRESVETE BOGORODICE U HRAM - Na blagdan Uvoda presvete Bogorodice u Hram, 21. studenoga 2024., svečanu liturgiju u Katedrali Presvete Trojice u Križevcima, služio je vladika u miru Nikola Kekić.

REDENICI

ĐAKON ANTE JURKOVIĆ

Na Tominu nedjelju, 7. travnja 2024. godine, u župnoj crkvi Uskrsnuća Gospodnjega u Radatovićima, križevački vladika Milan Stipić za đakona je rukopoložio podđakona Antu Jurkovića, kandidata za monaštvo. Ante Jurković je rođen 14. lipnja 1992. u Zagrebu, kršten i krizman u župi Bezgrješnog začeca blažene Djevice Marije u Soblincu, završio filozofsko - teološki studij na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu te formaciju u Grkokatoličkom sjemeništu i Ordinarijatu Križevačke eparhije u Križevcima. Od Dikasterija za Istočne Crkve dobio je prijelaz na bizantski obred. Na svetkovinu Božića 2023. godine, u Katedrali Presvete Trojice u Križevcima, primio je niže redove i red podđakonata.

PREZBITER ROBERT ČABRAJA

U subotu, 19. listopada 2024., u župnoj crkvi Rođenja presvete Bogorodice u Kaniži, vladika križevački Milan Stipić, rukopoložio je za prezbitera đakona Roberta Čabraju. Robert Čabraja rođen je 16. ožujka 1977. godine u Slavanskom Brodu. Do svoje 14 godine živio je s roditeljima, starijim bratom i mlađom sestrom u Novom Selu, općina Bosanski Brod, BIH. U Novom Selu je završio osnovnu školu te po završetku škole pohađao Nadbiskupsko sjemenište "Zmajević" u Zadru, kao svećenički kandidat Vrhbosanske nadbiskupije. Godine 1995. je maturirao i upisao teološki studij na teologiji u Sarajevu. Nakon položenih osam semestra, upisao je Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu, gdje je diplomirao 2001. godine. U Zagrebu na studiju upoznao je svoju sadašnju suprugu Ivanu, rođenu Brijačak, grkokatolkinju koja je također završila studij teologije. Poslije vjenčanja u braku su dobili četvero djece. Dana 18. svibnja 2014. zaređen je za đakona Vrhbosanske nadbiskupije u rodnoj župi Presvetog Srca Isusova u Novom Selu. On i supruga rade kao vjeroučitelji u osnovnoj školi u Slavanskom Brodu, gdje o. Robert radi s djecom s posebnim potrebama. Godine 2022. promjenom obreda je postao klerikom Križevačke eparhije. Dvije godine aktivno je sudjelovao kao đakon u liturgijskom i pastoralnom životu grkokatoličke župe Slavonski Brod i drugih okolnih župa.

POKOJNICI

SVEĆENIK MIHAL STAHNEK

U petak, 14. lipnja 2024., u bolnici u Banjoj Luci, u 72. godini života i 43. godini svećeništva, nakon duže i teške bolesti, preminuo je protojerej stavrofor Mihal Stahnek, svećenik Križevačke eparhije. Rođen je 6. ožujka 1952. godine u mjestu Aleksići, župa Uznesenja Presvete Bogorodice u Devetini, BIH, kao sin blizanac u obitelji oca Josipa i majke Ane rođene Zimbikevič. Osnovnu školu završio u Devetini i Hrvaćanima, a klasičnu gimnaziju u Ukrajinskom papinskom malom sjemeništu u Rimu. Filozofsko-teološki studij završio je u Fuldi (Njemačka). Godine 1981. sklopio je brak sa Virom Markijevič, s kojom je u braku imao sedmero djece. Za svećenika je rukopoložen 4. listopada 1981. u grkokatoličkoj župnoj crkvi Uznesenja presvete Bogorodice u Devetini po rukama vladike križevačkoga Gabrijela Bukatka. Prvu službu je vršio u grkokatoličkoj župi Svetih apostola Petra i Pavala u Lišnji, a od 1984. godine do smrti u župi Presvete Euharistije u Kozarcu. U dva je navrata od 2009. godine bio biskupskim vikarom (sindelom) Grkokatoličkog vikarijata Križevačke eparhije u Bosni i Hercegovini. Pogreb o. Mihala Stahneka održan je u ponedjeljak, 17. lipnja 2024. u grkokatoličkoj župi Kozarac gdje je u župnoj crkvi zadušnu liturgiju služio križevački vladika Milan Stipić s brojnim svećenicima. Pokopan je na mjesnom groblju u Kozarcu. Vječni mu spomen!

S. NIKOLAJA KURNIK, OSBM

Na Svjetli ponedjeljak, 1. travnja 2024., u Samostanu sestara bazilijanki u Križevcima, preminula je časna sestra bazilijanka Nikolaja (Mare) Kurnik, OSBM, Hrvatske Viceprovincije sv. Bazilija i sv. Makrine u Križevcima. Rođena je 1. srpnja 1939. u Kordićima, župa Sv. Petra i Pavla u Sošicama. U zajednicu Sestara bazilijanki u Križevcima stupila je 1. travnja 1951. Prve zavjete položila je 4. ožujka 1958, a vječne 4. ožujka 1961. godine. Sestra Nikolaja je nekoliko godina služila kao kuharica u Grkokatoličkom sjemeništu u Zagrebu, a sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog stoljeća bila je na službi u Rimu. Posljednje dane sestra Nikolaja je živjela u matičnom samostanu u Križevcima. Sahranjena je u četvrtak, 4. travnja 2024., na Gradskom groblju u Križevcima. Sprovedne obrede i zadušna svetu liturgiju u kapeli Samostana sestara bazilijanki služio je križevački vladika Milan Stipić. Vječno joj spomen!

S. PULHERIJA DRKUŠIĆ, OSBM

Dana 5. srpnja 2024. godine, nakon duge i teške bolesti, okrijepljena svetim Tajnama, preminula je bazilijanka sestra Pulherija (Marta) Drkušić, Viceprovincije sv. Bazilija Velikoga i sv. Makrine – Križevci. Rođena je 1. svibnja 1936. u žumberačkom mjestu Pilatovci, župa Radatovići, od roditelja Janka i Danice r. Šribar. Na krštenju u župnoj crkvi Uskrsnuća Gospodnjega dobila je ime Marta. Nakon školovanja u Radatovićima, Karlovcu i Ozlju, 14. rujna 1952. ušla je u Samostan sestara bazilijanki u Križevcima, gdje je nakon novicijata položila prve zavjete 4. lipnja 1954., a vječne 4. lipnja 1957. Nakon toga boravi i djeluje u Samostanu bazilijanki u Sošicama, odakle je poslana na daljnje školovanje u Novi Sad. U isto vrijeme je radila u Institutu za plućne bolesti i tuberkulozu u Srijemskoj Kamenici. Po povratku u Hrvatsku započela je medicinski studij i uspješno završila Stomatološki fakultet u Zagrebu 1972. U Samostan sestara bazilijanki u Jurjevskoj ulici u Zagrebu vratila se u svibnju 1974., nakon stažiranja u Karlovcu i volontiranja u zubnim ambulantomama u Jastrebarskom i Krašiću. Od 1. listopada 1974. do umirovljenja radila je kao zubarica u zubnoj ordinaciji bogoslovije na Kaptolu. Uz rad u stomatološkoj struci, bili su joj povjereni i zadaci u katehetskom pastoralu, među inima i u župi Stojdraga 1974. -1975. godine. Brinula se i za starije osobe zagrebačke grkokatoličke župe svetih Ćirila i Metoda, napose za dr. Milana Gjukića sa suprugom i

dr. Nastju Badovinac, koje je i dohranila. Bila je viceprovincijalna poglavarica Sestara bazilijanki Hrvatske Viceprovincije svetih Bazilija i Makrine od 1990. do 2000. g. Posebnu ljubav imala je za Samostan bazilijanki u Sošicama, kojega je dala temeljito obnoviti i proširiti. Zalagala se za obnovu nekadašnjeg ljetnikovca zaslužnog zagrebačkog gradonačelnika i uglednog Žumberčanina Nikole Badovinca u Malom Lošinj, gdje su sestre tijekom ljetnih mjeseci odlazile na odmor. Posljednjih godina života teška ju je bolest prikovala uz krevet. Sprovodne obrede za pokojnu s. Pulheriju, u utorak, 9. srpnja 2024., na zagrebačkom groblju Mirogoj i u Konkatedrali sv. Ćirila i Metoda predvodio je križevački vladika Milan Stipić. Vječni joj spomen!

SESTRA RAFAILA (RUŽICA) BABIJ, OSBM

U utorak, 3. prosinca 2024., preminula je u Gospodu sestra Rafaila (Ružica) Babij, OSBM. Rođena je u Plehanu, BIH, 23. ožujka 1935. U novicijat sestara bazilijanki stupila je 25. listopada 1953., privremene zavjete položila 1955., a vječne 1959. U bazilijanskim samostanima vršila je različite dužnosti i službe: nastojateljica, provincijalna ekonoma. Završila je medicinsku školu te je radila u ljekarnama u Novom sadu i Osijeku. njezine dvije rođene sestre su također redovnice bazilijanke - s. Miroslava i s. Elizabeta. Bila je požrtvovna i radišna redovnica. Zadnje godine života provela je u Slavonskom Brodu gdje je uređivala grkokatoličku župnu crkvu Uzvišenja sv. Križa. Zadušna liturgija s. Rafailu održana je u Osijeku, u četvrtak, 5. prosinca, u grkokatoličkoj župnoj crkvi Krista Kralja, a pokopana je potom na Novogradskom groblju u Osijeku. Vičnaja pamjat!

GORAN BLAŽEKOVIĆ

U nedjelju, 28. srpnja 2024., godine, u Zagrebu, u 82. godini života, a nakon kratke bolesti preminuo je gospodin Goran Blažeković, suosnivač i zaslužni član Ćirilo-Methodova kora i redoviti sudionik svete liturgije u konkatedrali sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu. Redovito je pjevao u Ćirilo-Methodovu kora i obogaćivao liturgijsko pjevanje lijepim tenorom, kao i na misama u rimokatoličkim crkvama. Bio je veliki domoljub i dosljedan borac za slobodu i nezavisnost Hrvatske. Podrijetlom je bio iz obitelji hrvatskih plemića, čestitih intelektualaca i stradalnika za slobodu hrvatskoga naroda. Po dolasku komunista na vlast 1945., kada je imao svega tri godine, režimska policija mu je ubila oca, djeda, strica i ujaka. Gostujući u emisiji "Bujica" 6. svibnja 2016. godine, Blažeković je iznio svoju potresnu životnu priču i izjavio: "Moja jedina 'osveta' njima je hrvatska država!" Bio je poznat kao iskren, dobronamjieran, čestit čovjek i pobožan kršćanin. Pokopan je 31. srpnja 2024. na Mirogoju po rimskom obredu, a Panihidu - molitveni spomen za pokojne po bizantskom obredu služio je vladika križevački u miru Nikola Kekić, dok je homiliju izrekao o. Danijel Hranilović, eparhijski ekonom. Vječni mu spomen!

SUSRET ISTOČNIH KATOLIČKIH BISKUPA EUROPE 2024.

Oradea, Rumunjska, 16.-19. rujna

U Oradei, u Rumunjskoj, od 16. do 19. rujna 2024. održao se 25. susret istočnih katoličkih biskupa Europe pod nazivom: „Odnos između biskupa i svećenika – bratstvo i čovječanstvo. Sinoda o sinodalnosti“. Susret je organiziran pod pokroviteljstvom Vijeća europskih biskupskih konferencija (CCEE), na poziv mons. Virgila Bercea, biskupa grkokatoličke eparhije Oradea. Susretu je nazočilo šezdesetak biskupa i svećenika predstavnika istočnih katoličkih Crkava iz Ukrajine, Mađarske, Slovačke, Cipra, Bjelorusije, Italije, Grčke, Francuske, Austrije, Španjolske, Bugarske, Turske, Sjeverne Makedonije, Srbije, Hrvatske i Rumunjske. Nazočni su bili i katolički biskupi latinskog obreda iz Biskupske konferencije Rumunjske i Moldavije. Prisutni su bili i kardinal Claudio Gugerotti, prefekt Dikasterija za istočne Crkve, mons. Giampiero Gloder, apostolski nuncij u Rumunjskoj i Moldaviji i mons. Gintaras Grušas, predsjednik Vijeća europskih biskupskih konferencija (CCEE). Križevačku eparhiju predstavljao je o. Vladimir Simunović, generalni vikar.

Službeno otvorenje održano je 16. rujna poslijepodne u počasnoj dvorani gradske vijećnice Oradee. Na otvorenju je bio vladika Sofronije Drinčec, pravoslavni biskup Oradee, drugi predstavnici različitih kršćanskih zajednica u Oradei, Ciprian-Vasile Olinici, državni tajnik za vjerska pitanja u Rumunjskoj, te predstavnici civilne vlasti. Glavni nadbiskup Rumunjske grkokatoličke Crkve, kardinal Lucian Mureșan, uputio je poseban pozdrav za ovu prigodu. Između ostaloga kazao je da se susret održava pet godina nakon beatifikacije rumunjskih grkokatoličkih biskupa koji su umrli za svoju vjeru tijekom komunističkog režima i koji su sveci zatvorenništva te izvor iz kojega crpimo ljubav prema ovim mjestima i snagu da idemo naprijed.

Središnja tema nadahnula je rasprave u pripremi drugog zasjedanja 16. opće skupštine Biskupske sinode, najavljene od 2. do 27. listopada 2024. u Vatikanu. Rat u Ukrajini koji je u tijeku, zajedno s posljedičnom izbjegličkom krizom, ostaje u stalnom fokusu Crkve, budući da ti događaji predstavljaju trenutne izazove za odnos između biskupa i njihovih svećenika, osobito u dijaspori.

Svjedočanstvo zajedništva među pastirima posebno je važno za vjernički hod i kršćanski život naših zajednica te za živo prenošenje Kristova evanđelja u našem vremenu, obilježenom ratovima, podjelama i sukobima, kao i rastućom ravnodušnošću ili površnošću prema vjeri i kršćanskoj poruci.

U europskom kontekstu s teškim političkim, društvenim, kulturnim i vjerskim izazovima, svi smo pozvani jačati jedinstvo i solidarnost među našim Crkvama, dati uvjerljivo, ljubavljivo ispunjeno i nadom puno svjedočanstvo Evanđelja i spasenja.

Važno je imati dobre svećenike, jer današnje vrijeme više nije vrijeme progona, gdje su ljudi bili spremni dati svoje živote za očuvanje katoličke vjere. Danas se suočavamo sa situacijom krhkosti, jasno vidljivom čak i u našem odnosu s našim sjemeništarcima. Bavljeno pitanjima kao što su emocionalna udaljenost i depresija, koji utječu na današnji svijet, tehnološki razvoj koji dovodi u pitanje kršćanske vrijednosti i krhkost suvremenih obitelji. Stoga je važno središnje mjesto molitve, odnos s Riječju Božjom, ispovijed, samorefleksija i moralni stanje biskupa, kao i samodisciplina, koji ostaju ključni.

Naviještanje Krista središnje je mjesto u autentičnom kršćanskom životu. Kriza proizvodi krive odgovore: unutarnja sekularizacija prijeti ispražnjenjem same Crkve kao i sterilna nostalgija za idealiziranom prošlošću koja se ne može povratiti. Bratstvo između biskupa i svećenika "sudioništvo je u čovještvu koje je Krist otkupio" koje "zahtijeva radikalnu žrtvu i uključuje gubitak sebe da bi se pronašao vječni život. Ujedno je bratstvo između biskupa i svećenika služenje cijelom čovječanstvu. Svećenici i biskupi moraju pomoći vjernicima živjeti u zajedništvu i služenju, razmišljajući o jedinstvu i trojstvenoj ljubavi, jer je zajedništvo bitni otkucaj crkvenog života.

Svećeničko bratstvo treba živjeti autentično i čovječno: biskupi i svećenici moraju njegovati svoju ljudskost, izražavajući uzajamnu podršku, povjerenje, suosjećanje i praštanje. Kroz tu se ljudskost gradi autentično bratstvo. Kao biskupi, pozvani smo živjeti ovo jedinstvo nadahnuto Liturgijom, jer su njegovi plodovi život sinovstva koji nas vodi da otkrijemo svoje očinstvo, koje dolazi od Oca Nebeskog. To očinstvo živimo sa svećenicima i suradnicima u duhu bratstva i ljudske solidarnosti.

Tijekom ovog susreta doživjeli smo svete trenutke sudjelujući u Božanskoj liturgiji koja je naš život i izvor našeg jedinstva i ljubavi prema svijetu. Liturgija je izvor iz kojega se obnavlja naš mir i po njoj dobivamo snagu širiti taj mir među ljudima naših zemalja. Susret je također bio prilika za upoznavanje grada Oradee, kojeg karakterizira prekrasan međuvjerski dijalog.

U ovim vremenima, kada Europa iz prve ruke doživljava rane rata u Ukrajini i drugim dijelovima svijeta, zajedništvo i solidarnost ostaju u središtu vjerničkog putovanja različitih istočnih katoličkih Crkava Europe. Dižemo svoj glas za istinu i pravdu i obvezujemo se širiti svjetlo i nadu u našim srcima.

Sljedeći susret istočnih katoličkih biskupa Europe održat će se u Beču, Austrija, u rujnu 2025.

Oradea, 19. rujna 2024

SADRŽAJ

Uvodna riječ biskupa	3
Sveta Stolica	5
Papine poruke	38
Hrvatska biskupska konferencija	71
Novi biskupi	95
Zagrebačka metropolija	96
Križevačka eparhija – biskupove poslanice	101
Biskupove propovijedi	106
Odredbe Ordinarijata	111
Imenovanja i razrješenja	113
Kronika	115
Ređenici	130
Pokojnici	131
Susret istočnih katoličkih biskupa u Oradei, Rumunjska	133

VJESNIK KRIŽEVAČKE EPARHIJE 1/2024
www.krizevacka-eparhija.com